

కావ్యాలు

ప్రభంధములు

వీరభద్ర విజయము

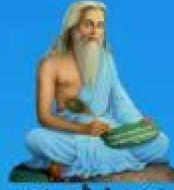
సదాశివ సమారంభాం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు శుక మహర్షి

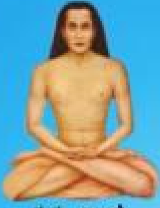

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

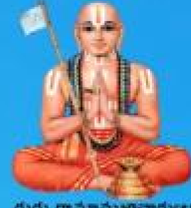
శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాబాజీ

గురు గౌతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

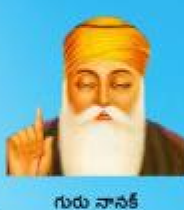

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

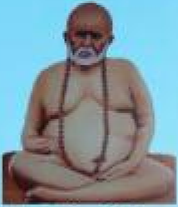

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతాం

గురు త్రైలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

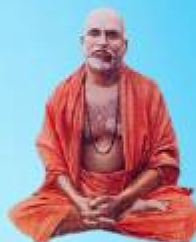

గురు సాయి బాబా

గురు అరబిందో

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తివేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

నన్ను "నేను" తెలుసుకోవటానికి

నన్ను "నేను" మార్చుకోవటానికి

"నేను" గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంధాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంధాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంధాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంధాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకి దాదాపు **5000** పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా http://www.new.dli.ernet.in), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(https://archive.org), గూగుల్ వెబ్ సైట్(https://www.google.co.in), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(http://www.microsoft.com) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంధాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటే, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంధాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంధాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: http://www.new.dli.ernet.in లేక http://www.dli.ernet.in
2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: http://www.sairealattitudemanagement.org
3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement
4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంధపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020120002293

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం **ఉచితంగా eBook** రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంధముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiReal**A**ttitude**M**anagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

http://www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India: Inc ×

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home | Vision | Mission | Goals | Benefits | Content Selection | Current Status | People | Funding | Copyright Policy | FAQ | RFP

Books Journals Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title: Ramayanam
Author:
Year: to
Subject: Any Subject
Language: Telugu
Scanning Centre: Any Centre
Clear | Search

Presentations and Report
Statistics Report
Status Report
Feedback | Suggestions | Problems | Missing links or Books

Click here for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

DLI

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click Here to know More about DLI New!

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
• Rashtrapati Bhavan • CMU-Books • Sanskrit • TTD,Tirupathi • Kerala Sahitya Akademi	• INSA	• Times of India • Indian Express • The Hindu • Deccan Herald • Eenadu • Vaartha	• Tamil Heritage Foundation • AnnaUniversity NEW!

Title Beginning with.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Author's Last Name

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...

Language

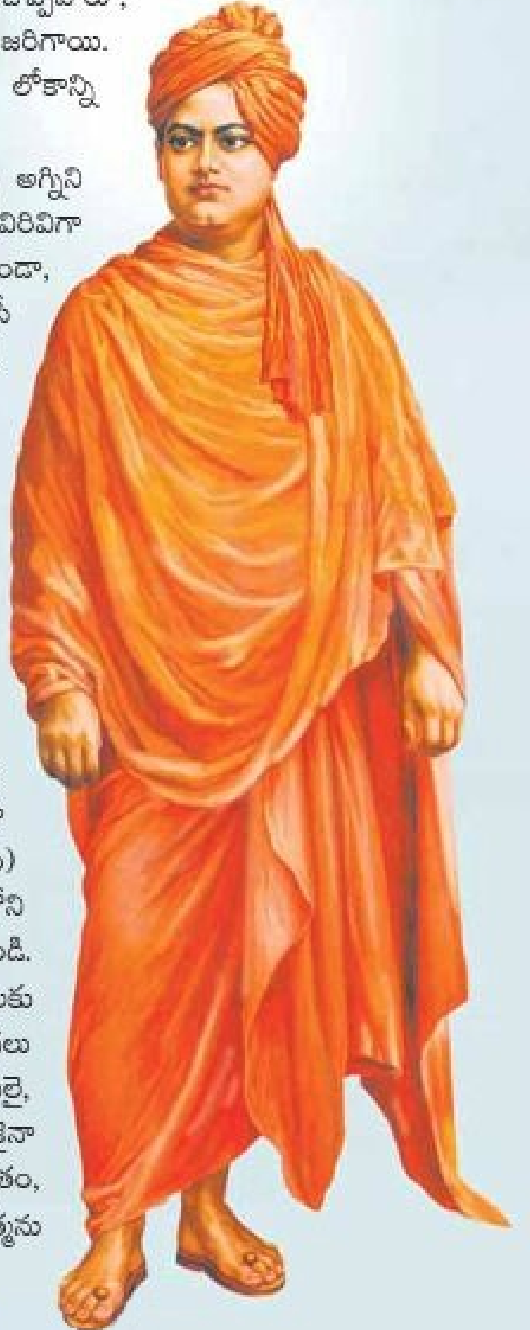
Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

"దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం" అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని ఝళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజా పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. "నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది" అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

శ్రీ ర స్తు.

వీ ర భ ద్ర వి జ య ము

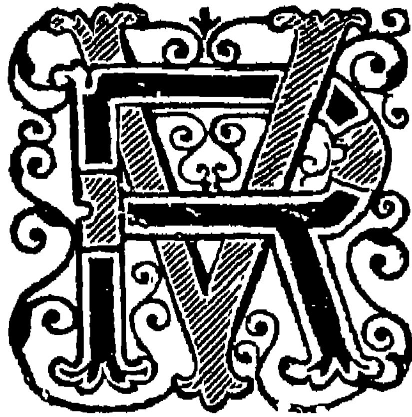
బమ్మెర పోతనామాత్య ప్రణీతము.

వంగోలుతాలూకా త్రోవగుంటగ్రామవాస్తవ్యులగు

ఉ. వే. శ్రీమాన్

ఉత్పల కౌశిక వేంకటనరసింహాచార్యులవారిచే

ప రి ష్కృ త ము.

చె న్న పు రి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్‌వారిచేఁ

ప్ర క టి త ము.

1942.

All Rights Reserved.

వి ష య సూ చి క.

పీ ఠి క.

ప్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము.

విషయము.		పుట.

ఆంధ్రగ్రంథములు.

పద్యకావ్యములు.

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఆంధ్రభాగవతము, పోతనామాత్యప్రణీతము, ఇది వఱకు ముద్రితమైన ప్రతులకన్న అన్నివిధముల బాగుగనున్నది ...	4	0
,, అత్యుత్తమప్రతి, 2 సంపుటములు ...	6	8
,, 3 సంపుటములు ...	7	8
శ్రీమదాంధ్రమహాభారతము, పద్యకావ్యము:— అనేకవ్రాతప్రతులసాహాయ్యమున చిరకాలమునుండి సంపూర్ణపరిశ్రమతోఁ బరిష్కరింపఁబడినది. మేలు కాగితములపై స్ఫుటముగ అచ్చొత్తించి మంచి కాలికోబైండు చేయఁబడియున్నది.		
7 సంపుటములప్రతి ...	14	0
3 సంపుటములప్రతి ...	13	0
ఆది, సభాపర్వములుగల సంపుటము ...	2	0
ఆరణ్యపర్వము ,, ...	2	0
విరాటోద్యోగపర్వములు ,, ...	2	0
భీష్మద్రోణపర్వములు ,, ...	2	0
కర్ణశల్యసౌప్తిక స్త్రీపర్వములు,, ...	2	0
శాంతిపర్వము ,, ...	2	0
ఆనుశాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మౌసల, మహాప్రస్థానిక, స్వర్గారోహణపర్వములుగల సంపుటము	2	0
ఆదిపంచకము, ఒకటేసంపుటము ...	5	8
యుద్ధపంచకము, స్త్రీపర్వముగల సంపుటము ...	3	12

		ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
శాంతిసప్తకము	...	3	12
ఆదిపర్వముమాత్రము, పెద్దచ్చు, చిన్నసైజు	...	1	0
చిత్రభారతము, చరిగొండ ధర్మనకృతము, కాలికో		1	4
జైమినిభారతము, అశ్వమేధపర్వము, పిల్లలమఱ్ఱి పినవీరభద్రకవి	...	1	0
డిటో కాలికోబైండు	...	1	6
అచ్చతెనుగురామాయణము, తిమ్మకవిప్రణీతము		1	4
డిటో కాలికోబైండు	...	1	10
ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి పాపరాజ ప్రణీతము		2	0
గోపీనాథరామాయణము, 2 సంపుటములు, శ్రీమద్రామాయణమునకు సరియైనతర్జుమా, కవనము మిక్కిలిసొంపు, పీఠిక అతివిపులము		7	8
నిర్వచనోత్తరరామాయణము, తిక్కనామాత్య ప్రణీతము	...	1	0
డిటో కాలికోబైండు	...	1	6
భాస్కరరామాయణము, చక్కనిప్రతి	...	4	0
మొల్లరామాయణము, ఆతుకూరిమొల్ల	...	0	10
డిటో కాలికోబైండు	...	0	14
రంగనాథరామాయణము, ద్విపద కాలికోబైండు		2	8
వాసిష్ఠరామాయణము, ద్విపద, తరిగొండ వెంకమ్మ		1	0
శతకంఠరామాయణము, మర్దనకవికృతము	...	0	10
సహస్రకంఠరామాయణము, రామావఝ్ఝల కొండయ్య		0	12

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్,

292, ఎస్ప్లనేడ్, మదరాసు.

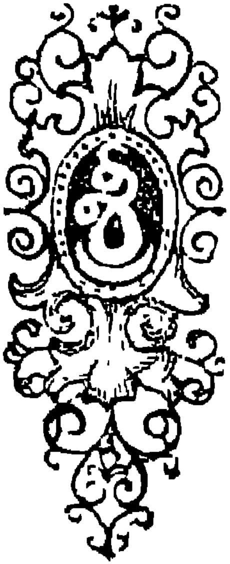
శ్రీ ర స్తు.

వీరభద్రవిజయము

ప్రథమాశ్వాసము.

దేవతాప్రార్థన.

లలితంపుభూతియును శేషవిభూషణముల్ శిరంబుపై
వేలుపుటేరు పాపటను వెన్నెలపాపఁడు మేన గొండ
రా, చూలియుఁ గేల ముమ్మొనలశూలము నీల
గళంబు గల్గునా, వేలుపుశ్రీమహానగము వేలుపు
మాకుఁ బ్రసన్నుఁడయ్యెడున్. 1

చ. సిరియును వాణి గౌరియును జెన్నగుకన్యకుమేను వాక్కుఁ
బెన్నురమును నుంకు విచ్చి ముద మొప్ప వరించి జగంబు
లన్నియుం, దిరములు సేయఁ బ్రోవఁ దుదిఁ దీర్పఁగఁ ద్రష్ట
యుగేక్షణుండునై, హరివిధిశంభుమూర్తి యగునాథ్యుఁడు
మాకుఁ బ్రసన్నుఁ డయ్యెడున్. 2

వ. అని నిఖిలదేవతాప్రార్థనంబుఁ జేసి. 3

సీ. భవభక్తులగువారిఁ బాటించి చూచుచోఁ
జల్లని సంపూర్ణచంద్రుఁ డనఁగ
శరణార్థులగువారిఁ జాలరక్షించుచో
సలలితవజ్రపంజర మనంగ

బలుశివద్రోహుల భస్మీకరించుచో
 నద్భుతప్రళయకాలాగ్ని యనఁగ
బ్రహ్మాండములనంటఁబట్టి ధట్టించుచో
 నడరివిజృంభించు హరుఁ డనంగ
ఆ. వెలయునట్టిదేవు వీరభద్రేశ్వరు
నఖిలదేవగర్వహరణశూరు
నాత్మఁ దలఁచి మ్రొక్కి యద్దేవుకరుణ నా
మనములోన నమ్మి మహిమతోడ. 4

చ. కరతల మల్లఁ జాచి పులకండము నెయ్యియుఁ బిండి యుం
డ్రముల్, పొరిఁబొరిఁగళ్లు సేయుచును బుగ్గలఁ బెట్టుచుఁ
బావుకొంచు నచ్చెరువుగ లీలతో నమలి చిక్కుచు
సొక్కుచు గౌరిముందఱన్, గురువులువారు వ్రేఁగడుపుఁ
గుఱ్ఱఁడు మాకుఁ బ్రసన్నుఁ డయ్యెడిన్. 5

సీ. కల్పవల్లియుఁబోలు కోఁదీఁగెనునుకాంతి
 మెఱుఁగుఁదీగెలతోడ మేలమాడ
పసిఁడికుండలఁబోలు పాలిండ్లుకవకట్టు
 చక్రవాకములతో సాటిసేయ
గండుమీలనుబోలు కన్నులచెలువంబు
 నీలోత్పలంబుల గేలిసేయ
నిండుచందురుఁబోలు నెమ్మోముదీధితి
 కమలపత్రంబులకాంతి నవ్వ
ఆ. మొనసి నిఖిలభువనమోహనలక్ష్మియై
పరఁగుచున్నపద్మపాణి వాణి

నన్ను నమ్మినారు నావారు వీ రని
వాకు లిచ్చుఁగాత మాకు నెపుడు. 6

వ. అని యిష్టదేవతాప్రార్థనంబు సేసి 7

క. శ్రీరామాయణకథ భువి
వారక నిర్మించినట్టి వాల్మీకి మున
స్వారుఁ బరాశరనందను
శ్రీరమ్యుని వాయ కెపుడుఁ జింతింతు మదిన్. 8

సీ. బాణు నంచితశబ్దపారీణు నసమాన
కవితాగుణావాసుఁ గాళిదాసు
మాఘువాక్యామోఘు మణిభద్రుశివభద్రు
రమణీయతరకవిరాజుభోజుఁ
బ్రకటితవిమలప్రభారవిభారవి
నున్నతగుణధుర్యు నన్నపార్యు
సేవితకవిరాజి శ్రీసోమయాజిని
శృంగారకవినాథు రంగనాథు

తే. నవని రెండవశారదయై వెలుంగు
వైభవోద్దాము వేములవాడభీము
నాదిగాఁ గలకవులను నధికభక్తిఁ
దలఁచి వర్ణించి తత్ప్రసాదంబు వడసి. 9

క. భవిఁ జూడక భవిడాయక
భవుపదములు గొల్చి ఘోరభవభంజనులై
భవదూరులైనపుణ్యుల
భవు నర్చనచేసి వరము వడసినవారిన్ 10

సీ. శిరియాలుఁ గరికాలుఁ జేరమునుద్భటు
బాణుఁ గేశవరాజు బసవరాజుఁ
గన్నప్ప జన్నయ్య కరయూరచోడయ్య
కుమ్మరగుండయ్య నెమ్మినాథుఁ
బండితారాధ్యుని భల్లాణునమినంది
మాహేశుమడివాలుమాచిరాజుఁ
జేరమరాజయ్యచిరుతొండనోహాళి
సాంఖ్యతొండనిసురిచముడదేవు
ఆ. వెలయ మఱియుఁ గల్గువీరమాహేశ్వరా
చారనరుల వీరసత్వవ్రతుల
వీరసచ్చరితుల వీరవిక్రములను
బరఁగ మ్రొక్కి తలఁచి భక్తితోడ. 11

వ. తత్ప్రసాదకరుణావిశేషప్రవర్ధమానకవితామహత్వసంపన్నుం
డనై మదీయాంతరంగంబున. 12

సీ. ఏపుణ్యకథ చెప్పి యీభూమితలములోఁ
బాపసంచయమెల్లఁ బాయవచ్చు
నేపుణ్యకథ చెప్పి యితరులు వొగడంగఁ
గోటిపుణ్యంబులు గూర్పవచ్చు
నేపుణ్యకథ చెప్పి యితరలోకంబులోఁ
బరమకళ్యాణంబుఁ బడయవచ్చు
నేపుణ్యకథ చెప్పి యింద్రాదిసురలచేఁ
బొలుపార సత్పూజఁ బొందవచ్చు
ఆ. నెట్టికథ రచించి యెవ్వారు నెఱుఁగని
యీశు నాదిదేవు నెఱుఁగవచ్చు

నేమికథ యొనర్చి యిలలోన సత్కీర్తిఁ
దనరవచ్చు నంచుఁ దలఁచి తలఁచి. 13

వ. తదీయవిచారచిత్తుండవై తత్కథారంభం బూహించు
చున్న సమయంబున. 14

సీ. పరమభద్రాసనప్రముఖమార్గంబుల
యోగీంద్రు లితఁ డాదియోగి యనఁగ
వీరవ్రతంబున వీరమాహేశులు
వీరమాహేశ్వరవిభుఁ డనంగ
సంతతానుష్ఠాన సత్కర్మనిరతిమై
బ్రాహ్మణు లుత్తమబ్రాహ్మణుఁ డన
వేదాంతసిద్ధాంతవిమలుఁడై చెలఁగు వో
జను లెల్లధర్మశాసనుఁ డనంగ

ఆ. వెలయుశంభుమూర్తివీరమాహేశ్వరా
చారవిభుఁడు భక్తిసాగరుండు
యనఘుఁ డివ్వటూరి యారాధ్యచంద్రుండు
సోమనాథసముఁడు సోమగురుఁడు. 15

మ. సరసుల్ పెద్దలు నీతిమంతులు కవుల్ జాణల్ బుధుల్ బంధు
వుల్, దొరలుం జాలఁబురోహితుల్ హితులు మంత్రుల్గాయ
కుల్ పాఠకుల్, స్వరవేదుల్ భరతజ్ఞు లాశ్రితులు దైవజ్ఞుల్
పురాణజ్ఞులుఙ్,నరనాథుల్ శివభక్తులు న్నిరుపమానందాత్ములై
కొల్వఁగన్. 16

వ. ఒక్కనాఁ డసమానమానసుం డై యగమ్యరత్నాంచిత
మగు వేదికాతలంబున సమున్నతకనకాసనంబున సుఖం బుండి
శైవపురాణప్రసంగాంతరంగుం డై నన్ను రావించిన. 17

ఆ. భయము సంభ్రమంబు భక్తియుఁ గదురంగ
నతనిపాదయుగము నల్లఁజేరి
పాణియుగము ఫాలభాగంబుఁ గదియించి
ముదముతోడ నేను మ్రొక్కియున్న. 18

వ. అయ్యవసరంబున సోమశేఖరుం డిట్లనియె. 19

సీ. సమయంబులాఱును చర్చించి చర్చించి
చదువులునాల్గును చదివిచదివి
బహుపురాణంబులు భాషించిభాషించి
యితిహాసముల నెల్ల నెఱిఁగియెఱిఁగి
కావ్యంబు లెన్నని ఘర్షించి ఘర్షించి
యఖిలవిద్యలు నాత్మ నరసియరసి
ఘనులతో సద్గోష్ఠిఁ గావించికావించి
సకలకృత్యంబులు జరిపిజరిపి

తే. యున్న నిప్పుడు మాకెల్ల నూహలోన
వింతపండువుబోలెను వీరభద్ర
విజయ మెల్లను వినఁ గడువేడ్క యయ్యె
నది దెలుంగున రచియింపు మభిమతముగ. 20

ఆ. పిన్నవాఁడ ననియుఁ బెక్కుసంస్కృతులను
వినని వాఁడ ననియు వెఱపుమాను
మత్ప్రసాదదివ్యమహిమచే నెంతైన
కవిత చెప్పలావు గలదు నీకు. 21

వ. అదియునుంగాక నీకు వీరభద్రేశ్వర ప్రసాదంబుఁ గలదు
కావున వాయుపురాణసారం బగు నీకథావృత్తాంతం
బంతయుఁ దెలుంగున రచియింపు మని యాన తిచ్చిన మద్గు

రని మధురవాక్యంబులకు నత్యంతానురాగ సంతుష్టుండనై తదీయానుమతంబున మదీయవంశావళివర్ణనం బొనరించెద.

కవివంశాభివర్ణన.

క. వేమరు జగములు సేయఁగ
ధీమతిఁబరమేశు నానతిని దక్షుం డై
శ్రీమాధవుపొక్కిటఁగల
తామర నొకనలుమొగాలధాత జనించెన్. 23

క. విదితముగ నతనిమొగములఁ
జదువులు నాల్గును జనించె సరసతగాన
చ్చదువులు నాతనిసృష్టికి
సదములుఁడు వసిష్ఠతపసి జననం బయ్యెన్. 24

వ. అట్టి వసిష్ఠపుత్త్రుం డగు కౌండిన్యుండు. 25

మ ధనదుం డాయతపుణ్యమూర్తి మునిమందారుండు సన్మాన్యుఁడు, స్ముని నిర్నిద్రదయాత్ముఁడు స్మహితుఁడు స్మార్తాండ తేజుండు భూ,తనయాధీశ్వరవర్ణనీయుఁడు తపోగణ్యుండునై నట్టికౌం,డినకుండ స్ముని సన్మునీంద్రపరుఁడై యిద్ధాత్రిఁ గీర్తింపఁగన్. 26

వ. అట్టికౌండిన్యగోత్రంబునం దాపస్తంబసూత్రంబున. 27

ఉ. మల్లయభీమనాహ్వాయకుమారకుఁ డన్నయమంత్రికిఁ దయా
వెల్లికి గౌరమాంబ కరవిందదళేక్షణుఁ డై జనించి వ
ర్ధిల్ల వెలుంగుసజ్జనవిధేయుఁడు సోమననామధేయుఁ డా
మల్లమయందుఁగాంచె సుకుమారులధీరుల సత్కుమారులన్.

ఉ. నీతి యుగంధరుం డనఁగ నిర్మలుఁడై ఘననాగరీకుఁడై
యాతత కీర్తిరేచనయు నన్నయమంత్రియు సర్వశైవలో

కాతురహారుఁడెల్లనయు నయ్యలు ప్రగ్గడయు న్దయాగుణ
వ్రాతవిభూషణుండు జనవంద్యుఁడు మాచయ నాఁగ
నున్నతిన్. 29

క. అందుల మధ్యముఁ డెల్లన
మందరధీరుండు నీతిమంతుఁడు వనితా
కందర్పుఁడు మాచాంబిక
నందంబుగఁ బెండ్లియాడె నభినవకీర్తిన్. 30

ఉ. మానిని మాచమాంబకుఁ గుమారుఁడు యెల్లనకుం బ్రసిద్ధి
గా, మానుగ నుద్భవించిరి కుమారులు కేసనయుం గుణా
వళి, న్మానితుఁ డైనమాధవుఁడు మాన్యుఁడు నిమ్మడి నాఁగ
మువ్వురున్, భూనుతులైరి తేజమునఁ బోలిరి ధర్మజభీమ
పార్థులన్. 31

ఉ. ఇమ్ముల నర్థికోటి ధన మిమ్మని పల్కిన పల్కుకంటెఁ దా
నిమ్మడి నిచ్చు నిచ్చు మది నిమ్మడి పుణ్యముఁ బొందుభాతి లో
కమ్ములఁ గీర్తిఁ జెందగణక ప్రజమాన్యుఁడు మానికంబు మా
యిమ్మడి సర్వమార్గముల నిమ్మడి గాక తలంప నల్పమే. 32

క సాధుగుణాఢ్యుఁడు కేసన
మాధవనందనుఁడు రూపమహితవిభూతిన్
మాధవతల్పము దక్షత
మాధవుఁ డనుకంపవృత్తి మాధవుఁడయ్యెన్. 33

ఉ. భూసురవంద్యునిన్ సుగుణభూషణు నాశ్రితకల్పవృక్షమున్
దాసజనప్రపన్ను శివతత్త్వమనోరథకౌతుకోన్నతున్
కేసనమంత్రి సత్యనిధిఁ గీర్తివిశాలుఁ జిరాయురున్నతున్ [న్.
జేసి యుమామహేశ్వరులు చెన్నుగఁగాతురుగాక సత్కృప

క. మంచిగుణంబుల నీతఁడు
మంచిగదా మంచిపేరుమహిఁదగు ననఁగా
నంచితవితరణఖనియై
మించిన తేజమ్ముతోడ మెఱసె ధరిత్రిన్. 35

ఉ. అట్టి ఘనుండు మంచికి దయాగుణధీమణి మాచమాంబకుం
బుట్టినలక్ష్మికన్య యనఁ బొల్పగుగోపనకూర్మి చెల్లెలిన్
నెట్టనఁ బెండ్లియాడె మహనీయుఁడు కేసనమంత్రి శ్రీసతిన్
దట్టపువేడ్కఁ గేశవుఁడు దాను వరించినభంగిఁ బొంగుచున్.

ఉ. పావనగంగ భోగశచి భాగ్యపుగౌరి గభీరభూమి సం
భావనకుంతి రూపగుణభారతిసంపదలక్ష్మిదేవి సం
సేవితసంజ్ఞ నిశ్చలవిశేష యరుంధతి యైనలక్ష్మి దాఁ
గేవలకన్యయే తలఁపఁ గీర్తనసేయఁదగున్ ధరాస్థలిన్. 37

క. ఆ దంపతులకు సంతత
మోదితచిత్తులకు మిథునముఖ్యులకు దయా
పాదితగుణులకు శంకర
పాదయుగాంభోజభక్తిపారీణులకున్. 38

శా. సారాచారుఁడు కాంతివైభవగతిన్ సంపూర్ణచంద్రుండు భూ
దారాహీంద్రసమానదక్షుఁడు సదాధర్మాకరుం డర్థమం
దారుం డంచితరూపరేఖలను గందర్పుండు భూయోయశ
శ్రీరమ్యుం డగుతిప్పనార్యుఁడు జనించెన్ వంశవర్ధిష్ణుఁడై.

వ. తదనుజుండ నై యేను జన్మించి పోతయనామధేయుండ నై
పరఁగి జనకశిక్షితవిహితాక్షరాభ్యాసుండ నై వీరభద్ర
ప్రసాదలబ్ధకవితాతిశయంబున. 40

ఉ. *భాగవతప్రబంధమతిభాసురతన్ రచియించి దక్షుదు
ర్యాగకథాప్రసంగమున నల్పవచస్కుఁడ నైతి తన్నిమి
త్తాగతవక్త్రదోష పరిహారముకై యజనైకశైవశా
స్త్రాగమ వీరభద్రవిజయంబు రచించెద వేడ్కనామదిన్. 41

షష్ఠ్యంతములు.

క. కరుణాంచితగుణమణికిని
సురుచిరబాలేందుబింబచూడామణికిన్
వరదైవశిఖామణికిని
జిరతరధీమణికి భక్తచింతామణికిన్. 42

క. హాలాహలభక్షునకును
శైలాదిప్రముఖదేవజనరక్షునకున్
ఫాలానలచక్షునకున్
శ్రీలలితవిచక్షుణకును జితదక్షునకున్. 43

క. ముకుళితకరసురపతికిని
సకలబ్రహ్మాండభాండచయమాయానా
టకతంత్రసూత్రధారికిఁ
బ్రకటితవిస్ఫారమతికిఁ బార్వతిపతికిన్. 44

ప్రథమాశ్వాసము.

కథాప్రారంభము.

వ. మత్సమర్పితం బగువితతవిస్ఫురితవీరభద్రవిజయాంచితకథా ప్రసంగప్రారంభం బెట్టిదనిన మహితమాతులుంగమందార చందనసాల భల్లాతకీప్రముఖరాజితకుంభినీవిరాజితంబును కురువిందకుందమహిమ్లాతమధుకశతపత్రకమలకల్హారకర వీరమల్లికాదివల్లీసంఫుల్లపుష్పవల్లీలలిత పరిమళసుగంధబంధు రదిగంతరాళంబును నిజవిరోధంబుఁ దొరంగినగతి వసియించు చంచరీకశారికాకీరనాకీలచక్రవాకనీలకంఠకనకనయన కంక నాళలింగక్రౌంచకారంభకారండకానకపోత పారావతశకుని భరద్వాజచకోరలావుకజీవంజీవవాయ సారాతికోయష్టికడిం డిభసార సశాతఖండనారంగత్పదారంగగణనాదప్రమోది తంబును మండితగండభేరుండవేదండకంఠీరవశరభశార్దూల శంబరజంబూకగవయవరారోహప్లవంగ శల్యసారంగచమరీ మృగగోకర్ణవృకాదిమహామృగమందిరంబును దందశూక గాధేయమార్జాలమూషకనివాసంబును సకలపుణ్యతరంగిణీ మంగళసంగమంబును వినిర్మలసరోవరవిలసితంబును అనుపమ మునినాదనిరంతరబహుళపాఠనిఖిలనిగమకలకలారావఘటిత గగనతలంబును ధర్మతపోధనధాన్యదానతాపసోత్తమ సంతత సంతుష్టహోమధూమసమ్మిళిత బృందారకాలోకనంబును

సర్వభువనమహారణ్యరత్నంబును సకలమునిజనస్తోత్రపాత్రం
బును నగునైమిశారణ్యపుణ్యక్షేత్రంబునందు. 45

చ. వెనుపగు దీక్షసత్ర మనుపేరిటియాగముఁ జేసి పుణ్యులై
మును లొకకొంద ఱుత్తములు మోదముతో సుఖగోష్ఠి
నుండ న,య్యనిలుఁడు వచ్చి శైవకథ లన్నియు నిచ్చలుఁ
జెప్పుచుండఁగాఁ, దనరుచు నొక్కనాఁ డచటితాపసు లెల్లను
వాయుదేవుతోన్. 46

ఉ. శైవకథాప్రసంగములు శైవజనంబుల దివ్యకీర్తనల్
శైవపురాణసారములు శైవరహస్యములున్ మహాయశ
శ్శ్రీవర నీకుమానసము సిద్ధము నీ వెఱుగంగరాని యా
శైవము లేదు రూపమును సారము నీకు ముఖస్థమారయన్.

చ. శివకథ లెల్ల వేదములచేత నెఱింగిన మేటి వీవ యో
పవనసురాసురేంద్రనుత భాసురపుణ్య సురాగ్రగణ్య యా
యవిరళవీరభద్రవిజయాకరసారసుధారసంబు మా
చెవులకు మన్మనోరథము చెల్వముగాఁ జిలికింపవే దయన్.

వ. అని మఱియు బహుప్రకారంబుల నమ్మహామునులు సంస్తుతింప
నవ్వాయుదేవుం డగణితసంతోషమానసుం డై యి ట్లనియె.

సీ. దేవాదిదేవుని తెఱఁగిట్టిదందమా
తెఱఁగు లెల్లను బుట్టు తెఱఁగుదాన
మదనమదారాతిఁ జదివెదమందమా
చదువుల కెల్లను మొదలుదాన
బ్రహ్మాదివంద్యుని బరికింతమందమా
బ్రహ్మాదులకునైన బ్రహ్మదాన

దేవతారాధ్యుని దెలిసెదమందమా
తెలిసిన మీఁదటిధృతియుఁదాన
తే. యెంత యనఁగ నేర్తు నేమని వర్ణింతు
నేది యాది యంత్య మేదియరయ
సకలమునకు నతనిసంతతానందంబు
నెఱిఁగి కొలఁదిసేయ నెట్లువచ్చు. 50

వ ఐనను నానేర్చువిధంబున మీయడిగినయర్థంబు సవిస్తరంబుగా వినిపింతు నని యమ్మహామునులకు వాయుదేవుం డిట్లనియె.

ఉ. తొల్లియుగాదులందు భవదూరుఁడు చంద్రవిభూషణుం డుమా,వల్లభుఁ డాదినాయకుఁడు వాసవవంద్యుఁడు వెండికొండపై, నెల్లగణంబులుఁ గొలువ నేర్పునఁ బర్వతరాజపుత్రితో, నల్లలితాత్ముఁడై సకలసంపదలం గొలువుండెసొంపుతోన్. 52

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరుండు రజతధరణీధరశిఖరంబున నగణ్యరమ్యతరరత్నసింహాసనంబునం గొలు వున్నసమయంబున. 53

క. హరునకుఁ దమపనులన్నియు
వరుస న్విన్నపము సేయవలెనని దేవా
సురమునిగంధర్వాధిపు
లరయఁగఁ గైలాసమునకు నరిగిరి ప్రీతిన్. 54

క. చదువులు పెక్కులుగల వా
చదువులకును మొదలునాల్గుచదువులు
గలవా చదువులకు మొదలుగలిగిన
చదువులు గల శంభుఁగొలువఁ జదువులు వచ్చెన్. 55

ఉ. పన్నగవైరినెక్కి యిరుపక్కియల న్మను లర్థిఁ గొల్వఁగా
సన్నుతి నారదాదియతిసంఘముసేయగ నభ్రవీథిపై
నున్నతమై మణు ల్వెలుఁగ నూర్జితకీర్తిరమావిభుండు దాఁ
బన్నగకంకణుం గొలువ భాసురుఁడై చనుదెంచె నెమ్మితోన్.

ఉ. తారతుషారహార హిమధామసితాంబుజశారదాభ్రమం
దారనిభోజ్జ్వలం బగుచుఁ దద్దయు వేగ మరాళవాహుఁడై
భూరిగుణాకరుం డమృతభుక్పతివంద్యుఁడు ధాత వచ్చె వి
స్ఫారుఁడు భారతీవిభుఁడు పార్వతినాథునిఁగొల్వ భక్తితోన్.

ఉ. దేవజనాధినాథులును దేవగురుండును సంస్తుతింప నై
రావణదంతినెక్కి తగురాజకదంబము చక్రవర్తులుఁ
బావిరిఁగొల్వఁగా నిగమవంద్యునిఁగొల్వ శచీవిభుండు స
ద్భావుఁడు నాకవల్లభుఁడు ధన్యుఁడు వచ్చె నగణ్యపుణ్యుఁడై.

క. శిఖ లయ్యేడును వెల్గఁగ
సుఖతర మగు నజము నెక్కి శోభిల్లుచుఁ ద
న్నఖిలమునులు నుతి సేయఁగ
నఖిలేశ్వరుఁ గొల్వవచ్చె ననలుఁడు ప్రీతిన్. 59

క. దండప్రచండహస్తులు
మండితగతిఁ దన్నుఁగొలువ మదమహిషారూ
ఢుండై వచ్చెఁ గృతాంతుఁడు
ఖండితశుండాలదనుజు కడకుం గొలువన్. 60

క. మిక్కిలివిభవము మెఱయఁగ
గ్రక్కున మానవునినెక్కి కడువేడుకతోఁ
జక్కనినైరృతి వచ్చెను
చుక్కలరాయనిధరించు సుభగునిఁ గొలువన్. 61

క. మీనంబు నెక్కి వరుణుఁడు
కానుక లెన్నేని గొనుచుఁ గాంతలు గొలువన్
దా నరుగుదెంచె రాజిత
మీనధ్వజహరుని గొలువ మించినభక్తిన్. 62

క. గౌరీనాయకుఁ గొలువగ
సారంగధ్వజుఁడు నగుచు సంభ్రమలీలం
దా రాపథమున వచ్చెను
దారాచలశిఖరమునకుఁ దద్దయు వేడ్కన్. 63

ఉ. మంగళదివ్యసంపదలు మానుగ నన్నియుఁ గొంచు గిన్నరుల్
ముంగలఁ బేర్మితో నడువ మోదముఁ బొంది తురంగవాహుఁ
డై, సంగతి సిద్ధులు న్నరులు సంయములుం దను గారవింపఁ
గా,సంగడికానిఁగొల్వ నతిసంపద నేఁగెఁ గుబేరుఁ డాఢ్యుఁడై.

క. గణనాథులుఁ గొల్వఁగ గో
గణపతివాహనుఁడు భుజగకంకణుఁ గొలువన్
గణుతింపరాని వేడుక
ఫణిధరుఁ డీశానుఁ డరిగె భవ్యాత్మకుఁడై. 65

వ. ఇవ్విధంబున. 66

సీ. *పవిశిఖాదండాదిపాశధనుఃఖడ్గ
శూలచక్రదండసుభగు లగుచు
హంసతార్క్ష్యవృషాదిహరిహయమృగఝష
కాషాయవేషితగమనులగుచు
సరసిజకింకరాసురధునీలఘుచిత్త
ఘనభూతి శ్రీరాజికలితు లగుచు

*ఈపద్యము పెక్కుమాతృకలయందుఁ గన్పట్టదు.

సంవ్యదయోదండమంగమితాభ్రస
త్య ప్రభాభోగనిత్యాత్ము లగుచు
ఆ. హరిశిఖియమదైత్యవరుణచంద్రకుబేర
శివహరియజు లాదిశివుని గొలువ
నరుగుదెంచి రంత నానంద మైన కై
లాసమునకు శివునివాసమునకు. 67

వ. ఇట్లరుగుదెంచి సకలభువనప్రధానదేవతలును సప్తలోక పాలురును సనకసనందనాది యోగీంద్రులును సిద్ధకిన్నరకింపురుషగరుడగంధర్వవిద్యాధరులును మార్కండేయఘటజ మరీచి గౌతమకశ్యప వామదేవాత్రిభృగుదధీచ్యుపమన్యు దుర్వాస నారదాదు లగుమహామునులును ననంతసంతసంబునఁ గలధౌతధరశిఖరంబుఁ బ్రవేశించి దేవదేవుని దివ్యాలయంబు డాయం బోయి తదీయద్వారంబున నంద లుం బౌదచారులై దౌవారికు లగుజయవిజయుల నాలోకించి యి ట్లనిరి. 68

ఉ. ఎచ్చట నున్నవాఁడు శివుఁ డేమివిధంబున నున్నవాఁడొకో
వచ్చితి మెల్లవారమును వారిజలోచనుఁ డాదిగాఁగ మా
వచ్చినరాక నిక్క గొలువవచ్చినవా రని చంద్రమౌళికిం
జెచ్చెర మీరువిన్నపము చేసి తగ న్మఱుమాట చెప్పఁడా.

వ. అని పలికిన వారును నగుఁగా కని శంకరునాస్థానమంటపంబు దరియంజొచ్చి యద్దేవునకు నమస్కారంబు లాచరించి యి ట్లనిరి. 70

ఉ. శ్రీవనితావిభుండు సరసీరుహగర్భుఁడు నింద్రుఁ డాదిగా
దేవతలు న్మునీంద్రులును దేవరఁ గన్గొన వచ్చినారు దు

ర్గావిభు కిప్పుడే యవసరం బని శ్రీమొగసాలినున్న వా
రేవిధ మింక వారలకు నేర్పడ నానతి యీవె శంకరా. 71

వ. అనవుడు నవ్విన్నపం బవధరించి వారలం దోడి తెండని యానతిచ్చిన వారును జని దేవతల కి ట్లనిరి 72

క. మీరాక విన్నవించిన
గౌరీపతికొలువులోనఁ గారుణ్యముతో
వారలఁ బుత్తెమ్మనియెను
మీరలు చనుఁ డవసరంబు మేలని పలుకన్. 73

క. ముదమున హరియును నజుఁడును
చదువులు మును లాదిగాఁగ సకలజనంబుల్
మదనారిఁ గొలువ వచ్చిరి
పదపడి సంభ్రమము భయము భక్తియుఁ గదురన్. 74

వ. ఇవ్విధంబునఁ గొలువు చొచ్చి యమ్మహాదేవునిం గాంచి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి నిటలతటసంఘటిత ముకుళితకరకమలులును సర్వాంగపులకాంచితులును నై యిట్లని స్తుతియింపం దొడంగిరి. 75

క. జయజయ గౌరీవల్లభ
జయజయ గంగావతంస జయనిస్సంగా
జయజయ గోపతివాహన
జయజయ వేదాంతవేద్య జయ పరమేశా. 76

క. జయజయ పరమపరాయణ
జయజయ భవ్యానుభావ జయ సర్వేశా
జయజయ త్రిపురాసురహర
జయజయ లోకాధినాథ జయ శ్రీకంఠా. 77

2

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబుల నుతియించి తత్ప్రసాదకరుణా విశేషంబుల నానందించి యుచితాసనంబులనుండి రక్తోత్పలు వగమ్యరమ్యనిఖిల దేవతాజనకిరీటకీలితదివ్యమణిప్రభాపటల దేదీప్యమానతేజో మహిమాభిరామంబును అగణితగణా లంకృతంబును నసమానమానితంబును అనంతవైభవప్రమో దితంబును నై యొప్పుచున్న సమయంబున. 78

మ. హరి లాభంబె శిఖి సుఖంబె యమ నిత్యానంద మే నైరుతీ యిరవే పార్థివ మేలె మారుతి సుఖంబే కిన్నరాధీశ్వరా పరిణామంబె శివాశివంబె ద్రుహిణా భద్రంబె గోవింద శ్రీ కర మేయంచు దయాళుఁడై యడిగె శ్రీకంఠుండు దేవాదులన్.

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరుం డడిగిన నందఱు నాలాగునఁ దమతమ పరిణామంబులు విన్నవించి దేవా భవదీయకరుణావిశేషం బున సర్వసంపన్నం బై యుండుఁ గావున మాకు నేకార్యం బును నప్రతిహతంబై చెల్లుచుండు నని పలికి సుఖగోష్ఠి నున్న సమయంబున. 80

దక్షుఁడు రజతగిరి కరుగుట.

క. ఘనుఁ డగుశంభుఁడు గొలు వయి
తనరుట విని మునులు గొలువ దక్షుఁడు వేగన్
జనియె రజతాద్రిశిఖరికిఁ
దనయంతనె యజ్ఞనాథు దర్శింపంగన్. 81

క. చని గిరిమందిరుసన్నిధి
వినయంబున నిల్చియున్న వేడుక నతఁడున్
మునులను సంభావించిన
యనువునఁ దనుఁ గారవించె నప్పుడు కరుణన్. 82

వ. ఇట్లఖిలభువనాధీశ్వరుండు గారవించిన. 83

ఉ. అద్దిర శంకరుండు వినయంబున నా కెదు రేగుదెంచి నా
పెద్దతనం బెఱింగి తగఁ బెద్దఱికం బొకయించుకైనఁ దా
గ్రద్దనఁ జేయఁడయ్యె మఱి గౌరియు మన్నన సేయదయ్యె నీ
పెద్దలు నవ్వ లాతిమునిబృందముచాడ్పునఁ జేసి రిమ్మెయిన్.

క. అని తనపాలిటికర్మము
పెనఁగొని తనుఁ జుట్టుముట్టి ప్రేరేపంగాఁ
జెనఁటి యగుదక్షుఁ డప్పుడు
మనమునఁ గోపంబు నొంది మలహరు విడిచెన్. 85

వ. ఇట్లు దేవదేవునిమహాత్త్వంబుఁ దెలియక వృథావైరంబున
దక్షుం డటువాసి చనియె నంత నమ్మహేశ్వరుఁ గొల్వ వచ్చిన
దేవేంద్రాదిబృందారకసంఘుంబులు పునఃపునఃప్రణామంబు
లాచరించి చనిరి తదనంతరంబ. 86

క. అక్కడ దక్షుం డరుగుచుఁ
బొక్కుచు స్రుక్కుచును సిగ్గు వొందఁగఁ గోపం
బెక్కువ గా నంతంతటఁ
జిక్కుచుఁ దలపోఁతనొంది చిత్తము గలఁగన్. 87

క. నాకులు వచ్చిన నిచటికి
నాకును రానేల నేఁడు నా కిందులకున్
రాకున్న నేమికొఱఁతగుఁ
బ్రాకటముగ ధిక్కరింపఁ బడితిం గాదే. 88

క. దేవత లందఱుఁ దమకొక
దేవతవలె నంచుఁ దన్ను దేవర యంచున్

వావిరిఁ గొలిచిన నాకీ
దేవర వలదనుచు మాఱుతెచ్చెద ననుచున్. 89

గీ. జాలిఁబడుచు నలఁగి లోలోనఁ గుందుచుఁ
జిన్నవోయి మొగము జేవురింప
నింటికరిగి యున్న నీక్షించి యిట్లని
పలికె దక్షుఁ జూచి భార్య ప్రీతి. 90

క. మనయల్లుని మనబిడ్డను
గనుగొంటిరె మంగళంబె కరుణ న్వారే
మని మిమ్ము గారవించిరి
వినిపింపుఁడు వీనులలర వినియెద ననినన్. 91

వ. దక్షుం డి ట్లనియె. 92

మత్తకోకిల. మాకు మామ గదా యితం డని మన్ననల్ దగఁ జేయఁడే, లోకనాథుఁడ నంచు గర్వము లోలతం బడి యున్నవాఁ, డీకతంబుల నేమి చెప్పుదు నింతిరో విను నాకు నున్, నీకుఁ గూఁతురు నైనగౌరియు నిక్క మేమియుఁ బల్కదే. 93

మత్తకోకిల. కాన నింకను దీనికిం బ్రతికార మే నొనరించెదన్ బూని చేసెద మేటియజ్ఞముఁ బూజ చేసెదఁ గేశవున్ మానులున్ వసువుల్ దిగీశులు మర్త్యులుండఁగ నొప్పఁగాఁ మానినీ చనుదెంతు రిచ్చట మాటమాత్రనఁ బిల్చినన్. 94

మత్తకోకిల. పిలుతు దిప్యుల నందఱిన్ వెలిబెట్టు దిప్పుడు భర్గు నిన్, వెలయ నిశ్చయ మిట్టి దంచును వేదవేద్యమహాత్త్వ ముల్, దలఁప గోచర మైనఁ దొట్టిన దామసంబునఁబొంగి యాఖలుఁడు దక్షుఁడు పాపచక్షుఁడు కర్మదక్షుఁడదక్షుఁడై.

దక్షుఁడు దివిజులఁ బిలుచుట.

క. హరితపనరాజకమలజ
హరిశిఖియమదనుజవరుణవాయుకుబేరే
శ్వరకిన్నర మునివరసుర
గరుడోరగసిద్ధసాధ్యఖచరులఁ బిలిచెన్. 96

క. పిలిచిన సౌరభములతో
నలరుచుఁ జనుదెంచి వార లప్పుడు దమకుఁ
వలనగు తావుల నుండిరి
కలకలమై వివిధనిగమఘనరవ మొదవన్ 97

క. అల్లుండ్రఁ గూఁతులందఱఁ
బొల్లమితిం బిలిచి తెచ్చి పూజనలిడుచుఁ
కల్లతనంబున దక్షుఁడు
చెల్లింపఁ దొడంగెఁ గ్రతువు శివరహితముగన్. 98

క. అంతట నారదముని దా
నంతయుఁ గని నవ్వి దేవతారాధ్యుఁడు దా
నెంతయు నిచ్చట లేఁడని
సంతసమునఁ జనియె రజతశైలముకడకున్. 99

నారదుఁడు పార్వతికి దక్షుఁడు యజ్ఞముచేయుటఁ దెలుపుట.

క. చని దాక్షాయణిఁ గనుఁగొని
వినతుండై కేలుమోడ్చి విన్నపమవధా
రనవరతసురవరార్చిత
వనజాయతనేత్ర గంధవారణగమనా. 100

ఉ. తల్లి మీజనకుండు దక్షుఁడు మదాంధప్రేరితస్వాంతుఁడై
ఫుల్లాంభోజదళాక్షి తత్త్వముఁ దలంపఁ లేక వెల్వెట్టి శో

భిల్లం దక్కినభూరిదేవగణముల్ బిల్పించి దుర్భాగముం
జెల్లింపం సమకట్టినాఁ డిదె మిముం జింతింపఁ డింతేనియున్.

వ. అని విన్నవించి. 102

క. ఇది నారా కని ముని నా
రదుఁ డరిగినపిదప గౌరి రాజానన దా
మదనారికి నెల్లప్పుడు
మది దప్పనిభార్య గాన మనమునఁ గలఁగెన్. 103

క. చదువులు పెక్కులు చదివియు
మదిమదిమయి మండి నేఁడు మలహరువెలిగా
నిదియేల చేయఁ దొడగెను
మదమున నని వగచుఁ బదరు మదిలోఁ బెగడున్. 104

క. ఏ వినుపింపక ముందఱ
దేవాధీశుండు వినినఁ దెగువన్ గోపం
బేవంక వ్రాలి చొచ్చునొ
యేవిధ మొనరింతు దీని కేమి దలంతున్. 105

ఉ. చెప్పినఁ దప్పువచ్చునొకొ చెప్పక యున్నను దప్పువచ్చునో
తప్పు దొలంగరానియది దారుణ మెమ్మెయి నాథుచేత నే
యొప్పున నైన నుండెదను యొప్పమి నైనను నిర్వహించెదన్
దప్పినఁబిన్న బుద్ధి యగుఁదా ననుచున్ మది నిశ్చయంబుతోన్.

క. వడవడవడకుచు నుడుగుచుఁ
జిడిముడిమయినొంది కలఁగి చింతాకులరై
వెడఁగుఁదనంబున నిలుచుచుఁ
గడువాడినపువ్వుభంగిఁ గాంతి దొఱంగన్. 107

క. పెదవులు దడపుచుఁ గొంకుచు
నదరుచు బెగడుచును నడుగు లల్లననిడుచున్
వదనము వంచుచు నడఁగుచుఁ
దుదినాలుక తొట్రుపడఁగఁ దొయ్యలి వగతోన్. 108

క. చనుదెంచి శంభుకడ్డైదు
రన నిలిచి కరంబు నోడ్చి యవధారుద్విష
ద్ఘన కుంభిదైత్యవిదళన
వనజాతభవాండజనకవనజాక్షనుతా. 109

క. కఱకంఠ మిమ్ముఁ బిలువక
తెఱగించుక లేక మిమ్ముఁ దెలియక దక్షుం
డఱిముఱి యాగము సేయుచు
మెఱయుచునున్నాఁడు రాజమిహిరాగ్నిక్షా. 110

ఉ. నాథ శచీమనసికమలనాథుఁడు కిన్నరనాథుఁడున్ రమా
నాథుఁడు భారతీహృదయనాథుఁడు పంకజనాథుఁడున్ జగ
న్నాథ దురాత్మునోమునకు నందముఁ బొందుచుఁ బోయి
నారు మహా,నాథసురాధినాథదిననాథభుజంగమనాథవందితా.

క. మఱియును దక్కినసురలును
గరుడోరగయక్షదైత్యగంధర్వాధీ
శ్వరు లెల్లఁ జన్నవారలు
దురితాత్మునియాగమునకు దురితారాతీ. 112

క. ఇదితొల్లి లేనిచందం
బదియేమోవింతచంద మవధారనితాఁ
గదలక కుదురై నిలచిన
ముదితం గని కరుణమదిని మునుకొని నిగుడన్. 113

వ. పరమేశ్వరుం డి ట్లనియె. 114

చ. చనుపకగంధి నీపలుకుసంగతి చాలదు వాఁడు దివ్యలక్ష
మునులను బిల్చి నోము పెనుమూఢత నోచిననోముఁగాక
యో,వనజనిభాననా యుచితవాక్యము లేలొకొ నీతు లేలొ
కో, మనమునఁ బిల్వమి న్మనకు మాన్యత కేమి కొఱంత చం
డికా. 115

ఉ. మెచ్చనిమామలిండ్లకును మే కొని శోభనవేళఁ బిల్వమిఁ
బొచ్చెముగల్గుఁబోఁ దగుట పోలదు నల్లుర కెజ్జగంబులం
బొచ్చెము లేదు కన్యలకుఁ బుట్టినయిండ్లకుఁ బోవ లోకము
న్మెచ్చును బొమ్ము పబ్బముకు మీఁతలిదండ్రులఁ జూడఁ బైదలీ.

గీ. అనుచుఁ జంద్రజూటుఁ డానతి యిచ్చిన
శివుఁడు దన్ను వేఱుచేసె ననుచు
ఫాలమందు పాణిపద్మము ల్ధరియించి
వెలఁది మ్రొక్కి నిలిచె వెఱపుతోడ. 117

మత్తకోకిల.—

తల్లి యాదిగఁ దండ్రి యాదిగఁ దాత యాదిగఁ గల్గువా
రెల్లభంగుల నీవె కాని మహేశ యన్య మెఱుంగ నే
నుల్లమందునఁ జిత్తగించితి వొప్పముల్ దగు నయ్య యా
ప్రల్లదుం డట నాకుఁ దండ్రి భరంబు వల్కెఁటి శంకరా.118

వ. ఇట్లని. 119

మత్తకోకిల —

శ్రీలలాటము సంఘటించిన చేతులా నవి నాళినీ
లాలకల్మదభృంగముల్ నయనాళికల్వలు జక్కవల్

పాలయిళ్లు మరాళములల్ నడభ క్తి నీరుకడల్ దగఁ
గాలిగాఁ గలకంఠి నిల్చెఁ గొలంకుభంగి దలంకుచున్. 120

వ. అప్పుడు దరహాసితవదనుండై యప్పరమేశ్వరుం డి ట్లనియె.

ఉ. మాటలు వేయు నేమిటికి మాకడ నీవును నేము నీకడం
బాటలగంధి యుండుదుము పాలకళబ్దము నర్థ మట్ల నా
మాటలుదాఁటఁ గా వలదు మన్నన నీచెలు లెల్లఁ గొల్వఁగా
బోటిరొ పొమ్ము నీజనకు పొందగునోమునకుం గుటుంబినీ.

దాక్షాయణి దక్షునింటి కరుగుట.

చ. అని నియమించి శంభుఁడు గణాధిపులఁ బిలిపించి దక్షునం
దన తనపుట్టినింటికిని ధన్యత జన్నముఁ జూడఁబోయెడిఁ
దినకరమండలప్రభల దివ్యవిమానముఁ దెండురండు పొం
డనవుడు వారు దెచ్చి రతిహాటకదివ్యవిమానరాజమున్.

వ. అంత నప్పరమేశ్వరియు నమ్మహాదేవునకు వినయభృతాంతగ
కరణయై సాష్టాంగదండ ప్రణామంబు లాచరించి యమ్మహా
దేవు ననేకప్రకారంబుల నుతియించి యద్దేవు ననుమతం
బున నానాసహస్రకోటితరణికిరణ ప్రభోజ్జ్వలంబై నభోభా
గంబు విడంబించు సువర్ణాంచితం బగుదివ్యవిమానంబునఁ
బ్రవేశించి యందు సుందరరత్నాంచితాస నాసీనయై యుండు
నవసరంబున. 124

సీ. వీణియ నీవు దే వీణాసుభాషిణి
మృగనాభి నీవు దే మృగనిభాక్షి
రాజహంసికఁ దెమ్ము రాజహంసికయాన
కీరంబు నీవు దే కీరవాణి

మణిహారములు దెమ్ము మణిగణాలంకృత
పుష్పాలు నీవు దే పుష్పంబోడి
గంధంబు నీవు దే గంధసింధురయాన
కనకంబు నీవు దే కనకవర్ణ

గీ. పొలంతియాడుపసిండి బొమ్మలు నీవు దే
పసిండిబొమ్మం బోలుపడంతి మఱియు
వలయునట్టి పెక్కువస్తువు*ల్ గొనిరండు
గౌరి వెంట మనకుం గదలవలయు. 125

వ. ఇవ్విధంబున నమ్మహాదేవి చెలికత్తెలు మొత్తంబులై తమలో
బహుప్రకారంబులం బను లేర్పఱిచికొని ప్రమథగణసుందరీ
సమేతంబు గా గజకర్ణ లంబకర్ణలంబోదరసూర్యవర్ణసోమ
వర్ణశతమాయ మహామాయ మహేశ మృత్యుహారాదులు
మొదలు గాంగల మహాప్రమథగణంబులు గొలువ దివ్య
విమానారూఢ యై యుండె నప్పు డవ్విమానంబు ముదం
బున గడపం దొడంగి రంత నదియును మనోవేగంబున
దక్షుని యాగమంటపమ్ముం గదిసిన నక్కన్యకారత్నంబు తన
సఖిజనంబులుం దానును గగనగమనంబు డిగ్గి. 126

చ. సలలిత మై గణోత్తములు ఝల్లనిపించు పసిండిదండముల్
కలంగొనం బట్టి బిట్టు త్రిజగన్నుతవల్లభ వచ్చె మీరహా
తలంగి తొలంగి పాయుం డని తాపసు లాదిగ వేల్పుమూ
కలఁ, జలమున బాయం ద్రోయుచును సందడి వాపి గణాళిం
గొల్వగన్. 127

* లెల్లను జిక్కుకుండం దెండు చెలువలెల్ల.

సీ. వేదండగమనలు వింజామరలు వీవ
పల్లవాంఘ్రులు వేడ్కఁ బలసి నడువ
లలితరంభోరువు ల్వ్రేలిగొడుగులు పట్ట
సైకతజఘనలు సన్నుతింప
హరిరాజసమమధ్య లంకించి పాడంగఁ
గరికుంభకుచలు మంగళము నుడువ
కమలబాహులతలు కళ్యాణములువాడ
రాజనిభాస్యలు రమణఁ గొలువ

ఆ. లోలమీనభృంగలోచన ధమ్మిల్ల
వతులు గొంద ఱతులగతులనడువ
తల్లిదండ్రిచెలుల దర్శింప నమ్మహా
కాళినడచె యాగశాలకడకు. 128

వ. ఇట్లు నడచి. 129

మ. ఘనహేమోన్నతయాగమంటపముపైఁ గళ్యాణి నిల్చుండఁ
గాఁ, గనియుం గాననియట్ల వోయెఁ దగుసత్కారంబులం
దేమిటన్, వనితం దల్పకపోయె తొల్లిటి వృథావైరంబుతోఁ
బూజలన్, దనిపెం గూఁతుల నల్లురన్ దివిజులన్ దక్షుండు
దక్షాత్ముఁడై. 130

దక్షుఁడు దాక్షాయణిం దిరస్కరించుట.

ఆ. అట్టివిధము చూచి యాత్మలోఁ గోపంబు
పుట్టుటయును ధీరబుద్ధి నద్రి
కన్యయైన మేటి గావున సైరించి
సామవృత్తి నాదిభామ పలికె. 131

శా. తండ్రీ నీవగునోము చూడఁ దగమా తర్కింప నాపిన్న చె
ల్లెండ్రం బిల్చియు నన్ను జీరవు మదీయాధీశు నీయున్న య
ల్లుండ్రంబిల్చియుఁ బిల్వరావు యిలవేల్పుల్ గర్తలేపూజనల్
వీండ్రం జేసిన నేమి గల్గు చెపుమా విశ్వేశ్వరుం డుండఁగన్.

శా. దేవేంద్రాదిదిగీశసంఘములకున్ దివ్యప్రభాలక్ష్ములే
దేవుం డిచ్చె ధరాధరుం డజరుఁ డేదేవుండు శేషాహి కే
దేవుం డిచ్చె నగణ్యదక్షత జగద్దేవేశుఁ డెవ్వాఁడు త
ద్దేవుం డిచ్చకు నేఁడు రావలవదే ధీయుక్తిఁజింతింపుమా.

క. ఏదేవుకతన విష్ణుం
డేదేవునికతన బ్రహ్మ యీడేరిరి తా
మేదేవుఁ గూర్చి బ్రతికిరి
యాదేవుఁడు రాక వీరి కరుగం దగవే? 134

క. అనవుడు దక్షుం డదరుచుఁ
గనలుచుఁ గోపించి చూచి కమలదళాక్షీ
విను నీకంటెను నెక్కుడు
ననిశము నీయున్న కూఁతులందఱు గౌరీ. 135

తరల.—

పరగనీతనయాధినాథులు భాగ్యవంతులు శ్రీయుతుల్
వరుసఁ దల్లియుఁ దండ్రియుం గలవారు నిత్యమహావ్రతుల్
ధరణిలోఁ గులగోత్రవంతులు తద్జ్ఞు లెందుఁ దలంపఁగన్
తరుణి యిన్నియు నేల నీపతి తల్లిదండ్రులఁ జెప్పుమా. 136

సీ. కట్టంగ దిక్కులే కాని కోకలు లేవు
పూయ గంధము లేదు భూతిగాని

కాలకూటమె కాని కంఠమాలిక లేదు
ఫణిగాని తోడుగంగ మణులు లేవు
నలినాకసమె కాని తలవెండ్రుకలు లేవు
తలకుఁ బువ్వులు లేవు నెలయ కాని
కుడువ గంచము లేదు వెడదపుర్రయె కాని
యెక్క గుఱ్ఱము లేదు యెద్దుగాని

ఆ. మూఁడుమూర్తులందు మొగి నెవ్వఁడునుగాఁడు
జాతి లేదు పుట్టుజాడ లేదు
పరముఁ డొంటిగాఁడు బ్రహ్మాదు లెఱుఁగరు
తిరుగుజోగిఁ దగునె దేవుఁడనఁగ. 137

ఉ. లోకములోన లేఁడు నృపలోకములోనన లేఁడు కుండలీ
ల్లోకములోన లేఁడు మునిలోకములోనను లేఁడు దేవతా
లోకములోన లేఁడు సురలోకములోనను లేఁడు వెఱ్ఱిము
ప్పోకలఁబోవు శీనెఱిఁగి పూజలు సేయఁగ నెంతవాఁ డొకో.

క. తానెక్కడ నే నెక్కడ
తా నాకుం దలప సరియె తనుఁ గొలువంగా
నేనాఁడు వచ్చి నిలచిన
తానాకుఁ బ్రియంబు సేయఁ దలఁచెనె చెపుమా. 139

క. నీనాయకుఁ డల్లుం డగుఁ
గాని మముఁ ధిక్కరించెఁ గాక భవానీ
మానుగఁ గనియును నీవును
కాననిగతి నుండ నేల గర్వము లేలా. 140

క. చెలువా పిలువక ముందట
వలనఱి మాయింటి కేల వచ్చితి చెపుమా

పిలువని పేరంటము పని
గలవారనుబోలె సిగ్గు గాదే రాఁగన్. 141

వ. అనవ్వుఁడు నమ్మహాదేవి కోపవివశ యై యయ్యాగమంటపం
బున సుఖాసీను లై యున్న సభాపతుల నవలోకించి యి
ట్లనియె. 142

చ. నిగమములార ధర్మపదనిర్ణయులార మునీంద్రులార యో
నిగమహాత్ములార ఘననిర్ణయులార దిగీంద్రులార భూ
గగనచరాదులార భవఖండనులార యతీంద్రులార యే
నిగమములందుఁ జెప్పె శివనింద యెఱింగితి రేనిఁ జెప్పరే.

చ. ఎఱుఁగరు బ్రహ్మవిష్ణువులు నిం తని కానఁగ లేరు దేవతల్
గురియిడ లేరు తాపసులు గోచరనీయులు గాని యోగులా
పరముఁ దలంప లే రతని బాగులగణ్యము లిట్టిచోట వీ
డొఱపున శంకరుం దెగడనోపె సభాసదులార వింటిరే. 144

ఉ. వేదములం దెఱింగినవివేకము లెక్కడఁ బోయె నేఁడు పు
ణ్యోదయబుద్ధియెం దణఁగి యున్నది నేఁడు దపంబుఁబొల్లయే
నీదగుదక్షతాద్భుతము నీతియు నెక్కడ దాఁగె నేఁడు బ్ర
హ్మాదులఁ బోలుప్రజ్ఞ యది యారడి వోయె నె నీకు నక్కటా.

శా. ఏరా దక్ష యదక్షమానస వృథా యీదూషణం బేలరా
యోరీ పాపములెల్లఁ బో విడువరా యుగ్రాక్షుఁ జేపట్టరా
వైరం బొప్పదురా శివుం దలఁపరా వర్ణింపరా రాజితో
త్కారాత్ముం డగు నీలకంఠుఁ దెగడంగా రాదురా దుర్మతీ.

క. చదువులునాలుగు శివుఁ గని
యెదమంచును వెదకుఁ గాని యెబ్బంగులఁ ద

త్సదమలరూపముఁ గానక
పదపడి తమలోనఁ జిక్కుపడ్డవి దక్షా. 147

సీ. కలయ నీరేడులోకముల దొంతులతోడఁ
బాగొప్ప మూఁడురూపములతోడ
మూఁడుమంత్రములతో మూఁడుకాలములతో
భ్రమయించు పుణ్యపాపములతోడ
సలలితఖేచరాచరజంతుకోటితో
భూరితేజములతో భూతితోడఁ
జంద్రానలావనీజలవాయుగగనాత్మ
తరణులతోడఁ జిత్రములతోడ

ఆ. భర్గదివ్యమహిమ బ్రహ్మాండములు సేయుఁ
గాచు నడఁచుఁగాని కానరాదు
నిఖిలమెల్లఁ దాన నీవును నేనును
దాన కాన నింద దగదు సేయ. 148

వ. అదియునుంగాక. 149

క. దేవతలు మునులు గృతమిడి
దేవుఁడు పరమేశుఁ డైనదేవుం డనుచున్
భావించినచోఁ జదువులు
దేవుఁడు శ్రీకంఠుఁడనుచుఁ దెలిపెనొ లేదో. 150

క. మఱి యాగంబులలోపలఁ
బురదనుజారాతి ప్రథమపూజ్యుం డెలమిన్
సురలకు నందలిహవ్యము
లరయఁగ నతఁ డెలమినిచ్చె నంతయువినమే? 151

క. విశ్వములోపలఁ దనరెడు
శాశ్వత మగు *శివునిమహిమ చెప్పఁగనీకున్
విశ్వాసంబును జెల్లదు
యీశ్వరుమహిమాబ్ధి నీకు నెఱుఁగ న్వశమే. 152

మత్తకోకిల —

సాహసంబున మందరంబును సారెకవ్వముఁ జేసితా
రూహత్క్షీర పయోధిఁ ద్రచ్చుచు నున్న శ్రీరమణాదులన్
దాహదోహలనీలవర్ణులఁ దద్దయు న్వడిఁ జేయుహా
లాహల మ్మఱచేతఁ బట్టి గళంబులోన ధరింపఁడే. 153

క. బ్రహ్మశిరంబును ద్రుంచుట
బ్రహ్మాండము లతనియందుఁ బ్రభవించుటయున్
బ్రహ్మాదు లెఱుఁగకుండుట
బ్రహ్మాదులచేత వినవె భర్గునిమహిమల్. 154

క. శివుఁడెచ్చట వేంచేయును
శివతర మచ్చోటు వినుతిసేయఁగ వశమే
శివుఁడెచ్చట వేంచేయఁడు
శివుఁడెచ్చో నిండిలేఁడు సిద్ధము దక్షా. 155

క. హరుఁగూర్చి సేయుతప్పులు
హరమై యొప్పిదమొనర్చు నప్పురుషులకున్
హరుని వెలిసేయునొప్పులు
హరమై తప్పిదము లనెడునది మఱచితివే. 156

క. ఖండేందుబింబభూషణు
నొండొరులకు నెఱుఁగవశమె యోహో వినుమా

* వేదసంజ్ఞపవిజ్ఞానమున్ శశ్వద్వైఖరిఁజెల్లును.

మండితమగు నీయాగము
పండినతుదిఁ బండుపండు భర్గుఁడు కాఁడే. 157

క. అట్టిమహేశ్వరుఁ డిచటికి
నెట్టనరాఁగలఁడు చెఱుప నీయజ్ఞము నీ
పుట్టినదేహముతోఁడను
పట్టున శివుఁజేరరాదు పరమార్థ మిలన్. 158

క. ఈయొడలు రోఁత గాదే
పాయక పరమేశునొందఁ బని సేయంగా
వేయును నేటికి మాటలు
పోయెదరా కీడునొంది పొగిలి దురాత్మా. 159

దాక్షాయణి దేహంబుఁ దొఱఁగుట.

సీ. అనుచు మహేశ్వరి యమరులు బెగడంగఁ
బూని భద్రాసనాసీన యగుచు
శంకరశ్రీపాదపంకజయుగళంబుఁ
దనమనస్సరసిలోఁ దనర నిలిపి
వెలుఁగుమూలాధారవేదిపై శివయోగ
వహ్ని మేల్కొలిపి యవ్వలను మిగిలి
తనుఁదాన చింతించి తరణిచంద్రులవడి
నడుగంగనీక ఘోరాగ్నిఁ దెచ్చి,

ఆ. యందు నిల్పి దివ్యమగు తనమైదీఁగె
రాజహంసగమన రాజవదన
పరమయోగశక్తి భస్మంబుగాఁ జేసి
పుణ్యతనువు తరుణి పొందెనపుడు. 160

చ. తులు వగుదక్షునింట మఱితోఁచిన వేఁడిమి మంచుకొండలోఁ
దొలుపకపోవ దన్న క్రియఁ దోయజలోచన గౌరి*బాలయై
లలితలతావరాంగసవిలాసిని యై కొమరాలు నైవిని [కున్.
ర్మలగతి నేఁగెఁ గొండలకు రాజగుకొండకు మంచుఁగొండ

వ. అంతఁ దత్ప్రకారంబు వీక్షించి దక్షమఖమంటపంబున సుఖా
సీనులై యున్న బ్రహ్మ విష్ణుసూర్యచంద్ర దేవేంద్ర దండధర
వరుణకుబేరాది దేవజనంబులు మహాభీతచిత్తులైరి మూర్తి
మంతంబులైన మంత్రంబులు తంత్రంబులు చాలించె పాప
కర్ముం డగుదక్షుని నిందించి బ్రహ్మ తనలోకంబునకుం బోయె
మఱియుఁ దక్కినవార లందఱు తమతమ నివాసంబులకుం
జనిరి తత్సమయంబున. 162

సీ. కైలాసగిరిమీఁద కఱకంఠుఁ డొకనాఁడు
కరమొప్పఁ గొలువుండి గౌరిఁ దలఁచి
యిదియేమి రాదయ్యె నీయేణలోచన
యని యవ్విధంబెల్ల నాత్మ నెఱిఁగి
సుందరి తనకుఁ గూర్చుటయెల్ల భావించి
శంభుండు మనమునఁ జాల నొచ్చి
యిదియేమి పంపితి నీదక్షునింటికి
మీనాక్షి తానేల మేను వాసె

ఆ. పోలఁతి నిన్న నేను బొమ్మని తరిమినఁ
బోవనొల్లననియెఁ బువ్వుఁబోఁడి
పంకజాక్షి నొంటిఁ బంపినకతమున
వెఱ్ఱితనము వచ్చె వేయునేల. 163

* లోలయై.

వ. అని మఱియుఁ బరమేశ్వరుండు గౌరీదేవి ననంతకరుణాపూరితమానసుండై తలంచి వెండియుఁ దనమనంబున. 164

మ. పుడమిన్ రాజ్యముఁ గోలుపోయి తగ నేడ్పుం బొంది శోకించు న,జ్జడధీ*శాంతనుఁ డైన యింద్రుని కిలన్ జన్మించి రోషాంబుధిం, బడ వైవస్వతమన్వనాఁడు ముద మొప్పన్ రాజ్యముం జేయఁగాఁ,గడ తేర్తు న్నని పాపదక్షునకు వేగన్ శాప మిచ్చెన్ వడిన్. 165

శంకరుండు దక్షునకు శాపం బిచ్చుట.

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరుండు శాపం బిచ్చిన దక్షుండు దదీయప్రకారంబు నొందె నంత. 166

శా. ప్రాలేయాచలవల్లభుండు నియతిం బాటించి సద్భక్తితోఁ గాళీ సుందరిఁ గూఁతుఁ గాఁ దలఁచి వేడ్కల్ పల్లవింపన్ యశ,శ్శ్రీలోలుండు తపంబు సేయ నచటన్ శృంగారసాంగత్యమై, లోలానందము బొంది యున్న నతఁ డాలోకించి సంరంభుఁ డై. 167

దాక్షాయణి హిమవత్పుత్త్రియై పుట్టుట.

ఉ. చంచలనేత్రి యోముగుద చల్లనిచూపులతల్లి నిన్ను నేఁ గాంచిన యంతనుండి పులకల్ మెయినిండఁగ నంకురింప నీ మించినరాకయున్ విభుని మేరయు నీదగుపేరుపెంపు నీ మంచిగుణంబు లన్నియును మంగళవంతములంచు మ్రొక్కుదున్. 168

వ. అనిన నాకుమారీతిలకం బి ట్లనియె. 169

* శాత్మజు, శాత్మకు.

శా. నానాథుండు మహేంద్ర దేవమునిరాణ్ణాగేంద్రదిగ్రాజవాక్
శ్రీనాథాగ్రకిరీటకూటవిలసచ్ఛృంగారదివ్యప్రభా
నానారత్ననికాయ సంతతలస న్నవ్యస్ఫురత్పాదుకే
శానాలంకృతుఁ డీశుఁ డాతనికి నిల్లాలఁ శివాసుందరిన్.

క. నీకుం గూఁతుర నయ్యెదఁ
జేకొనుమీ తండ్రి యనుఁడు శ్రీకంఠున కీ
వేకాంత వైన నిజముగ
నీకుం గలరూపుచూపు నీవు కుమారీ. 171

తే. అనుడును హిమవంతు నాలోకనముఁ జేసి
తోలఁకునగవు మొగముఁ దొంగలింప
తండ్రి నీదుపుత్రి తా నెంత యోకన్ను
లారఁజూడు మనుచు నంబుజాక్షి. 172

సీ. పొలుపారు నీరేడుభువనంబులకు నెల్ల
మహితమై దేదీప్యమాన మగుచుఁ
గ్రొమ్మెఱుంగులమంటఁగూడియు నెంతయు
*వితతమై తాఁకుచు వెనుక రాగ
వచ్చికూడనిభంగి వలనించుకయు లేక
యేరుపఱుప రాక యెఱుఁగ రాక
యేవర్ణమును గాక యేరూపమును గాక
కొలఁదియు లేకున్కి బొలయునట్లు

ఆ. కమలజాండ మెల్లఁ గన్నియ దానయై
తోఁచియున్నఁ జూచి తొట్రుపడుచు

* వెన్నెలతో నెండ వెలసికాయ,

మూర్ఛవోయి తెలిసిమోడ్పుఁ గేలెనయంగఁ
బడఁతి సన్నుతించెఁ బర్వతుండు. 173

హిమవంతుఁడు స్తుతిసేయుట.

ఉ. ఈపరిపాటియెంత గల దిట్టివిధం బని నిర్ణయింపఁగా
నాపరమేశుఁ డైన కమలాక్షుఁడు నైన విరించి యైన వా
రోపరు యిట్లు నిన్నెఱుఁగ నోపుదురే పరులెల్ల నమ్మ నీ
రూపము సర్వముం గలుగురూపము గాదె తలంపఁ జండికా.

మ. నరదేవాసురపూజితాంఘ్రియుగళా నారాయణీ శాంకరీ
కరుణాపూరితమానసా త్రిణయనీ కళ్యాణ యుక్తా నిశా
చరదర్పోన్నతసంహారీ సదమలా చండార్చినీ యోగినీ
తరుణీ యాగమవందితా భగవతీ తల్లీ జగన్మోహినీ. 175

శా. నాకుం గూఁతురవైతి వీవు తరుణీ నాభోక్తదా నెంతయో
నాకుల్ మెచ్చఁగ నింత దేవరకుఁ గళ్యాణిఁ సమర్పించి యా
శ్రీకంఠాంకున కిట్లు మామ యగునే శీతాచలుం డంచు ము
ల్లోకంబుల్ వినుతింపఁ గంటి నిపు డోలోలాక్షి నీసత్కృపన్.

క. నీయందె సకలగిరులును
నీయందె మహార్ణవములు నిలయుఁ జగముల్
నీయందె యుద్భవించును
నీయందే యడఁగియుండు నిరుపమమూర్తీ. 177

క. ఉత్పత్తిస్థితిలయముల
కుత్పాదనహేతువనుచు నూహించి నినుఁ
దాత్పర్యంబున మునులును
సత్పురుషులు చెప్ప విందు సదమలమూర్తీ. 178

క. సన్నములకుఁ గడుసన్నము
నున్నతముల కున్నతంబు నొప్పిదములకుఁ
జిన్నెయన నొప్పు రుచులకుఁ
దిన్నన నీచిన్నిగుణము దేవీ గౌరీ! 179

క. నిన్ను మహేశ్వరుఁ డెఱుఁగును
నెన్న మహేశ్వరుని నీవు నెఱుఁగుదు గౌరీ!
యన్యులకెల్లను దరమే
నిన్నును నీనాథు నెఱుగ నిక్కము తల్లీ! 180

క. ధారుణి దివ్యాకారం
బారయ యొప్పిదముభంగి యది యిది యనఁగా
నేరరు బ్రహ్మాదులు నిను
నేరుతునే నీదుమహిమ నీరజనేత్రా! 181

వ. అని యనేకవిధంబుల నుతించి మఱియుఁ దుహినధరణీధర
నాయకుం డిట్లనియె. 182

ఉ. పిన్నవు గమ్ము నీమహిమ పెంపుఁ దలంపక తప్పుఁ జేసితిఁ
గన్నులపండువయ్యె నినుఁ గంటిఁ గృతార్థుఁడ నైతిఁ జాలు న
మ్మన్న యటంచుఁ బర్వతుఁడు మానుగ మ్రొక్కినఁ జూచి
కన్యయై, క్రన్నన నిల్చి తండ్రి మునుకన్నను ముద్దులుచేసె
వేడ్కతోన్. 183

వ. ఇట్లు ప్రసన్నయైయున్న నమ్మహీధరనాయకుం డిట్లనియె 184

శా. శ్రీలావణ్యవిశేషపుణ్య యనుచుఁ జింతింపఁగాఁ గంటి శ్రీ
కైలాసాద్రి మహేంద్రవల్లభునకుఁ గణ్యుం డనం గంటి నీ
శ్రీలోలం బగుపాదపద్మయుగముఁ సేవింపఁగాఁ గంటి నీ
వాలింపం బరమేష్ఠినిఁ దనిపి యి ట్లర్థించితేఁ బార్వతీ! 185

సీ. కడు నెండిపోయిన ఘనతటాకమునకు
వారిపూరము నిండ వచ్చినట్లు
తనరాకతటేఁ జూచి వనజంబు లుబ్బంగఁ
బొలుపొందనర్కుండు వొడిచినట్లు
కమలహీనంబైన కమలాకరంబులోఁ
గమలపుంజంబులు గలిగినట్లు
ఘనతమగపటలంబు గప్పినమింటిపైఁ
దుది చంద్రబింబంబు దోఁచినట్లు

ఆ. గిరులలోన నొక్కగిరి యైన నాపేరు
వెలయఁజేసి తిపుడు జలజనయన
నీకుఁ దండ్రినైతి నాకింత చాలదే
యిది మహాద్భుతంబు యిందువదన. 186

క. ఏ నీకుఁ దొల్లి కొడుకను
మానుగ నాకిపుడు నీవు మహిఁ గూఁతుర వై
మానిని పుట్టితి విప్పుడు
భూనుతముగ నాకు నిట్టిపుణ్యము గలదే. 187

చ. అని గిరినాథుఁ డుబ్బి కొనియాడుచుఁ గానక కన్న కూఁతురన్
వినయముతోడ నెత్తుకొని వీటికి వేగమె యేగి యప్పు డ
ల్లన తనయుండు రాజధవళాయము చొచ్చి కుమారిఁ జూపు
దున్, గనుఁగొని సొంపుతో నతని కామిని మేనక సంభ్ర
మంబునన్. 188

ఆ. పాలయిండ్లమీఁది పయ్యెద వీడంగ
బన్న సరము లలర బారసాచి

కౌఁగిలించి వేడ్కఁ గమలాయతాక్షి తాఁ
గోర్కి పల్లవింపఁ గూఁతుఁ జూచి. 189

సీ. రా లోకసుందరి రా జగన్మోహినీ
రావమ్మ కైలాసరాజపత్ని
రా కన్యకామణీ రా రాజబింబాస్య
రావమ్మ యౌవనరాజ్యలక్ష్మి
రా ఓ మహాకాళి రాఓ సరోజాక్షి
రావమ్మ భారతీరమణవినుత
రా ఓ జగన్మాత రాఓ సదానంద
రావమ్మ మత్తేభరాజగమన

ఆ. యనుచుఁ బెక్కుగతుల నంకించి యంకించి
దగిలి మేనకాఖ్య తన్నుఁ బిలువఁ
దండ్రి చెయ్యొడిగ్గి తద్దయు వేడ్కతోఁ
గామినీలలామ గౌరి యపుడు. 190

సీ. కలహంసనడలొప్ప ఘంటలరవమొప్ప
రంజిల్లు నూపురారావమొప్ప
పాటించికట్టిన పట్టుచెం*దియమొప్ప
బాలచన్నులమీఁద పయ్యెదొప్ప
కంఠహారములొప్పఁ గరకంకణములొప్పఁ
గడకఁ గేయూరాదితొడవులొప్ప
సన్నపునడుమొప్ప సవరైనపిఱుఁదొప్ప
లలితకనకకుండలములునొప్ప

* పట్టువస్త్రంబొప్ప.

ఆ. వాలుఁజూపులొప్ప నీలాలకములొప్ప
భూతితో నుదుటఁ ద్రిపుండ్ర మొప్పఁ
జిఱుత ముద్దులొప్పఁ జెక్కిటమెఱుఁగొప్పఁ
దరుణి జేరవచ్చె తల్లికడకు. 191

వ. ఇట్లు పార్వతీమహాదేవి డాయ నేతెంచి. 192

సీ. కమనీయమోహనాకారభారతి వచ్చె
దయతోడ ననుఁ గన్నతల్లి వచ్చె
చాతుర్యగాంభీర్య జగతికన్నియ వచ్చె
లాలితసంపదలక్ష్మి వచ్చె
భూరిలోకైకవిభూతిధారుణి వచ్చె
మంగళపావన గంగ వచ్చె
తెఱఁగొప్ప దేవాదిదేవవల్లభ వచ్చె
మానితంబగు మహామాయ వచ్చె
గీ. తల్లివచ్చెను నన్నేలుతల్లి వచ్చె
బాల వచ్చెను ప్రౌఢైకబాల వచ్చె
అబల కరుణింపనేతెంచె ననుచుఁ దిగిచి
కౌఁగిలించెను మేనక గౌరిఁ జూచి. 193

వ. అప్పు డిట్లనియె. 194

శా. నీవా సర్వజనైకమాతవు సతీ నిన్నుకా మహాభక్తితో
దేవేంద్రాదులు పూజసేయుదురు నీధీరత్వమా యెవ్వరుకా
భావింపం గలవారులేరు నిఖిలబ్రహ్మాండభాండావళుల్
నీవే సేయు మహేంద్రజాలతతులే నీలాలకా బాలికా.

సీ. చిలుకలకొల్కివే శృంగారగౌరివే
మముఁగన్నతల్లివే మగువ నీవు

పరమేశు నమ్మినపట్టంపుదేవివే
మిన్నేటిసవతివే మెలఁత నీవు
నాతపఃఫలమవే నన్నేలుశక్తివే
నాముద్దుపట్టివే నాతి నీవు
మూఁడులోకములకు మూలంపుమూర్తివే
యవ్వలతల్లివే యతివ నీవు

ఆ. అమ్మ నిన్నుఁగన్నయంత నుండియు నాకు
బలసి కోర్కులెల్లఁ బల్లవించెఁ
గోమలాంగి నీవు కూఁతుర వైతివి
కన్య యిట్లుభోక్త గలదె నాకు. 196

క. అని యిట్లు మేనకాంగన
ఘనముగ నిచ్చలును దగిలి గౌరవమున మ
న్ననసేయుచు భాషించుచుఁ
బెనుపున గౌరీకుమారిఁ బెనుచుచు నుండెన్. 197

ఆ. ఇట్లు గౌరిదేవి హిమశైలపతియింట
నమర ముద్దుబాల యై చరించి
కొంత గాలమునకుఁ గోమలి వెలుగొందె
సకలజనులు దన్ను సన్నుతింప. 198

సీ. ఒకనాఁటి కొకనాఁటి కొక్కొక్కమిక్కిలి
రేఖ నొప్పెడి చంద్రరేఖమాడ్కి
నొరగింపఁ గరఁగింప నొక్కొక్కవన్నియ
గలుగుచునున్న బంగారుకరణి
నాఁడునాఁటికిఁ బోవనవకంబుఁ గొనుచెల్వు
గంగాప్రవాహంబుఁ దొంగలింపఁ

జనుదోయి క్రిక్కిరి సౌరభ్య తనువుతో
నొప్పులకుప్పయై యుప్పతిల్ల
తే. అనుదినంబును నొకచంద మతిశయిల్ల
నమ్మహాదేవి యభివృద్ధి నలరుచుండె
పొందఁ గల్గునొక్కొ భూతేశు భువనేశుఁ
బంచముఖుని ననుచుఁ బలుకుచుండు. 199

శా. రంగత్స్ఫారమనోరథభ్రమరికల్ రమ్యాననాంభోజముల్
నింగిం గ్రాలెడు లేఁతనవ్వునురువుల్ సేవింపఁ బెంపారుదో
ర్భంగంబుల్ తనరారు శంకరమహాపద్మాకరంబందు నా
యంగం బంగజుకేళిపూరమున నోలాడించు టెం తెన్నఁడో?

వ. అని యివ్విధంబున. 201

సీ. శృంగారములు సేయ శృంగారి యొల్లదు
పువ్వులు దురుమదు పువ్వుఁబోఁడి
పలుకంగ నేరదు పలుక నేరనిభాతిఁ
జంచలత్వము నొందుఁ జంచలాక్షి
సరసులఁ గ్రీడింప సరసిజానన వోదు
మానంబుతోఁ గుందు మానవిభవ
గంధంబు పూయదు గంధవారణయాన
చెలువలఁ బిలువదు చెలులచెలియ
తే. ముకుర మేప్రొద్దుఁ జూడదు ముకురవదన
తరుణి మఱియును సర్వకృత్యములు మఱచి
హరునితోడిదె గొండాటరయై లతాంగి
యుగ్రతాపంబు సైరింప కున్నఁ జూచి. 202

ఆ. కూడియాడుచున్న కోమలిజనములు
శిశిరవిధులఁ గొంత సేద దీర్చి
శైలరాజుఁ గానఁ జనుదెంచి యతనికి
వెలఁదు లివ్విధమును విన్నవింప. 203

క. అతఁ డంతయు నప్పుడు దన
సతి యగు మేనకకుఁ జెప్పి చయ్యన గౌరీ
సతిఁగానవచ్చి యయ్యెడ
మతిమంతుఁడు పల్కెఁ దియ్యమాటలు వెలయన్. 204

హిమవంతుఁడు పార్వతికి శివునిం జూపుట.

శా. అమ్మా పార్వతి దేవ దేవుఁ డగునాయర్ధేందుచూడామణిన్
రమ్మా కానఁగఁబోదమంచు ముదమారం బాలఁ గొంచున్
బ్రయాణమ్మై శీతనగాంతరాళమునకున్ నక్షత్రవీథిన్ మహా
సమ్మోదంబునఁ బోయి యంతఁగనియెన్ శైలేంద్రుఁడమ్మూం
దటన్. 205

చ. ఘనతరమాతులుంగవటఖర్జురరంభకదంబనింబచం
దననవచంపకక్రముకతాలతమాలవిశాలసాలరో
చనవరగంధసారఘనసారయుదుంబరచూతకేతకీ
పనసలవంగలుంగతరుపంక్తుల నొప్పినదాని వెండియున్. 206

క. కొలకులఁ దిరిగెడుహంసల
కలకలనాదముల కీరకలకలములునుం
గలకంఠంబులనాదము
లళినాదములమరు సుందరారామంబున్. 207

వ. కని యమ్మహావనంబు దరియం జొచ్చి తత్ప్రదేశంబున. 208

మ. పరఁగ న్వొల్పలిచింత మాని యచలబ్రహ్మాసనాసీనుఁ డై
తిర మై రాజితదేహము న్విమలభూతిన్ దీర్చి కూర్చుండె తా
గరుసుల్ సేరక తన్నుఁ దాన తలపై గాఢాత్ముఁడై నిష్ఠతో
హరుఁడయ్యోగసమాధిమై దవిలి నిత్యానందుఁడై యుండఁ
గన్. 209

చ. చెలువయుఁ దాను గాంచి శివుఁ జేర భయంపడి కొంతదవ్వు
లన్, నిలచె గిరీంద్రశేఖరుఁడు నీళగళుండును నంతలోనఁ బెం
పొలయ సమాధి మాని కడునొప్పగఁ గన్నులు విచ్చి చూచు
చోఁ, బలికె ధరాధరుండలరి పార్వతికిం దగఁ బ్రీతితోడు
తన్. 210

మ అదె శంభుండు సమాధి వోవిడిచె నిత్యానందముం దోఁచె
న, ల్లదె కాన్పించెఁ గృపాక్షులం దెఱచెఁ దా నాలించె లోకం
బులన్, మదవేదండసమానయానము నిరాణ్మందారునిం జేరఁ
గా, నదనై యున్నది సమ్ముఖంబునకు డాయం బోదమా
పార్వతీ. 211

వ. అని విచారించి. 212

క. గిరిరాజు తన్ను డగ్గర
నరుదెంచి వినమ్రుఁడగుచు నబ్జదళాక్షిన్
దరిశనము వెట్టి నిలచినఁ
గరుణయు మోదంబుఁ బుట్టెఁ గఱకంఠునకున్. 213

సీ. కామునిబాణమో కందర్పదీపమో
కాంతిరేఖయొ వేల్పుకన్యయొకొ
మెలఁగెడుతీఁగెయో మెఱుఁగులబొమ్మయో
తీరగుబంగారుతీఁగెయొకొ

మోహంపుదీపమో మోహనవార్ధియో
లాలితమోహనలక్ష్మియొక్కొ
చిత్రంపు రేఖయో శృంగారములుదోఁచు
రేఖయో పూర్ణేందురేఖయొక్కొ
ఆ. యనఁగ నొప్పుదానినభినవలావణ్య
రూపకాంతులందు రూఢి కెక్కి
పరఁగుచున్నదానిఁ బర్వతకన్యకఁ
జూచి వెఱఁగుపడియె సోమధరుఁడు. 214

వ. అయ్యవసరంబున. 215

ఉ. ఆచపలాక్షి చిత్తమున నయ్యురగాధిపబాహుకంకణుం
జూచుచు నుండెఁ గాని మఱిచూచినచూపు మరల్ప లేమినిం
జూచి మహీధ్రవల్లభుఁడు శూలికి మ్రొక్కఁగదమ్మ బాలికా
చూచెదుగాని నీవనుచు సుందరి మ్రొక్కఁగఁ బంచి వేడ్కతోన్. 216

వ. పరమసమ్మోదంబున నమ్మహాత్మునికి సాష్టాంగదండప్రణామంబులాచరించి కరకమలంబులు ముకుళించి యిట్లనియె.

క. జయజయ శ్రీగిరిమందిర
జయజయ మందారహార సలలితవర్ణా
జయజయ భువనాధీశ్వర
జయజయ యోగీంద్రపారిజాత మహేశా. 218

క. జయజయ హాలాహలధర
జయజయ దేవేంద్ర కమలసంభవ వినుతా
జయజయ పన్నగకంకణ
జయజయ గంగావతంస జయ చంద్రధరా. 219

సీ. కుసుమదామంబులు కోమలి తనమౌళిఁ
బెట్టదు నీమౌళిఁ బెట్టిగాని
గజరాజనిభయాన గంధంబు తనమేన
నలఁదదు నీమేన నలఁదికాని
రాజీవదళనేత్ర రత్నకంకణములు
దొడుగదు నీకేలఁ దొడిఁగి కాని
పుష్కరానన పట్టుఁబుట్టంబుఁ గట్టదు
కడకఁతో నీకటిఁ గట్టి కాని
ఆ. మహితలోలనేత్ర మాటాడ దెప్పుడుఁ
గొంచెమేని నిన్నుఁ గోరి కాని
యింత పిదప నిప్పు డేమియు నొల్లదు
నిన్నె కాని దేవ నిశ్చయంబు. 220

నగజను శివునికి శుశ్రూషచేయ నప్పగించుట.

మ. అవధారీశ్వర విన్నపంబు మదిలో నాలించి రక్షింపుమీ
యువిదారత్నముఁ బెట్టి పోయెదనుమీయొద్దన్ భవద్దాసియై
తిరుగన్ వర్తన సేయు చుండెడిని ప్రీతిం దీని రక్షింపుఁడీ
యవిరోధంబున లీలఁ బంపి పరిచర్యల్ చాల సేయింపుఁడీ.

క. కొండిక బాలిక యెఱుఁగదు
సుండీ యెంతయును ముగుదసుండీ యనుచున్
ఖండేందుబింబమౌళికిఁ
గొండలరా జప్పగించెఁ గూఁతుం గౌరిన్. 222

వ. ఇవ్విధంబునం బరమేశ్వరునకుఁ బరిచర్యలు సేయ నమ్మహా
దేవిని సమర్పించి యతం డద్దేవునకు వెండియు దండప్రణా
మంబు చేసి తనమందిరంబునకుఁ జనియె నంత. 223

మ. శివుఁ జూచుం దమకించి సిగ్గు నగుడుఙ్ జిక్కుం గరంగుఙ్
మదిఙ్, భవుఁజేరం గమకించుఁ జంచలపడుం భావించు నెంచు
న్వడిం, గవయంగాఁ బడు నాథుఁగౌఁగిటను సింగారింతునో
యంచు నో,శివ రక్షా యని పిల్తునా యనుచు రాజీవాక్షి
సంరబ్ధయై. 224

సీ. పరమేశురూపంబు పలుమాఱు నందంద
వాడిచూపులఁ జూచు వాని మిగులఁ
బులఁకించు దలఁకించుఁ బొలఁతి విచారించుఁ
జేరి పూవులఁ బూజసేయు నబల
పంపక యట మున్న పరిచర్య లొనరించుఁ
దరిమినచిత్తంబు తరగఁ బట్టు
దేవరమనసు దాఁ దెలిఁగొప్ప వర్తించుఁ
గడు నప్రమత్త యై కన్య మెలఁగు
తే. కాముతాపులఁ ధాటికిఁగాక శంభు
నంటి యొక్కొక్కమాటొత్త నప్పళించుఁ
దెంపు సేయంగ వెఱచు నద్దేవి యిట్లు
శివుని కెప్పుడు పరిచర్య సేయుచుండె. 225

ఉ. ప్రొద్దున వచ్చి నిచ్చలును బొల్పగుశీతశిలాతలంబునం
గ్రద్దన నిల్చి యుండి కఱకంఠుఁడు యోగసమాధినిష్ఠ మైఁ
బెద్దయుఁ బ్రొద్దు నిల్చుటయుఁ బిమ్మట గౌరియు నిర్మలాత్మ
యై, ప్రొద్దున వచ్చి వల్లభుని పూజలు సేయు ననేకభంగులన్.

క. విడువక పూజలు సేయఁగ
నుడుగక యోగంబుమీఁద నుండఁగఁ దలఁపు

లొప్పడముటయ కాని కానం
బడ దెంతయు సంగమంబు పతికిఁ సతికిన్. 227

వ. ఇవ్విధంబునం గొంతకాలంబు దేవి దేవరకుం బరిచర్యలు
సేయుచుండె నని చెప్పి. 228

ఆశ్వాసాంతము.

మత్తకోకిల.—

రాజచందనకుందశంఖమరాళహీరపటీరవి
భ్రాజితాంగమునీంద్రమానసపద్మహంస రమాంగనా
రాజనాయకధారుణీధరరాజనందననాయకా
రాజరాజమనస్సరోజవిరాజితాంబుజనాయకా. 229

క. ప్రమథగణ హృదయరంజన
ప్రమథగణాంభోధిచంద్ర ప్రమథాధిపతీ
ప్రమథగణవినుతపదయుగ
ప్రమథగణాంభోజ బాలభాస్కరమూర్తీ. 230

మాలినీ.—

నిగమభువనదీపా నిర్మలానందరూపా
యగణితగుణధీరా యప్రతర్క్యప్రకారా
గగనజలధిహారా ఖండరాజద్విహారా
యువతిమదనమూర్తీ యోగిహృద్వ్యాంతవర్తీ. 231

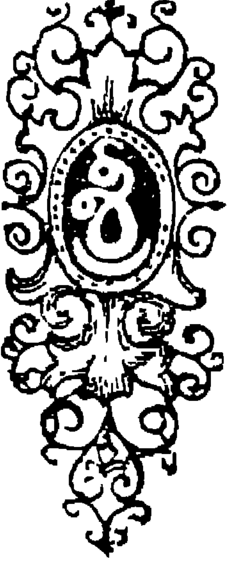
గద్య. ఇది శ్రీమన్మహామహేశ్వర యిపుటూరి సోమనారాధ్య
దివ్యశ్రీపాదపద్మారాధక కేసనామాత్యపుత్త్ర పోతయనామ
ధేయప్రణీతంబైన వీరభద్రవిజయం బనుమహాపురాణ

కథయందు దేవేంద్రాదిదేవగణంబులు శివునిసందర్శనంబు సేయుటయు దక్షయాగంబును దాక్షాయణి నారదువలన విని శంభుని కెఱింగించుటయు శంభుండు పనుప దివ్యరథా రూఢయై పార్వతీదేవి దక్షునింటికి వచ్చుటయు దక్షుఁడు సేయు శివనింద వినఁజాలక యమ్మహాదేవి దేహంబు దొఱఁ గుటయు హిమవంతునికిఁ గుమారియై శాంకరి పొడచూపు టయు తదీయతపోమహత్త్వంబును నగజ శివునకుఁ బరి చర్యలు సేయుటయు నన్నది ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

వీ ర భ ద్ర వి జ య ము

ద్వి తీ యా శ్వా స ము.

క. (శ్రీ)కైలాసనగేంద్ర
ప్రాకటసానుప్రదేశబహుళవనరాజీ .
వాకరగంధసమేత
శ్రీకరవిభవాభిరామ శ్రీగిరిధామా. 1

వ. పరమజ్ఞానభావుం డగు వాయుదేవుం డమ్మహామునుల కి
ట్లనియె. 2

మ. రమణన్ ఘోరతపంబు చేసి చెలువారం బ్రహ్మ మెప్పించి లో
కము లెల్లం బరిమార్చినట్టి వెఱపుం దర్పంబుఁ దేజంబు వి
క్రమసైన్యంబును లక్ష్మియుం బడసి సంగ్రామంబులోఁ దార
కుం, డమరేంద్రాదులఁ గెల్చి వత్తు నని దండై పోయె
నత్యుగ్రుఁడై. 3

వ. ఇట్లు పోయి. 4

సీ. ఆలంబులో నింద్రు నాలంబు గావించి
వహ్నికిఁ దనకోపవహ్ని చూపి

యంతకునకుఁ దాను నంతకమూర్తియై
యసురకు నసురయై యలవు మెఱసి
నీరధీశ్వరు పెంపు నీఱుగా నలయించి
గాలిబలం బెల్లఁ గాలి చేసి
నెఱయంగ ధననాథు నిర్ధనుఁ గావించి
హరునిబలం బెల్ల హతముఁ జేసి

తే. యమరగంధర్వయక్షరాక్షసపిశాచ
గరుడపన్నగ మానవగ్రహమునీంద్ర
చయము నెల్లను బలుమాఱు చంపి శౌర్య
భాసురుం డగునత్తారకాసురుండు. 5

చ తమతమరాజ్యసంపదలు తద్దయుఁ జేకొని పోక వెండియుఁ
దముఁ బలుమాఱుఁ దారకుఁడు తల్లడపెట్టిన నింద్రుఁ డాదిగా
నమరులు లోకపాలురును నాపదఁ బొంది కలంగి బ్రహ్మలో
కమునకుఁ బోయి పద్మభవుఁ గాంచి ప్రణామములాచరించుచున్.

బృహస్పతి బ్రహ్మకుఁ దారకాసురుఁడు చేయు బాధలం దెలుపుట.

వ. సురాచార్యుండు బ్రహ్మదేవున కిట్లనియె 7

లయగ్రాహి.—

ఆఁకొని కరాళగతి భీకరపుఁ జూపులను
భేకములమూఁకలను వీఁకఁ గని యాద
ర్వీకముల మ్రింగుక్రియ నాకపులతో నిఖిల
లోకములు దారకుఁడు చేకొని హరింపన్
బ్రాకటపుఁ గామినుల వీఁకఁ జెఱవట్టి మఱి
నాకముఖపట్టణము లాఁకగొని యుండన్

డాకకును గాక యిటు నీకు వినిపింప ఘన
శోకమున వచ్చితిమి గైకొను విరించీ. 8

క. తాపసుల నెల్లఁ జంపెను
కోపంబున సురలఁ జెఱలు గొని వర్తిల్లెన్
పాపపురక్కసునకు మీ
రేపారఁ ద్రిలోకవిజయ మిత్తురె చెప్పుఁడా. 9

వ. అనవుడు దరహసితవదనుండై రాజీవసంభవుం డిట్లనియె.

క. ఏను వర మీక యుండిన
వానితపోవహ్ని జగము వలగొని కాల్చున్
నే నేల వెట్టి నయ్యెదఁ
గాన సురాధీశులార కలఁగకుఁ డింకన్. 11

వ. అని మఱియును. 12

ఉ. శూలికి శీతలాచలముచూలికిఁ గూరిమితోడఁబుట్టు న
బ్బాలుఁడు గాని దానవునిఁ బట్టి మహోగ్రతఁ గీటడంపఁగాఁ
జాలఁడు సిద్ధ మీపలుకు సర్వయుపాయములందు భావజ్ఞ
ఫాలతలాక్షు నీక్షణమె బర్వతకన్యకఁ గూర్పఁ బంపుఁడా.13

వ. అని కమలసంభవుండు విచారించి కార్యంబు తేటపడం బలి
కిన నగుఁ గాక యని మహామోదంబున. 14

క. నిర్జరలోకము గొలువఁగ
నిర్జరనాథుండు చిత్తనిర్జరుఁ డగుచున్
నిర్జరగేహిను లలరగఁ
నిర్జరపురి కేఁగెఁ దాను నిర్జరమతియై. 15

వ. అట్లేఁగి నాకంబునందు. 16

శా. మందారోన్నతపారిజాతకదళీమాకందపుష్పావలీ
మందాలోలసుగంధమారుతమనోమాన్నిత్యసమ్మోదిరై
నందాత్ములౌ సురసిద్ధసాధ్యవిలసన్నాగేంద్రబృందంబు లిం
పొందం గొల్వ ననంతరాజ్యసిరిఁ గొల్వుండెన్ సురేంద్రుం
డొగిన్. 17

వ. అట్లు కొలు వుండి. 18

సీ. భాసిల్లుపువ్వుల బాణపఱ్ఱులవానిఁ
గొమరారు కెందమ్మిగొడుగువానిఁ
గలహంసశారికా కలకంఠములవాని
వెలుగొందు తియ్యని వింటివాని
మందానిలలలామ మదభృంగములవానిఁ
దెఱగొప్పుపువ్వులతేరువాని
బలుమీనుటెక్కెంబు పడగనొప్పెడువాని
నామనిసారథి యైనవాని

తే. అందమైనవాని నకలంకశృంగార
విభవలక్ష్మిచేత వెలయువాని
మోదవృత్తివాని మోహనాకృతివానిఁ
గాముఁ దలఁచె నాకధాముఁ డపుడు. 19

వ. అయ్యవసరంబున. 20

లయగ్రాహి.—
తన్ను మదిలోన వెయికన్నుల పురందరుఁడు
సన్నుతగతిం దలఁప వెన్నునిసుతుండున్
జెన్నులు వెసం దలకి యున్నఁ గని తా నతనిఁ
దిన్నఁగనుఁ గౌఁగిటను సున్న రతికాముం

జిన్నతన మేల పెరగన్నియలకు న్వలచి
నన్ను మరువం దగునె యన్న మదనుండుర్
నిన్ను వెలిగా సతుల నన్యులఁ దలంతునె ప్ర
సన్నమతితోడ విను మన్ని యొఱఁగింతున్. 21

క. నను దేవేంద్రుఁడు దలఁచెను
పనిగొని నేఁడేల దలఁచె పంకజనేత్రీ
తన కేకార్యము గలిగెనొ
పనిలేక తలంపఁ డతఁడు భామిని నన్నున్. 22

మ. లలనా పంపుము తన్నిమిత్త మరయన్ లక్షింప నీప్రొద్దె పో
వలయున్ వజ్రి దలంచుచోట రమణీ వర్ణింపఁగాఁ గార్య
ముల్, గల వెన్నేనియు నన్న నాపను లెఱుంగం జెప్పఁ
డాలించెదన్, వెలఁదీ ముగ్ధవుగాన రాచపనులుర్విన్ జెప్పఁగా
వచ్చునే. 23

చ. ఎనయఁగ సర్వలోకములు నేలెడురాజులరాజు గాఁడె యా
తనిదెస భ్రాంతియే పనులు తప్పక పోయిన బుద్ధి నావుదుర్
పెనుపుగ నింద్రుపీటికిని పేర్కొని పోయెద వేని నేను నీ
వెనుకను వత్తు నంచు సతి వేడుకఁ బల్కిన నల్ల నవ్వుచున్.

వ. ఆయువతికి సుమసాయకుం డి ట్లనియె. 25

శా. ఇల్లాండ్రైనకులాంగనల్ మగలతో నేతెంతురా తొల్లి శో
భిల్లంగాఁ దగ వొప్పు రాట్సభలకు న్స్త్రీనాథు మున్నెన్న మా
యిల్లాండ్రెవ్వరు ప్రాణవల్లభులతో నిట్లాడఁగా నేర్తురే
సల్లాలిత్యమె దేవతాసభ లనన్ సంకేతశైలంబులే. 26

క. వేలుపులరాచసభకును
బోలదు నీరాక వినుము పొసఁగదు నీవి

ల్లాలవు సురేంద్రుసభకును
నే లని రతి నూరడించె నేచినవేడ్కన్. 27

సీ. పాటించి మృగనాభిపంకంబు మైఁ బూసి
కప్పురంబునఁ దిలకంబుఁ దీర్చి
కమ్మనిపువ్వులసొమ్ములు ధరియించి
లాలితమణికుండలములు వెట్టి
వెన్నెలనిగ్గులై వెలుఁగుచీరెలు గట్టి
పసిడిహంసావళి పట్టుఁ గట్టి
మాధవీమల్లికామాలతీనవకుంద
దామంబు లింపార తలను దురిమి

తే. పాంథజనములగుండెలు పగిలి నిగుడ
మెరయునంచియ డాకాల మ్రోయుచుండ
మగల మగువలఁ గరగించు మాయలాఁడు
లలితశృంగారవైభవలక్ష్మి మెఱసి. 28

లయగ్రాహి.—

తుమ్మెదలు పెక్కుమురిపమ్ముల వెస న్ముసరి
జుమ్ము రని పద్మముకుళమ్ముల మహాళం
ఖమ్ములు భ్రమింప రసికమ్ము వెలయం బొగడు
సమ్మదపుఁ జిల్కలరవమ్ములు చెలంగన్
గ్రమ్మి కలకంఠములు నిమ్ముల మరాళములు
గ్రమ్మగను గాలి గడుఁ గమ్మనయి వీవన్
కమ్మ నగువిల్లుఁ బువుటమ్ములను బట్టి వెల
యమ్మరుఁడు పువ్వులరథమ్ము వెస నెక్కెన్. 29

వ. ఇట్లు గణ్యశృంగారవైభవాడంబరుం డై రతీదేవిదీవెనలు గైకొని వీడ్కొని కదలి యక్కందర్పుం డమరేంద్రపురంబునకుం బ్రయాణంబు చేసి గగనంబున వచ్చుచు. 30

అ మ రా వ తీ వ ర్ణ న ము.

సీ. కొమరొందు పొడవైనగోపురంబులచేతఁ
దనరారు దివ్యసౌధములచేత
బహురత్న కాంచనప్రాసాదములచేతఁ
గమనీయవిపణిమార్గములచేత
పుణ్యజనాళిచే బృందారకాప్సరో
గంధర్వకిన్నరగణముచేత
బహువిమానములచే బహువాద్యములచేత
బహువనాంతరసరఃప్రతతిచేత
ఆ పసిఁడికొండమీఁద బహువైభవమ్ముల
లలితదేవరాజ్యలక్ష్మి మెఱసి
సకలభువనభవనచారుదీపం బైన
పట్టణంబు వజ్రిపట్టణంబు 31

వ. కనుంగొని యనంతవైభవంబున నన్నగరంబు ప్రవేశించి గోవిందనందనుం డసమానసుందరుం డై చనుదెంచుచున్న సమయంబున. 32

ఉ. ఓలి నలంకరించుకొని యొండొరు మెచ్చనివైభవంబునన్
గ్రాలుచు మేడ లెక్కి యమరావతిలోఁ గలకన్నె లందఱున్
సోలుచు జాలకావలులఁ జూచుచు నోసతులార యీరతీ
లోలునిఁ గంటిరే యనుచు లోలత నప్డు డాకర్త్రొకర్తుతోన్.

సీ. కమనీయసంఫుల్లకమలాక్షి యీతఁడే
కామినీమోహనాకారధరుఁడు
సలలితసంపూర్ణచంద్రాస్య యీతఁడే
బిరుదుగండరగండబిరుదువాఁడు
ఘనతరమదమత్తగజయాన యీతఁడే
పంచబాణంబుల బహుళయశుఁడు
కోమరారునవపుష్పకోమలి యీతఁడే
మగువల మగలను మలచుజెట్టి

ఆ. యనుచు జూచి చూచి యంగజునాకార
సరసిలోన మునిఁగి జాలిఁ గొనుచు
నొనర గోడ వ్రాసినట్టి రూపంబుల
కరణి నుండ్రి దివిజకాంత లెల్ల. 34

వ. అంత నద్దేవేంద్రమందిరంబు చేరం బోయి. 35

ఉ. సంగడిఁ గోయిలల్ నడువ సందడి వాయుచుఁ జంచరీకముల్
మంగళగీతముల్ చదువ మానుగ రాజమరాళసంఘముల్
చెంగట రాఁగ వాసవుని శ్రీమొగసాల రథంబు డిగ్గి యా
యంగభవుండు చొచ్చె నమరాధిపుకొల్వుఁ బ్రమోద
మగ్నుఁ డై. 36

వ. ఇట్లు దివ్యాస్థానమంటపంబు దరియం జొచ్చి. 37

సీ. అతిమోహనాకారుఁ డై వెలింగెడువాని
నభినవశృంగారుఁ డైనవాని
కడిమిమై నాకలోకంబు నేలెడువాని
నొడలెల్లఁ గన్నులై వెలయువాని

పొలుపారఁ గేల దంభోళియొప్పెడువాని
నత్యంతవైభవుం డైనవాని
కేయూరకంకణాంకితబాహువులవాని
నిర్మైనమణికిరీటమ్ముువాని
ఆ. గరుడసిద్ధసాధ్యగంధర్వకిన్నర
భుజగపతులు గొలువ పొలుపుమిగిలి
తేజరిల్లువాని దేవేంద్రుఁ బొడఁగాంచి
సమ్మదమున నంగసంభవుండు. 38

వ. ఇట్లు పొడఁగాంచి నిరుపమనయవినయభయజనితమానసుండై నమస్కారంబుచేసినకుసుమసాయకుం గనుంగొని విపుల ప్రమోదంబున నెదురు వచ్చి వలదు తగ దని బాహుపల్లవంబుల నల్లన యెత్తి పలుమాఱు నందందఁ గౌఁగిలించుకొని దేవేంద్రుఁడును నతులితతేజోమహిమాభిరామ కనకమణిగణాలంకారసింహాసనాసీనుం జేసి మఱియు నొక్కదివ్య హారంబు సమర్పించి మహనీయమధురవచనముల నిట్లనియె.

క. చనుదెంచితె కుసుమాయుధ
చనుదెంచితె పంచబాణ శంబరవైరీ
చనుదెంచితె కందర్పక
చనుదెంచితె యెల్లపనులు సన్మోదములే. 40

వ. అని మహేంద్రుం డడిగిన నంగసంభవుం డిట్లనియె. 41

ఉ. ఓమహితప్రతాప భువనోన్నత మీారు గలంతకాలము
న్నేమి కొఱంత సమ్మదము నిప్పుడు నన్నుఁ దలంపఁ గారణం
బేమి సురేంద్ర! నీతలఁచునంతఁ గృతార్థుఁడ నైతిఁ జాలదే
నీమదిలో ననుం దలఁప నేఁడొకకార్యము నీకుఁ గల్గెనే.

వ. అనిన విని పురందరుం డిందిరానందనున కిట్లనియె. 43

ఉ. నీభుజదండవిక్రమము నీమహిమాతిశయాభిరామముం
జోభితకీర్తి మైఁ గలుగఁ *జేకొనెఁ గార్యము మమ్ము జోకతో
నాభరమైన కార్యముల నారయ నెవ్వరిభార మయ్యెడో
శోభితమూర్తి యోభువనసుందర యోగురుధైర్యమందరా.

క. నీకును భారము గా దేఁ
జేకొని యొనరింతు గాక చెప్పెద నొకటిం
లోకంబులవారలకును
నాకులకును నీవు మేలొనర్పుట సుమ్మీ. 45

క. వారిజగర్భునివరమునఁ
దారకుఁ డనుదానవుండు తద్దయుఁ గడిమిం
గారించె నఖిలజగములు
పోరం గడ తేరఁ జెట్టిపురుషులచేతన్. 46

క. పురహరునకు నద్రిజకును
బరఁగం బ్రభవించునట్టి బలియుఁడు వానిం
బరిమార్చు నద్రికన్యకఁ
బురహరునకుఁ గూర్చి కీర్తిఁ బొందుము మదనా. 47

సీ. ఇదియెంతపని నీకు నిందిరానందన
తలఁపులోపలఁ జేర్చి దలఁతుగాక
తలఁచి నీభుజదండదర్పంబు శోభిల్లఁ
గొనకొని మము వీడుకొందుగాక
కొనినబలంబులు కొమరారఁగాఁ గొల్వ
భూతేశుపై దండు పోదుగాక

* జోకినకార్యము ... జోకెఁబో.

పోయి విజృంభించి పొరి నారి సారించి
తీపులవిల్లెక్కు- దీతుగాక

ఆ. తిగిచి పువ్వుటమ్ము తెఱఁగొప్ప సంధించి
విశ్వనాథుమీఁద విడుతుగాక
విడిచి కలఁచి నేర్చి విశ్వేశుమ్మృడు కేళి
యేర్పడంగ గిరిజ కిత్తుఁ గాక. 48

వ. అని ప్రియంబులు వలుకుచున్న పురందరుం గనుంగొని
కందర్పుం డి ట్లనియె. 49

శా. ఓహో యీపని నన్నుఁబంపఁ దగవా యూహింపనాకుꣳ శివ
ద్రోహం బిమ్మెయిఁ జేయఁగాఁ దగునె యీ ద్రోహంబుఁ
గావింపఁగా, నాహా వద్దని మాన్పఁబట్ట కిదిచేయ స్మీరు
పొమ్మందురే, మోహాతీతుఁడు శంభుఁ డాతనికి నేమో
హంబు లే దెమ్మెయిన్. 50

ఆ. కొలఁది లేదు పేర్చి కోపించె నేని వి
రించినైన శిరము ద్రెంచికాని
విడువకున్న బిరుదువిన్నాఁడ వెన్నాడ
నభవుఁ జేరవెఱతు నమరనాథ. 51

క. తలఁపులు మఱపులు దమలో
పల మఱచి విరాళవృత్తిఁ బరమేశుఁడు దాఁ
గలఁడని లేఁ డని యెఱుఁగరు
సురలఁ గడచినట్టివాఁడు సొరఁ జొరవేవీ. 52

క. ఆరయ నేకాంతస్థలిఁ
జేరంగా రాదు నాకుఁ జేరఁగఁ దరమే

*ఆరయ నేకావస్థలఁ
జేరి వెలుంగొందు నాకుఁ జేరం దరమే. 53

వ. అదియునుం గాక. 54

సీ. పుండరీకాక్షునిపుత్త్రుండ నై నేను
నిభచర్మధరునిపై నెట్లువోదు
పోయిన నద్దేవుభూరిప్రతాపాగ్ని
నెరయంగ నాతేజమెందు మోచు
మోచిన పరమేశుమూర్తి యేఁ గనుఁగొని
యెదిరి విజృంభించి యెట్లు వత్తు
వచ్చిన మాతండ్రి వావిరిఁ గోపించి
యేమూఁపుచూచునో యేను వెఱతు

ఆ. వెఱతునయ్య యెన్నివిధములఁ జెప్పిన
కొలఁది గాదు నా కగోచరంబు
నిక్క మివ్విధంబు నీయాన దేవేంద్ర
మృగకులేంద్రు నోర్వ మృగమువశమె. 55

వ. అనవుడు రతీమనోహరునకు శచీమనోహరుం డిట్లనియె. 56

ఆ. పొందుగానిపనికి పొమ్మందునే నిన్ను
నింత చింతయేల యిట్టిపనికి
దర్పచిత్తుఁ డైనతారకాసురుచేతి
బాధ మాన్పి కీర్తిఁ బడయుమయ్య. 57

సీ. జగములోపలఁ గల జంతురాసులఁబట్టి
మనసులఁ గలఁచు నీమహిమ మహిమ

* ధీరతఁ ద్రిపురాంతకుఁడగు ఫాలాక్షునివహ్ని పాలఁబడనోపఁ జుమీ!

నాటుచో గంటు గానఁగరాక వాడి యై
సరిలేక నాటునీశరము శరము
పరమేష్ఠిసృష్టి లోపలి పురుషుల కెల్ల
దీపమై వెలుఁగు నీరూపు రూపు
అఖిలంబు నెందాఁక నందాఁక నందమై
పృథుతరం బైన నీబిరుదు బిరుదు
శూలి నైనఁ దాపసుల నైనబాధింతు
గాలినైన నెట్టిఘనుల నైనఁ
గలదె నీదుపేర్మి ఘనత తక్కొరులకు
నిన్నుఁ బోల వశమె నిరుపమాంగ. 58

ఒప్పునిపని కేఁ బంపను
ఒప్పుగఁ బుష్పాలపూజ లొనరించుగతిన్
గప్పుము దేవరశిరమును
నిప్పుడు నీపుష్పశరము లింతే చాలున్. 59

లోకాధీశుఁడు శూలి నిన్నుఁ గనినన్ లోకోపకారార్థియై
యీకాత్యాయనిఁదన్నుఁగూర్పఁదనపై నేతెంచినాఁడంచుదా
నేకీడుం దలపోయకుండు నలుగం డీమాట సిద్ధంబు నీ
కీకార్యం బవలీలగా నెఱుఁగుమీ యేపారఁ గందర్పకా.

ఇట్టివిధంబులు చెప్పిన
నెట్టన నినుఁబోఁటివాఁడు నెరబిరు దైనన్
ఘుట్టనఁ గావించెద నని
పెట్టిదములు పలుకుఁ గాక పిఱికియు నగునే. 61

ఎంతపని యైన మైకొని
పంతంబునఁ జేయు నీవు భయమున నకటా

చింతించెదు పలుమాఱును
చింతించుట నీకుఁ దగదు చిత్తజ వినుమా. 62

సీ. కలకంఠగణముల కలనాదములతోడఁ
గలహంసనాదంబు గడలుకొనఁగ
అరయ డాకాలిపెండెరము నాదమ్ముతో
ఝుంకారనాదంబు జడిగొనంగ
భూరిసుందరరాజకీరనాదములతో
వెడవింటినాదంబు సుడిగొనంగ
నందంద చెలరేఁగి యార్పునాదములతో
శరవేగనాదంబు జడలుకొనఁగ
తే. కలిపి వెన్నెలగాయంగఁ గమ్మగాలి
యెలమి వీవంగఁ బూవింటి నెక్కుద్రోచి
శరము సంధించి యేయుచో శంకరుండు
కలఁగునంగజ మమ్మెల్లఁ గావుమయ్య. 63

వ. అని మఱియును బ్రియంబును కఱకును దొరల నాడు దేవేంద్రువచనంబులకు విహ్వలీకృతమానసుం డై కొంతప్రొద్దు విచారించి యెట్టకేలకు నొడంబడి సురేంద్రా భవదీయమనోరథంబు సఫలంబుఁ జేసెద నని పల్కి మఱియు ని ట్లనియె.

ఉ. బంటుతనంబు పెంపెసఁగఁ బచ్చనికార్ముక మెక్కువెట్టి యాయొంటరి యైనయట్టి శివయోగసముద్రము నాదుకోలలకెరెంటలు చేసి శీఘ్రమున నిక్కముగాఁ జలికొండకూతుపుట్టింటికి గౌరివెంటఁ జన నీశునితోఁ బఱతుఁ గా సురాధిపా.

అనిన విని పురందరాదిదేవగణంబులు బహుప్రకారంబుల నంగజాతుని వినుతించి వీడ్కొల్పిన నత్యంతకర్మపాశబద్ధ మానసుం డై నిజమందిరంబునకుం జనియె. 66

కందర్పుఁడు రతీదేవికి తానరిగినవృత్తాంతంబు చెప్పుట.

తననాథుఁడు వచ్చుట గని
వినయంబున నెదురువచ్చి విభుచిహ్నముఁ దాఁ
గనుఁగొని పెదవులు దడపుచుఁ
దనపతికి రతీలతాంగి దా నిట్లనియెన్. 67

చిత్తసంభవ నీదుశృంగారవారాశి
మూఁగియున్నదిగాని మ్రోఁత లేదు
కందర్పనీముఖకమలముకళ యెల్ల
నెక్కడఁ జొచ్చెనో యెఱుఁగరాదు
మదన నీతియ్యనిమాటలు చెలరేఁగి
వింత లై పలుమాఱు వినఁగరావు
అంగజ నీలోచనారవిందంబులు
సురిఁగి యున్నవి గాని సొంపు లేదు
ఎట్టిపనికిఁ దలఁచె నేమని పంపెనో
భూధరారి నిన్ను బుజ్జగించి
విబుధులెల్లఁ బంప వెళ్ళితివై యేపనుల్
నేయ నియ్యకొంటి చెప్పవయ్య. 68

అని పలికినఁ బ్రాణవల్లభవదనం బాలోకించి పంచబాణుం డి ట్లనియె. 69

నాతి యిక్కడ నుండి నాకంబుకుం బోయి
యమరావతీపురం బమరఁజేరి

దేవకాంతలు రెండుదెసలఁ జూచుచు నుండ
దేవేంద్రు మొగసాలఁ దేరు డిగ్గి
పోయి నే మ్రొక్కినఁ బొలుపార మన్నించి
నాకాధినాథుండు నన్నుఁ జూచి
బాలేందుమౌళికిఁ బార్వతికన్నియఁ
గూర్పంగఁబుట్టెడు కొమరుచేత
ఆ. దారుణాత్మకుండు తారకదైత్యుండు
వేఁగు ననుచుఁ జెప్పి వీడుకొలిపె
వనితపంపు పూని వచ్చితి నింక దం
డెత్తి పోవవలయు నీశుమీఁద. 70

రతీదేవి శివునిపైఁ బోవలదని మన్మథుని మందలించుట.

వ. అనవుడు నక్కాంతాతిలకంబు విస్మయాకులచిత్తయై మూర్ఛిల్లి తెలివొంది నగవును గోపంబును దైన్యంబును నుడివడుచుండ నిట్లనియె. 71

శా. ఏలా మన్మథ యిట్లు పల్కఁ దగవా యీచందముల్ మేలె నీ, వేలా మూఢుఁడ వైతి నీమది దా నెచ్చోటికిం బోయె మి, థ్యాలాపంబులఁ బల్క నీకుఁ * దగ భవ్యంబౌ రతి క్రీడయే, కాలారిఁ ద్రిపురారిఁ జేరవశమే కందర్ప నీబోటికిన్.

వ. అదియునుంగాక. 73

సీ. నిఖిలప్రపంచంబు నిర్మించి శోభిల్లు
పరమేష్ఠికంటె నీబలము బలమె
మూఁడువేల్పులఁ బట్టి మూలకుఁ జొనిపిన
కరివైరికంటె నీవెరవు వెరవె

* చెగి యిట్లాడంగరక్రీడయే.

ఘనభీకరాటోపకలితుఁడై వర్తిల్లు
 లయకాలుకంటె నీలావు లావె
ఖలదైవములనెల్ల ఖండించి మించిన
 యంతకుకంటె నీయరుదు యరుదె
ఆ. యెట్టిఘనులఁబట్టి యెనయంగఁ దలకొని
 తెచ్చి విఱిచి త్రుంచి వచ్చినాఁడు
 వలదు శంభుతోడవైరంబు మన్మథ
 యూరకుండి చచ్చువారు గలరె. 74

చ. కలువలరాజు పువ్వు కడికంచము బ్రహ్మకపాల మన్నువ
 న్నెలపులితోలు చీర పదనిర్మలపద్మము విష్ణువమ్ము వే
 దలలవిభుండు కంకణము తప్పని లెంకలు దేవసంఘముల్
 సలలిత మమ్మహామహిమ సర్వము వాని గణింపవచ్చునే. 75

శా. పుట్టించుచుఁ భువనంబు నల్మొగములన్ బొల్పారఁగా ధాతయై
 పట్టైరక్షణసేయుచుండును సుధాపర్యంకుఁడై రుద్రుఁడై
 కట్టల్కం దెగటార్చు నిల్లు మఱియుం గర్వించి లీలాగతిం
 గట్టా యిట్లు మహేశుమీఁద నరుగంగాఁ బాడియే
 మన్మథా. 76

ఉ. ఏమని చెప్పవచ్చు నతఁ డెంతటివాఁ డని పల్కవచ్చు నీ
 భూమియు నాకసంబు జలపూరము నాత్మయు నగ్ని
 గాలియుఁ, సోముఁడు చండభానుఁ డగు సూర్యుఁడుఁ
 నాతఁడుఁ దాను బ్రహ్మయుం, దామరసాక్షుఁడు న్నతని
 తత్త్వముఁ గానరు నీకు శక్యమే. 77

మ. చదువుల్ మంత్రములుం బురాణచయముల్ శాస్త్రంబులుం
 గూడి య,మ్ముదుకం గానఁగ లేక తోఁచినగతిం మోదించి

వర్ణించునా,చదువుల్ పూర్వులు కన్న విన్నతపసుల్ ప్రస్త్రం
డముల్ కుక్షిలో, నుదయం బైనవి గాన నమ్మహిమ దా
నూహింపరా దేరికిన్. 78

శా. కల్లోలధ్వని మంత్రజాలములునుం గాయంబు బాడీనముల్
సల్లాలిత్యతతిద్విజుల్ మణులు నక్షత్రావళుల్ ఫేనముల్
తెల్లం బైనత్రిమూర్త్తు లూర్మ్మలు గతుల్ దివ్యప్రభావంబు
రం,జిల్లంగా జలపూరసంకుల మహా శ్రీకంఠవారాశికిన్. 79

వ. మఱియు ని ట్లనియె. 80

సీ. భూకాంత తేరును బూవుల తేరును
నిర్జరసుభటులు స్మీరభటులు
కనకాచలమువిల్లు కడుతియ్య నగువిల్లు
మేటినందిపడగ మీనుపడగ
బహుమంత్ర వాజులు పచ్చనివాజులు
పెక్కుదలలనారి భృంగనారి
నలుమొగంబులయంత నవవసంతుఁడు యంత
పురుషోత్తముం డమ్ము పూవుటమ్ము

ఆ. వెలయ రేయుఁబగలు వెలిఁగించుకన్నులు
తమ్మి కండ్లు త్రిపురదైత్యకోటి
గురి విటవ్రజంబు గురి యతనికి నీకు
నేమి సెప్పవచ్చు నెంత కెంత. 81

క. నిరుపమ నిర్మలనిశ్చల
పరమమహాదివ్యయోగభరితనిజాంతర
కరణుఁడు శివునిం గెల్చుట
విరహులఁ బొరిగొంటకాదు విరహారాతీ. 82

సీ. ఖద్యోతబృందంబు గర్వింప వచ్చునే
పరఁగఁ దేజః ప్రదీపంబుమీఁద
పరఁగఁదేజః ప్రదీపంబు శోభిల్లునే
యాభీల ఘోరదావాగ్ని మీఁద
ఆభీలఘోరదావాగ్ని పెంపేర్చునే
పవలింటి భానుబింబంబుమీఁద
పవలింటిభానుబింబంబు వెలుంగునే
ప్రళయకాలానల ప్రభలమీఁద
తే. ప్రళయకాలాగ్నికోటిచేఁ బ్రజ్వరిల్లు
మంటఁ గలకంటఁబరఁగు ముక్కంటిమీఁద
వ్రాల నేరదు నీ పెంపు దూలుఁ గాని
జితజగజ్జనసంఘాత చిత్తజాత. 83

క. అని నేర్పు మెఱసి పలుమఱుఁ
దనకుం గడుబుద్ధిచెప్పు దామరసాక్షిం
గని కర్మపాశహతుఁడై
తనసతికి మనోభవుండు దా ని ట్లనియెన్. 84

మ. బలభేద్యాదిసురాళితోఁ బలుకు నా పంతంబు * చెల్లింపను
త్పలగంధీతలఁపొండె గాని యతఁ డీబ్రహ్మాండభాండావళుల్
కలఁగం జేయు సదాశివుం డని యెఱుంగంజాలుదుం జాలునే
కలకంఠీవరకంబుకంఠి శివు వక్కాణింప నిం కేటికిన్. 85

వ. అని పల్కి మరుండు మదాంధసింధురంబునుం బోలె నతు
లితమదోద్రేకమానసుం డై తదవసరంబున. 86

* చెల్లింతును, త్పలగంధిం దగుబోందు. శాలి (చూడు) మతఁడీ

క. ఖండేందుధరునిమీఁదను
దండెత్తఁగవలయు ననుచుఁ దనబలములఁ బి
ల్వుండని కాలరి తుమ్మెద
తండములన్ మరుఁడు పంపెఁ దద్దయువేడ్కన్. 87

ఉ. పంపినఁ గాలరు ల్గదలి పంకజరేణువు రేగునట్లు గా
వింపుచుఁ బోయి జుమ్మరని పిల్చినఁ దద్బలముల్ చెలంగఁగాఁ
గంపితులై పతిం గొలువ గ్రక్కున నప్పుడు వచ్చి రోలిమైఁ
దెంపును సొంపు గ్రాలఁ గడుదీవ్రగతిం రతినాథుఁ గానగన్.

క. వనములఁ గొలఁకులఁ దిరిగెడి
ఘనకోకిల కీరభృంగ కాదంబతతుల్
చనుదెంచి కొల్చె పశ్చిమ
ఘనతరశైలార్కతేజుఁ గాముని గడఁకన్. 89

వ. అయ్యవసరంబున. 90

సీ. బలము నేర్పులతోడఁ బన్నించి తెండని
పడవాలు కోకిలపంక్తిఁ బంపె
భేరీమృదంగాదిచారునాదంబులు
నెనయఁ దుమ్మెదల మ్రోయింపఁ బంపె
రాకీరములఁ గట్టి రథ మాయితముసేయ
సంగడికాని వసంతుఁ బంపె
మహానీయమగుచున్న మనబలంబులనెల్ల
గమనింపుమని కమ్మగాలిఁ బంపె

ఆ. మేలుబలమువాఁడు మీనుటెక్కెమువాఁడు
నిఖల మెల్లఁ గలఁచునేర్పువాఁడు

పచ్చవింటివాఁడు పరగఁ బల్వవుటమ్ము
గలుగువాఁడు ప్రౌఢగతులవాఁడు. 91

క తనతేజము తనబలమును
తనగర్వము తనమదంబు దనసంపదయుక్
ఘనతరముగ నచ్చెరువుగఁ
బనిగొని పరమేశుమీఁదఁ బైనంబయ్యెన్. 92

వ. అంత. 93

సీ. కమలషండము నున్నఁగాఁ జేసి యిరుసుగాఁ
గావించి కెందమ్మికండ్లఁ గూర్చి
తగ నించు మోసుల నొగలుగాఁ గావించి
కర మొప్పఁ గేదఁగికాడివెట్టి
సంపెంగమొగ్గల చనుగొయ్య లొనరించి
పల్లవంబులు మీఁదఁ బఱపుఁజేసి
చెలువైన పొగడదండలచేత బిగియించి
యెలదీఁగెపలుపులు లీలఁ జొనిపి

ఆ. తెఱఁగు లరసి పువ్వుతేనెఁ గందెనవెట్టి
గండురాజకీరగములఁ గట్టి
మెఱయ చిగురుగొడుగు మీనుటెక్కెము గ్రాలఁ
దేరు బన్ని సురభి తెచ్చె నపుడు. 94

వ. ఇట్లు మహిమాతిశయం బగుసుమరథం బాయత్తంబు చేసి వసంతుఁ డనంతవైభవంబున నంగసంభవుం గాంచి దేవర యానతిచ్చినవిధంబునఁదేరాయత్తంబుచేసి తెచ్చితినదియునుం గాక పికమధురమరాళసేనానాయకులవందు గండుమొనలై రతీంద్రా నీరాకగోరుచు మొగసాల నున్న వారని విన్నవించిన

నవధరించి పురారాతిమీఁద దండు గమనించి మెయి పెంచి
విజృంభించి సముంచితపుష్పబాణాసనతూణీరసమేతుండును
త్రిభువనభవనాభినవసుందరుండును రంగద్భృంగమంగళ
సంగీతపాఠకానేక నిర్మలమహనీయ నాదమోదిత మాన
సుండును భూరికీరకైవారనిజగుణాలంకారుండును కలహంస
నాదగణపరివృతుండును నగణ్యపుష్పరథారూఢుండును
జగన్మోహనుండును నగోచరచాపశృంగారుండును హారకే
యూరమణిమకుటాభిరాముండును రమణీయరతిరామాసం
యుతుండును కలకంఠకీరసేనాధిష్ఠితుండును బల్లవఛత్ర
చామరకేతనాలంకృతుండు నై నభోభాగంబునం బోవు
చుండె నయ్యవసరంబున. 95

మ. కనియెం గాముఁడు మాతులుంగకదళీఖర్జూరపున్నాగచం
దనజంబీరకదంబరంభఫలినీదాడిమమందారకాం
చనవాగార్జునబింబకంటకఫలానంతప్రవాళావళీ
వనసంరంభము శీతవంతమును శర్వాణీప్రియోపాంతమున్.

వ. కని యమ్మహావనంబు దరియం జొచ్చి. 97

సీ. తనమనోవీథిపై దర్పంబు రెట్టించి
చెన్నొంద వెడవిల్లుఁ జేతఁ బట్టి
దట్టపుమొల్లలు తలబొమ్మికము వెట్టి
సొంపారఁ బూవులజోడుఁ దొడిగి
తనబలంబులనెల్ల మొనలుగాఁ గావించి
కలువలతూణీరములు ధరించి
యక్కజముగ మీనటెక్కె మెత్తించి రా
చిల్కలతేరెక్కి చివురుగొడుగు

ఆ. బాలకోకిలంబు బట్టంగఁ గడు వేడ్క
గీరచయము తన్నుఁ గీర్తిసేయఁ
గమ్మగాలితోడఁ గదనసన్నద్ధుడై
కాముఁ డేగె సోమజూటుకడకు. 98

వ. ఇవ్విధంబున నత్యంతసమ్మదంబున సకలసన్నాహబలపరివృతుండై నిదురబోయినపంచాననంబు నందంద మేలుకొలుపు మదగజంబుచందంబున నిందిరానందనుండు నిరుపమనిర్వాణనిర్వంచకనిర్విషయనిరానందమానసుండును సకలబ్రహ్మాండభాండసందోహవిలంబితనిర్మలపరమభద్రాపీనదివ్యయోగధ్యానసంతతభరితాంతరంగుండును నిర్గుణుండును నిర్వికారుండును నై తన్నుం దాన తలపోయుచు నశ్రాంతసచ్చిదానందహృదయుం డగునమ్మహేశ్వరుం గాంచి యల్లనల్లన డాయం బోయి తదీయాభిముఖుండై మనోభవుండు.

లయగ్రాహి —

ఇంచువిలు కాఁడు వెస నించువిలుఁ జూచి మెయిఁ
బెంచి తమక మ్మినుమడించి గుణముల్మో
యించి దివిజారి నలయించి విటచిత్తములు
చించి పువుటమ్ము మెఱయించి కడిమిన్ సం
ధించి శివు నేయఁ గమకించి తనచిత్తమునఁ
బంచముఖుమానససమంచితము నాలో
కించి వెఱఁగంది గుఱి యించుకయుఁ గానక చ
లించి నిలిచెన్ గళవళించి భయవృత్తిన్. 100

మ. విలుజూచున్ వెలిజూచుఁజూచుసురలన్ విశ్వేశ్వరుంజూచుఁ
గొంౘదలమందుం దలపోయఁజొచ్చుఁ గడిమిన్ దర్వీకరాలం

కృతో, జ్వలవిభ్రాజితనిత్యనిర్గుణతపోవారాన్నిధిం జెచ్చెరం
గలఁపం జూచుఁ గలంపలేక తలకుం గాముండునిశ్చేష్టుఁ డై.

క. అంత శివార్చన సేయఁగఁ
గాంతాతిలకంబు శైలకన్నియ వచ్చెన్
కంతునిదీపమొ యనఁగా
నెంతయు లావణ్యమున మహేశ్వరుకడకున్. 102

క. గిరినందన డాయం జని
యరుదుగ మణిపూజసేయ నత్తఱి మాళిన్
గిరిజకరంబులుసోఁకినఁ
బరమేశునిచిత్త మెల్లఁ బరవశమయ్యెన్. 103

వ. ఆసమయంబున. 104

శా. టంకారధ్వని నింగి నిండ వెడవింటం పుష్పబాణంబు ని
శ్శంకం బూని సురేంద్రు కిచ్చినప్రతిజ్ఞాసిద్ధి గాఁ జేసి తాఁ
గింక న్వ్రాల్లెగఁ దీసి గౌరి శివునిం గేలెత్తి పూజించుచో
హుంకారించుచు నీశు నేసె మదనుం డుజ్జృంభసంరంభుఁ డై.

క. మదనుం డేసినబాణము
హృదయంబునఁ గాఁడి పార నీశుఁడు దన్నున్
బెదరించె నెవ్వఁ డక్కడ
మదచిత్తుఁడు ఘోరకర్మమానసుఁ డనుచున్. 106

క. ఏసియు నంతట దనియక
భాసిలి వెండియును బుష్పబాణము నారిం
బోసిన మానససంభవు
నీశుఁడు గను విచ్చి చూచె నెవ్వఁడో యనుచున్. 107

వ. ఇట్లు చూచిన. 108

మ. కులశైలంబులు ఖేదిలన్ జలనిధుల్ క్రోలాహలంబై వెసం
గలఁగన్ దిక్కులు ఘూర్ణిలన్ జగము లాకంపింపవిశ్వంభరా
స్థల మల్లాడ నభస్థలిం గరుడగంధర్వామరాధీశ్వరుల్ [లన్.
పలుమాఱుం బెగడొందఁ జుక్కలురలన్ బ్రహ్మాదులున్ భీతి

క. భుగభుగ యనుపెనుమంటలు
భగభగ మని మండ నంత బ్రహ్మాండంబున్
దిగుదిగులు దిగులుదిగు లనఁ
దెగి మరుపైఁ జిచ్చుకన్ను దేవుఁడు విచ్చెన్. 110

క. దిక్కులెఱమంటఁ గప్పెను
మిక్కిలిగా మింటనెగయుమిడుఁగురుగములున్
గ్రక్కదలి రాల వడిగాఁ
జుక్కలు ధరఁ బడఁగ మింట సురలుం గలఁగన్. 111

వ. అంత. 112

సీ. కలహంసములతోడ గండుగోయిలలతో
మేలైన కమ్మదెమ్మెరలతోడ
చిలుకలగములతో నలరులతేరుతో
శరముపూన్చిన శరాసనముతోడ
పుష్పహారములతోఁ * బుష్పవస్త్రములతోఁ
దనరారు మకరకేతనముతోడ
పువ్వులజోడుతోఁ బువ్వులదోనలతోఁ
గొమరారు చిగురాకుగొడుగుతోడ

* బుష్పాస్త్రములతోడఁ.

ఆ. మఱియుఁ దగినయట్టి మహితశృంగారంబు
తోడఁ గూడి వేగఁ దూలి తూలి
శివునినుదుటికంటిచిచ్చుచే సుడివడి
పంచవింటిజోదు భస్మమయ్యె. 113

క. ఓహో దారుణతమ మిది
యాహా మరుఁ డీల్గె నీల్గె నని శివమదనో
గ్రాహవము చూచి మింటను
హాహానాదంబులెచ్చి రమరేంద్రాదుల్. 114

వ. మఱియు నయ్యవసరంబున ఫాలలోచనాభీలపావకకరాళ జ్వాలావళీపాతభస్మీభూతుం డై చేతోజాతుండు దెగుటఁ గనుంగొని విస్మయాకులచిత్తయై యతని సతియైన రతిదేవి జల్లని యుల్లంబుపల్లటిల్ల నొల్లం బోయి మూర్ఛిల్లి యల్లన తెలివొంది శోకంపు వెల్లి మునింగి కలంగుచుఁ దొలంగరాని బలువగలపాలై తూలుచు వదనంబును శిరంబును వదన గహ్వరంబు నందంద మోదుకొనుచు మదనుండు వొలిసిన చోటికి డాయం బోయి యిట్లని విలపింపం దొడంగె. 115

ఉ. హా వలరాజ హా మదన హా మధురాయతచారులోచనా
హా*విరహాళిధూననిరంతరచాపలసత్ప్రతాప
హా వనజాతనేత్రతనయా యెట డాఁగితి నాకుఁ జెప్పుమా
నేవితమైననీబలము చెల్వము మంటలలోన దాఁగెనో. 116

శా. కట్టా దేవరకంటిమంటలు నినుం గాఱించుచో మన్మథా
చుట్టాలం దలిచంద్రులం దలఁచితో శోకంబునుం బొందితో

* విటలోకమానసనిరంతరతాప.

పట్టంజాలని శోకవార్ధిఁ బడి నీప్రాణేశ్వరిం బిల్చితో
యెట్టుం బోవఁగ లేక మంటలకునై యేమంటి వోమన్మథా.

ఉ. గ్రక్కున రావె నామదన కావవె నావలరాజ నన్ను నీ
చక్కఁదనంబు మోహమును శౌర్యము నేఁగతిఁదూలిపోయెనీ
వెక్కడఁబోయి తింక నది యెక్కడ నున్నది బాప దైవమా
అక్కట చెల్లబో కటకటా యిదివ్రాఁతఫలంబు తప్పునే. 118

సీ. పొరిఁబొరిఁ బుంఖానుపుంఖంబులై తాఁకు
పుష్పబాణములెందుఁ బోయె నేఁడు
ఈరేడుజగముల నేపుమైఁ గరగించు
కడిఁది యెచ్చట దూలిగ్రాఁగె నేఁడు
కాముకవ్రాతంబు గర్వంబు గబళించు
టంకారరవ మెందు డాఁగెఁ నేఁడు
విటులగుండెలలోన విదళించుచిగురాకు
సంపెటవ్రే లెందు సమసె నేఁడు

ఆ. నిన్నుఁగాన నిపుడు నీవెందుఁ బోయితి
ప్రాణనాథ నన్నుఁ బాయఁదగునె
విరహిచిత్తచోర విఖ్యాతసుకుమార
అమరశైలధీర హరికుమార! 119

క. వారక నిఖిలజనంబుల
నీరసమున సతులఁ బతుల నేచి కలంపఁగ
నేరిచి శివునిఁ గలంపఁగ
నేరవలేవైతి మదన నిన్నేమందున్. 120

శా. తల్లిందండ్రియుఁ దాతయుం గురుఁడునుం దైవంబు నాప్రాణ
ముఁ, ఉల్లంబందున నీవె కాఁ దలఁచి నే నొప్పారఁగాఁ

నియ్యెడఁగ్, జెల్లంబో నిను నమ్మియుండఁగను వే శ్రీకంఠుపై
వచ్చి నీ, పాల్తైపోవుట నేనెఱుంగుదు నె నీపుణ్యంబు లిట్ల
య్యెనే. 121

ఉ. తల్లులు పుణ్యగేహినులు దండ్రులు పుణ్యజనంబు లంచు నా
యుల్లమునందు నేఁ దలఁతు నోసురగేహినులార మీరు నా
తల్లులు నేను గూఁతురను ధర్మపునోములదానఁ గాన మీ
యల్లుని నిచ్చి నన్మరల నైదువఁ జేయరె మీకు మ్రొక్కె
దన్. 122

ఉ. దేవతలార మీకొఱకు ధీరగతిం బెడవింటిజోదు దా
దేవరచేతఁ జచ్చె వన దేవతలెల్లను సాక్షి నాకు నా
దేవర మీకు నీదగవు తెల్లముగా శివుఁ గొల్చి యిచ్చి నన్
గావరె ప్రోవరే వగవు గ్రక్కునఁ బాపరె మీకు మ్రొక్కె
దన్. 123

ఉ. ఏ వలరాజుభార్యను నుపేంద్రునికోడల శంభుచేత నా
దేవరఁ గోలుపోయి కడు దీనత నొందుచునున్నదానఁ జం
డోవనవీథి నున్న ఖచరోత్తములార దిగీంద్రులార రం
డోవనవాసులార వినరో మునులార యనాథవాక్యముల్.

సీ. పురుషభిక్షము వెట్టి పుణ్యంబు సేయరే
తపము సేయుచునున్న తపసులార
ధర్మమెంతయు భర్తృదానంబు సేయరే
దివినున్న యింద్రాదిదివిజులార
నావల్లభుని నిచ్చి నన్ను రక్షింపరే
తలలెత్తి చూచి గంధర్వులార

దిక్కుమాలినదాన దిక్కయి కావరే
ధర్మమానసులగు తండ్రులార
తే. అమరశరణంబు వేడెద నన్నలార
అధిపుఁ గోల్పడి కడుదీన నైనదానఁ
గరుణఁ గావంగ నింక నెవ్వరును లేరు
పుణ్యమానసు మొరాలించి ప్రోవరయ్య. 125

శా. రారే యేడుపు మాన్పరే మధురిపుర్ రప్పింపరే కావరే
పోరే కుయ్యెరిగింపరే సిరికి నాపుణ్యంబు విన్పింపరే
తేరే దేవర వేఁడి నా పెనిమిటికి దీర్ఘాయుషోపేతుగా
నీరే మంగళసూత్రబంధనము మీ కెంతేనిపుణ్యం బగున్.

సీ. పరమేశుఁ డనియెడిపడమటికొండపైఁ
గుసుమబాణార్కుండు గ్రుంకె నేఁడు
గౌరీశుఁ డనియెడు గంభీరవార్ధిలో
నరిగి మన్మథకలం బవిసె నేఁడు
ఫాలాక్షుఁ డనియెడి బడబానలములోనఁ
గందర్పకాంభోధి గ్రాఁగె నేఁడు
మలహరుఁ డనియెడు మహితమార్తాండుచే
మదనాంధకారము మ్రగ్గె నేఁడు
ఆ. నేఁడు మునులతపము నిష్కళంకత నొందె
నేఁడు యతులమనసు నిండియుండె
నేఁడు జగము లెల్ల నిర్మలాత్మక మయ్యె
నేమి సేయనేర్తు నెందుఁ జొత్తు. 127

చ. అతిముకిఁ జిన్ననాఁడు చెలులందఱు గొల్వగఁ గూడియాడ
నీ,చిలుతది పుణ్యకాంత యనిచేతులవ్రాఁతలు చూచి పెద్ద

లే, మెలుగుదు మంచు చెప్పుటలు యెంతయు తథ్యము
గాకపోవునే, యెలుకలు మూలి పోఁబిదప నే విలపించుట
తెల్లమయ్యెఁ బో. 128

సీ. ఉచితమార్గంబున నుపలాలనముచేసి
యెలమి రక్షించువా రెవ్వరింక
అటువారు నిటువారు నయ్యేడుగడయు నై
యెలమి నన్నేలువా రెవ్వ రింక
లీల నర్థించిన లేదని పలుకక
యిష్టంబు లిచ్చువా రెవ్వ రింక
కర్ణంబులకు నింపు గా నిష్టవాక్యంబు
లేపారఁ బల్కువా రెవ్వరింక

ఆ. నేఁడు నాథ నీవు నీతైన పిమ్మట
తివిరి నన్నుఁ గావ దిక్కు లేమి
తలఁపులోనఁ దలఁపఁ దగదయ్యె చెల్లబో
వీరసూకళత్ర విష్ణుపుత్ర. 129

క. అంగజ నే ననుమాటలు
వెంగలి వై వినవె కాక వేగమ నీకుం
సంగరరంగములోపల
గంగాధరుఁ గవయఁ దరము గాదంటిఁ గదే. 130

మ. కొలఁదిక్ మీఱినశంభుయోగశరధిం గుప్పింప రాదంటిఁగాఁ
గలలో నైనను నొప్పనంటి భవుఁదాఁక వద్దువద్దంటి దు
ర్బలమై యూరక వచ్చి శూలిపుషకుం బాలైతివే యక్కటా
తొలి నేనోచిననోము లిప్పుడు భవద్దూరంబు గావించెనే.

సీ. ఎప్పుడు గోపించి యెనయంగ యోగంబు
మానునో యీయంగమాయగొంత
యెప్పుడు మరుని దా నీక్షించి తెలిసెనో
ధృతిఁ బుట్టువులులేని తిరిపజోగి
యెప్డు విజృంభించి యెఱమంట లెగయంగ
ముక్కన్ను దెఱచెనో ముదుకతపసి
యెప్పుడు గృపమాలి యెప్పుడు గాల్చెనో
కులగోత్రములులేని గూఢబలుఁడు
ఆ. అనుచు నెంతవైర మనుచు నెద్దియుఁ జూడఁ
డనుచు మదనువనిత యవనిమీఁద
మూర్ఛవోయి తెలిసి మోమెత్తి బిట్టెడ్చెఁ
గడఁగి శోకవార్ధి గడలుకొనఁగ. 132
వ. మఱియు నత్యంతదురంతసంతాపచింతాక్రాంత యై అంత
కంతకు నక్కాంతాతిలకంబు మహాశోకవేగంబున. 133

సీ. మెఱుఁగుఁదీఁగెయుఁబోలు మైఁదీఁగె నులియంగ
పదపడి వలికిలోఁ బొదలువెట్టు
కోకద్వయముఁబోని కుచకుంభములు గంద
నలినాక్షి కరతాడనంబు సేయు
నీలాలగతిఁ బోలు నీలంపుటలకలు
ముడివడయూచి యమ్ముదిత యేడ్చు
కల్హారములఁ బోలుకన్నులు గతిచెడఁ
గమలాక్షి కడునశ్రుకణము లొలుక
తే ఇంతి విలపించు నత్యంత మేడ్చుఁ బొక్కు
నధిప చనుదెంచి కావవె యనుచుఁ జివుకు

స్రుక్కు మూర్ఛిల్లుఁ దెలివొందు సురలఁ దిట్టు
మగువ యెంతయు సంతాపమగ్న యగుచు. 134

వ. తనమనంబున నిట్లనియె. 135

మ. నిను వేభంగులఁ బాయఁ జాల వనితా నిర్భేదమం దేమియు
న్మనప్రాణంబులు రెండు నొక్కటిసుమీ నారిమణీ నమ్ముమీ
యని కావించినబాస లన్నియును గల్లయ్యెం గదా లక్ష్మీనం
దన యెవ్వారికినైన దైవఘటనల్ తప్పింపఁగా వచ్చునే.136

క. అని విలపించుచుఁ గుందుచుఁ
దనచేరువ నున్నయట్టి తాపసవర్యుఁ
ధననాథమిత్రు నీశ్వరుఁ
గనుఁగొని శోకాతురమునఁ గన్నియ పలికెన్. 137

క. తగు నంబిక శంభునిఁ గని
తగ మిమ్మిద్దఱను గూర్పఁదగు నమ్మరుపైఁ
బగమీఱఁ గృపఁ దలంపక
తెగఁ జిచ్చరకన్ను మీకుఁ దెరువం దగునే. 138

క. తొలి నీవు దుష్టజనులం
బొలియింతువు లోకపతులఁ బోషింతువు నిం
దలఁ బొందవు మరు నిట్టులఁ
బొలియించుట నాదునోముపుణ్యము రుద్రా. 139

క. యేచినమన్మథు దశశత
లోచనుఁ డిటఁ దెచ్చి నీదులోచనవహ్నిం
ద్రోచెనె యిటుగా నోచితి
యాచందము లైననోము లిప్పుడు రుద్రా. 140

క. అనుమాటలు విని శంభుఁడు
తనమది నీవనిత శోకతాపాకులయై
తను నేమనియాడునో యని
చనియెన్ శీఘ్రమున రజతశైలముకడకున్. 141

వ. అంతఁ గంతుచెలికాఁడు వసంతుం డిట్లని విలపింపం దొణంగె.

ఉ. సంగతితోడ నావలచుజాణఁడు పాంథజనాపహారి నా
సంగడికాఁడు నవ్వలచు చల్లనియేలిక దేవతార్థ మీ
జంగముమీఁద వచ్చి బలసంపద నాతనికంటిమంటలన్
సంగరభూమిలో మడిసెఁ జయ్యన దేహముఁ బాసి దైవమా.

ఉ. శంకర జోగిఁదెచ్చి సమసారనివాసునిఁ జేయ కున్నచో
నంకిలిగల్గు నీజగము లన్నియు నిర్జరకోటితోడ నే
వంకకు వ్రాలునంచు సురవల్లభుఁ డక్కట తన్నుఁ బంప మీ
నాంకుఁడు వచ్చి నేఁడు త్రిపురాంతకుచేఁ దెగటారెఁ జెల్లఁబో

క. మానిని మదనునియుద్ధము
గానంగా నేర నైతి కాముఁడు రాఁగన్
దా నేల పాసిపోయితి
భూనుతగుణహారుఁ గోలుపోయితి నకటా. 145

క. అని యామని విలపింపఁగఁ
గని తూలుచు మోదికొనుచుఁ గడువగతోడన్
మనసిజవల్లభ మఱి దా
విను మని యామనికిఁ బలికె విపులాతురయై. 146

క. అన్నా నీచెలికాఁ డిటు
వెన్నెలధరుమీఁద వచ్చి వేఁగుట నీకున్

బన్నుగ నెవ్వరు చెప్పిరి
కన్నారంగ నట్టివేళ గాంచితొ లేదో. 147

క. తారకు తపోమహాత్వము
నారయ దేవతలు నతనియానందంబుఁ
గౌరీనాయకు కోపము
కోరిక మరుఁ బట్టి భుక్తిఁ గొనియెం జుమ్మా. 148

ఆ. ప్రాణనాథుఁ బాసి ప్రాణంబు నిలువదు
పోవవలయు నాకుఁ బోవకున్న
సురభి యింక నీవు సొదఁ బేర్చు వేవేగఁ
జిచ్చుఁ జొత్తు గాముఁ జేరవలసి. 149

క అనలముఖంబున సతులకు
ననుగమనముచేసి దివికి నధిపుఁడు దానుం
జనుట మహాధర్మం బని
వినిపించెడిబుధులమాట వినవే చెపుమా. 150

వ. అనిన వసంతుండు ప్రలాపించు తదీయప్రకారంబుల విచా
రించి సముచితప్రకారంబున ని ట్లనియె. 151

సీ. యేల నిట్లాడెద వేకచిత్తంబున
నామాట వినవమ్మ నలిననేత్ర
గౌరినాయకుఁ డింక గౌరీసమేతుఁ డై
సుఖమున్న నింద్రాదిసురలు వచ్చి
నీప్రాణనాథుండు నిష్ప్రాపుఁ డని చెప్ప
మరలను బడయు దీవరుదుగాఁగ
అదిగాక మన్మథుం డమరులపంపునఁ
జెడినవాఁడును గానఁ జెప్పి బలిమి

ఆ. విబుధు లెల్ల విన్నవించిన పరమేశ్వ
రుండు భక్తవత్సలుండు గాన
పంచబాణు నిచ్చు భావింపు మిమ్మాట
వెలఁది నమ్ము నీవు వేయునేల. 152

క. అని పలికిన పలుకులకును
ననుగుణమై యీప్రకారమగు నిజమనుచుర్ణ
వినువీథి నొక్కనినదము
ననుగుణముగ మ్రోసె జనుల కాశ్చర్యముగన్. 153

వ. ఇట్లు పలికిన గగనవాణిపలుకులును వసంతుపలుకులు నాలించి రతీదేవి యి ట్లనియె. 154

ఉ. ఎచ్చటనుండి యిందుధరుఁ డిప్పుడు పార్వతిఁ గూడుఁ గూడెఁ బో, యిచ్చునె మన్మథుం దివిజు లెప్పుడు చెప్పుదు రిట్టివాక్యముల్, మెచ్చునె లోకముల్ వినిన మేదినిఁ జచ్చిన వారు వత్తురే, చెచ్చెర నిప్పుడీబయలు చెప్పినమాటలు నమ్మవచ్చునే.

ఉ. ఏలదురాశ పోవిడువు మెన్ని తెఱంగులనైన శోకసం
గాకులచిత్త నై విధవ నై గతిమాలిన దీనురాల నై
తూలుచుఁ గాలుచు న్వగల దుస్థితిఁ బొందఁగఁజాలఁబావక
జ్వాలలఁ జొచ్చి నాహృదయవల్లభు మన్మథుఁ గానఁ బోయెదన్. 156

వ. అని బహుప్రకారంబుల రతియును వసంతుండును దమలో నుచితాలాపంబులు వలుకుచున్న సమయంబున. 157

ఉ. ఏల మృగాక్షి నాపలుకు లేటికి నమ్మవు శూలి కొండరా
చూలి వివాహ మైనయెడ శోభనమంగళవృత్తి నున్నచో
వేలుపు లెల్ల నంగజుఁడు వేఁగుటఁ జెప్పినఁ గామునిచ్చు నా

నీలగళాంకుఁ డీవిధము నిక్క మటంచు నభంబు మ్రోయుఁ
డున్. 158

క. మింట నశరీరవాణియుఁ
దొంటివిధంబునను బలికెఁ దోయజనేత్రీ
వింటివె నీనాయకుఁడే
వెంట స్మరలంగ వచ్చు వికచాబ్జముఖీ. 159

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబుల నూరడించిన వసంతునిపలుకు
లగుం గాక యని నత్యంతవిహ్వలచిత్తంబున. 160

క. సతతంబు నతులవేదన
మతి బొందుచు హృదయకమలమధ్యమునందుఁ
బతిఁ దలఁచి చింతసేయుచు
రతి దా వర్తించె నొండు రతిలేనిగతిన్. 161

ఉ. కాముని బిల్చి పెద్దయును గౌరవ మొప్పఁగ బుజ్జగించి సు
త్రాముఁడు శంభుపై బనుప దర్పకుఁడుంజను డెంచియేయుచో
సోమకళావతంసుఁడును స్రుక్కక మూఁడవకంటిచూపునన్
గాముని నీఱుసేయుట జగంబుల మ్రోయుటయు న్నఖండమై.

హిమవంతుఁడు తనయింటికి కూతుం గొంపోవుట.

శా. అంతన్ గొండలరాజు నెమ్మనములో నావార్త యాలించి వే
సంతాపంబునఁ జిన్నవోయి చని తా సర్వేశ్వరుం గాన క
త్యంతాందోళవిచార యైనతనయ న్దా వేగఁ గొంపోయె న
క్కాంతారత్నము తండ్రిదోకొని చనంగా నేఁగె శీతాద్రికిన్.

క. ప్రమదంబునఁ దలిదండ్రులు
కమలాక్షికిఁ జెలుల నిచ్చి గౌరతసేయం

హిమవంతుపట్టణంబునఁ
గమలానన గౌరి కొంతకాలము గడపెన్. 164

వ. అంత నొక్కనాఁడు పరమేశ్వరుండు కైలాసంబున సుఖం
బుండి గౌరిదేవిం దలంచి ప్రేమచేసి యుండు టెఱింగి
నిజాంతర్గతంబున. 165

శంకరుఁడు వెలఁదియై శీతాచలంబునకు వచ్చుట.

ఆ. గౌరిమీఁదఁ బ్రేమ కడు నంకురింపంగ
సమ్మదంబుతోడ సంభ్రమించి
అద్రిరాజు వీటి కరుగుదునో యని
తలఁచె దృఢముగాఁ గమలహారుండు. 166

వ. ఇట్లు తలంచి. 167

క. ఏవెంట నరుగవచ్చును
యేవెంట లతాంగిఁ జూతు నిందువదనతో
నేవెంట మాటలాడుదు
నేవెంట మృగాక్షిఁ గదియ నెంతయు నొప్పున్. 168

వ. అని విచారించి. 169

సీ. కాకోదరాధీశకంకణంబులు దాఁచి
శంఖకంకణములు చాలఁ దొడిగి
సామజదనుజేంద్రచర్మాంబరము దాఁచి
*రమణీయమలినాంబరమ్ము గట్టి
గంగానిశానాథకలితజూటము దాఁచి
కుఱువెండ్రుకలు గలకొప్పుపెట్టి

* కమనీయకనకాంబరమును గట్టి.

పావకరాజితఫాలభాగము దాఁచి
తిలకంబుతోఁ ఫాలమలరఁజేసి
ఆ. భూతి దాఁచి పసపు పూసి త్రిశూలహ
స్తంబు దాఁచి చేత సజ్జ యమర
వెలఁది మేనఁగల్గు వీరుఁడు వెలఁదియై
యెఱుక యెఱుక యనుచు నేఁగుదెంచె. 170

వ. మఱియును. 171

సీ. కడునొప్పుదిశలెల్లఁ గనకంబు గావించు
తాటంకరోచులు దనరుచుండ
చనుదోయిపైఁ గ్రాలుశంఖహారావళి
పయ్యెదలోపల బయలుదూఁగ
సందిట నిఱికినసజ్జయ రమ్యమై
రత్నపేటికభంగి రమణ మెఱయ
యన్నువ యగుమధ్య మల్లలనాడంగ
నడుగిడ యానంబు తడబడంగ
ఆ. చిలుకపలుకు లొప్ప నేసముత్యము లొప్ప
నతివరూపు దనకు నచ్చుపడఁగ
మంచుకొండపురికి మలహరుఁ డేతెంచె
నింతులార యెఱుక యెఱుక యనుచు. 172

వ. ఇట్లు మాయావేషధారి యై హిమవంతుఁబట్టణంబున కరుగు
దెంచి యందు. 173

క. మహిలో జనములు వొగడఁగ
బహువిధముల నెఱుకచెప్పి ప్రౌఢతనమునం

దుహినగిరి కరిగి చేరువ
విహితంబుగ నెఱుక యనుచు వెలఁది చెలంగెన్. 174

ఉ. చంచలనేత్రి గౌరి యొకసౌధముపై చెలిఁ గూడి తా వినో
దించుచు నయ్యెలుంగు విని తేటపడంగ సఖిలలామతోఁ
బంచశరారిఁ గూడఁ గనుభాగ్యము నాకు లభించునట్లు గా
వించునొ చూత మీయెఱుక వల్లభ నే నడుగంగఁ బోలు నే.

వ. అని విచారించి. 176

ఉ. సమ్మదముం గుతూహలము సంభ్రమముం జనియింప నవ్వినో
దమ్ములు గౌరి మాని యొకతన్వికరాబ్జము వట్టి తద్గవా
క్షమ్ముల వెంటఁ జూచి రభసంబునఁ జేరువ రాజవీథులం
గ్రుమ్మరుప్రౌఢ నాయెఱుకఁ గోరికఁ గన్గొనియెన్ లతాంగిదాన్.

వ. అట్లు గాంచి. 178

ఉ. ఈముఖపంకజంబురుచు లీనయనోత్పలపత్రనిర్మలం
బీమెయిచాయ లీనగవు లీమురిపెంబులు నీవిలాసముల్
గామినులార యెందు మఱి కల్గఁగ నేర్చునె తొల్లి బాపురే
సామజయాన యీయెఱుకసానికిఁ దాఁ జెలువింత యొప్పునే.

క. పిలువుఁడు ప్రౌఢ నిచటికిన్
గలసందేహముల నడుగఁగావలయును వెసన్
గలుగుట లేకుండుట నీ
వెలఁదిగదా మనతలంపు వివరము సేయున్. 180

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 181

క. వాలాయము పిలిపింపుఁడు
నీలాలకలార రండు నేరుపుతోడన్

శైలేంద్రుఁ డెఱుఁగకుండఁగ
నీలలనామణిని గొనుచు నిచటికి వేగన్. 182

చ. అనవుడు నెందఱేని గమలాక్షులు వేగమ పోయి వీథికిన్
జని గిరిజాత యోయొఱుకసాని నినుం బిలువంగఁ బంచె వే
పనివిను మన్న సందియము వల్కుచు నేఁగిన గౌరిపంపునన్
గొనకొని కన్యకామణులు గొందఱు డగ్గఱ నేఁగి యి
ట్లనున్. 183

మత్తకోకిల —
ఏలపోయెదు నిల్వవో ధరణీధ్రకన్యక పిల్వఁగాఁ
బోలునే యిటు ద్రోచి పోవఁగఁ బోకు మొక్కటి చెప్పెదన్
చాలు నంతయు నీవు కోరినసంపదన్ గరుణించు నీ
కాలు నొవ్వఁగఁ బ్రోలిలోఁ దిరుగంగ నేటికిఁ జెప్పుమా.184

వ. అనవుడు నక్కపటగామిని యి ట్లనియె. 185

ఉ. రాజగృహాంతరంబులను రాజతనూజ కెఱుంగఁ జెప్పఁగా
రాజును రాజసుందరియు రాజనిభాననలార నన్ను నే
యోజఁ దలంతురో యనుచు నూరక పోయెదఁ గాక గౌరి
నంభోజదళేక్షణన్ గదియుపుణ్యము చాలదె వేయు
నేటికిన్. 186

వ. అని మఱల నరుగుదెంచుసమయంబున. 187

చ. వెఱవగ వద్దు నీకు నరవిందనిభానన యేను బిల్వఁగా
వెఱవక రమ్ము నాతలఁపు వేగమె చెప్పినమెచ్చు వెట్టెదన్
మఱియు నభీష్టసంపదలు మానుగ నిచ్చెద నిశ్చలంబుమై
నెఱుకలసాని రమ్మనుచు నెంతయుఁ బ్రేమ భవాని పిల్వఁగన్.

వ. అరుగుదెంచి తదీయహర్మ్యస్థానంబునకుం జని పార్వతీదేవిం
గనుంగొని నిలచియున్న యనంతరంబ. 189

నగజకు నెఱుకఁ దెలుపుట.

క. కడకంటఁ గరుణ వొడమఁగఁ
బడఁతుక సఖు లెందఱేనిఁ బరివేష్టింపన్
మృడుసతియును నెఱుకతతో
నడిగినకృత్యంబుచెప్ప నగుగతి గలదే. 190

వ. అని పలికి హిరణ్యమణిమరకతవజ్రవైడూర్యఖచితంబు నగు
విలసితాసనంబునం గూర్చుండి దేవేంద్రకమలసంభవనారా
యణప్రముఖులైనదేవతులు నెఱుంగరు భవదీయచిత్తంబున
నేది యేనియుం దలంపు చెప్పెద నదియునుం గాక విను
మని యిట్లనియె. 191

సీ. చింతించి యాబ్రహ్మ సృష్టిఁ బుట్టించుచో
నెలనాఁగ ననుఁ గాంచి యెఱుక లడిగె
నగములు సాధింప నగభేది రావించి
యెలనాఁగ ననుఁ గాంచి యెఱుక లడిగె
దనుజుల నిర్జింప దనుజారి పోవుచో
నెలనాఁగ ననుఁ గాంచి యెఱుక లడిగె
మఱి హాలాహలవహ్ని దెరలి వేల్పులమూఁక
యెలనాఁగ ననుఁ గూర్చి యెఱుక లడిగె

ఆ. పరమమునులు యతులు పరమయోగీంద్రులు
సభలమున్న నన్ను సంతసమున
నెఱుక లడిగి కాచె యెల్లశుభంబులు
గలిగియుండు మెల్ల కమలనేత్ర. 192

వ. అని మఱియు సముచితాలాపంబులు పలుకఁ బరమయోగీంద్రుప్రౌఢం గనుంగొని యొకతలంపు దలంచెదఁ జెప్పుమని కనకమయపాత్రంబున ముక్తాఫలంబు లమరించి వానిం జూచి భావంబున నిట్లని తలంచె. 193

సీ. నగరాజుపురమున నాకెన్ని దినములు
నిశ్చయంబుగ నేను నిలువవలయు
నటమీఁదఁ దడసిన నడవులలోపల
శివునికై తప మెంత సేయవలయు
తపము గావించినఁ దాపసాధీశ్వరుం
డమరంగ నెంతకాలమున మెచ్చు
మెచ్చిన పిమ్మట మీనధ్వజారాతి
కే లిచ్చి నన్ను నేక్రియ వరించుఁ

ఆ. దప్పకుండఁ జెప్పు ధర్మదేవత యని
యబల చెలులతోడ ననుమతించి
తలఁపు తథ్యమేని తలకొని చెప్పుమా
యనుచు నిజము గోరి యద్రిపుత్త్రి. 194

వ ఇట్లు నియమింపఁ దలంచిన. 195

ఆ. నాకు వాకు వచ్చె నలినాక్షి రమ్మిటఁ
గరము దెమ్ము నాదుకరము పట్టి
యనుచుఁ బ్రేమతోడ నబల పాణిగ్రహ
ణమ్ముఁ జేసెఁ గపటనాటకుండు. 196

క. ఒకమాటు గరము లంటుచు
నొకమాటు లతాంగిచిత్త మూరించుచు వే·

ఱోకమాటు కుచము లంటుచు
ప్రకటించుచు నెఱుకచెప్పెఁ బార్వతిసతికిన్.　　197

సీ. హరుఁ గూర్చి తలఁచితి వంబుజలోచన
　　తలఁపు లన్యులమీఁది తలఁపుగాదు
శైలాధిపతియింట సతి వసించెద నన్నఁ
　　దలఁపు వేడ్కలమీఁది తలఁపుగాదు
ఘోరాటవులలోనఁ గ్రుమ్మరియెదనన్న
　　తలఁపు వేఱొకచోటిఁ తలఁపుగాదు
పరమేశు నర్చించి భార్య నయ్యెద నన్న
　　తలపుఁ లెవ్వరిమీఁది తలఁపుగాదు
ఆ. కాదు నిశ్చయంబు గంగాధరునిమీఁది
　　భక్తి గలదు నీకు భరితమగుచు
　　నాతి నీతలంపు నామాటయును నేక
　　మగుటయెల్లఁ దలఁపు మంబుజాక్షి.　　198

వ. అదియునుం గాక　　199

క. నాకేమి మెచ్చు వెట్టెదు
　　నీకుఁ సిద్ధించు మేలు నిర్ణయమై నా
　　వాకునకుఁ దోఁచుచున్నది
　　వీఁకను నెఱిఁగింతు నీకు విధువదనముఖి.　　200

వ. అనిన విని పార్వతీదేవి యి ట్లనియె.　　201

క. మణికేయూరము లిచ్చెద
　　మణితాటంకంబు లిత్తు మంజులవాణీ
　　మణులుం గనకము లిచ్చెద
　　మణికోటీరములు నీకు మఱియు న్నిత్తున్　　202

వ. అనవుడు నక్కపటవెలఁది యి ట్లనియె. 203

క. మణికేయూరము లొల్లను
మణితాటంకంబు లొల్ల మంజులవాణీ
మణులుం గనకము లొల్లను
మణికోటీరంబులొల్ల మన్నన లొల్లన్. 204

క. ననుఁ గూడి తిరుగ నొసఁగుము
ధనములు నాకేమి సేయు ధనములు వేలుఁ
నినుఁ గూడి యుంటఁ బోలునె
యనవుడు నగుగాఁకఁ జెప్పు మని సతి యనియెన్. 205

వ. అనవుఁడు నాప్రోఁడ యి ట్లనియె. 206

సీ. కువలయలోచన కొన్ని దినంబులు
కొండలరాజింట నుండఁగలవు
ఉండి వనంబున నువిదతో నేఁగియు
శివునికై తప మర్థిఁ జేయఁ గలవు
తపమర్థి జేసినఁ దరళాక్షి నినుఁ గూర్చి
మీనాంకవైరియు మెచ్చఁ గలఁడు
మెచ్చి సంభావించి మీతండ్రియింటను
వేడుక నినుఁ బెండ్లియాడఁగలఁడు
ఆ. అమరఁ బెండ్లియాడి యర్ధాంగలక్ష్మివై
సకలభువనరాజ్యసంపదలను
గలిగి మోము లాఱుగలసుతుఁ గాంచి మో
దమున నుండఁగలవు ధవళనేత్ర. 207

వ. అని మఱియును. 208

ఆ. నిన్నుఁ బొందఁ దలఁచి నెలఁత యువ్విళ్లూరు
చున్నవాఁడు శంభుఁ డుగ్రమూర్తి
శంకరుండు భవుఁడు శాశ్వతుం డఖిలాండ
చక్రవర్తి యైనచంద్రధరుఁడు. 209

వ. ఇందేల యున్నదానవు వనవాసప్రయాణంబు చేసి పరమే
శ్వరు నేలుకొమ్ము నీకుం గానరాఁడు పరమేశ్వరుండు వీఁడే
నినుఁ జూచి పోవుచున్నాఁడు నిశ్చయం బని చెప్పి వీడ్కొని
తనపూర్వప్రకారంబుఁ దాల్చి కైలాసంబునకుం జనియె నంత
నచ్చెలియు నొక్కనాఁడు తనమనంబున ఖండేందుభూషణుం
దలఁచి కామమోహావేశంబున నిట్లని తలపోయం దొడంగె.

ఉ. లోలత నాకు వల్లభుఁడు లోఁబడి తప్పి సమాధినిష్ఠమై
సోలెడికాయముం గరఁగఁ జూచుచు నుండుసుఖంబు గానశ్రీ
శైలనివాసునొద్దఁ బరిచర్యలు సేయఁగ లేదు చెల్లరే [దున్.
మేలొనఁ గూడి కూడి యిటు మిన్నక పోయె నిఁకేమి చేయు

సీ. వినరమ్మ నామాట విశ్వేశ్వరునిఁ బాసి
నిలువంగ నేరనో నెలఁతలార
నాగేంద్రధరుమీఁద నాకోరికలు పర్వి
పాయంగ నేరవో భామలార
వలరాజు వెసఁ దోఁచి యలరులబాణంబు
లేసి నొప్పించెనో యింతులార
నగములరాజుతో నాప్రకారం బెల్లఁ
దెలియంగఁ జెప్పరే తెరవలార

ఆ. రమణులార నిలువరాదింకఁ దాపంబు
సరసిజాక్షులార సైఁపరాదు

ఒక్కదినముగడుచు టొక్కవత్సరముదాఁ
గడచుటయ్యె నాకుఁ గాంతలార. 212

ఉ. బాలశశాంకభూషణునిఁ బాసి చరించుట దుస్తరంబు నీ
లాలకలార చంద్రముఖులార తపోవనభూమిలోపలన్
జాల తపంబు చేసి హరుశంకరుసన్నిధిఁ గాంతు నింక మీ
కేల విచారముల్ హిమనగేంద్రునితో వినుపింతునింతయున్

వ. అని నిశ్చయంబు చేసి. 214

మ చెలులుం దానును గూడి వచ్చి కడకన్ శీతాచలాధీశ్వరున్
లలనారత్నము గాంచి మ్రొక్కి వినయాలాపంబులన్ శీతలా
చలుఁడున్ మన్ననచేసెఁ జేసెడితఱిన్ జంద్రాస్య హస్తాంబుజం
బులు ఫాలంబునఁ జేర్చి పల్కె వినయంబున్ భక్తియున్
రంజిలన్. 215

క. ఘనసారపుష్పచందన
కనకాంబరభూషణాదిఘనవైభవముల్
మనయింట నేమిగొఱఁతయుఁ
గనుఁగొనఁగా రాదు మిగులఁ గలవు గిరీంద్రా. 216

వ. అట్లయినను. 217

మ. శివదేవుం దలపోయఁ జొచ్చు నభవున్ జింతించు దేవేశ్వరున్
ధవళాంగుం ఫణిరాజకంకణధరున్ దర్శించుఁ గాంక్షించు
వైభవముం జేయదు నామనంబు దప మొప్పం జేసి నీపం
పునన్, భువనాధీశ్వరు గాంచి వత్తు ననుచున్ భూమీధరేం
ద్రోత్తమా. 218

ఆ. ఏమి చెప్ప నేర్తు నేనేమి సేయుదు
నావశంబుగాక నామనంబు

లోకనాథుఁ దవిలి లోఁబడిపాయదు
భ్రాంతిఁ దపము సేయఁ బనుపుమయ్య. 219

శా. అయ్యా సిద్ధము దాఁటరాదు మదిలో నాలింపమీయానతిన్
నెయ్యం బొప్పఁగ మీరు నన్ బనుపఁగా నే నిష్టమై యుంట
యొప్పయ్యెన్ వే ననుఁ బంపు మన్న విని యత్యానంద
చిత్తంబుతో, ధీయుక్తిం గిరిరాజు కూర్మితనయన్ దీవించి
కీర్తించుచున్. 220

మ. సతి నీవాక్యము వేదవాక్యము సుమీ చంద్రాస్య యాతండె
పో, గతియంచున్ దననాథు నేఁడుగడయుంగాఁ జూచి
సేవింపఁగా, ధృతి మై నుత్తమకన్యయంద్రు మృగనేత్రిం
గన్న యాతండ్రియున్, మతిలో సజ్జనమాన్యుఁ డంచు
జగముల్ మన్నించుఁ గాంతామణీ 221

మ. త్రిదశారాధిత వై జగజ్జనని వై దేవేంద్రసంపూజ్య వై
మదనారాతికిఁ బ్రాణవల్లభవునై మాయాప్రపంచాత్మవై
మది మోదించిన నీవు కూఁతురవు నై మన్నించి తీపెంపు చా
లదె పుణ్యాత్ముఁడ నైతి నీకరుణఁ గళ్యాణీ కృపాంభోనిధీ.

క. వనితా నావిన్నప మిది
వినుము మది న్నీకుఁ బోవ వేడుక పుట్టెన్
దనరఁగ నీవేడుక మై
ననయము వర్తించు మనుచు నగపతి పల్కెన్. 223

వ ఇట్లు పలుకువల్లభుఁ జూచి యగ్గిరీంద్రవల్లభ యగు మేనకా
దేవి గౌరిదేవి కి ట్లనియె. 224

క. ఏమియుఁ గొఱంత దపోవన
భూములలోఁ దపము సేయఁ బోదొద ననుచు

న్వేమరు భాషించెదవో
భామా నిన్నడవి కెట్లు పంపుదుఁ జెపుమా. 225

క. వాలాయించి వనంబుల
నేలమ్మ తపంబు సేయ నిభకుంభకుచా
హాలాహలభక్షుఁడు మన
లీలావనభూములందు లేఁడే చెపుమా. 226

క. లలనా వనభూములలో
మలహరు వెదుకంగ నేల మంజులవాణీ
వలచినచోటనె శంభుఁడు
గలుగుట సందేహ మమ్మ కంజాతముఖీ. 227

క. నీముద్దులు నీమాటలు
నీమధురాలాపములును నీమురిపంబుల్
రామా చూచిన పిమ్మట
నామది యెట్లుండ నేర్చు నలినదళాక్షీ. 228

సీ. గంగావతంసునిఁ గరము మజ్జన మార్ప
గంగాజలంబులు గలవు మనకు
ఘననాగకంకణుఁ గరమలంకారింప
ఘనకంకణంబులు గలవు మనకు
గంధేభదనుజారిఁ గఱకంఠు నలఁదింప
గంధంబు లెన్నియుఁ గలవు మనకు
అలరుసాయకవైరి నలరించి పూజింప
నలరు లెన్నెన్నియొ కలవు మనకు
ఆ. మఱియు నేమిరైన మలహరుఁ బూజింపఁ
గమలనేత్ర మనకుఁ గలిగియుండఁ

గానవముల కేఁగఁ గలకంఠి యేలమ్మ
వనము లేడ ముగ్ధవనిత లేడ. 229

వ. అనవుడు కుమారీతిలకంబు తల్లి కి ట్లనియె. 230

శా. తల్లీ శంభుఁడు లేనిచోటు గలదే తర్కింప సందేహమే
ముల్లోకంబులు శంభుఁ డంచుఁ జదువుల్ మ్రోయంగ నెవ్వా
రికిన్, చెల్లింపం దగదమ్మ యిండ్లఁ దపముల్ చిత్తంబు రెండై
ఫలం, బెల్లం జేరక పోవుఁ గాక జననీ యెన్నెన్నిమార్గం
బులన్. 231

క. తా మరిగినచిత్తములోఁ
దామరుగుఁ జుమీ లతాంగి తద్దయుఁ బ్రీతిన్
తా మరుగనిచిత్తములో
తామరుగఁడు పాయుఁ గాని తామరసాక్షీ. 232

క. తనువలచినఁ దనువలచును
దనువలువక పాసియున్నఁ దనువలువఁ డిలన్
దనదు పటాటోపంబులు
తనమాయలు పనికి రావు తథ్యము తల్లీ. 233

క. చని కందమూలఫలములు
తిని వనటలఁ జాల డస్సి ధీరాత్మకులై
వనములఁ దపములు సలిపెడు
వనవాసులు వెఱ్ఱు లమ్మ వారిజనేత్రా. 234

క. ఆరయ నీలోకంబుల
మీ రెఱుఁగనిపనులు గలవె మీకును దగవుల్
వారక చెప్పెడు దాననె
యేరూపంబైన నుద్ధరింపుఁడు నన్నున్. 235

వ. అనుచున్న గౌరీదేవి పలుకులు విని గిరీంద్రశేఖరుండు మేనకా దేవియుం దానును సంతసిల్లి దేవి యింక మాఱుమాటలు పలుక వెఱతుము భవదీయమనోరథంబులెల్ల నమోఘం బులై ఫలించుఁగాక యని కీర్తించి దీవించి వనవాసప్రయా ణంబునకుఁ దల్లిదండ్రు లనుమతించిన. 236

పార్వతి తపముసేయ వనమునకు నేగుట.

సీ. హరినీలములఁబోని యలకలజడలల్లి
మహితరుద్రాక్షదామములు చుట్టి
బాలచందురుఁబోని ఫాలస్థలంబున
భస్మత్రిపుండ్రంబు పరఁగఁ దీర్చి
తరుణవల్లియుఁబోని తనువల్లి నిండారఁ
బడ నిచ్చి పలుచనిభస్మ మలఁది
కామచక్రముఁ బోలు కటిచక్రతలములఁ
దనరు కాషాయవస్త్రంబుఁ గట్టి

ఆ. బిసముబోలి కేల నెసగఁ గమండలు
దండపుండరీకతనుకళాస
ములు ధరించి భువనమోహన శ్రీయగు
గౌరి తపసివేషధారి యయ్యె. 237

వ. ఇట్లు వివిధవిలసితవిచిత్రతపోవేషధారియై తనసఖీజనం బులుం దానును దలిదండ్రులమనంబులు సంతసిల్ల వీడ్కొని వనవాసప్రయాణం బై పోయి కతిపయదూరంబున నకాల పల్లవఫలభరితశాఖాలోకవిరాజితమందార మాతులుంగ చందనపున్నాగతిలకకేసరకదళీజంబీరకదంబనింబ తమాల రసాలహింతాళప్రముఖనానాభూజాత సంఘాతవిలసితం

బును నిర్మలసరోవరజనితఫుల్లసల్లలితకమలప్రసూనబంధుర గంధవాహాధూత బలపరాగ ధూళీపటలదశదిశాలంకృతం బును ననంతలతాసితసంఫుల్లపరిమళమోదమారుత సమ్మిళిత దూరదేశంబును మరాళశారికాకీరమధుకరకోకిలాది నానా విహంగమృదుమధుర వచనప్రమోదితంబును నై సకలతపో వనరాజ్యలక్ష్మీశోభితవైభవం బనంబొల్చు నొక్కవనంబుఁ గాంచి సంతసించి దరియం జొచ్చి సంభ్రమంబున. 238

ఉ. ఈవనధారుణీరుహము లెంతయు వింతఁ దనర్చి యుండునే
యీవనపుష్పవల్లికల కింత సుగంధవిభూతి యొప్పునే
యీవనజాంతరాన్వితము నేమని చెప్పఁగ వచ్చు బాపురే
యీవనశోభితంబు దివి నింద్రువనంబున కైనఁ గల్గునే. 239

క. అంగజుఁ డివ్వనమునఁ గల
భృంగంబులఁ గూడుకొనిన బిరుదై కడిమిఁ
భంగించుఁ గాక మదమరి
గంగాధరుకంటిమంటఁ గ్రాఁగునె తలఁపన్. 240

ఆ. ఈవనంబులోని యేపారుపుష్పంబు
లేయ మఱచెఁ గాక యేసె నేని
కాముచేత నాఁడు కామారి చిక్కఁడే
సకలమైనవారు సంతసిల్ల. 241

వ. అని మఱియు ననేకప్రకారంబుల నవ్వనలక్ష్మిఁ గీర్తించి చెలుల నందఱి నాలోకించి వారి వారిం దగులాగున వర్తింప నియోగించి స్థలశోధనంబు లాచరించి సర్వాంగవిభూతి స్నాతయై చెలువు మిగుల తపంబు సేయం దొణంగె నిరుపమ నిర్మలత్వంబున. 242

ఆ. బాలచంద్రమౌళి పాదాంబుజంబులు
విమలహృదయకమలవీథి నిల్పి
నీరజాతనేత్ర నిష్కళంకాత్మ యై
చెలువు మిగిలి తపము సేయఁ దొడఁగె. 243

క. నాలుగుదిక్కుల మంటలు
గ్రాలఁగ వినువీథినున్న గ్రహపతి కెదురై
తాలపయి నిలిచి వేసవి
కాలము తప మాచరించెఁ గన్నియ ప్రీతిన్. 244

క. పిడుగులు మెఱుపులు నురుములు
నడరఁగ మేఘములు జలము లనిశము గురియ
న్నడుఁదొడఁగి వానకాలము
తడియుచుఁ బెనుబయలఁ జేసె దారుణతపమున్. 245

క. నీట మెడమునుఁగుబంటిని
జాటరితల మంచుగురియఁ జలికాలము మి
న్నేటిదరిఁ దలఁచు వెచ్చని
చోటను సుఖమున్నభంగి సుందరి గడఁకన్. 246

క. ఇది పగలని యిది రే యని
యిది చలి యిది యెండ వాన యిదియని సతి దా
మదిఁ దలపోయక యీక్రియఁ
బదపడి కాలంబు సలిపె పరమతపంబున్. 247

వ. అంతఁ దదీయదివ్యతపోమహాత్వంబు లన్నియు నవలంబించి
ఆవరణఘోరం బై. 248

శా. లంఘించెం గమలోద్భవుండు మదిఁ దా లక్షించి తద్దేవతా
సంఘుం బెల్లఁ గలంగె మేలుకొనియెం జక్రాయుధుం డంత వే

గంఘీంకారము లిచ్చె దిగ్గజములుం గైలాసశైలంబు దు
ర్లంఘ్యం బైనగణాలితోఁ గదలి దొర్లం బాటె నల్లాడుచున్.

క. ఆకైలాసముమీఁదను
శ్రీకరముగ నున్న యట్టిశ్రీకంఠుఁడు దా
నాకతముఁ దెలిసి తనలోఁ
బ్రాకటముగ నుబ్బి చెలఁగెఁ బరిణామముతోన్. 250

సీ. తపము సేయక కాని తన్ను వరింపనే
శృంగారి తపము సేయంగ నేల
తనుఁ గవయఁగఁ గోరి తపము సేయుచునున్న
ననుఁ గూర్చి యీనిష్ఠ తనకు నేల
తన్నుఁ బాయనిప్రేమఁ దలపోసి యలరంగఁ
దపమున డయ్యంగఁ దనకు నేల
యేనొక్కవింతయే యేనొక్క బ్రాఁతియే
యిందీవరాక్షికి నింత యేల

ఆ. అని శశాంకజూటుఁ డానందచిత్తుఁడై
కరుణతోయరాశి కరము మెఱయ
చిన్ననగవు లేఁతచెక్కులఁ దొలఁకాఁడ
నీశ్వరుండు పార్వతీశ్వరుండు. 251

శంకరుండు బ్రహ్మచారియై వనమునకు వచ్చుట.

ఉ. గ్రక్కున భూతియు న్నొసలికన్నును బెబ్బులితోలుఁ జీరయుం
జుక్కలరేనిజూటమును జొక్కపుగంగయు మేనఁ బాము
లుం, జిక్కనిశూలలాతములచేతులు రెండును పుట్టెకుండ
దాఁ, జక్కఁగ దాఁచి వచ్చె నెఱజాణుఁడు శంభుఁడు సంభ్ర
మంబునన్. 252

సీ. తనర ముమ్మూలు చుట్టినదర్భముంజితోఁ
గ్రొమ్మెలుంగువలంతి గోఁచితోడ
మొలనున్న ధవళంపుముద్దుపేలికతోడ
నిమ్మైన కృష్ణాజినమ్ముతోడ
వలపలఁ బెట్టిన వెలిజన్నిదముతోడ
రమ్యభస్మత్రిపుండ్రములతోడ
నక్షమాలికతోడ నాచిన్ని కూకటి
జుట్టుతో మేధావిబొట్టుతోడ
ఆ. నెడమ కేలఁ దనదు పాడవుదండము వ్రేల
నుంగరమును దర్భయును వెలుంగ
గొడుగువట్టి వటువుకుఱ్ఱఁడై చనియెను
శూలి మంచుకొండమూలికడకు. 253

ఆ. అట్లు పోవునప్పు డమ్మహాతేజంబు
వేడ్కతోడ నెట్టివిధము నైన
పాయ దమృతకోటి భానుబింబంబుల
ప్రభలగ్రేణిసేయు భరిత మగుచు. 254

వ. అంత నయ్యవసరంబున. 255

చ. సదమలమైన వాఁడు కడుచక్కనిరూపము వాఁడు కాంతిచేఁ
బొదలినమోమువాఁడు మెయి భూతినలందినవాఁడుదివ్యమై
యొదవినబ్రహ్మచారిగతినొప్పిన వాఁడిటు వచ్చుచున్న వాఁ
డదె యొక గుజ్జుతాపసుఁ డహా వనితామణులార కంటిరే.

వ. అని యివ్విధంబున. 257

మ త్తకోకిల.—

కాంత లవ్వలనం గనుంగొని గట్టుకూఁతురి నెచ్చెలుల్
వింతలీలల నవ్వనంబున వే చరించుట మాని యు
న్నంత నూతనయౌవనాంచిత యద్రికన్నియఁ జేరఁగా
సంతసంబునఁ బోయి రయ్యెడ జగ్గున న్వటువేషితోన్. 258

ఉ. అల్లనఁ జేర వచ్చి సతు లర్చన చేసెద మన్న నన్నియుం
జెల్లును చాలుచాలు నని చేతుల సన్నలు చేసి నిక్కమే
సల్లలితంపుఁదాపసునిచాడ్పున నిల్చి శివుండు లోల సం
ఫుల్లసరోజనేత్రి యగుపొల్తుక నంబికఁ జూచి యిట్లనున్.

ఉ. నీతలిదండ్రు లెవ్వరొకొ నీరజలోచన యెవ్వ రీవు నీ
వీ తప మేల చేసెద వదెవ్వఁడొకో నిను నేలువాఁడు దా
నో తరుణీలలామ భువనోన్నతమోహనమూర్తి రాజ సం
కేతము మాని యీయడవి కేఁగి తపం బిటు సేయ నేటికిన్.

వ. అనిన నమ్మాయావటునకు నబలచెలు లి ట్లనిరి. 261

మ త్తకోకిల.—

తల్లి మేనక పుణ్యకామిని తండ్రి కొండలరాజు యీ
మొల్లగంధికి గౌరి నామము మూఁడుకన్నులదేవరక్
వల్లభుం డని కోరి సేయును వారిజాక్షి తపంబు మే
మెల్ల దాసుల మై చరించెద మింతికిక్ మునివల్లభా. 262

వ. అనవుడు నక్కపటతాపసుం డి ట్లనియె. 263

ఉ. ఈనగుమోము లీయలక లీ తెలిగన్నులు నీసుధాధరం
బీనును మేనికాంతియును నీచనుకట్టును నీకరాంబుజం
బీనడు మీనితంబమును నీతొడ లీపదపల్లవంబు లే
మానినియందుఁ గానము సమగ్రమనోహరరూపసుందరన్.

ఉ. *ఈపువుబోఁడి నీమగువ నీతరలాయతచారులోచనన్
దాపసిఁ జేసి పొమ్మనుచు ధైర్యము నిల్పి వనాంతరంబునన్
చాపలనేత్రలార సతిజవ్వన మారడి బుచ్చఁ జెల్ల రే
తాపసవృత్తి నుంచు నలదైవము నేమన నేర్తు నక్కటా.

వ. అదియునుం గాక. 266

సీ. పొలుచు మైఁ దీగెతోఁ బోల్పు టింతియ కాక
యీవన్నెగలరేఖ యెందుఁ గలదు
యింతిపాలిండ్లతో నీడుసేయుటగాక
యీచక్క నైనబాగెందుఁ గలదు
పూఁబోఁడిమోముతోఁ బురుడుసేయుటగాక
యీ నిర్మలపుఁగాంతి యెందుఁ గలదు
సతికనుదోయితో సాటిసేయుట కాక
యీమోహరుచిజాల మెందుఁ గలదు

ఆ. కలిగనేని తెగనికాముబాణములందుఁ
గందులేని యిందు నందుఁ బసిఁడిఁ
గరిశిరంబు లందచిరముండు మెఱుపుల
యందుఁ గాక తక్కు నెందుఁ గలదె. 267

ఉ. చూచితి నాగకన్నియలఁ జూచితి దానవదైత్యకన్యలన్
జూచితి దేవకన్నియలఁ జూచితి ఖేచరసిద్ధకన్యలన్
జూచితి మర్త్యకన్నియలఁ జూచితి సాధ్యమునీంద్రకన్యలన్
జూచితిఁగాని యేయెడలఁ జూడ గిరీంద్రజఁ బోలుకన్యకన్.

వ. అని పలికి గౌరీదేవి నుపలక్షించి యల్లనల్లన యి ట్లనియె.

*రూపవివేకభోగముల రూఢికి నెక్కిన మోహనాంగి ను
ద్దీపితసత్య భాషిణి సుధీకరసౌఖ్యముఁ బొంద నీకనో,

ఉ. కొండలరాజుగారవపుఁగూఁతురవై నవయౌవనాంగివై
నిండినలక్ష్మితోఁ జెలులు నిచ్చలు గొల్వఁగఁ గేలిమై సుఖం
బుండుట మాని సౌఖ్యముల నొల్లనిజంగమువానిఁ గోరి యీ
కొండకు వత్తురే వనటఁ గుందుదురే యిచటం దలోదరీ.

చ. అదియునుగాక యీజగము లన్నియుఁ జూచితేఁ గాని యె
య్యెడఁ, బదపడి నాథులఁ వెదక బాలలు వోయినచోటు
లేదు లే,దిదివిను వద్దు శంభుఁ డన నెంతటివాఁడు యతండు
వల్కలం,బొదలు కెలంకులందుఁ బలుభూతములందు వసించు
బాలికా. 271

ఉ. ఎక్కడ భర్గుఁడుంట యిట నెక్కడ నీతప ముంట కన్యకా
చుక్కలరాజమౌళిఁ దొలి చూచినదానవొ కాక యూరకే
యెక్కడ నాతనిఁ వలచి యేఁగినభామలఁ గానఁ జెల్లరే
నిక్కము చెప్పితిఁ మగువ నేరుపుఁదప్పితి వీవు జాణవే 272

సీ. తరళాక్షి యాతండు ధనవంతుఁ డందమా
కోరివేడినగానిఁ గూడు లేదు
చిన్నారివయసున చిన్నివాఁ డందమా
యెన్నటివాఁడొకో యెఱుఁగరాదు
ఆకారసంపద నతిమేటి యందమా
యాకార మెట్టిదో యరయరాదు
కులగోత్రములు రెండుఁ దెలియుద మందమా
తలిదండ్రు లెవ్వరు ధరణిఁ లేరు

ఆ. తిరిప రొంటిగాఁడు దేవుండు చూడఁడే
మాయమందు కపటమంత్రములను

మగువ నిన్ను నెట్లు మరగించుకొన్నాఁడో
కాని తగినవాఁడు కాఁడు కాఁడు. 273

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 274

క. అంటినఁ గందెడుయొడలి
వెంటన్ గుదియింప వలదు విను మాతని నీ
వంటెద నని తలఁచెద వతఁ
డంటఁడు నిను సర్వభంగులందుఁ గుమారీ. 275

మత్తకోకిల —

ఓలతాంగి యెఱుంగ వాతఁడు నొక్కజాలరికన్యకన్
లోలుఁడై జడ విచ్చినాఁడఁట లోక మెల్ల యెఱుంగ నీ
వేల చింతన సేయ వక్కట యీతఁ డొక్కఁడె కాని నీ
లాలకా కన లేరె దేశమునందులోన మగ ల్మఱిన్. 276

సీ. చీనాంబరంబులు చెలువొప్పఁ గట్టఁడు
మదసింధురేంద్రచర్మంబుఁ గాని
రత్నకంకణములు రమణమైఁ దొడగఁడు
ఫణిలోకరాజకంకణముగాని
చందనగంధంబు జాణఁడై పూయఁడు
మదపంచబాణభస్మంబుఁ గాని
పువ్వులు దండలు భోగియై తురుమఁడు
వెలయింత లేని చేవెలుఁగు గాని

ఆ. యూరనుండ నొల్లఁ డొలుకులలోఁ గాని
యెనసి హయమునెక్కఁ డెద్దుగాని
చెలువ యేమిచెప్ప సిగ్గయ్యెడిని వెఱ్ఱి
యనఁగ నెపుడు శివుని వినవె చెపుమ. 277

మ త్తకోకిల.—

కంతుఁ జంపినవాఁడు వెండియు కంతు కెయ్యెడ లోఁబడం
డింత సిద్ధము గామ్య మొల్లఁడు యేల యీ యడియాస నీ
వంత కంతకు నిష్ఠ మై నవయంగ నేల మహాటవిన్
సంతసంబునఁ గొంచుఁ బోయెదఁ జక్క రమ్ము కుమారికా.

చ. ఇరవుగ సర్వలోకముల నేలెడువాఁడ మహేంద్రనిర్జరే
శ్వరతతిలోనఁ బేరు గలవాఁడ జగంబులఁ బెద్దవాఁడ ఖే
చరగతి నొప్పువాఁడ సహచారిణిదుఃఖము లేనివాఁడ శ్రీ
వరునకు బ్రహ్మకు న్మొదలివాఁడఁ జుమీ యలినీలకుంతలా.

ఆ. ముదిమిలేనివాఁడ మోహనాకారుండఁ
దరుణి నిన్ను నేలఁ దగినవాఁడ
నన్నుఁ దగిలి నీవు నావెంటఁ జనుదెమ్ము
వనటఁ గుందనేల వనజనేత్ర. 280

క. అనుడు వినఁదగనిమాటలు
గొనకొని వీఁ డాడెనేని కూకటి వేగం
బునఁ బట్టి వనము వెడలఁగ
ననుపుం డని చెలుల కంత యానతి యిచ్చెన్. 281

క. అని పలికిన చెలు లందఱు
తనుఁ బట్టెద రని తలంచి తత్తరపడఁగాఁ
గనుఁగొని దండముఁ ద్రిప్పుచు
వనితలతో బ్రహ్మచారి వటుఁ డి ట్లనియెన్. 282

శా. నన్నుం బట్టెడువారె మీవశమె యన్యాయంబుగా నిప్పు
డున్,నన్నుం జిన్నగఁ జూడవద్దు వినుఁ డానారాయణ
బ్రహ్మలున్, నన్నుం బట్టఁగలేరు చిక్కఁబడునే నాబోఁటి

మీచేత మీ,సన్నం బైనతలంపు వోవిడువుఁ డోచంద్రాస్య
లిం కియ్యేఁడన్. 283

ఉ. ఇచ్చుఁ గులంబు గోత్రమును నించుక లేనిలతాంగికిం శిరం
బిచ్చి వరించినాఁడ నిపు డియ్యేఁడ నీయువతీలలామ నా
కిచ్చినఁ జాలుఁ గాని సతి కిప్పుడ మీరలు చూడ దేహ మే
నిచ్చెదఁ గాంతలార వరియింపఁగఁ గన్యకు బుద్ధిసెప్పరే. 284

ఉ. మాటలు వేయు నేమిటికి మానినులార వినుండు చెప్పెదం
పాటలగంధి నాకుఁ దగు భామిని కేఁ దగుదుం వరింప ని
చ్చోటనె పెండ్లియాడెదను సుందరి యేరతి నాస సేయునో
వాటము గాఁగ నారతుల వారక తేల్చెద నంచుఁ బల్కఁగన్.

వ. విని యమ్మహాదేవి యి ట్లనియె. 286

ఉ. వీఁడఁట బ్రహ్మచారి యఁట వీనుల బెట్టఁగ రాని మాటలే
యాడుచు నున్నవాఁడు మదనాంధుఁడు వీఁడు నమశ్శివాయ
యొం,డాడఁగ వద్దు వీనిఁ గపటాత్ముని నిచ్చట నుండ నీక పం
డ్లూడఁగ వేసి ద్రొబ్బుఁ డని యుగ్రతఁ బల్కినఁ గాంత
లందఱున్. 287

సీ. దండంబు విసరినఁ దప్పించుకొని పోయి
పోలఁతులు కొందఱు పొదివి పట్టి
బాహుదండంబునఁ బట్టినగోడుగును
బలిమిమై నల్లంతఁ బాఱవైచి
కరము బిగ్గనఁ బట్టి కట్టిన యొల్లియ
నొడిసి వ్రాలినఁ గోఁచి విడిచిపుచ్చి
కూకటిఁ బలుమాఱుఁ గుదియించి కుదియించి
చేడియల్ నవ్వుచు శిరము వంపఁ

ఆ. చిన్నవాఁడుపోలె పెనఁగులాడుచునుండి
బాలుఁ డైనకపటబ్రహ్మచారి
మాయమయ్యె * నపుడు మగువకు ముందట
మహితమైన చిత్రమహిమతోడ. 288

-: శంకరుఁడు ప్రత్యక్షం బగుట. :-

క. వనములు కొలఁకులు గిరులును
వినువీథియు ధరయు నొక్క వెలుఁగై వెలుఁగన్
మునుమిడి పువ్వులవానలు
గొనకొని కురియంగ సురలు కోర్కులఁ దేలన్. 289

సీ. పై నొప్పఁబెట్టిన భద్రదంతావళ
తోలుతో మొలపులితోలుతోడ
కమనీయమైనట్టి కందుకంఠముతోడఁ
బొలుపారు నెఱపూత భూతితోడ
ఘనతరం బగునాగకంకణంబులతోడఁ
దనరారు శూలాయుధంబుతోడఁ
బటుజటావలిలోని బాలచంద్రునితోడ
దయతోడ నభయహస్తంబుతోడ
ఆ. లీల నందినెక్కి లేనవ్వు దొలుకాడఁ
బడఁతి కభయ మీయఁ బల్లవించి
భక్తబాంధవుండు భవుఁడు ప్రత్యక్షమై
శైలరాజపుత్రి మ్రోల నిలచె. 290

క నిలచినఁ గనుఁగొని భయమునఁ
జెలులందఱు నన్నిదిశలఁ జేరిరి వేగం

---

* దోఁచె మగువలముందటఁ.

దలపోయ వడుగు శివుఁడై
వెలుఁగుటకును జాలబెగడి విస్మయమతులై. 291

క. ఆసమయంబున. 292

మ త్తకోకిల.—
దేవి దేవరఁ జూచె దేవర దేవిఁ జూచెను నంతలో
భావజన్ముఁడు దోఁచి యేసెను భావబంధము లొందఁగా
నేవమైఁ దొలి ఫాలలోచను నేయఁ జంకిన పుష్పబా
ణావళుల్ జత గూర్చి భర్గుని నప్పు డేసెఁ జెలంగుచున్.

. తనువలచుశివుఁడు ముందటఁ
దనకుం బ్రత్యక్షమైనఁ దద్దయు వేడ్కన్
దనుమధ్య చూచుచుండెను
తనువునఁ బులకాంకురములు దళుకొత్తంగన్. 294

. చులుకులు దట్టముల్ మెఱపుచుక్కలు తీరగుచెక్కు లుగ్ర
ముల్, మెఱుపులు కాముబాణములు మించులతీవెలు చంచ
లావళుల్, కఱకులు మోహబంధములు కాముశరంబుల
పుట్టినిల్లు కిన్నెరులు వెడంద లందములు నీరజలోచన
చూపుచందముల్. 295

. కామినిచూచుచూపులకుఁ గాక కలంగి శివుండు పాంథుఁడై
కామునిఁ దొల్లి గెల్చినమగంటమి యెల్లఁ దలంక లోలతన్
గామినిఁ జూచుచుండె మఱికామినియున్ మదనాస్త్రపాతయై
కామవిరోధిచూపులకుఁ గాక తలంకె మనఃకళంక యై.296

మఱియును. 297

మత్తకోకిల —

చూచుఁ జింతన సేయు నోరగఁ జూచు వర్ణన సేయఁగా
జూచుచుం దమకించు సిగ్గునఁ జొక్కుఁ బ్రార్థనసేయఁగాఁ
జూచు నంతన డయ్యుఁ దన్మఱచున్ ముదంబున వెండియున్
జూచుఁ జేష్టలు లేక యంబిక సోమశేఖరు నీశ్వరున్. 298

వ. ఇవ్విధంబున. 299

ఉ. ఒండొరు సుందరాంబువుల నోలి మునింగియుఁ దేలి తెప్పలై
యొండొరుఁబాయలే కునికి నున్మదులై నిజబోధ వీథి నొం
డొండన దెప్పలై గుణగణోన్నతి కూటమిఁజేర్చి శంభుఁడా
కొండలరాజుకూఁతునకుఁ గూరిమి నిట్లనియెఁ బ్రసన్నుఁడై.

శా. ఓ వామేక్షణ యోకురంగనయనా యోకాంత నీయిష్టమై
నీవా నన్నును నేలుకొంటివి సతీ నీవాఁడ నేనైతి ని
చ్చోఁ వద్దింకను నంది నెక్కి గడఁకన్ శోభిల్లగాఁ బ్రీతితో
రావే పోదము వెండికొండకు మనోరాగంబుతోఁ గన్యకా.

చ. అనవుఁడు సంతసిల్లి తరలాయతలోచనబోంట్లు నేర్పుతో
వినయము లొప్ప మ్రొక్కఁగను విశ్వవిభుండు కృపాకటా
క్షుఁడై, కనుఁగొని యుంటఁ జూచి కరకంజము లంజలి చేసి
దైవమా,తనరినవిన్నపంబు లవధారు ప్రసన్నత నాదరింపవే.

ఉ. వేదపురాణశాస్త్రములు విస్తుతి నిన్నును జేయ లేవు బ్ర
హ్మాదులుఁ గానలేరు సనకాదులుఁ గానఁగలేరు నిర్జరేం
ద్రాదులుఁ గానలేరు ధనదాదులుఁ గానఁగలేరు లక్ష్మినా
థాదులకైన నీదుమహిమాతిశయంబుఁ దలంప శక్యమే.

చ. ఇతరులు నీమహామహిమ యింతని చెప్పఁగ నెంతవారు మా
నితతర మైననీమహిమ నీవె యెఱుంగుదు వట్టి నీవు మా

సతికి దయాపరుండవును సన్నిధి వైతి విదేమి పుణ్యమో
సతతము శైలవల్లభుఁడు సల్పిననిష్ఠ ఫలించె శంకరా. 304

క. జయజయ కరుణాంభోనిధి
జయజయ దేవాదిదేవ జయచంద్రధరా
జయజయ భక్తమనోహర
జయజయ శ్రీనీలకంఠ జయపురవైరీ. 305

క. పన్నగకంకణ నీకయి
చెన్నుగ ధరణీధ్రవిభుఁడు చేసిన తపముల్
సన్నుతిఁ *దలఁపఁగ వలదే
మన్నింతురు గాక యేలి మన్ననతనిన్. 306

మత్తకోకిల.—
పంకజాననఁ బుట్టినింటికిఁ బంపి యీకృపఁ జూచి మా
వంక మేలు దలంచుచున్ హిమవంతునింటికి మీర లే
ణాంకశేఖర కొందఱిన్ విమలాత్ములన్ గమలాక్షికై
యుంకు వీదగువారిఁ బంపుట యొప్పునయ్య మహేశ్వరా.

వ. అనిన విని యప్పరమేశ్వరుండు చెలులవిన్నపం బవధరించి
శైలకన్యకాతిలకంబు నవలోకించి యి ట్లనియె. 308

క. మీతండ్రి యున్నచోటికిఁ
బ్రీతిగ నిన్నడుగఁ దగినపెద్దల వేగం
బాతతగతిఁ బుత్తెంతుఁ జు
మీ తలపోయవల దింక మీననిభాక్షీ. 309

ఆ. నిన్నుఁ బాసి నిలువనేర్తునే నేర్చిన
తలఁపు లెట్లు నిలుచుఁ దరలనయన

* ఫలింప.

తలఁపు నిలచెనేని తనుమధ్య యొంటిమై
ప్రాణ మెట్లు నిల్చుఁ బంకజాక్షి. 310

వ. అని మఱియు తగినలాగున నమ్మహాదేవిని మన్నించి రజత ధరణీధరంబునకు నీశ్వరుండు వేంచేసె ననంతరంబ యక్కాంతాతిలకంబగు గౌరీదేవియుఁ దన్ను మహేశ్వరుండు మన్నించినమన్ననలకు నత్యంత ప్రమోదంబు నొంది తనసఖిజనంబులుం దానును దపోవనవాసంబు చాలించి తుహినాచల శిఖరంబుఁ బ్రయాణంబు చేసె నని చెప్పి. 311

ఆశ్వాసాంతము.

ఉ. రాజితరాజరాజవినరాజభుజంగమరాజభారతీ
రాజనిలింపరాజమునిరాజపయోనిధిరాజరాజగో
రాజవిహంగరాజయమరాజసరోజనివాసవాసినీ
రాజసురాధిరాజగిరిరాజనిరంతరవంద్య శంకరా. 312

క. మదసామజాజినాంబర
యుదయార్క సహస్రకోటిసూజ్జ్వలతేజా
మదనోన్మదహరలోచన
సదమలయోగీంద్రహృదయ శరనిధిచంద్రా. 313

మాలినీ —

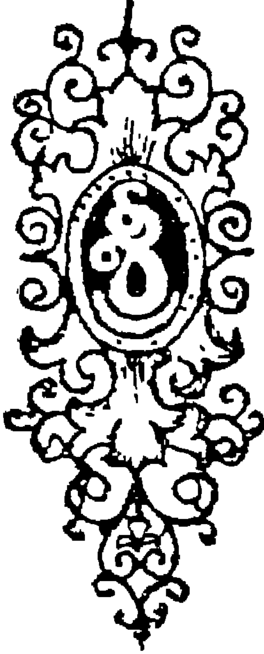
ధవళవృషభవాహా తారశైలేంద్రగేహా
భవహరణగరిష్ఠాపద్మజాండప్రతిష్ఠా
దివిజరిపువిదారా దేవదైత్యాస్థిహారా
దివిజవినుతమూర్తీ దేవతాచక్రవర్తీ. 314

గద్య. ఇతి శ్రీ మన్మహామహేశ్వరయివటూరి సోమనారాధ్య దివ్య శ్రీపాద పద్మారాధక కేసనామాత్యపుత్త్ర పోతయనామ ధేయ ప్రణీతం బైన శ్రీవీరభద్రవిజయం బనుమహాపురాణ కథయందుఁ దారకాసురసంగ్రామంబును దేవతలపరాజ యంబును దేవేంద్ర బ్రహ్మసంవాదంబును అమరులయమరా వతీప్రవేశంబును మరుండు సురనగరంబునకుఁ బ్రయా ణంబు సేయుటయు మన్మథపురందరసంవాదంబును మదన రతీసంవాదంబును జిత్తజుండు పరమేశ్వరునిపైదండెత్తిపోవు టయుఁ గామదహనంబును రతీవిలాపంబును గపటదైవజ్ఞ వృత్తాంతంబును గౌరీదేవి తపంబు సేయుచుండ శివుండు బ్రహ్మచారివేషంబున వచ్చుటయుఁ బార్వతీదేవి తపఃప్రయా సంబునకు నీశ్వరుండు మెచ్చి ప్రత్యక్షం బగుటయు నన్నది ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

వీ ర భ ద్ర వి జ య ము

తృ తీ యా శ్వా స ము.

శ్రీ గౌరీఘనసుస్తన
భాగాంకితగంధసారభాసురవక్షో
భాగ నిశానాథజటా
భాగా లోకాధినాథ పార్వతినాథా. 1

వ. పరమజ్ఞానభావుం డగువాయుదేవుం డమ్మహామునుల కి ట్లనియె నవ్విధంబునఁ దనకుఁ బరమేశ్వరుండు ప్రత్యక్షం బై యాదరించిననోషధిప్రస్థానపురంబున కరుగుదెంచి సుందరీ జనంబులుం దానును వినయవినత లై నిలిచినఁ బార్వతీదేవిని గనుంగొని ధరాధరేంద్రుండు నిజసుందరీసహితుం డై సవిన యంబునఁ గౌగిలించుకొని దీవించి యమ్మహాదేవిచిహ్నంబు లవలోకించి యి ట్లనియె. 2

—హిమవంతుఁడు పార్వతిఁ జూచి పలుకుట.—

మ. లలనా నీముఖపద్మ మెంతయు మహాలంకార మై కాంతి ని ర్మల మై యున్నది నేఁడు నీనయనము ల్సంఫుల్లనీలోత్పలం

బులసత్కాంతికి నీడు దోఁచినవి నీబోట్లందఱుం బొంపు మై
గలుగం బొంగినవార లేమి చెప్పుమా కాంతామణీ ధీమణీ
మ. ఉవిదా నీతప మీశ్వరుం డెఱిఁగిన ట్లొప్పారెనే మించెనే
భవదూరుండును సన్నిధై నిలచెనే పాటించి మన్నించెనే
శివుటం గన్నియ సన్నిధి న్నిలచెనే తెల్లంబుగా నొండొరుల్
తవులన్నిల్చితిరే యభీష్టములు సంధానంబులై యుండునే 4
వ. అని పలుమాఱుఁ గుమారిని గీర్తించుచు దేవీ నీకు పర
మేశ్వరుండు ప్రత్యక్షమైన తెఱంగు తేటపడ వినం
గుతూహలం బై యున్నది వినిపింపు మని యడిగినఁ దుహి
నాచలేంద్రునకుఁ బార్వతీదేవిచెలు లగుజయవిజయ లి
ట్లనిరి. 5

పార్వతిచెలులు హిమవంతునకు జరిగినవృత్తాంతంబు చెప్పుట.

చ. వినుము గిరీంద్ర నీతనయ వేగ తపోవనభూమిలోనికిం
జని విమలాత్మ యై తగిలి సంతతముం హృదయంబులోన శం
భునిపదపూజనల్ సలిపి భూరివిచిత్రతపంబు చేసె నీ
వనజదళాక్షి మంచుకును వానకు నెండకు నోర్చి ధీరతన్.6
వ. ఇవ్విధంబున నశ్రాంతంబును నత్యంతఘోరంబునునగు తపంబు
సేయుచుండ నొక్కనాఁడు గిరీంద్రా నీ కేమి చెప్ప నప్పర
మేశ్వరుండు లీలావినోదంబున బాలుండై వటువేషంబు
దాల్చికొని యేము చరించుచున్న వనంబునకుఁ జనుదెంచి
మమ్ము డగ్గరి యీబాల యెవ్వరిబాల యని యడిగిన
నేమును సముచితభాషణంబుల మునీంద్రా యీకన్నె హిమ
నగేంద్రునికన్నియ యని పలికిన నతండును మాతో
మఱియు ని ట్లనియె. 7

క. ముదితలు మీఱందఱు స
మ్మదమున సేవింప రాజమందిరములలోఁ
గదలక వర్తింపఁగ సతి
యిది యేలా సేయఁ దొడఁగె నీతప మనియెన్. 8

క. అనిపలుక నంత నెఱుఁగక
మునినాయకుఁ డొక్కఁడనుచు ముక్కంటిశివు
న్వనజాక్షి కోరి చేసెడి
ఘనతప మని పలుకుటయును గాంతామణియున్. 9

వ. నగేంద్రాయావటుకకుమారుఁ డైనశివుండు దాని కి ట్లనియె.

సీ. చెల్లరే యీజాడ శివుఁడు నీసాటియే
దేశంబు దిరిగెడి తిరిపెకాఁడె
ఆహారవాంఛమై నడుగ నింటింటికి
సొరిది భిక్షముఁ దెచ్చు జోగిగాఁడె
ఎక్క గుఱ్ఱములేక యెద్దు నెక్కుచునుండు
తొలుత నెంతయు దరిద్రుండుగాఁడె
కట్టఁ జీరెలు లేక ఘనగజచర్మంబు
గట్టిన పెద్దజంగంబు గాఁడె

ఆ. ఒంటిగాఁడు గాఁడె యొలుకులలో భూత
తతియుఁ దాను నుండు తపసిగాఁడె
యేల కోరె దతని నెత్తి కొంపోయెద
నన్నుఁ దగిలి రమ్ము నలిననేత్ర. 11

వ. అని మఱియు నతండు తననిజగుణంబులు చెప్పుటయును
బార్వతీదేవికి నింద్యంబు లై తోఁచిన నక్కపటతాపసిం
జూచి వీని వనంబువెడలఁ ద్రోయుం డని పంచిన నేమునుం

గదసి పెనంగెడుసమయంబున నంతర్హితుం డై ప్రసన్న
త్వంబు నొంది యీశ్వరుండు నిజదివ్యాకారశోభితుం డై
నిలిచి తరుణియుం దానును కైలాసంబునకుం బోవ గమకించిన
భవబీయభక్తివశంబున మావిన్నపంబవధరించినవాఁడై గౌరీ
దేవి నుపలాలించి నిజమందిరంబునకుం దానేచనియె మేమును
జనుదెంచితిమి కతిపయదివసంబులలోపల మనయింటికి నీ
కుమారీతిలకంబు నడుగ దగువారలం బుత్తేరంగలవాఁడని
యేర్పడఁ జెప్పిన. 12

క. త్రిభువనపతికిని శివునకు
నభినవకీర్తులను మామ నయ్యెద ననుచున్
విభవంబున సంతతమును
రభసంబున శైలవిభుఁడు రంజిలుచుండెన్. 13

క. తనుమధ్యనిమిత్తంబున
ఘనకీర్తులు గలిగె ననుచు గౌరీకాంతన్
తనుఁ జేర దిగిచి గారవ
మున నలకలు దువ్వి శిరము మూర్కొని ప్రీతిన్. 14

తరల.—

వనజలోచనతోడ నాహిమవంతు డిట్లనె బాలికా
యనిమిషుల్ నుతియింపఁ గంటి ననంతరాజ్యముఁ గంటి శం
భునికి మామ హిమాచలుం డనుపుణ్యకీర్తులు గంటి నా
తనయ వై నను గారవించినదానఁ జేసి తలోదరీ. 15

క. అని పలుమాఱును బొగడుచు
వినయంబున సతియుఁ దాను విమలేందుముఖిన్

జనని యని సేవ సేయుచు
ననురాగముఁ బొందె శీతలాచలపతియున్. 16

శంకరుఁడు సప్తమహర్షులను బిలుచుట.

వ. అంత నక్కడ మహేశ్వరుండు మునీంద్రులారా దేవ
కార్యంబుఁ దీర్ప నెల్లరు నిచ్చోటికి విచ్చేయుదురుగాక. 17

క. అని సప్తర్షులఁ దలఁచినఁ
జను దెంచిరి తలపులోనఁ జయ్యన వారుం
జను దెంచి నిలిచి నిజకర
వనజంబులు మొగిచి మ్రొక్కి వలనొప్పారన్. 18

వ. ఇట్లు స్తుతియింపఁ దొడంగిరి. 19

క. శంకర పాపభయంకర
కంకాళకపాలహస్త గంగాధిపతీ
ఓంకార మంత్రమందిర
కంకణభుజగాధినాథ కారుణ్యనిధీ. 20

సీ. శరణార్థి కలధౌతశైలేంద్రమందిర
శరణార్థి దిననాథచంద్రనయన
శరణార్థి పరమేశ సర్వజ్ఞ శేఖర
శరణార్థి గణనాథచక్రవర్తి
శరణార్థి దేవేంద్ర సంతతార్చితపాద
శరణార్థి నిర్మలచారువదన
శరణార్థి యోగీంద్రసంతానభూజాత
శరణార్థి గజదైత్యచర్మధార

ఆ. వరద దేవదేవ వాసుదేవప్రియ
సకలలోకనాథ శైలనాథ

కనకశైలచాప ఖడ్గమూలస్తంభ
దేవ సత్ప్రతాప దివ్యరూప. 21

మత్తకోకిల.—
వాసుకీకరకంకణుం డగు వామదేవుఁడు గౌరిఁ గై
లాసశైలముమీఁద నుండి తలంచి యాచలికొండకున్
భాసురంబుగఁ బోయి యుంకువ బాలకిచ్చి నిజంబుగాఁ
జేసి రాఁగలవార లెవ్వరు శిష్టనైపుణమానసుల్. 22

క. బలము గలవారు నిపుణత
గలవారును బుద్ధినీతి గలవారును ని
ర్మలత గలవారు సంపద
గలవారు వివాహతతికిఁ గావలయు ధరన్. 23

క. పంచశరాంతకలోచన
పంచానన పంచరూప భాసురకీర్తి
పంచేంద్రియాదినిర్జిత
పంచాక్షర దివ్యరూప ప్రమథాధిపతీ. 24

శా. ఏ వేదంబులకైన గూఢతరమై యేపారునీరూపమున్
దేవా కంటిమి యెంతపుణ్యుల మొకో దేవేశ మీ రాత్మలో
భావింపం బనియేమి మీతలఁపు మాభాగ్యంబు సిద్ధించెనో
కైవల్యాధిప యానతిమ్ము కరుణన్ గర్జంబు సర్వేశ్వరా. 25

సప్తమహర్షులను శీతాచలంబునకుఁ బంపుట.

వ. అని విన్నవించిన మునిజనంబులం గనుంగొని మహేశ్వరుం
డతులితకరుణాపూరితమానసుం డై యి ట్లనియె 26

సీ. శీతాచలేంద్రునికూఁతుఁ బార్వతికన్య
నతిమోదమున మాకు నడిగి రండు

ఉడురాజవదనకు నుంకు వేమడిగిన
నెంతైన మైకొని యిచ్చి రండు
మదిరాక్షి నాతండు మనకిచ్చునట్లుగాఁ
బెంపారనుంగ్రముఁ బెట్టిరండు
పాలకూళ్లు గుడిచి బాలను మనసొమ్ము
చేసిరం డనువొందఁజేసిరండు

ఆ. ఇదియె మాకు మెచ్చు నెల్లభంగులనైన
దీనిఁజేయవలయుఁ దెఱఁగు మెఱసి
కదలిపోవ నిదియె కడుమంచిలగ్నంబు
భూధరేంద్రపురికిఁ బోయిరండు. 27

వ. అని పలికి యన్యపురుషావలోకనంబు సేయక వసిష్ఠపాదావలోకనంబు సేయుచున్న పతివ్రతాశిరోమణి యగునరుంధతిం జూచి శివుం డిట్లనియె. 28

మ. వనితా కూఁతులఁ బెండ్లి సేయు నెడలన్ వాచాలకుల్ తల్లులే,యని లోకంబులు పల్కుఁ గాన సతి నీవద్రీశునిల్లాలితో,నొనరం గన్నియకున్ వరుండు దగు మీరూహింపఁగా నేల యి,మ్మని కార్యంబు ఘటింపఁగాఁ బలుకుమీ యంభోజపత్రేక్షణా. 29

వ. అని యానతిచ్చిన మహామునులు నరుంధతీసమేతులై పరమేశ్వరునకు సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి వీడ్కొని పరమానందంబున నత్యంతశుభసూచకంబులు పొడగాంచుచుం దుహినశిఖరంబునకుఁ బ్రయాణంబు చేసి పోవుచున్న నతిదూరంబున. 30

హిమవద్గిరివర్ణనము.

సీ. మింటిచుక్కలతోడ మేలమాడుచునున్న
ఘనమేఘసంఘంబు గలుగుదాని
భూరితపోవనభూమీరుహంబులు
కమలాకరంబులు గలుగుదాని
గంధర్వఖేచరగణవిమానంబులు
గప్పిన రత్నశృంగములదాని
శుకపికశారికానికరధ్వనులచేత
నతిరమణీయమై యలరుదాని

ఆ. సిద్ధదంపతులు వశీకృతకాములై
సానుతలములందు సరసమాడఁ
జెలువుమిగులుదాని శీతాచలేంద్రంబుఁ
గరమువేడ్కతోడఁ గనిరి మునులు. 31

వ. మఱియును. 32

చ. సలలితకామధేనువులఁ జందనకల్పమహీరుహంబులన్
లలితతరంగిణీతటములం గరుడామరసిద్ధకన్యలన్
విలసితసూర్యకాంతముల విస్ఫురితేందుశిలాతలంబులన్
చెలువగుభూధరేంద్రమును శీతనగేంద్రముఁ గాంచి సంయ
ముల్. 33

వ తమలో నిట్లని తలంచిరి. 34

సీ. వేదంబు లాతని వెదకి కానఁగలేని
గంగాధరుండు తాఁ గరుణమెఱసి
మనల నాఢ్యుల జగన్మాన్యులఁ బూజ్యుల
నాత్మలో రప్పించి యర్థితోడ

నగవల్లభునియింటి కరిగి యాతఁడు కన్న
కూఁతురు పార్వతీకోమలాంగి
తనకుఁగా నడిగి రండని ప్రీతిఁ బుత్తెంచు
చున్నాఁడు యీభూధరోత్తముండు
ఆ. ఎంత పుణ్యుఁడగునో యిట్లొప్పునే యీతఁ
డెంత ధన్యుఁ డగునొ యెంతభక్తి
చేసినాఁడొ తొల్లి శివునకు బాపురే
యనుచుఁ గీర్తి చేసి రాదిమునులు. 35

వ. అని మఱిమఱి కీర్తించు నమ్మహామునులు ప్రాలేయాచలంబు డాయంబోయి మహీధ్రవల్లభు మందిరంబు వీక్షించి ఖేచరత మాని భూచరులై యతనిపెద్దమొగసాల నిలచి యున్న సమయంబున. 36

చ. అనఘులు దీర్ఘదేహు లుదయార్కనిభుల్ విమలాత్మకుల్ మృగాజినధరు లగ్నితేజులు విశిష్టతరాకృతు లార్యు లంబుజాసనసము లాదిసంయములు సప్తఋషు ల్చనుదెంచి యున్నవా రని హిమశైలభర్త ఫణిహారులచే విని నిత్యభక్తితోన్. 37

హిమవంతుఁడు మునులం బూజించుట.

వ. అత్యంతసంభ్రమంబునఁ దనయనుంగుమొగసాలకుఁ బఱతెంచి వారలం గని వినయంబునఁ బ్రణామంబులు చేసి యమ్మహాత్ములఁ దనయంతగపురంబునకుం గొని పోయి ప్రియపూర్వకంబుగా నర్ఘ్యపాద్యాది విధులం బూజించి కనకరత్నపీఠంబుల నుండ నియోగించి నిజకరంబులు మొగిడ్చి మంద మధురాలాపంబుల ని ట్లనియె. 38

శా. నన్నుం బెద్దరికంబు చేసి కరుణన్ నాయింటికిన్ మీర లి
ట్లెన్నం డేనియు రానివారలు ప్రియం బేపార వేంచేసి నేఁ
డున్నా రిచ్చట నెంతపుణ్యుఁడ నొకో యోమౌనులారా
మిముఁ, గన్నారం గనుఁగొంటి మంటి విలసత్కల్యాణలో
లుండ నై. 39

వ. మునీంద్రులారా మీరు వేంచేయుటకుఁ గారణం బేమి యానతిత్తురుగాక యనవుఁడు నద్దివ్యసంయము లి ట్లనిరి. 40

క. ఉడురాజధరుఁడు శంభుఁడు
మృడుఁడు మహేశ్వరుఁడు శివుఁడు మీయింటికిఁ బెం
పడరఁగ నీసుతఁ బార్వతి
నడుగఁగఁ బుత్తెంచె మమ్ము నచలాధిపతీ. 41

వ. అనిన విని సర్వాంగపులకాంకితుం డై భక్తిసంభ్రమపరమా నందచిత్తుం డై కైలాసపర్వతంబు దెసం గనుంగొని కరంబులు మొగిడ్చి తనమనంబునఁ బరమేశ్వరునకుఁ బ్రణామంబు చేసి యి ట్లనియె. 42

ఆ. శివుఁడు మునులచేత శీతాచలముకూఁతు
నడుగఁ బంపె ననఁగ నవనిలోన
నన్నుఁ బెద్దచేసి మన్ననసేయంగఁ
దలఁచెఁ గాక యేను దనకునెంత. 43

వ. అదియునుం గాక. 44

క. ఎవ్వరిసొమ్ము తలోదరి
యెవ్వరిదాసుండ నేను నెల్లప్పుడు మా
కెవ్వఁడు దైవము శంభుఁడు
సర్వేశుఁడు దానె కాదె సకలవిధములన్. 45

వ. మమ్ము నేప్రకారంబుల నైనఁ గారుణ్యభావంబున రక్షించు గాకయని పలికినఁ దుహినశైలేంద్రునకు నమ్మునీంద్రు లిట్లనిరి.

మ. అరయంగన్ శివభక్తి యింత వలదే యానా జగన్మాత నీ చరితం బిట్టిది గానఁ గాక యిచటన్ జన్మించునే తొల్లి త త్పురజిత్తుండును మమ్ము నొండెడలకున్ బుత్తెంచునే ధారణీ ధరమాత్రంబుల కింత కీర్తి గలదే ధాత్రీధరేంద్రోత్తమా.

ఆ. నిన్నుఁ బోలవశమె నీయంతపుణ్యుండు
అఖిలజగములందు నరయఁ గలఁడె
యీశ్వరేశుపంపు నింతఁ బాటింతువె
యిట్టిభక్తి గలదె హిమనగేంద్ర. 48

క. శంకరదేవుఁడు మాతో
సుంకువడిగినంత పెట్టు మువిదకు నన్నాఁ
డింకిట నెయ్యది గోనియెదు
కొంకక మాతోడఁ జెప్పు కుధరాధిపతీ. 49

వ. అనవుఁ డిట్లనియె మిమ్ముఁ బార్వతీదేవికి సుంకువ యిచ్చి రండని యానతిచ్చె నేని మునీంద్రులారా వీఁడు నావాఁడని యెల్లభంగులందును నిరంతరకరుణాయత్తచిత్తుం డై నన్ను మన్నించుటయ నాకు నాకూఁతురకును పదివే లుంకువలు పెట్టుటయగు మీయానసుండీ మీకుం దగినపని చేయుదు బాలిక నాలోకింపవలయు నని కుమారీతిలకంబు నలంక రించిన 50

క వనితామణి రూపమునకుఁ
గనుచాటుగఁ జేర్చి కప్పు గప్పినభంగిన్

ఘనకుసుమగంధ నవమణి
కనకాంబరములను చాలఁ గైసేసి రొగిన్. 51

క. మానిను లిరుదెసఁ గొల్వఁగ
జానుగ నల్లల్లశైలజను దోకొనుచున్
మేనక చనుదెంచుటయును
మానులతో శైలవిభుఁడు మఱి యిట్లనియెన్. 52

క. అదె మా బాలిక వచ్చెను
సదమలతరహృదయులార సర్వేశునకున్
ముదితకు సీడుగఁ జూడుఁడు
పదపడి శుభలక్షణములు పరికింపుఁ డొగిన్. 53

వ. అనిన విని మునీంద్రులు కుమారి నాలోకించి జగదభినవ కల్యాణరూపంబునకు నాశ్చర్యామోఘహృదయు లై యిట్లనిరి. 54

క. ఆదియు నంత్యము దవ్వగు
వేదాతీతుండు శివుఁడు విభుఁడుగఁ బడసెన్
బైదలిశుభలక్షణములు
వేదంబులకైనఁ దరమె వివరింపంగన్. 55

వ. గిరీంద్రా యమ్మహాదేవి శివదేవునకుఁ బరిణయంబు గాఁ దగు నిద్దఱికి సీడయియున్నది కార్యంబును గొలికికి వచ్చినది 'శుభస్య శీఘ్రు' మ్మని పెద్దలు పలుకుదురు గావున దీనికిఁ దడయనేల సంఘటింపుమని మునీంద్రులు*వాంఛితకోమల భావాంకురంబులు వెలుంగ మంగళంబులగు నాకాశగంగా తరంగిణీ జలంబులును సల్లలితంబులగు నశ్వత్థపల్లవంబులును

* నవాంచితకోమలి దర్భాంకురబులు.

తాంబూలకనకకలశ కుసుమగంధాక్షతంబులును మఱియుఁ దక్షిణమంగళద్రవ్యంబులు దెప్పించి సువర్ణపీఠంబున శుభ ముహూర్తంబున నక్కాంతాతిలకంబు నుండ నియోగించి విధ్యుక్తప్రకారంబున నర్చించి అధికపుణ్యాహంబు చేసి పుణ్యాహజలంబులు శిరంబునం బ్రోక్షించుకొని కళ్యాణ వాద్యంబులు చెలంగ ముదితకు ముద్రారోహణంబు చేసి గిరీంద్రునకు నుంకువ ముడుపిచ్చి సంయమీంద్రులు పర మానందంబున. 56

ఆ. పాలకూళ్లు గుడిచి శైలాధిపునియింట
రమణతోడ నాఁటిరాత్రి యుండి
గౌరితండ్రి తమకుఁ గట్టంగ నిచ్చిన
సత్ప్రియంబుతోడ సమ్మతించి 57

వ. మఱునాఁ డమ్మహామునీంద్రులు మనంబార వీడ్కొని రజత ధరణీధరశిఖరంబునకుఁ బ్రయాణంబుచేసి సర్వేశ్వరుం గాంచి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి దేవా దేవర యానతిచ్చినపనులెల్లను శుభకరంబులై సిద్ధించె నని తత్ప్రకారంబు తెలియ విన్నవించినవారై యిట్లనిరి. 58

మునులు దాము జరిగించినకార్యమును శంకరునకుఁ దెలుపుట.

సీ. దేవేశ మీరానతిచ్చినపనిఁ బూని
యిరవొప్పఁ బయనమై యేము పోయి
తనయింటికరిగినతఱి మముఁ బొడఁగని
యెంతయుదవ్వు మాకెదురు వచ్చి
యతిభక్తితో మ్రొక్కి యర్ఘ్యపాద్యాదుల
నమరఁ బూజించి పీఠములు వెట్టి

క్షేమంబులరసి తాఁ జేతులు మొగిడించి
యేతేరఁ గారణంబేమి యనిన

ఆ. నీలకంధరుండు నీకూఁతు పార్వతి
భామఁ దనకు నడుగఁ బంపె ననుడు
భక్తితోడ మ్రొక్కి పలుదెఱంగుల నిట్లు
గారవించి పలికెఁ గామవైరి. 59

క. సరి మీమన్ననలకుఁ దగు
వరుదా యిటువంటిభక్తి వలదే మనకుఁ
గిరిరాజునేయుభక్తికి
సరి యెన్నఁగఁ గలదె భక్తి చంద్రాభరణా. 60

క. పలుమరు ముల్లోకంబులఁ
జెలులం జూచితిమి గాని చింతింపఁగ నా
లలనకుఁ గలలక్షణములు
కలయఁగ నేచెలులయందుఁ గానము దేవా. 61

క. ఆకన్నులు నాచన్నులు
నాకురు లాముద్దుమోము నానెరు లార
మ్యాకారము నామధ్యము
నేకాంతలయందు నెఱుఁగ మిభచర్మధరా. 62

క. నీలాహిమేనికంటెను
నీలాళులకంటె నింద్రనీలముకంటెన్
నీలరుచిఁ బోలునంబిక
నీలాలక లేమి చెప్ప నీలగ్రీవా 63

క. బాలేందుఁడు చంద్రానన
ఫాలముతోసాటి యనఁగఁ బలుకుదురు కవుల్

బాలిక ఫాలరుచులపై
బాలేందుం డెంతవాఁడు బాలేందుధరా. 64

క. సుదతీలలామబొమలకు
వదలక సరిసేయ నొకటి వచ్చునె నీచేఁ
గదనమునఁ *దెగడ యేనియు
మదనున కది విల్లుగాదె మదనారాతీ. 65

ఉ. సోమునిఁ దోడుతెచ్చుకొని స్రుక్కక చిల్కలుఁ దేంట్లు గొల్వఁగాఁ, గాముఁడు విల్లునమ్ములు నఖండతఁ బట్టినయట్లు దోఁచు నా,భామముఖాబ్జరేఖయును బల్కును గొప్పును భ్రూలతాంగముల్, గాముఁడు నీవు చంపుటయుఁ గల్లని పించె శశాంకశేఖరా. 66

క. సుందరిమృగలోచనముల
యందము లందందుఁ గల్గు టది నూనము దా
నిందీవరములయందును
గందర్పునిశరములందుఁ గంజములందున్. 67

సీ. జలజాక్షి నెమ్మోముఁ జందురుఁ బోల్తమా
చందురునందునఁ గందు గలదు
కన్నియవదనంబుఁ గమలంబుఁ బోల్తమా
కమలంబు పుట్టుచోఁ గసటు గలదు
మోహనాంగిముఖంబు ముకురంబుఁ బోల్తమా
ముకురంబునందున మృదువు లేదు

* దెగడెయదియుఁ మదనుని ననవిల్లె కాని; దెగనిదేనియు మదనుని విల్లేమొకాని.

మానినివదనంబు మణిపంక్తిఁ బోల్తమా
మణులెల్ల రా లనుమాట గలదు
ఆ. ఇంక నేమిబోల్తమింతియాననముతో
సృష్టి నేమిసాటి సేయవచ్చు
మగువమొగముకాంతి మలహర నీయాన
త్రిభువనంబులందు నభినవంబు. 68

క. చిలుకలకోయిలపలుకుల
వెలయంగా టొంకు గలదు వీణెయుఁ దానై
పలుకఁగ నేరదు కన్నియ
పలుకులతోసాటి యేమిపలుకుదుము శివా. 69

ఆ. చెలువకరము కెంపు చిరతరారుణకోమ
లంబు లైనపల్లవంబులందు
నందమైనయట్టి కెందామరలయందుఁ
గలుగనోపుఁ గాని గలుగ దెందు. 70

సీ. తరుణిచన్నులు భద్రదంతికుంభములన్న
దంతికుంభములకుఁ గాంతిలేదు
కొమరాలికుచములు కోకద్వయములన్నఁ
గోకంబు లొకచోటఁ గూడకుండు
కన్నియచనుదోయి కనకకుంభములన్నఁ
గనకకుంభము లవి గరఁగఁబడును
*పొలఁతుకపాలిండ్లు పూబంతు లందమా
పూబంతులంటినఁ బ్రోదిమణఁగుఁ

* కంజాక్షిపాలిండ్లు ఘనమైన గిరులన్న గిరులకు నునుపైనమెరుపు లేదు.

ఆ. గానఁ బోల్పఁ దగదు కాంతపయోధర
యుగళమునకు నింక జగములోన
నేమి పోల్పవచ్చు నీశాన చెప్పవే
పణఁతిఁ బొగడవశమె బ్రహ్మకైన. 71

క. తెలియవకుఁ జన్నులవ్రేఁగున
మఱి యల్లలనాడుచున్న మధ్యము వ్రేఁగై
విఱుగునది విఱుగకుండుట
వెఱఁగయ్యెను మాకుఁ జూడ విశ్వాధిపతీ. 72

క. చెలువకుఁ గేకిసములకును
కలహంసాధీశునకును గజరాజునకున్
వెలఁది నడుచక్కి యు లట్లను
నలి నడవం దరముగాదు నాగేంద్రధరా. 73

క. లలనామణి యగుపార్వతి
విలసితకల్యాణరూపవిభవము చెప్పన్
మలహర నీయాన సుమీ
జలజాసను కైనఁ జనదు చంద్రాభరణా. 74

ఆ. అతివ యిట్టి దట్టి దని చెప్పరా దెందు
దేవదేవుఁ డైన దేవ నిన్ను
నధిపుఁ గాఁగఁ బడసె నంతయ చాలదే
వెలఁదిలక్షణములు వేయు నేల. 75

వ. దేవా మా నేర్చుప్రకారంబున నీయనుగ్రహంబున మీకుఁ బరిణయంబుగా నిశ్చయించి పార్వతీదేవికి ముద్రారోహణంబు చేసి వచ్చితిమి యింకఁ దడయ నేల వివాహలగ్నంబు నిర్ణయించి హిమనగేంద్రుఁ డున్నచోటికి లేఖలు పంపు

దుదు గాక మహాత్మా గరళకంధరా మీకళ్యాణమహిమాభి
రామంబు చూడ వచ్చెదము సోమశేఖరా శరణం బని
విన్నవించిన మునినాథుల ననుకంప సొంపుమిగుల నానంద
రసంబుల నోలలార్చి యమ్మహేశ్వరుండు. 76

—— పార్వతీపరిణయమునకుఁ బ్రహ్మాదిదేవతలు వచ్చుట. ——

ఆ. దేవిఁ బెండ్లియాడ దినమేది లెస్సయో
యెఱుఁగవలయు నంచు నీశ్వరుండు
భారతీశుఁ దలఁచె బాలేందుజూటుని
తలఁపుతోనఁ గూడ ధాత వచ్చె. 77

వ. ఇట్లు చనుదెంచి బ్రహ్మ తనకుం బ్రణామంబు చేసి నిలచినఁ
గనుంగొని సముచితప్రకారంబులఁ గారవించి యతని నప్పర
మేశ్వరుండు విధ్యుక్తప్రకారంబుల వివాహలగ్నంబు
నిర్ణయించి తనపెండ్లికి రమ్మని చతుర్దశభువనంబులందుఁ
జాటింపం బంచిన. 78

ఉ. దేవరపెండ్లి నేఁ డనుచుఁ దేజము సొంపున భోగరాయఁడై
దేవతలందఱుం గొలువ దేవమునుల్ నుతి సేయఁగా శచీ
దేవియుఁ దాను గూడి చనుదెంచె మహేంద్రుఁడు పెంపు
తోడ నైరావణదంతి నెక్కి మునిరంజనుకొండకు వెండి
కొండకున్. 79

ఉ. నాలుగుశృంగముల్ మెఱయ నాలుక లేడు వెలుంగఁ
గోర్కులన్, దేలుచు మూఁడుపాదములు తేటపడన్ నిజ
వైభవోన్నతిన్, వ్రాలుచు నేగుదెంచె నజవాహనమెక్కి
ధనంజయుండు నిల్లాలును దానుఁ గూడి త్రిపురాంతకు
కొండకు వెండికొండకున్. 80

ఉ. దండధరుల్ మహోఘను లుదగ్రులు కింకరు లోలిఁ గొల్వ ను
ద్దండలులాయవాహుఁడయి దర్పముతో మణిభూషణాంగుఁ
డై, దండధరుండు వచ్చె ఘనదండము కేల వెలుంగఁ
గామినీ, మండితుఁ డై మనోజమదమర్దనుకొండకు వెండి
కొండకున్. 81

ఉ. మానవు నెక్కి రాక్షసులు మన్నన సేయఁగ నభ్రవీథిపై
మానవకేతనం బడర మానినియుక్ దనతోడ రాఁగ స
న్మానితవస్త్రభూషణసమానధరుండయి వచ్చెఁ బ్రీతితో
దానవనాయకుండు జితదైత్యునికొండకు వెండికొండకున్.

ఉ. మోదత సప్తసంద్రములు ముంగలఁ గొల్వఁ గెలంకులందు
గం,గాదిమహానదుల్ సముదయంబుగ రా ఝషకాంత
వాహుఁ డై, శ్రీ దనరార నేఁగె రుచిఁ జెన్నగుకానుక
లెల్లఁ గొంచుఁ దాఁ, బై దలిఁ గూడి వార్ధిపతి భర్గునికొండకు
వెండికొండకున్. 83

చ. మునినికరంబులుంగొలువ మోదము నొందుచు మానసంబు
లన్, జనములు పల్లవింపఁ గడుఁజల్లనికమ్మనిగాడ్పు వీచుచున్
వనజదళాక్షితో హరిణవల్లభు నెక్కి జగజ్జనానురం
జనమున నేఁగె నమ్మదనసంహరుకొండకువెండికొండకున్. 84

ఉ. సంగడికానిపెండ్లి యని సంతస మందుచు మేలురాజ్యల
క్ష్మిం గడుఁ దేజరిల్లుచును జెల్వయుఁ దాను దుకూలరత్నమా
తంగతురంగకాంచనకదంబముఁ గొంచుఁ దురంగవాహుఁడై
సంగతి నేఁగె విత్తపతి శంకరుకొండకు వెండికొండకున్. 85

చ. నొసల విభూతిఁ బూసి కడు నున్ననియేనుఁగుతోలుఁగప్పి రా
జసమున పాములం దొడిగి చారుత్రిశూలపినాకహస్తుఁ డై

యొసఁగిన వేడ్కతోఁ దనదు నింతియుఁ దానును వచ్చె శూలి
దా, బసవని నెక్కి జూటహిమభానునికొండకు వెండికొండ
కున్. 86

మ ఘనశృంగారముతో మహామహిమతోఁ గళ్యాణియుం
దాను సృజ్జనితోల్లాసులు పుణ్యభాగవతులుఁ సంసార
దూరాత్మకుల్, సనకాదుల్ కడుఁ గొల్వ మింట నరిగెఁ
సంప్రీతితో మాధవుం, డనఘుం డాధ్యుఁడు వెండికొండకు
ఖగేంద్రారూఢుఁ డై రూఢితోన్. 87

క. వలనొప్ప మునులు గొలువఁగఁ
గలహంసాధీశు నెక్కి గ్రక్కున వాణీ
లలనయుఁ దానును వచ్చెను
జలజాతభవుండు రజతశైలము కడకున్. 88

క. తారాగ్రహములు గొలువఁగఁ
దారాహితకమలహితులు తద్దయు వేడ్కఁ
దీరొప్ప నేగుదెంచిరి
తారాచలశిఖరమునకు ధన్యాత్ములై. 89

క. నరకిన్నరగరుడోరగ
సురదనుజేంద్రాది సిద్ధసురముని విద్యా
ధరగంధర్వాధీశులు
వరుసం గైలాసమునకు వచ్చిరి ప్రీతిన్. 90

వ. ఇట్లు గౌరీకళ్యాణవిలోకనకాంక్షులై సకలమైనవారును
కలధౌతధరణీశిఖరంబుఁ బ్రవేశించి పరమేశ్వరుం గాంచి
వినతులై వినుతించుచున్న సమయంబున వారలఁ గరుణ
తోడం గనుంగొని యమ్మహేశ్వరుం డి ట్లనియె. 91

దేవతలక్షేమము నీశ్వరుం డడుగుట.

మ. లలితానందమె పాకశాసన మనోల్లాసంబె సప్తార్చి మం
గళమే భానుజ లెస్సలే దనుజ సౌఖ్యంబే జలాధీశ సం
జలమే మారుతి మోదమే ధనద విశ్రామంబె యీశాన శ్రీ
పొలుపే మాధవ యంచు నేమ మరసెన్ భూతేశుఁ డింద్రా
దులన్. 92

వ. ఇట్లడిగిన నంత నమ్మహాదేవునకు దేవత లిట్లనిరి. 93

క. శరణార్థిభక్తవత్సల
శరణార్థిపురాణయోగిజనమందారా
శరణార్థిదురితసంహార
శరణార్థిమహేశ రుద్ర జలజాక్షనుతా. 94

క. దేవా మీకృప గలుగఁగ
భావింపఁగ మాకు నెపుడు భద్రము సుమ్మీ
దేవేశ మిమ్ముఁ గంటిమి
కావున ధన్యులము గామె గంగాధిపతీ. 95

వ. అని మఱియు బహుప్రకారంబుల వినుతింప నద్దేవసమూ
హంబులముందఱ నిల్చి విరించి యి ట్లనియె. 96

మ. గమనింపం గడు లెస్స నేఁడు శుభలగ్నం బెల్లి బృందార
కుల్, కమలాక్షాదులు వచ్చినారు తడయంగా నేల వేం
చేయుఁ డీ,హిమశైలేంద్రునివీటినుండి వినయం బేపార
నిచ్చోటికిన్, రమణీ లేఖలు వచ్చెఁ బెండ్లికి మిమున్
రమ్మంచు సర్వేశ్వరా. 97

వ. అని విన్నవించిన విరించివచనంబులకుఁ బంచాననుండు
రంజిల్లి లౌకికాచారంబు విచారించి తనమనంబున. 98

గీ. గౌరి తానపోయి కలయంగ నిటమీఁద
భువనమెల్ల శైలపుత్రి యనఁగ
సవతితల్లి యనుచు జాలి బొందెడు నని
ప్రీతి నేకదంతుఁ బిల్వఁ బంచె. 99

గజాననుని పార్వతీపరిణయమునకుఁ దీసికొని పోవుట.

శా. రావో కుఱ్ఱఁడ యంచుఁ గౌఁగిటికిఁ జేరం బిల్చి యూరార్చి య
ద్దేవుం డేనుఁగుతుండముం బుణికి మూర్ధఘ్రాణముం జేసి స
ద్భావుం డంకతలంబుపై నునిచి సంభావించి ప్రేమాబ్ధిఁ దా
నై వారం దనముద్దుపట్టికిని గందర్పాంతకుం డిట్లనెన్.
శా. లెమ్మా శీతనగేంద్ర పట్టణమునన్ లీలార్థమై యున్న మీ
యమ్మం దేవలె నుండనీ దగవు నీ వాయత్తమై తోడితే
రమ్మా నీవును నీగణంబులును సంరంభమ్ముతో ముందఱం
బొమ్మా మేమును గూడ వచ్చెదము సమ్మోదంబుతోఁ
బుత్రకా. 101
వ. అని గణనాథచక్రవర్తిని గైసేసి. 102

నందివాహనుం డై శంకరుండు పరిణయంబునకుం జనుట.

సీ. గగనవాహినికప్పుమకుటంబు ధరియించి
లేఁతవెన్నెలఁ బువ్వుభాతిఁ దుఱిమి
ప్రాఁతపాములనెల్ల పరిహారమును చేసి
మఱి క్రొత్తపాములమణులు దొడిగి
దందశూకాధీశుఁ దలచుట్టుగాఁ జుట్టి
పొలుపార నెద భూతిపూఁతఁ బూసి
పొడలనున్న నిక్రొత్తపుట్టంబు ధరియించి
యేనుగుచర్మంబు మేనఁ గప్పి

ఆ. నీలకంధరమున నెమ్మితోఁ బటికంపుఁ
బూససరులు వైచి పొలుపు మిగులఁ
జెలువు చేసి యిట్లు శివుఁడు చతుర్దశ
భువనరాజ్యలక్ష్మి పొలుపు మిగుల. 103

వ. మఱియును శృంగారవారాశి యై మారారాతి మహామో
దంబున. 104

సీ. ఘణిఘణిల్లనవైచు ఘనమైన అందెలఁ
కులశైలగుహాలు ఘూర్ణిలి చెలంగ
మహితవాలోద్ధూత మారుతవశమున
దిక్కులు చొరుగు లై తిరుగుచుండ
కొండలు కోరాడు కొమ్ముల నమ్మేటి
ధారాధరంబులు దగులుపడఁగ
పదఘట్టనమున భూభారదక్షుం డగు
శేషాహి యల్లన శిరము వంపఁ

ఆ. గోమరుశృంగములును ఖురములుఁ గింకిణీ
ఘంటలును జెలంగఁ గడఁకతోడ
నందమైనయట్టి నందికేశ్వరు నెక్కి
పుష్పవృష్టి గురియ భూతవిభుఁడు. 105

క. హారుఁ గొల్చి సకలజనములు
కరమొప్పగ నడువఁ గదలి గణనాథుం డా
సరిబొజ్జపెంచి నిక్కుచు
మురియుచు మూషకము నెక్కి ముందట నడిచెన్. 106

వ. ఇట్లు గతశృంగారవైభవాడంబరంబున నప్పరమేశ్వరుండు
గోరాజగమనుం డై గౌరీకళ్యాణం బవధరించుతలంపు

మనంబున సందడింప సొంపు మిగిలి తుహినగిరికుధరంబునకుఁ బ్రయాణంబు సేయ గమకించి సముంచితాలంకారుం డై తన పూర్వభాగంబునఁ దుంబురునారదాదివీణానాదంబులవారును దివ్యదుందుభినిస్సాణశంఖకాహళఘుంటికా వాద్యంబుల వారును దండిచండీశ్వరాది మంగళపాఠకజనంబులుఁ గొలిచి నడువ వారలం గదిసి తానును తనయిరుగెలంకులందు నాసన్నవర్తు లై తమతమవాహనంబులతో నారాయణ భారతీశులును వారలం గదిసి దేవేంద్రాగ్నిదినేంద్రతనయ దితిసుతవరుణవాయుకుబేర ప్రముఖు లైనదిక్పాలకులును వారలదక్షిణోత్తరభాగంబుల సూర్యచంద్రాదినవగ్రహం బులును మఱియును దనయుపరిభాగంబున సుబలసుమంత మాండవ్య మరీచిమందపాలమార్కండేయ దధీచ్యుపమన్య వామదేవ దూర్వాస వసిష్ఠ గౌత మాగస్త్య కౌశిక కణ్వాది మునిజనంబులును మూర్తిమంతంబు లైనవేదశాస్త్ర తపోధర్మసత్యంబులును వారలపిఱుంద వాలఖిల్యాదిమహా పురాణసిద్ధులును సనకసనందనసనత్కుమారాది యోగీంద్రు లును దివిజముని గరుడకిన్నరగంధర్వసిద్ధవిద్యాధర కన్యకా జనంబులును భృంగిరిటివీరభద్రాదిగణంబులును గతిపయ దూరంబునఁ బ్రమథగణంబులును దైత్యదానవాధీశ్వరులును బరివేష్టింప నమ్మహామూకలలోనఁ జొచ్చి యెడనెడ సందడి సేయుచు సూర్యవర్ణసోమవర్ణాది మహాప్రమథనాయకులు మహోలెక్కలై కొలువ నందంద కుసుమవర్షంబులు విడు వక జడివట్టి కురియ నానాలోకరంజనామోదసుగంధ మారుతస్పర్శనంబున జనంబుల మనంబులు పల్లవింప నమ్మ

హేశ్వరుండు జగన్మోహనమహిమాభిరాముండై వివా
హంబునకు వచ్చుచున్న సమయంబున. 107

క. మలహరుఁడును బెండ్లికి రాఁ
గలవాఁడని మున్నె యెఱిఁగి గౌరవమున బం
ధులకును లేఖలు బంపఁగఁ
దలఁచె గిరీంద్రుండు వేగఁ దగఁ జారులచేన్. 108

సీ. మలహరుఁ డీశుండు మనపాప నడుగంగఁ
బుత్తెంచుటయు మేము సత్తెఱంగు
మహిఁ బెద్ద లగువారి మన్నన బంధుల
రప్పించి తగ విచారంబు చేసి
వామదేవుఁడు తగువరుఁ డని భావించి
నెలఁతకు నీడు గా నిర్ణయించి
యుంకువఁ గొంటిమి యొనరంగ నిటమీఁదఁ
బెండ్లిలగ్నంబు సంప్రీతితోడఁ
తే. బేర్మి నీశోభనము చక్కఁ బెట్టవలయుఁ
గరుణ వేంచేసి మీరెల్లఁ గలఫలంబు
లీలఁ దన్పొంటిఁజేయక లేఖఁ గన్న
యపుడ రండని ప్రీతితో నద్రివిభుఁడు. 109

మత్తకోకిల.—

వెండికొండకుఁ బైఁడికొండకు వింధ్యయన్ బలుకొండకున్
చండభానుఁడు దోఁచుకొండకు సాగరాంతపుఁగొండకున్
మండనం బన నొప్పుకొండకు మందరం బనుకొండకున్
కొండరాయఁడు పంపె లేఖలు కోటికాలరిపంక్తిచేన్. 110

వ. ఇట్లు తనసర్వబంధుజనులకు గౌరీవివాహమహోత్సవం బెఱిం
గించి పంచిన వారును నిజబంధుసహితు లై తత్క్షణంబునఁ
జను దెంచిన. 111

హిమవంతుపురంబు నలంకరించుట.

ఉ. భూరివిలాసుఁ డై త్రిదశపుంగవసంగతసంగుఁ డై జటా
భారసుధామరీచి మనపార్వతి పెండ్లికి వచ్చుచున్న వాఁ
డారయ నీక్షణం బనుచు నందము గాఁ దనయున్న ప్రోలు
శృంగారము సేయఁ బంచె శుభకౌతుకచిత్రవిభూతి నొప్పఁ
గన్. 112

వ. ఇట్లు పురంబు శృంగారంబు చేయం బంచిన. 113

క. మణులను గనకంబుల ద
ర్పణముల నవపల్లవముల బహువస్త్రములన్
బ్రణుతగతిని నెత్తిరి తో
రణములు పురవీథులందు రచ్చలయందున్. 114

సీ. మృగనాభిజలములు * ముంగిళ్లఁ జల్లిరి
ముగ్గులు దీర్చిరి ముత్తియములఁ
దనర నంగళ్లఁ జిత్తరువులు వ్రాసిరి
హేమకుంభము లెత్తి రిండ్ల నెల్లఁ
బహుమార్గముల నంది పడగలు గట్టిరి
కీలించి కట్టిరి మేలుకట్లు
కమనీయగతుల వాద్యములు మ్రోయించిరి
యొలమి శృంగారించి రెల్లచోట్లఁ

* లమొగసాల లలికిరి.

ఆ. బరఁగ సకలలోకపతికి సమర్పింప
నాయితములు చేసి రఖిలమణులు
సర్వజనులు మిగుల సంపద నొందిరి
భూధరేంద్రుఁ డేలుపురమునందు. 115

వ. మఱియు ననేకప్రకారంబుల నాదిమపురుషుఁ డగువిశ్వ
కర్మచే నిర్మితంబైన యోషధిప్రస్థపురంబు శృంగారంబు
చేయించి తనపర్వతంబునం గలబిలంబులు కొలంకులు సాను
దేశంబులు నలంకరించె నగ్గిరీంద్రుం డంత. 116

సీ. తారకాసురుచేతి దారుణకృత్యముల్
మానుగ నిటమీఁద మానుననియుఁ
దారలదీధితి తలకొని మాయించు
టెంత యింతటఁ గరుణింతు ననియు
హరుపెండ్లిచూడ రండని మేరుగిరి చాటు
వారికిఁ జెప్పఁ బోవలయు ననియు
గౌరీవివాహలగ్నం బెల్లి ప్రొద్దునఁ
దిరిగి తూర్పునఁ బొడచెంతు ననియు

ఆ. సంభ్రమించి పెండ్లిసాటించి యవ్వలి
దిక్కు మొగముచేసి తీవ్రగతుల
సకలజారిణీవ్రజంబులు హర్షాబ్ధిఁ
గ్రుంక నపరవార్ధిఁ గ్రుంకె నినుఁడు. 117

క. కమలారి పసుపుగూర్ధ
క్రమమున జని వేగుచూచు కాలరులక్రియన్
గమలములరాజు గ్రుంకిన
క్రమమున నొక్కొక్క చుక్క గానంబడియెన్. 118

ఉ. చీఁకటి గప్పె నాకసము జీఁకటి గప్పె దిగీభకుంభముల్
చీఁకటి గప్పె భూతలముఁ జీఁకటి గప్పెఁ జరాచరాదులన్
జీఁకటి గప్పె దంపతులచిత్తపయోజవనాంతరంబులన్
జీఁకటి గప్పె లోకములు చీఁకులు సేయుచు నంతకంతకున్.

వ. ఇట్లు నిబిడాంధకారబంధురపటలంబున నందంబులై భూత
జాలంబు సుప్తంబునుం బొంది యున్నసమయంబున. 120

సీ. రత్నాకరముద్రచ్చ రాజుపుట్టెడువేళఁ
దొడఁగిన యమృతబిందువు లనంగ
కమలవైరిని రాహుఁగబళింప నంతంతఁ
దొరఁగువెన్నెలరేని తునుక లనఁగ
నాకాశలక్ష్మి దా హరునిపెండ్లికి నిరు
కేలఁ బట్టిన సేసఁబ్రా లనంగ
నిఖిలేశునకు బ్రహ్మ నీలాంబరమున మే
ల్కట్టుకట్టిన మౌక్తికంబు లనఁగ

ఆ. వీథులేర్పడంగ వెలుఁగు మెఱుంగుల
చిదుపలమరుభంగిఁ జెలువు మిగిలి
గగనవీథినుండి ఘనతర నిబిడాంధ
కారమవియఁ దారకంబు లొప్పె. 121

చంద్రోదయవర్ణనము.

సీ. మఱిఁగినవిరహుల మానంబు లెడలించి
యిరవైన చీఁకటియిండ్లు కనిపి
*మఱిఁ గోకముల నెల్ల మఱువులుగాఁదోలి
నీలోత్పలంబుల మేలుకొలిపి

* మఱిచోరకులనెల్ల మఱువులు చొఱఁదోలి.

వెలయఁ జకోరకావలికి విందులు వెట్టి
నీరజాతంబుల నిద్ర పుచ్చి
వనధుల నుబ్బించి వలరాజు నెగయించి
మందమారుతము కానంద మొసఁగి
ఆ. తనదు తెలుపుచేతఁ దలకొని నిఖిలంబు
తెలుపుఁ గాఁగఁ దూర్పుదిక్కునందుఁ
జల్లదనము చూపి జగము లన్నింటికి
మామ యనఁగఁ జందమామ వొడిచె. 122

వ. మఱియుఁ దదీయసాంద్ర చంద్రికావితానపటపరిభ్రమణ సంభ్రమణంబు నభినవవితానవిరాజితం బై చకోరసము దయసామ్రాజ్యవైభవం బై కుసుమశరభుజబలాతిశయాభిరామహేతుభూతం బై విరహిణీజననికరహృదయవిహ్వాలీకృతాకారం బై జగన్మోహనం బై యొప్పుచుండె నంతఁ గ్రమక్రమంబున. 123

సూర్యోదయవర్ణనము.

సీ. నలినదళంబుల కలకొని వెలయించి
కువలయదళముల క్రొవ్వణంచి
కుసుమబాణుని పెంపు కొంత నివారించి
విరహులఁ బట్టినవెట్టఁ దెలిపి
యంధకారమునెల్ల హతమును గావించి
చుక్కలతేజంబు జక్కఁబెట్టి
మదచకోరంబులమదములు విడిపించి
నిఖిలజగంబుల నిద్ర మాన్చి

ఆ. వేఁడిదీప్తి దిశల వెదచల్లి మునులను
నమరసంఘములును నర్ఘ్యజలము
లొసఁగఁ బూర్వశైల దెస నభిరమ్యమై
తామ్రకిరణుఁడైన తరణి వొడిచె. 124

వ. ఇట్లు ప్రభాతసమయం బై యొప్ప నంతకమున్న తదీయ ప్రభాతకాలనిశ్చయాలోకన మనోరథుండైతుపారధరణీధ రేంద్రుండు వందిమాగధ మంగళపాఠకాదిజనంబులుకళ్యాణ వాద్యంబులతో నత్యంతశోభనతూర్యంబు లవార్యంబులై చెలంగ నాలించి ప్రాతస్స్నాన ప్రాణాయామ సంధ్యాది సముచితకృత్యంబులు నిర్వర్తించి గృహదేవతాప్రార్థనంబు చేసి ధనకనకధేనుధాన్యాదిమహాదానంబుల ననేకభూసుర నికరంబులకు నుపచరించి తదీయమంగళాశీర్వాద ప్రమోద మానమానసుం డై తదనంతరంబున. 125

మ. తమపెద్దింటియరుంగుమీఁదఁ గడఁకన్ ధాన్యంబుపైఁ బెండ్లిల గ్నము సాధింపఁ బసిండి పేర్పున నభోగంగానదీతోయముల్ రమణం బోసి యలంకరించి ఘుడియారం బొప్పఁ గట్టించి య య్యమరాచార్యునిచే మహామహిమతో నర్కప్రతాపంబు నన్. 126

వ. ఇట్లు ఘుడియారంబు వెట్టించి పరమేశ్వరుండు వేంచేయు చున్నాఁడు. ఎదుర్కొని పోవలయుఁ దడవు సేయరాదని సంభ్రమానందంబున. 127

సీ. గంధమాదనమేరుకైలాస శైలాది
కులశైలభర్తలు గొలిచి నడువ

పుణ్యకాహళులును బుణ్యదుందుభులును
బుణ్యశంఖంబులు పొలిచి మ్రోయ
మంగళపాఠక మాగధవందిజ
నంబులు శుభకీర్తనములు సేయ
కదసి పేరంటాండ్రు కళ్యాణములఁ బాడ
పరిజనంబులు తన్నుఁ బలసి కొలువ
తే. లలితసామ్రాజ్యవైభవలక్ష్మి మెఱసి
పరఁగ నంతంత మ్రొక్కుచు భక్తితోడ
శైలములకెల్ల రాజగుశైలవిభుఁడు
ఎలమి నేతెంచెఁ బరమేశు నెదురుకొనఁగ. 128

వ. ఇవ్విధంబున నెదురకొనం జనుదెంచి పంచాననుం డాదిగా నెల్లవారలమీఁద సేసలు చల్లుచుఁ గరపల్లవంబులు మొగిడ్చి వినయంబునఁ బ్రణామంబులు చేసి భక్తవత్సల పరమేశ్వర సర్వదేవతామయ శంకరస్వామీ మహేశ్వర మహాదేవ దేవతాసార్వభౌమ శరణ్యంబని పలికినం గనుగొని యల్లల్ల నవ్వుచు శ్రీవల్లభుం జూచి చూచితే యని పలుకుచు నమ్మహేశ్వరుండు తన్ను డాయ రమ్మని చేసన్న చేసినం గదిసి తుహినాచలేంద్రుండు. 129

మ జగదీశాయ నమో నమో నవసుధాసంకాశితాంగాయ శ్రీ
నగనాథాయ నమో నమో శుభకరానందాయ వేదార్థపా
రగవంద్యాయ నమో నమో సురనదీరంగత్తరంగావళీ
మకుటాగ్రాయ నమో నమో మునిమనోమందారసర్వేశ్వరా.

ఉత్సాహ.—
విదితతంత్ర మంత్రవాద వేదధర్మమర్మముల్
వెదకుఁ గాని నిన్నుఁగాన లేవు యిట్టి నీకు స
మ్మదముతోడఁ గన్నె నిచ్చి మామ నైతిఁ బుణ్యసం
పదలు గంటిఁ గీర్తిఁ గంటిఁ బంచవదన శంకరా. 131

వ. అని వినుతించుచున్న గిరీశ్వరుం జూచి విరించి మొదలగు దేవతాబృందంబు లి ట్లనిరి. 132

తే. పరఁగ విహిత మైనపనులను జేయంగఁ
బోవవలయు నేని పోవు మిపుడు
దేవదేవుఁ డేగుదెంచుచు నున్నాఁడు
తడవు సేయఁ దగదు ధారణీధ్ర. 133

వ. అనిన విని విహితకృత్యంబులు సర్వాయత్తంబు లై యున్నవి మహాత్ములార మీతోడ నే చంద్రశేఖరుఁ గొలిచి వచ్చెద నని పలికిన నయ్యవసరంబున. 134

క. గౌరీనాథుని పెండ్లికి
నీరేడుజగంబు లెల్ల నేతెంచుటయుఁ
భారమునకు సైరింపక
తారాచలవల్లభుండు తద్దయుఁ గడఁకన్. 135

తే. దేవదేవు పెండ్లి తెఱఁగొప్ప నంతయుఁ
జూడఁ దలఁచి నిక్కి చూచె ననఁగ
దక్షిణంబుదిక్కు ధారుణి యంతయుఁ
గడలనొడ్డ గెడవు గాఁగ నెగసె. 136

వ. అంత నంతయుం బరికించి సకలలోకరక్షకుఁ డగు నారాయణ దేవుం డమ్మహాదేవున కిట్లనియె. 137

శా. స్వామీ శంకర కంకణోరగపతీ సంపూజ్యబృందారకా
కామధ్వంసక సర్వలోకములు మీకళ్యాణముం జూడ స
త్ప్రేమన్ వచ్చుటఁ జేసి యుండఁగ మహోద్రేకగ్రై భరంబోర్వకీ
భూమీచక్రము గ్రుంగె నీవు సమతం బొందించి రక్షింపవే.

{ శివుఁడు భూసమత్వంబునకై యగస్త్యుని దక్షిణదిక్కునకుఁ బంపుట. }

వ. అనవుడు సర్వేశ్వరుండు 139

తరల.—
పరమునీశ్వర పద్మజాసనవర్ణనీయు మహాత్మునిన్
శరధు లెల్లను లీలఁ ద్రావిన చండకోపునిఁ గోటిభా
స్కరసమానవిభున్ ధరాసమసత్త్వఁ గుంభజుఁ బంపె సు
స్థిరతమై సమమయ్యె దక్షిణదిక్కు ధారుణి చెచ్చెరన్. 140

వ. అంత. 141

మ. వెలయన్ శంభుఁడు శైలరాజుపురికిన్ వేంచేసె నమ్మూకతో
నలి నవ్వేళఁ బురాంగనాజనము లానందంబుతో నందఱున్
జెలులుం దామును నుత్సవం బొదవఁగా శృంగారముం జేసి
తత్కాలధౌతాచలనాథుఁ జూడ మదిలోఁ గాంక్షించి
యోర్తోర్తతోన్. 142

అంగనాజనంబు లీశ్వరునిఁ జూడవచ్చుట.

ఉ. కాలునిఁ గెల్చి లీలమెయిఁ గాముఁ బరాజితుఁ జేసి కొండరా
చూలికిఁ జిక్కి జూటమున చుక్కలరేని ధరించి జాణఁడై
వేలుపుటేటిమిండఁ డొగి వేడుక వచ్చుచు నున్నవాఁడు నీ
లాలకలార రండు మనమారఁగఁ జూతము కోర్కి దీరఁగన్.

చ. పురహరుఁ జూడ రండు శివుఁ బూర్ణమనోరథుఁ జూడ
రండు నిర్జరనుతుఁ జూడ రండు నెఱజాణనిఁ జూడఁగ
రండు యిందుశేఖరు మదిఁ జూడ రండు విషకంధరుఁ
జూడఁగ రండు దేవశేఖరుఁ శివుఁ జూడ రండనుచుఁ గాంత
లనంతమనోరథంబులన్. 144

చ. కనకలతాసమూహములొ కాఱుమెఱుంగులొ కాముదీ
ములో, మనసిజబాణజాలములొ మన్మథ*రాజిత లక్ష్ములో
యనం, సనవగుమోహజాలములొ చక్కనిచుక్కలొ చంద్ర
రేఖలో, యనఁగఁ దలోదరుల్ త్రిభువనాభినవప్రభ లుల్ల
సిల్లఁగన్. 145

ఉ. బాలలు పూర్ణయౌవనలుఁ బ్రౌఢలు లోలలుఁ బుణ్యపణ్య
నీలాలక లంబుజాతవిమలానన లోలి నలంకరించుచో
వేలుపు రేని దా వెలయ వీనులఁ బూజలు సేయుచాడ్పునన్
గ్రాలిన హేమపత్రములు గర్ణములం దిడి వచ్చె నోర్తు దాన్.

మ. తిరమై తుమ్మెదమొత్తముల్ కమలపంక్తిం గప్పు భావంబు
నన్, హరినీలాంచిత మేఖలావళులు దా మందంద శీఘ్రం
బుగన్, హరుఁ జూడన్ బఱతెంచు వేగమునఁ బాదాంభోజ
యుగ్మంబులన్, బరఁగన్ బాఱుచు మ్రోల నేఁగిరి సతుల్
ఫాలాక్షు నీక్షింపఁగన్. 147

క. మృడుఁ జూచు లోచనంబులఁ
దోడరి మదాంధములనెల్లఁ దొలఁగఁగ నిడి తా

* ... ... రాజితరాజ్యలక్ష్ములో
సునిశిత మోహదీపములొ చుక్కలొ చక్కనిచంద్రరేఖలో.

వెడలించినక్రియ నొక్కతె
కడకంటం బాఱc దీర్చెc గాటుకరేఖల్. 148

క. అత్తఱి నొక్కతె పదముల
లత్తుక హత్తించి క్రొత్తలత్తుకతో న
చ్చొత్తిన కమలంబులగతి
జొత్తిల్లఁ జంద్రమౌళిc జూడcగ వచ్చెన్. 149

చ. అడుగుల నశ్వవేగ మిభయానకు నంచుc జెలంగుపోలికన్
గడుకొని పాదపద్మముల ఘల్లని యందెలు మ్రోయc జెచ్చె
రన్, తొడవులు వేడుకం దొడిగి తొయ్యలి యొక్కతె పుష్ప
మాల క్రొమ్ముడిపయిc గానరాc జెదిరి ముందట వచ్చె
మహేశుc జూడcగన్. 150

మ. పరమేశుం బరికించు సంభ్రమగతుల్ భావంబులో నెంత
యున్, స్థిరమై యొప్పినలోలతం గదియc దా శృంగారమున్
జేయcగాc, గర మర్థిన్ మఱపొంది యెంతయును శృంగా
రంబుగా వచ్చె సత్వరయై మోదముc బొంది యొక్కసతి
కైవల్యాధిపుం జూడcగన్. 151

క. ఉడురాజధరల కెల్లను
దొడవయ్యెడు నాకుc దొడవుc దొడుగcగ నేలా
తొడవులు దొడిగినc గొఱcతని
యుడురాజోత్తమునిc జూడ నొక్కతె వచ్చెన్. 152

క. మారారికిc దిలకంబగు
తారాపతి గేలిసేయc దలcచినభంగిన్
నీరజలోచన తిలకము
చారుగతిని గప్పురమిడి సయ్యన వచ్చెన్. 153

సీ. పన్నీట మృగమదపంకంబు మేదించి
నిపుణత మైదీఁగెనిండ నలఁది
చతురలై కొప్పుల జడచొల్లెములు వెట్టి
లీలమైఁ బుష్పమాలికలు చేర్చి
బహువస్త్రములు గట్టి పాలిండ్లకవలకు
నల్లల్లమాటుపయ్యెదలు దిగిచి
వివిధభూషణములు వెలివొప్ప ధరియించి
ఘనసారములఁ దిలకములువెట్టి
ఆ. యఖిలభువనమోహనాకారములు గ్రాలఁ
బూర్ణచంద్రుఁబోలు మోము లమర
విశ్వనాథుఁ జూడ వేడుక దళుకొత్త
సంతసమునఁ బురముకాంతలెల్ల. 154

వ. ఇట్లు విలసితాలంకారంబున. 155

ఉ. చంచలనేత్రి దాను దనచన్నులుఁ గన్నులు ముద్దుమో
ముల్గా, బంచశరాపహారికిని భాతిగ నల్లనఁ జూపి చూడ్కి
నా, టించెద నేర్పు లెల్లఁబ్రకటించెద లోలత నన్ను డా
య రప్పించెద మన్మథుం గెలుచుబీర మణంచెద చూడు
బాలికా. 156

ఉ. ఒక్కటి చెప్పెదన్ వినుమ యొయ్యన రమ్ము లతాంగి నేఁడు
నా, చక్కఁదనంబు చూచి మదసామజచర్మధరుండు శూలి
దా, చిక్కెనొ చిక్కఁడో నిజము చెప్పుము నాకుఁ గురంగ
లోచనా, చిక్కినఁ జిక్కకున్న మఱి చెల్వలతో వినుపింప
కుండుమీ. 157

శా. లోలాక్షీ తగు నీదువిభ్రమము నాలోకించి కామార్థియై
వాలాయంబుగఁ జిక్కెఁ జంద్రధరుఁ డోవామేక్షణా
నేఁడు శ్రీకైలాసాద్రివిభుండు పొందు ఘనగంగావాహినీ
మౌళి నా, శూలిం గన్నియచూడ్కి లోఁబఱచు నంచున్
దారు గీర్తించుచున్. 158

వ. ఇట్లు బహుప్రకారంబులఁ దమలో నొండొరులు నుపశో
మించుచు మన్మథాలాపంబులు పలుకుచున్న మన్మథోత్సా
హమానసులై సంభ్రమంబున. 159

సీ. కుంభికుంభముఁ బోలు కుచకుంభభరమున
వెడవెడనడుములు వీఁగియాడ
బాలేందుఁడునుబోలు ఫాలస్థలంబున
నీలకుంతలములు దూలుచుండఁ
జారుచక్రముఁ బోలు జఘనచక్రంబుల
నమరఁగట్టిన మేఖలములు వీడఁ
బంకజంబులఁబోలు పాదయుగ్మంబుల
వడివడి నడుఁగులు తడఁబడంగ

ఆ. గోపతీశుఁ జూచుకోర్కులు ముడివడఁ
జేడె లోకతోకర్తఁ గూడఁ బాఱి
యల్లవాఁడె వచ్చె నమరులతోఁ బంచ
వదనుఁ డల్లవాఁడె వాఁడె యనుచు. 160

మత్తకోకిల.—

వేడుకం బురకన్యకల్ దమవీథులం బొడ వైనయా
మేడమాడువు లెక్కి చూచుచు మేలిజాలకపంక్తులన్

గూడి చూచుచు శంభుఁ జూచుచు గోపవాహునుతించుచుఁ
బాడుచుం దమలోన ని ట్లని పల్కి రప్పుడు ప్రీతితోన్.

సీ. కమలాక్షి యీతఁడే కళ్యాణమూర్తి యై
సమ్మోదమునవచ్చు జాణమగఁడు
కామిని యీతఁడే ఘనజటావలిలోన
మిన్నేరుఁ దాఁచిన మిండగీఁడు
వెలఁదిరో యీతఁడే వెన్నెలపాపని
పువ్వుగాఁ దురిమినపుట్టుభోగి
మగువరో యీతఁడే మనగౌరి నలరింప
మాయపువటువైన మాయలాఁడు

ఆ. ఉత్తమాంగి యితఁడె విత్తేశుచెలికాఁడు
విమలనేత్రి యితఁడె వేల్పుతేఁడు
యిందువదన యితఁడె మందిరకైలాస
కంధరుండు నీలకంధరుండు. 162

వ. అని మఱియు. 163

సీ. గోరాజగమనునిఁ గొనియాడువారును
శంభుపై సేసలు చల్లువారు
పరమేశు నాత్మలో భావించువారును
గిరిరాజునల్లు నగ్గించువారు
లోకైకనాథు నాలోకించువారును
శివదేవుకై కూర్మి సేయువారు
తరుణేందుధరుఁ బొందఁ దమకించువారును
మృడునకుఁ గేలెత్తి మ్రొక్కువారు

ఆ. భూధ రేంద్రుఁ జాల భూషించువారును
సొరిది నమరకోటిఁ జూచువారు
కొమరుమిగుల నీకుఁ గొనియాడువారును
మెలఁగిరప్పురంబు మెలఁతలెల్ల. 164

శివుండు పార్వతీసహితుఁడై మంగళస్నానాదుల చేయుట.

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరుండు పురంబుఁ బ్రవేశించి యందుఁ దుహినాచలేంద్రుండు తనకు నియమించిన విడిదికి నెయ్యంబుతోడ నిట్లు వచ్చిన 165

సీ. అతివలు కస్తూరి నలికించి ముత్యాల
ముగ్గులు దీరిచి ముదముతోడ
రత్నపీఠమునకు రాజాస్య మేనక
తోఁ బార్వతీదేవిఁ దోడి తెచ్చి
పసుపుటక్షింతలు పరఁగంగ దీవించి
పెట్టి వాద్యంబులు బెరసి మ్రోయ
తల్లి దలంటంగఁ దగుమజ్జనము లార్చి
యొప్పారఁ దడియొత్తు లోలిఁ దాల్చి

ఆ. బహుళ రత్నచయము బడిసి పొందుగ వైచి
పట్టుపుట్టములను గట్ట నిచ్చి
పేరఁటాండ్రు చూడ పెండ్లికుమారిఁ గై
సేయఁదలఁచి గడగి చెలువుమిగుల. 166

ఆ. దేవిరూపమునకు దృష్టిదాఁకెడు నంచు
మాటుసేయుభంగి మణిసువర్ణ
పుష్పవస్త్రగంధముల నలంకారించి
రెలమితోడ గౌరి నిందుముఖులు. 167

వ. ఇట్లు శృంగారించి శైలవల్లభుపెండ్లింటిలోనికిఁ దోడి తెప్పించి రంత నప్పరమేశ్వరుం డంతఁ దనయున్న మందిరం బున శ్రౌతపుణ్యాహవాచనంబులు బ్రహ్మచేతం జేయించి వివాహకౌతూహలంబున 168

ఉ. పొందుగఁ బుష్పమేఘములు పువ్వులవానలు జల్లుజల్లునన్ దుందుభికాహళధ్వనులు తూర్యరవంబులతో గణాధిపుల్ సందడిచేయ దేవతలు సంభ్రమతం జయపెట్ట బ్రహ్మగో[గన్: విందపురందరుల్ గదిసి వేడ్క గెలంకులయందుఁ గొల్వఁ

చ. చెలువ పులోమనందనయు శ్రీయు నరుంధతియున్ సరస్వతీ లలనయుఁ బెక్కువస్తువులు లాలితవృత్తిఁ బసిండిపళ్లెరం బుల నమరించి దేవమునిపుణ్యవధూజనకోటితోడఁ గ్రం తలుగొని పాడుచున్ నడువ ధన్యులు దిక్పతు లెల్లఁగొల్వఁ గన్. 170

క. వేదంబులు గీర్తింపఁగ
నాదటసన్మునులు గొల్వ హర్షముతోడన్
ఆదిగిరీంద్రునియింటికి
వేదాంతవిదుండు శివుఁడు వేంచేసె నొగిన్. 171

ఆ. వామదేవువైభవంబుతోడనె వైభ
వంబు మెఱసి యప్పురంబు వెలసె
చందురుండు వొడమ నందంద ఘూర్ణిల్లు
పాలవెల్లిభంగిఁ బ్రజ్వరిల్లి. 172

వ. అమ్మహాదేవుండు తుహినాచలమందిరంబుఁ బ్రవేశించి నంది కేశ్వరుండు డిగ్గునవసరంబున నంతట సుందరీజనంబులు పసిండిపళ్లెరంబులతోడ మణిమరకతవజ్రవైడూర్య పుష్య

రాగ గోమేధిక నీలముక్తాఫలంబు లమరించి నివాళించి రంత. 173

క. ఎదురుగ సేసలు చల్లుచుఁ
బదపడి సింహాసనంబుపైఁ బరమేశుఁ
ముదమార నునిచి దేవర
పదకమలము లద్రిరాజు భక్తిం గడిగెన్. 174

క. మెఱయంగా మధుపర్కము
కఱకంఠుని కిచ్చి వెనుక కమనీయముగా
మఱిఁ గట్టనిచ్చి కన్యకు
మఱువుగఁ దెరవారఁ బంచె మహితాత్మకుఁడై. 175

వ. ఇట్లు తెరవారంబంచిన. 176

క. కరుణాపాంగుఁడు శంభుఁడు
సురపతి కైదండఁ గొనుచు సురుచిరగతులఁ
దెరమ్రోల వచ్చి నిలిచెను
దెరమీఁదను గోటిచంద్రదీప్తులు వాఱన్. 177

క. ఇరువురు దమ రొండొరువుల
వరవదనాబ్జములు చూడ వాంఛితమతులై
తెర యెప్పుడు వాయునో యని
సరినువ్విళ్లూరి రపుడు సతియుం బతియున్. 178

హిమవంతుండు కన్యాదానము చేయుట.

క. తెర వాసినసమయంబునఁ
బరమేశ్వరుఁ జూడవమ్మ బాలిక యనుచున్
గిరిరాజు మంతనంబునఁ
దరళాక్షికి హైమవతికిఁ దా వినిపించెన్. 179

వ. అంత. 180

శా. కన్యాదానము చేసెఁ బర్వతుఁడు గంగామౌళికిన్ లగ్నమా
సన్నం బైన సురేంద్రమంత్రి కణఁకన్ సర్వంబు సంసిద్ధమై
జెన్నారం సుముహూర్తమన్నఁ దెరవాసెన్ మ్రోసె వాద్యం
బులన్యోన్యావలోకన మయ్యె దంపతులకున్యోహానురాగం
బునన్. 181

క. దేవరపదపద్మంబులు
దేవియు మణిపూజ చేసె దృగ్దీప్తులచేన్
దేవీవిలాస వననిధి
బావుగ నోలాడఁ జొచ్చె భవుచూడ్కులదాన్. 182

శా. లీలన్ బార్వతి సేసలన్ శివునిమౌళిన్ బోసెఁ దాఁ గోరికల్
కేలిం దోయిటఁ బట్టి శంకరునిపైఁ గీలించెనో నాఁగ న
వ్వేళన్ సత్కృప దోయిలించి సతిపై విశ్వేశ్వరుం డిచ్చె
నాఁ, బోలన్ శంభుఁడు ప్రాలుపోసెఁ దలపైఁ బూర్ణేందు
బింబాస్యకున్. 183

సీ. దేవాదిదేవుండు తెలుఁగొప్ప నంతలో
సతివామహస్తంబు చక్కఁ బట్టి
పెద్దింటిలోనుండి పెంపారఁగాఁ బెండ్లి
యరుఁగుమీఁదికివచ్చి యర్థితోడ
బహురత్నపీఠంబుపై నొప్ప వేంచేసి
కమలజన్ముఁడు యాజకంబు సేయ
వేదోక్తవిధిని బ్రవేశహోమముచేసి
వెలుపటికన్య దాపలికిఁ దెచ్చి

ఆ. యొనర*లాజకాదిహోమంబుఁ గావించి
మఱియుఁ దగినకృత్యముల నొనర్చి
సకలలోకభర్త శంభుండు ముదముతో
నచలవృత్తి నున్న యవసరమున. 184

బ్రహ్మాదులు నమస్కరించి మన్మథునివృత్తాంతముఁ జెల్పుట.

క. దేవతలు మునులు బ్రహ్మయు
దేవేంద్రుఁడుఁగూడి మ్రొక్కి ధృతినవనతులై
భావజసంహరణ మహా
దేవా యవధారు దేవదేవమహేశా!. 185

సీ. ఈశాన మేమెల్ల యీమంగళముచూడ
భావించి రప్పించి పంచబాణుఁ
బుత్తేరఁగా వచ్చె భూతేశ మీయెడ
నతఁడు భక్తుండు మీయడుగులాన
కాముచేసినతప్పు గౌరీశ మమ్మును
మన్నించి సైరించి మానితముగఁ
గంతునాకారంబు కలుకంత కృపచేసి
యిమ్మని మ్రొక్కిన నీశ్వరుండు

ఆ. భక్తవత్సలుండు పార్వతికన్నియ
మోముచూడఁ బుట్టె కాముఁడంత
నాగధరునిపెండ్లి నాలుగుదినములు
ప్రీతితోడ నుండెఁ బెంపు మిగిలి. 186

వ. అయ్యవసరంబున. 187

* నాజయాది.

ఉ. అమ్మరునాఁడు రేపు తుహినాచలనాథుఁడు కూఁతుఁ బార్వ
తిఁ గ్రమ్మని చేరఁ బిల్చి నిను రాజకళాధరు కిచ్చినట్టి భా
గ్యమ్ము ఘటించె నంచుఁ బులకల్ మెయి నిండఁగ నంత
బాష్పముల్ గ్రమ్మ శిరంబు మూర్కొనుచు గౌరతమై కుఱు
లెల్ల దువ్వుచున్. 188

—•• పార్వతిని రజతశైలంబునకుఁ బంపుట. ••—

సీ. కనుసన్న లాలించి కడునప్రమత్తవై
దేవేశుమనసు రాఁ దిరుగుమమ్మ
పంపకయట మున్న భర్తచిత్తములోని
పనులెల్ల నాయితపఱుపు మమ్మ
యటవారు నిటవారు నయ్యేడుగడయును
విభుఁడుగాఁ జూచి సేవింపుమమ్మ
యెన్నెన్ని భంగుల నేరూపములయందుఁ
గరళకంధరు కెడ గాకుమమ్మ
ఆ. యాశ్రయించువారి నమ్మ రక్షించుమీ
యలర నత్తమామ గలిగిరేని
యప్పగింపవచ్చు నతనికి నెవ్వరు
చెలువ లేరుగానఁ జెప్ప వలసె. 189

వ. అని యమ్మహీధరుండు. 190

సీ. కన్నియ నీరాజు గంధంబు బూయఁడు
మదనాంగ భస్మంబుమాకు లేదు
శృంగారి నీభర్త జీరలు గట్టఁడు
యిభదైత్యుతోలు మాయింట లేదు

పోలఁతి నీనాథుండు పువ్వులు ముడువఁడు
యింకొక్క క్రొన్నెల యింట లేదు
లేమ నీభర్త పళ్లెరమునఁ గుడువడు
విధికపాలమ్ము మా వెంట లేదు
ఆ. గాన మనువుగడప గరళకంధరునకు
ధనము గొఱఁతయైనఁ దగినయట్టి
యుచితధనము లొసఁగకున్న చోఁ గన్నియ
జగము మెచ్చుగాదు తగవుగాదు. 191

వ. అని మహాదేవి నొడంబఱచి. 192

సీ. సన్నంబులుగఁ బెక్కువన్నెలచీరెలు
భూరి నానాహేమభూషణములు
మత్తగజంబులు నుత్తమాశ్వంబులు
నాతపత్రంబులు నందలములు
పురములు చామరంబులు పుష్పకంబులు
కొలఁకులు వనములు గోగణములు
భాసిల్లుధనమును దాసీజనంబులు
మణిపీఠములు దివ్యమందిరములు
ఆ. పరఁగ పర్వతములు బహుపుణ్యభూములు
వలయునట్టి వివిధవస్తువులును
గరుణతోడ నపుడు గౌరికుమారికి
నరణమిచ్చి యనిపె నచలవిభుఁడు. 193

వ. తత్సమయంబున. 194

శా. శ్రీకంఠుండు సదాశివుండు నియతిన్ శృంగారలోలుండు గౌ
రీకాంతాసహితంబు సమ్మదము పేర్మిం బోవ వేంచేసె సు

శ్రీకైలాసగిరీంద్రపర్వతమునకుఁ శ్రీకామినీనాథ వా
ణీకాంతాధిపముఖ్యులెల్లఁ గొలువన్ నిత్యోత్సవప్రీతితోన్.

క. వరదుఁడు శంభుం డల్లుఁడు
కరమర్థిం జేసినట్టి గౌరవమునకున్
గిరిరాజు ప్రీతుఁ డయ్యెను
పరువడి దేవతలు జనిరి పరిణామముతోన్. 196

శివుఁడు గౌరితో సుఖముగా నుండుట.

ఉ. వేలుపుఱేఁడు శంకరుఁడు విశ్వవిభుండు గురుండు కొండరా
చూలియుఁ దానుఁ గూడి బహుసుందరలీలల వెండికొండపై
నోలుచు నుండె లోకములు సుస్థితిఁ బొందె ననేకకాలమున్
లాలితవృత్తితోడ నకలంకగతిన్ గడచెన్ ముదంబునన్ 197

వ. అని గౌరీదేవి వివాహోత్సవక్రమంబు తెలియం జెప్పిన విని
వాయుదేవునకు నమ్మహాముని లిట్లనిరి. 198

క. నీలగళుం డనునామము
ఫాలాక్షున కెట్లు వచ్చె భర్గుఁడు కడిమిన్
హాలాహలవిషవహ్నుల
నేలా భక్షించె మాకు నేర్పడఁ జెపుమా. 199

వ. అనిన వాయుదేవుం డి ట్లనియె. 200

పార్వతి శంకరుని నీలగళకారణం బడుగుట.

సీ. కలధౌతగిరిమీఁద గౌరీశుఁ డొకనాఁడు
తపనీయమయశిలాతలమునందుఁ
దొడలపైఁ దనకూర్మితొయ్యలి నగజాత
నెక్కించుకొని గోష్ఠి నేర్పు మెఱసి

వేంచేసియున్నచో విశ్వేశువదనార
విందంబు తెఱఁగొప్ప వెలఁది చూచి
యోభూతనాయక యోగోపతిధ్వజ
కొమరారు నీకంఠకోణమందు

ఆ. నలతినలుపుకప్పు నిలువఁ గారణమేమి
నాకుఁ జెప్పుమనిన నవ్వి శివుఁడు
వనితకోర్కెఁ దీర్పవలయుఁ బొమ్మని చెప్పెఁ
గొలువువారు వినఁగ మెలఁతతోడ. 201

వ. నాఁడేను పరమేశ్వరుకొలువున నున్నవాఁడఁ దన్నిమిత్తం
బునఁ గొంత యెఱుంగుదు వినుండు విన్నవించెద నని
మఱియు నమ్మహాదేవి మహాదేవున కిట్లనియె. 202

శా. కైలాసాచలవాస నీవు ధవళాకారుండ వై యుండఁ గాఁ
గాలాంభోధరదీప్తి మెచ్చక భుజంగభృంగసంకాశ మై
నీలచ్ఛాయ యిదేమి భంగిఁ బొడమెఁ నీకంఠకోణంబునన్
వాలాయంబుగ నాకుఁ జెప్పుము కృపన్ వాగీశసంపూజితా.

వ. అనినఁ జంద్రశేఖరుం డిట్లనియె. 204

మ. పొలఁతీ తొల్లి సురాసురేంద్రులు సుధాంభోరాశిలో మం
దరాచలముం గవ్వము చేసి వాసుకిని బెల్పం ద్రాడుఁగాఁ
దర్చఁ దామలువన్ ఘోరవిషంబు పుట్టె నది హాహా యంచుఁ
గంఠస్థలిన్, నిలుపన్ లోకము నీలకంధరుఁ డనెన్ నీలాలకా
బాలికా. 205

వ. అని మఱియు నీప్రకారంబు సవిస్తారంబుగా నెఱింగించెద
వినుమని కాలకంధరుం డిట్లనియె. 206

క. శైలారియుఁ బావకుఁడును
గాలుఁడు దనుజేశ్వరుండుఁ గంథులరాజున్
గాలియుఁ గిన్నరవిభుఁడును
శూలియును ననేకకోటిసురసంఘంబుల్. 207

వ. తొల్లి మహాయుగంబున నప్రతిహతపరాక్రమగర్వదుర్వారులును అనేకసకలభువనరాజ్యధురంధరులును నిరంతరలక్ష్మీనివాసులు నై యొక్కనాఁడు మేరుధరణీధరశిఖరంబునఁ గొలువున్నసమయంబున లోకోపకారార్థంబుగా నమృతంబు వడయవలయు నని విచారించి పాలవెల్లిఁ దరువం దలంచి యమృతశరధిశయనుం డగుభుజంగశాయిపాలికిం జని వినతులై మహాత్మా మే మందఱము నొక్కప్రయత్నంబు సేయం గమకించినారము నీవు భూభారదక్షుండ వవధరింపు మని విన్నవించిరి. 208

క. అమృతంబుఁ బడయువేడుక
నమృతాబ్ధి మథింపఁ దలఁచి యరుదెంచితి మో
యమృతాబ్ధిశయన *నీవును
మముఁ బనిగొనవలయు నయ్య మన్ననతోడన్. 209

వ. అని యివ్విధంబున దేవతలు పలుకఁ గమలామనోనాథుండు వారిపై దయాపూరితచిత్తుండై యి ట్లనియె. 210

సీ. సురలార మీకు భాసురలీల నమృతంబు
దొరకునుపాయంబు సరవి వినుఁడు
కరమర్థి దనుజులఁ గపటంపుసంధిగాఁ
జేసి వారును మీరు చెలువుతోడ

* మాకీయమృతం బేరీతి దొరకునభినవలీలన్

మందరాచలము సంభ్రమముతోఁ గొనివచ్చి
కవ్వంబుగాఁ జేసి కడిమి మీఱఁ
దాలిమితో శేషుఁ దరిత్రాడుగాఁ జుట్టి
సరసత్వమునఁ జాల జలధిఁ దరువఁ

ఆ. గలిగినట్టితాల్మి గలిగినమీకెల్ల
నమృత మబ్బు వేగ నర్థి దాని
వలన ముదిమి చావు కలుగదు సేవింపఁ
గాన వేగఁ జేయఁ గడఁగుఁ డింక. 211

వ. అని బుద్ధికరపిన వారలు నిజనివాసంబులకుఁ జనుదెంచి యారాత్రి సుఖంబుండి మఱునాఁడు సురేంద్రుండు సకలదివ్యులు దన్నుఁ బరివేష్టించియుండఁ జింతామణిదివ్యసింహాసనంబున నుండి తత్సమయంబున వాచస్పతిం గనుంగొని యిట్లనియె. 212

క. హరి యానతిచ్చె నమృతము
దొరకు నుపాయంబుఁ గడిమితోఁ జని రాత్రిం
చరవరులఁ బొందుపఱపుచు
నిరవుగఁ గొనిరండు మీర లిప్పుడు వారిన్. 213

వ. అని పలికిన నగుంగాకయని సురగురుండు దైత్యులపాలికిం జని హరివచనంబుల వినిపించి వారలం దోడ్కొని వచ్చిన దేవనాథుండు పూర్వదేవతాసహితుండై మధుసూదనుండు తోడరా మందరనగేంద్రంబుకడకుం జని యమ్మహాశైలంబుఁ బెకలించి మూపులం దాల్చి సంభ్రమాయత్తచిత్తులై పవన వేగంబునఁ జనుచుండఁ బాదఘట్టనంబులం గులపర్వతంబులు కందుకంబులంబోలి తూలి యాడుచున్నసమయంబున. 214

శా. జంభారాతి దిగీశులున్ దనుజులున్ శైలంబుమూలంబులన్
శుంభల్లీలల మ్రోవలేమిఁ గని దానూఁదెన్ భుజాగ్రంబునన్
అంభోజాక్షుఁడు పట్టి వైచెఁ జలనంబై కుంభనాదంబుతో
నంభోరాశిజలంబు మిన్నడువ నయ్యంభోధి నుజ్జృంభుఁడై.

వ. ఉపేంద్రా యే ప్రకారంబున మహార్ణవంబు డగ్గరి తరవ వచ్చు దీనికిం జేరును గుదురును గవ్వంబును నేమి గావలయు నానతిచ్చి రక్షింపు మని పలికిన నయ్యిందిరావల్లభుం డిట్లనియె. 216

చ. గొనకొని మీకు నంబుధికిఁ గుంభినికిం గుదురై వసించెదన్
ఘనతరమందరాచలముఁ గవ్వము చేసెద నెత్తి తెచ్చెదన్
వననిధిలోన నిల్చెదను వాసుకిఁ జేరుగఁ జేసి తెచ్చెదన్
వినుఁ డమృతంబు గాంచెదను వేలుపులార భవత్సహాయి నై.

వ. అని పలికి మఱియు నమ్మహాత్ముండు దేవేంద్ర దండధర వరుణ కుబేర ప్రముఖు లగు దిక్పాలకులును దనుజభుజంగ కిన్నరకింపురుష గరుడగంధర్వనాయకసమూహంబులును నపరిమిత భుజబలపరాక్రమవంతులును ననేక దేవజనంబులును నుద్దండ సాహసులును శరధిమథనసాహసులై తన్నుఁ బరివేష్టించి కొలిచి నడువం జనుదెంచి యల్లకల్లోలమాలికారావ నిరంతరబధిరీభూత దిగంతరాళంబును మకరకమఠకర్కటక మండూకతిమితిమింగలాది జలచరావాసంబును క్రౌంచ కాదంబకారండవకర్కశ సారసచక్రవాకాదివిహంగనివాసంబును అకాలకుసుమఫలభరితనానాతరులతావిరాజిత వేలాయుతంబును సనకసనందనాది మునీంద్రసంచారణంబును ననంతగంభీరంబును నఖిలరత్నసముదయ జనదేశంబును

జలజనయనశయనస్థానంబును నమృతజలమయంబును నై
వైకుంఠపురసమీపంబున నొప్పుచున్న క్షీరార్ణవంబుఁ బొడ
గని డాయనేతెంచి సంభ్రమంబున. 218

క్షీరసాగరమథనము.

శా. అంభోజప్రభవాండముల్ దిరిగి పాదై క్రుంగి ఘూర్ణిల్లఁ
బ్రా,రంభం బొప్పఁగ మందరాద్రి నెఱవారన్ వీఁక మై నెత్తి
య,య్యంభోజాక్షుఁడు పట్టి వైచె చలితం బై కుంభనాదం
బుతో, నంభోరాశియు భూమియు న్నడల నయ్యాంభోధి
నుజ్జృంభుఁ డై. 219

వ. ఇవ్విధంబున ననంతసుందరం బగుమహార్ణవమధ్యంబున
మందరగిరి కవ్వం బై తిరుగ నియమించి ధరణీధరము నడుగు
వలయంబునకుఁ గమఠపతిఁ గుదురుగా నియమించి వాసుకి
మహానాగంబును దరువం జేరుఁ గావించి పంచబాణజన
కుండు సురాసురుల నవలోకించి యి ట్లనియె. 220

చ. పలువురు గూడి మీర లతిబాహుబలాఢ్యుల మంచు నెప్పు
డున్, మలయుచుఁ బోరుచుండుదురు మందరశైలముఁ ద్రిప్పి
మీభుజా,బలములు నేఁడు చూపుఁ డని పంచిన వాసుకిఁ జేరి
దానవుల్, తలయును దోఁక నిర్జరులు దద్దయు నుగ్రతఁ బట్టి
రత్తఱిన్. 221

వ. ఇవ్విధంబున. 222

మ. ఉరగేంద్రుండు విషంబుఁ గ్రక్క భరమై యొండొండ ఘూ
ర్ణిల్లుచున్, ధరణీచక్రము దిర్దిరం దిరుగ భూతవ్రాతముల్
భీతిలన్, బోరి నంభోనిధి గుబ్బుగుబ్బు రనుచున్ బోర్కల్గ

దేవాసురుల్, కరశౌర్యోన్నతిఁ జేర్చి దర్చిరి సుధాకల్లోలినీ
వల్లభున్. 223

వ. మఱియు నిలింపదనుజసముదయంబులు తమతమబాహా
బలంబులు మెచ్చక మత్సరంబునఁ బెన్నుద్దులై నింగిముట్ట
నార్చుచు హుంకారంబున బింకంబులం బలుకుచు ననంత
పరాక్రములై తనర్చునియమంబునఁ దరువ మందరాచలంబు
దిర్దిరం దిరుగుడుపడి యమ్మహార్ణవంబు జలంబు లన్నియు
దిగంతంబులఁ జెదరి భూతలంబులం బగులఁ జేయంజాలిన
ఘుమఘుమారావంబులతో వెలినురుఁగు లెగయ మహోద్భ
తంబున నాలోలకల్లోలంబై నిఖిలజలచరసందోహంబుతో
వలయాకారంబుఁ గొని తిరుగుపడిన నయ్యవసరంబున నఖిల
భువనక్షోభం బైనఁ జరాచరజంతుజాలంబులు దొరలుచుండె
నవ్విధంబున. 224

క్షీరాబ్ధిని హాలాహలము బుట్టుట.

ఉ. జెట్టిమగల్ సుధాంబునిధిఁ జేరి మథింపగ నందుఁ జంద్రుఁ
డుం, బుట్టకమున్న లక్ష్మియును బుట్టకమున్న సుధాజలం
బునుం, బుట్టకముందటన్ నిఖిలభూతభయంకర మై సురా
సురుల్, పట్టిన చేతులు న్విడిచి పాఱఁగఁ బుట్టె విషాగ్నికీల
ముల్. 225

వ మఱియును విలయసమయంబున జలధరానేకనిర్ఘాతగంభీర
ఘోషణంబులుంబోలె గుభులుగుభు ల్లనునాదంబుల బ్రహ్మాం
డంబులన్నియు నదరి బెగడి తిరిగి పరస్పరనినాదంబు చెలంగి
చరాచరజంతుజాలంబులు ప్రళయకాలంబు గదిసెనో యని
నిలచినవిధంబున డెందంబులు భయంబునం దల్లడిల్లి మూర్ఛిల్లి

యొండొంటి పయింబడి తూలంబోవ సకలసాగరవలయితం బగు వసుంధరావలయంబు గ్రుంగి భుజంగపతిపయిం బడ భుజంగపతియును గరుడపతిపయింబడఁ బ్రళయకాలాగ్నియుం బోలె సకలభూతభయంకరం బై నిటలనయనాగ్నియుంబోలె మహాహుతిసందోహం బై బడబాగ్నియుంబోలె నిష్ఠురం బై ప్రళయకాలభద్రబడబానలంబులు సంబంధులై కూడి చరించుచందంబున నందం బై యందంద బృందారకబృందంబులు హాహాకారంబులతో మందరవలయితం బగు నాగంబు విడిచి కులశైలగుహాంతరాళంబులఁ బడి పరుగులిడ వెను తగిలి గిరులును తరులును నదులును సాగరంబులు పురంబులు కాల్చుచుఁ గోలాహలంబు సేయు సమయంబున. 226

ఆ. కమలలోచనుండు కమలాధినాథుండు
వనధి డాసియున్నవాఁడు గాన
కాలకూటవహ్ని గదిసి సోఁకిన రక్త
వర్ణుఁ డంత నీలవర్ణుఁ డయ్యె. 227

క. అంత సురాసురనాథులు
సంతాపము నొంది బ్రహ్మసన్నిధికి భయ
భ్రాంతు లయి పోయి వాణీ
కాంతునిఁ బోడఁ గాంచి దీనగతి నవమతు లై. 228

దేవతలు బ్రహ్మను వేఁడుట.

వ ఇట్లు విన్నవించిరి. 229

శా. దుగ్ధాంభోనిధిశాయి దోడుగ భుజాదుర్వారదర్పోన్నతిన్
దుగ్ధాంభోధి మథించుచో విషశిఖల్ తోరంబులై పుట్టి ని

ర్దగున్ జేసె రమేశ్వరున్ వెనుకొనెన్ దైత్యామరశ్రేణి సం
దిగ్ధం బయ్యె జగంబు లింక నణఁచున్ దెల్లంబు వాణీపతీ.

వ. అనిన బ్రహ్మదేవుం డి ట్లనియె. 231

మ. ఇది నాచేత నణంగ నేరదు వినుం డీరేడులోకంబులన్
త్రిదశుం డెవ్వఁడు వాఁడు దీని నణఁచున్ దేవాసురవ్రాతమా
త్రిదశారాధ్యుని భక్తవత్సలు మహాదేవున్ శివుం గాంచియా
పిదపన్ రండని బ్రహ్మయొయ్యనరుగన్ బృందారక వ్రాతమున్.

వ. కైలాసకంధరంబునకు నరిగి వార లందఱు నమ్మహేశ్వరుం
గాంచి సాష్టాంగదండప్రణామంబులు గావించి వినయంబునఁ
గరకమలంబులు నిటలతటంబులం గదియించి యి ట్లని
విన్నవించిరి 233

శంకరుని దేవతలు స్తుతించుట.

క. అవధారు చంద్రశేఖర
యవధారు గజేంద్రదానవాంతకమూర్తీ
యవధారు భువననాయక
యవధా రొకవిన్నపంబు నాలింపఁగదే. 234

చ. ఎఱుఁగక మేము మందరమహీధ్రముఁ గవ్వము చేసి వాసుకిన్
నెరయగఁ జేరు చేసి మఱి నీరధి నీరజనాభుఁ గూడి యం
దఱమును ద్రచ్చుచో నొకయుదగ్రవిషాగ్ని జనించె
లోకముల్, దరికొని కాల్చఁగాఁ దొడఁగె దాని నడంచి
మహేశ కావవే. 235

ఉ. కాయజసంహరాయ శశిఖండధరాయ నమశ్శివాయ కా
లాయ హరాయ భీషణబలాయ కపాలధరాయ దేవదే

వాయ యమాంతకాయ దృఢవజ్రపినాకత్రిశూలదండహ
స్తాయ మునీంద్రయోగివరదాయ సురాధిపతే! నమోస్తుతే.

ఉ. ఆయతమంగళాయ భుజగాధిపరమ్యకరాయ రోహిణీ
నాయకభానువహ్నినయనాయ మహేశ్వర బ్రహ్మవిష్ణురూ
పాయ పురాంతకాయ పరిపంథిసురారిహరాయ సాంఖ్యయో
గాయ త్రిలోచనాయ సుభగాయ శివాయనమోనమోస్తుతే.

ఉ. కారణకారణాయ భుజగర్వమదాంధకసంహరాయ సం
సారమహార్ణవజ్వలితచండ మహాదహనాయ దేవతా
స్ఫారకిరీటకూటమణిబంధురపాదపయోరుహాయ యోం
కారమయాయ భక్తజనకల్పకుజాయ నమో నమోస్తు తే.

మ. ఋతుసంవత్సరమాసపక్షజనితారూఢాయ నానాధ్వర
వ్రతరూపాయ రవీందుయజ్వజలభూవైశ్వానరవ్యోమమా
రుతరూపాయ శిఖండకధ్వజయశోరూపాయ యోగీశ్వరశ్రేణీ
స్తుతరూపాయ నమో నమో శివ నమో సోమార్ధచూడామ

క. వ్యక్తము లై నీగుణములు
భక్తులకుం గానవచ్చు భవమతులకు న
వ్యక్తం బై చరియించును
భక్తజనాధార యభవ భయసంహారా. 240

క. భావించి జగము లన్నియుఁ
గావింపఁగ వాని నన్ని ఖండింపఁగ బ్ర
హ్మా విష్ణుమహేశ్వరు లన
నీవై తివికాదె దేవ నిఖిలాధిపతీ. 241

క. చింతింపరాదు నీక్రియఁ
జింతింపఁగ రాదు నీవు చేసినపనులం

జింతింపరాదు భక్తుల
చింత్యాచింత్యములు రుద్ర శ్రీగౌరీశా. 242

క. నిత్యము నీగంభీరత
నిత్యము కరుణాబ్ధి యైననీచిత్తంబున్
నిత్యము నీకృత్యంబులు
నిత్యము నిను గొలువనిమ్ము నిర్మలమూర్తీ. 243

క. వదలక సమయములాఱును
చదువులునాలుగును గూడి సంతతనియతిన్
వెదకియుఁ బొడఁగన నేరవు
పదపడి నినుఁ బొగడవశమె ప్రమథాధిపతీ. 244

క. నింగియు నేలయుఁ దానై
పొంగినహాలాహలంబు బోరిమార్చి రహిన్
వెంగలుల మమ్ముఁ గావుము
గంగాసంగత్తరంగ కలితజటాంగా. 245

వ. అని మఱియు ననేకప్రకారంబుల నుపేంద్రదేవేంద్ర భారతీంద్రప్రముఖు లైనదేవగణంబులు ననన్యశరణంబు లై వేఁడినం గనుంగొని కరుణాయత్తచిత్తుండ నై యి ట్లంటి.

ఉ. ఎప్పుడు మీరు నేఁ గలుగ నేల తలంక దిగంతరాళముల్
గప్పిన యీహాలాహలము గర్వ మడంచి ధరిత్రి మించి యే
నొప్పు వహింతు నేఁడు దివిజోత్తములార భయంబు మానుఁ డీ, చొప్పున నెన్నఁ డైన మిముఁ జెందినయాపద బాపి కాచెదన్. 247

ఈశ్వరుఁడు హాలాహలమును మ్రింగుట.

వ. అని పలికి సకలదేవతాసమేతుండనై యేగుదెంచి తదవసరంబున. 248

సీ. ప్రళయకాలమునాఁటి భానుమండలముల
వెలుఁగులపోదివోలె వెల్గివెల్గి
విలయాగ్నియును బోలి విస్ఫురత్కణముల
గగనంబు నేలయుఁ గప్పి కప్పి
కాలాగ్నిరుద్రునిఫాలాగ్నియును బోలెఁ
గడునమోఘార్చులఁ గ్రాలి క్రాలి
బడబాగ్నియునుబోలె జడధులు దరికొని
కడుభయంకరవృత్తిఁ గ్రాచిగ్రాచి
ఆ. వెన్నుఁడాది గాఁగ వేల్పుల నెల్లను
నల్లఁ జేసి తరులు నదులు గిరులు
జీవులనక కాల్చుశితహాలాహలమును
వహ్నిఁ గాంచి కోపవహ్నితోడ. 249

వ. మఱియు నత్యంతవిజృంభిత సంరంభమానసుండనై కరాళించి హాలాహలకీలంబుఁ గనుంగొని యెదురుకొని కౌఁగిలింపఁ గలయుచందంబున బొమలు ముడివడ నైదు ముఖంబుల నగణితంబులై భుగులుభుగుల్లని మంటలు మిడుఁగురులు నెగయ సర్వాంగంబులు గుడుసువడ భుజాదండంబులు చాచి బ్రహ్మాండంబులు లోనుగాఁ గల మదీయదివ్యాకారంబు విడంబించి దుర్నిరీక్షం బై వెలుంగుచున్న కాలకూటంబు నీక్షించి నిలునిలు పోకుపోకు మని యదల్చుచు సమంచిత

శీతలాలోకనంబుల నతిశీతలంబుఁ గావించి త్రిజగద్భయంక
రంబుగా హుంకరించిన సమయంబున 250

ఉ. ఎల్లసురేంద్రులుఁ జూడ నెంతయుఁ దేజము దూలి
పోయి నా, చల్లనిచూడ్కిఁ జల్లనగ సత్వరతం జనుదెంచి
నూత్నసం,ఫుల్లపయోజపత్రమును బోలి మదీయకరాంబు
జంబుపై, నల్లన వచ్చి నిల్చె విష మప్పుడు నేరెడుపండు
నాకృతిన్. 251

వ. ఇట్లు నిలచినవిషానలంబుఁ గనుంగొని. 252

క. జలరుహగర్భుఁడు మొదలుగఁ
గలదేవతలెల్లమ్రొక్కఁ గడునద్భుతమై
వెలిఁగెడు తద్విషవహ్నుల
గళమున నే నిలుపుకొంటిఁ గంజాతముఖీ. 253

వ ఇట్లు గరళభక్షణంబు చేసినసమయంబున సకలలోకంబుల
వారును జయజయశబ్దంబుల నతిబల త్రిజగదభినవ భుజ
బలాభిరామ అహోబల బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరరూప అహో
బలసోమసూర్యాగ్నినేత్ర అహోబలసకలబ్రహ్మాండనాటక
తంత్రావధాన అహోబలదేవాదిదేవ యని కీర్తించుచు
నూర్ధ్వబాహులై సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి
సంభ్రమంబును సంతసంబును నాశ్చర్యంబును భయంబును
భక్తియు సందడింప నిట్లని స్తుతియింపఁ దొడంగిరి. 254

క. శరణము వేఁడిన మమ్మును
గరుణన్ రక్షించి విషము గ్రహియించుటయుం
గర మాశ్చర్యము చేసెను
శరణాగతపారిజాత సర్వజ్ఞనిధీ. 255

క. భక్తుల నుపలాలింపఁగ
భక్తులనిగ్రహము లెల్ల భంజింప దయన్
భక్తజనపారిజాతా
భక్తజనాధార నీకుఁ బరఁగు మహేశా. 256

క. దిక్కులు నేలయు నింగియుఁ
జుక్కలు ననలుండు హరియు సూర్యుఁడు యముఁడున్
చుక్కలరాయుఁడు పవనుఁడు
నిక్కువముగ నీవె కావె నిర్మలమూర్తీ. 257

క. యుగములు సంధ్యలు రాత్రులు
జగములు ఋతువులును నెలలు సంవత్సరముల్
నగములు తరువులు దినములు
పగళ్లు పక్షములు నీవె బాలేందుధరా. 258

క. వేదాంతనిమిత్తంబులు
వేదంబులు ధర్మములును విమలాత్మకముల్
వాదంబులు తంత్రంబులు
మోదంబులు నీవె కావె మునిరాజనుతా. 259

క. కలిమియు లేమియు బుద్ధియు
బలునీతులు శౌరగుణము భాగ్యంబును బం
ధులు దానంబులు దాతయుఁ
దలిదండ్రులు నీవెకాద తరుణేందుధరా. 260

వ. మహాత్మా నిన్ను వేఱువేఱ నెన్న నేల సకలభూతాంత
ర్యామి వని వినంబడుచుండు వేదంబులవలన నీమహిమ
కొలఁది వినుతిసేయ వశమే పరమేశ్వరా పరమభట్టారకా
సచ్చిదానందస్వరూపా యని బహుప్రకారంబుల వర్ణించు

చున్న కమలసంభవప్రముఖు లైనదేవగణంబులం జరియింప నియోగించి నాఁటఁగోలె సమస్తజగత్పరిపాలనంబు సేయు చున్నవాఁడ నని మఱియు నమ్మహాదేవుం డి ట్లనియె. 261

క. గరళము మ్రింగినకతమున
గరళగళుం డండ్రు జనులు గజపతిగమనా
గరళము మ్రింగినచందము
తరుణీ వినుపింపవలసెఁ దద్దయు నీకున్. 262

సీ. కర మొప్ప నీనీలకంఠస్తవంబులో
నబల యేకశ్లోక మైనఁ జాలుఁ
గర మొప్ప నీనీలకంఠస్తవంబులో
నబల యర్ధశ్లోక మైనఁ జాలుఁ
గర మొప్ప నీనీలకంఠస్తవంబులో
నబల పాదశ్లోక మైనఁ జాలుఁ
గర మొప్ప నీనీలకంఠస్తవంబులో
నబల కించిన్మాత్ర మైనఁ జాలుఁ

ఆ. విమలభక్తితోడ విననఁ బఠించిన
సజ్జనుండు సకలసంపదలును
గలిగి భవము లేక కైలాసవాసుఁ డై
నన్నుఁ జేరియుండు నలిననేత్ర. 263

వ. అనిన మహాదేవుండు దేవికిం జెప్పె నని చెప్పి తదనంతరంబ.

మత్తకోకిల.—

నాగవాహనరంజనా మదనాగవిద్విషభంజనా
నాగదానవఖండనా మునినాథ సాగరమండనా

యోగిరాజసమానచిత్తపయోజషట్పదవేషణా
నాగభూషితభూషణా శరణాగతామరపోషణా. 265

క. శ్రీనీలరుచిరకంధర
మానితత్రిపురాంబురాశిమందర గౌరీ
పీనపయోధరయుగళ
స్థానపరీరంభమోదసంరంభ శివా. 266

మాలినీ —

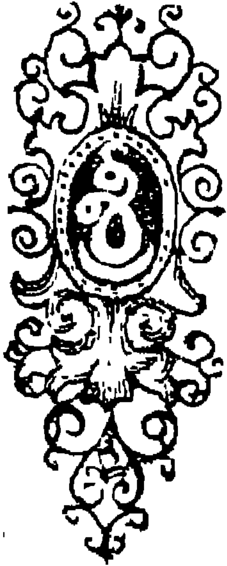
కమలనయనబాణా ప్రస్ఫురత్పంచబాణా (?)
యమితగుణకలాపా యచ్యుతానందరూపా
విమలకమలనేత్రా విశ్వతంత్రైకసూత్రా
ప్రమథనుతగభీరా పార్వతీచిత్తచోరా. 267

గద్య. ఇది శ్రీమన్మహేశ్వర యివటూరిసోమనారాధ్య దివ్య శ్రీపాదపద్మారాధక కేసనామాత్యపుత్త్ర పోతయనామధేయ ప్రణీతం బైన శ్రీవీరభద్రవిజయం బనుమహాపురాణకథ యందు మహాదేవుపంపున మునులు వోయి ముద్రారోపణంబు చేసి వచ్చుటయు హరి విరించ్యాది బృందారకసేవితుం డై యీశ్వరుండు వివాహంబునకుం జనుటయు హిమనగేంద్రునిమహోత్సవంబున భూమి క్రుంగిన శంభుపంపునం గుంభజుం డరిగిన నత్యంతసమతలం బై యుండుటయును గౌరీవివాహంబును భవానీశంకరసంవాదంబును దేవదానవోద్యోగంబును కాలకూటసంభవంబును దానిఁ బరమేశ్వరుండు పరహితార్థం బై యుపసంహరించి నీలకంఠుండ నైతి నని యానతిచ్చుటయు నన్నది తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

వీరభద్రవిజయము

చతుర్థాశ్వాసము.

రమణీయవీర సరసీగణరంజితసోమ వాసవాం
భోరుహసంభవప్రముఖభూరినిలింపభుజాబలప్రతా
పోరుమహాంధకారపటలోగ్రవిఖండనచండభాను గం
భీరగుణాభిరామ రణభీమ వినిర్జితకామ శంకరా. 1

వ. పరమజ్ఞానభావుం డగువాయుదేవుం డమ్మహామునులతో
మీ రడిగినయర్థంబు లెల్ల సవిస్తారంబుగా నెఱింగించితి.
మునీంద్రులారా వీరభద్రేశ్వరుని విజయప్రకారంబు నిజంబు
వర్ణింప బ్రహ్మదేవునకు నలవిగా దైనను నాకుం దోచినవిధం
బున విన్నవించెద వినుం డని యి ట్లనియె. 2

క. మఱి వైవస్వతమన్వం
తరమున నొకకాలమందు దక్షుఁ డదక్షుం
డురుతరపాపవిచక్షుఁడు
పరఁగఁగ జన్మించె ఘోరపాపాత్మకుఁ డై. 3

క. ప్రాలేయాచలమందున
వేలుపులకు నేకతంబ విహరించుటకుఁ

మేలైనచోట భూమికి
వ్రాలిన యాకాశగంగ వచ్చినచోటన్. 4

క. శివకరమై యుండెడుచో
శివదేవుని వేఁడుచేసి శివకల్మషుఁడై
దివిజులఁ బిలువం దొడఁగెను
నవహితమతి నశ్వమేధయాగము సేయన్. 5

వ. అంత. 6

సీ. అమరేంద్రపావకయమదానవాధీశ
వరుణాదినిఖిలదిగ్వల్లభులను
మార్తాండ మృగధరమంగళబుధగురు
మందాది గ్రహరాజమండలంబు
కౌశిక గౌతమ కణ్వ మార్కండేయ
కాత్రి వసిష్ఠాదు లైనమునులు
క్రతుకమలోద్భవ కశ్యపాంగీరస
పులహ పులస్త్యాది జలజభవులు

ఆ. అచ్యుతాదిదేవతానాయకులు యక్ష
సాధ్యసిద్ధవసు భుజంగ రుద్ర
గణము లాదిగాఁగఁ గల్గువారందఱు
దక్షుమఖము చూడఁ దగిలి చనిరి. 7

వ. ఇట్లు సకలదేవతలును జనుదెంచిన వారల నుచితోప
చారంబుల సంభావించి పూజించిదక్షుండు మఖంబుం జేయం
దొడంగె నయ్యవసరంబున. 8

చ చెలువుగ వచ్చి వేదములు చెప్పినతావుల నున్న నిర్జరుల్
బలసి మఖంబులోపలను భాగము లియ్య భుజింపఁ గోరుచో

మలహరురామిఁ దా నెఱేఁగి మాన్యులఁ దత్సభవారిఁ జూచి
నిశ్చలతరవాక్యదోషతమచండమరీచి దధీచి యి ట్లనున్. 9

క. పూజింపఁ దగినవారల
పూజింపక నేప్పు మాలి పూజన లిచ్చెన్
పూజింపఁ దగనివారికి
నీజగమున నింత బుద్ధిహీనుఁడు గలఁడే. 10

క. ఇది దుష్కృత మని యెఱుఁగఁడు
ఇది మిక్కిలి నింద్య మగుట యెంతయు నెఱుఁగం
డిది*గడవ దనుచు నెఱుఁగఁడు
ఇది యేలనొ శంభుఁ బిల్వఁ డితఁ డెబ్భంగిన్. 11

క. పాడవులు తానై పొదలిన
పాడవగు పరమేశు మఱచి పోరిఁ బాపములన్
బోడవై జీవచ్ఛవముల
పాడవుగఁ బూజించు వెఱ్ఱి భూమిం గలఁడే. 12

ఆ. యాగకర్త లేనియాగంబు చెల్లునే
కలయ నంగ మెల్లఁగలిగి యున్న
శిరములేని తనువు చెలరేఁగి యాడునే
పొలయుఁ గాక నేలఁ గలయుఁ గాక. 13

వ. అనిన విని యతండు తదీయాలాపంబులు కర్మవశంబునఁ దన
మనంబుచొరక శూలంబులై తాఁకిన నదరిపడి సదస్యుల
నాలోకించి మహాత్ములారా భవదాగమనకారణంబునఁ
గృతార్థుండ నైతి నని పలికి పూజించి పిలువఁ దొడంగి నాఁ

* కడుఁ గీడని యెఱుఁగఁడు.

డితఁడు శంకరదేవుఁడు లేనిజన్నము నెయ్యెడలఁ గలదే
వేదములారా యని మఱియును. 14

క. మొదలుండ నచటఁ బోయక
తుదిగొమ్మలు నీటఁ దడుపఁ దుద నిష్ఫలమై
పొదలుంగా కది ప్రబలునె
పదపడి శివరహితమైన ఫలముం గలదే. 15

చ. చెలువుగ సర్వదైవములఁ జేసినదైవము నాదిదైవముం
బిలువక నన్యదైవములఁ బిల్చియుఁ బూజన చేసి జన్నముల్
సలుపఁ దొడంగినాఁ డితఁడు శంకరదేవుఁడు లేనిజన్నముల్
దలఁపఁగ నెయ్యెడం గలదె తథ్యము వేదములందుఁజూడరే.

వ. అని పుణ్యచక్షుం డగుదధీచి పాపచక్షుం డగుదక్షున కి
ట్లనియె. 17

దధీచి దక్షుని మందలించుట.

శా. ఓయీ దక్ష యిదేమి యీతెఱఁగు దానూహింప లోకంబు
లో, నేయాచారము యెట్టిధర్మచరితం బేవేదమార్గం బకో
ఏయాచారము యెట్టిధర్మచరితం బేవేద మంధైననే [మా.
ధీయుక్తిం బరమేశుఁ బిల్వఁ దగదో తెల్లంబుగాఁ జూడు

ఉ. దేవరకన్నులై వెలుఁగుధీరులఁ బావకసూర్యచంద్రులన్
దేవరలెంకలౌ మునుల దేవరభృత్యులఁ గేశవాదులన్
దేవత లాదిగాఁ బిలచి దేవపితామహుఁ డైనశ్రీమహా
దేవుని బిల్వఁగాఁ దగదె దివ్యవిచారముమైఁ దలంపుమా.

ఉ. భీమయదేవు నొండొరులు బిల్వ నెఱుంగరు గాక ఋగ్యజు
స్సామయథర్వణాది శ్రుతిసంఘములోఁ బరికించినాఁడ వీ
భూమిఁ దలంపఁగాఁ దగినప్రోడవు నీవు శివుండు రామికిన్

నీమదిఁ జూడుమా ఫలము నిష్ఫల మొందునొ నిన్నుఁ
జెందునో. 20

వ. అనవుడు దక్షుం డతులితకోపాతురుం డై యి ట్లనియె. 21

క. రుద్రుం డంచును నీవొక
రుద్రుని జెప్పెదవు గాక రుద్రాక్షధరుల్
భద్రత నేగురు నార్గురు
రుద్రులు గల రింక నొక్కరుద్రుని నెఱుఁగన్. 22

మ. అదె మాయాగమునందు దేవతలు నయ్యంభోజనాభుండు
నుం, ద్రిదశేంద్రుండును నున్నవారు గడు సంప్రీతిం దగ
న్మంగళప్రద మొంద న్విధిమంత్రపూజితహవిర్భాగంబు
లేనిచ్చెద, న్విదితం బై శ్రుతిపూర్వమై తనరఁ గావింతుఁగా
మఖం బున్నతిన్. 23

వ. అనవుడు దధీచి దక్షున కి ట్లనియె. 24

క. ఈవిష్ణుం డీబ్రహ్మయు
నీవిబుధేశ్వరులు మఱియు నీరుద్రులు నే
దేవేశువలనఁ బుట్టిరి
భావింపఁగ నేర వీవు పాపవిచారా. 25

సీ. పరఁగ నేదేవుండు ప్రళయకాలంబున
నెందఱుబ్రహ్మల యేపు మాపె
వెలయ నేదేవుండు విలయావసరమున
నెందఱువిష్ణుల యేపు మాపె
జడియకే దేవుండు సంహారవేళల
నెందఱినింద్రుల యేపు మాపె

నరయంగ నేదేవుఁ డంత్యకాలములోన
నెందఱురుద్రుల యేపు మాపె
ఆ. నట్టిదేవదేవు నభవు నవ్యయు నీశుఁ
గమలజాండనాథు గౌరినాథు
నిఖిలలోకనాథు నిందింపఁగారాదు
పాతకంబు దక్షు పాపచక్షు. 26

క. మూఁడేసికండ్లు కలిగిన
పోడిమితో రుద్రు లంచుఁ బొగడెడువారిక్
మూఁడేసికండ్లు నిజమో
పోడిమియొ తలంచి చూడ పోలికయొక్కో. 27

క. కన్నులు గానక ప్రే లెదు
క్రొన్నెలధరు వేరు చేసి కొలిచెద వీవుక్
నిన్నును నీతర మెఱుఁగవు
యిన్నిజగంబులకుఁ దండ్రి యెవ్వఁడు చెపుమా. 28

వ. అదియునుం గాక. 29

సీ. అమర నీరుద్రులే హరి నమ్ముగాఁ జేసి
యిలఁగూలఁ ద్రిపురంబు లేయువారు
నెరయ నీరుద్రులే నిఖిలంబుఁ జెరగొన్న
యంధకాసురుఁ బట్టి యణఁచువారు
బలసి యీరుద్రులే ప్రళయకాలుని బట్టి
ఖండించి మునిరాజుఁ గాచువారు
కదసి యీరుద్రులే గరళంబు గుదియించి
కంఠకోణమునందుఁ గప్పువారు

ఆ. ఎనయఁ జదువు లెల్ల యెఱుఁగును జెప్పఁగా
యిట్టిరుద్రమహిమ యిజ్జగంబు
నట్టిరుద్రుమహిమ యెఱుఁగంగ నలవియె
ధాత కైన నతని తాత కైన. 30

క. ఈరుద్రులఁ బదివేలను
గారవమునఁ బూజసేయ క్రతుఫల మదితాఁ
జేరునె నిన్నును రోయుచు
నీరసమగుఁ గాక క్రతువు నిష్ఫలగతులన్. 31

ఉ. నీచరియించునోమునకు నీవు ప్రియంబునఁ గొల్చురుద్రులే
నీచులు వీరు చాలుదురె నీకు ఫలం బొకటైనఁ జెప్పఁగా
యీ చతురాననాదులకు నేఁడుగడల్ భువిఁ దాన యైన తా
రాచలనాథు నీవెఱుఁగ నబ్బునె పొందునెదక్షయీయెడన్.

క దేవుఁడు నాకంబునకును
దేవుఁడు త్రిత్రింశకోటి దేవావలికిన్
దేవుఁడు లోకంబులకును
దేవుం డీశ్వరుఁడె కాక దేవుఁడు గలఁడే. 33

ఉ. మేరువు వింటికమ్మి యట మేదిని తేరట సూర్యచంద్రు లిం
పారఁగ బండికండ్లట ననంతుఁడు నారట బ్రహ్మవిష్ణువుల్
సారథియుర్ శరంబులట సామచయం బట గుఱ్ఱముల్ మనో
జారికి నెవ్వ రీడు త్రిపురాసురవైరికి నన్యదైవముల్. 34

ఉ. చెచ్చెర బ్రహ్మ తొల్లియును శ్రీపతియుం దమలోన వాదమై
మచ్చరకించి పాదములు మౌళియుఁ గానఁగఁ బూని గర్వులై
యచ్చుగ మిన్ను మన్నుఁగన హంసయుఁ బందియు నై

కడంకతోఁ, గ్రచ్చరఁ ద్రవ్వి యీశ్వరుని గానఁగఁ జాలిరో
యేపు దూలరో. 35

క. ఆతని యొక గురిసేయఁగ
నాతని నొకకొలఁది సేయనగునే తమలో
నీతి యెఱుంగక వారలుఁ
చేతోమోదంబుతోడఁ జిక్కులఁ బడరే. 36

క. పంతంబులాడి శంకరు
నెంతయుఁ బొడగానవలయు ననియును దమలోఁ
జింతింపఁ జిక్కువడ్డవి
యెంతయు వేదంబు లొరుల కెఱుఁగన్వశమే?. 37

క. గౌరీమనోహరునకుఁ
ధారుణి బ్రహ్మాదిసురలు దాసులు గారే
నారాయణుఁ డరయంగా
మారారికిఁ బ్రియుఁడు కాఁడె మతకరిదక్షా!. 38

క. సకలాధిపతికి శివునకు
నకలంకున కమితమతికి నభవున కిలలో
నొకపేదవేల్పు సరియే
ప్రకటింపఁగఁ దగదు పరమపాపము దక్షా. 39

క. మత్తిల్లి క్రొవ్వినాఁడవు
చిత్తంబున సరకుగొనవు శివుఁ డటు నిను ను
వ్వెత్తుగఁ గొనవచ్చిన నీ
పొత్తగువా రెవ్వ రెందుఁ బోయెదు చెపుమా. 40

క. వలదు శశిఖండభూషణుఁ
జెలువుగఁ బిలిపించి పూజసేయుము ప్రీతిః

వలవదు చెప్పితి ననినను
నలరుచు నప్పలుకు వాఁడు హాస్యము చేసెన్. 41

వ. పుణ్యమానసుం డగుదధీచి కోపమానసుం డై నయనంబుల వాని వీక్షించి యమ్ముఖంబున నతని దగ్ధంబుగా శపింప గమకించి నాకుఁ వేగిరపడ నేల యిక్కార్యంబునకుం గైలాసవాసుం డున్న వాఁడు గదా యని దేవతలమొగం బై యిట్లనియె. 42

ఉ. పన్నుగ మీర లందఱును పాలసముద్రము తొల్లి ద్రచ్చుచోఁ, గ్రన్నన నుద్భవించి మిముఁ గాలుచుచో నభయంబులిచ్చి తా, సన్నుతిఁ జిచ్చు మ్రింగఁ జెయిసాచిన దేవరకీయ రాని యీ, జన్నములోనఁ జేతు లిటుచాతురె దేవతలార కష్టులై. 43

ఉ. ఇచ్చట నుండఁగావలవ దిందుశిఖామణి లేనిచోట మీ వచ్చుటచేటు నావిమలవాక్యము దప్పదు లీలఁగా మునిం జెచ్చెరఁగూల్చి యున్న పెనుజెట్టి శివుం డిటు వచ్చె నేని మీ చచ్చుట తెల్ల మో యమరసంఘములార వినుండు చెప్పితిన్.

క. అని పలికి నిర్మలాత్మకుఁ
డనుపమగుణుఁ డచట నుండ కవిరళబుద్ధిన్
మనమున రోయుచుఁ జనియెను
చనుటం గనుగొనుచుఁ బాసి చన రై రమరుల్.

ఆ. దక్షుఁ బాయ రైరి తలపోయ లేరైరి
యిక్షుచాపవైరి నెఱుఁగరైరి
నింద్యులైరి సురలు నిఖిలలోకంబులఁ
దమకు వచ్చుచేటు దలఁపరైరి. 46

దక్షుని యజ్ఞవృత్తాంతము దధీచి శివునకుఁ జెప్పుట.

సీ. నీలకంఠునకును నెచ్చెలి గాఁడొకో
యటమటీఁ డైన యీయంబుజాక్షుఁ
డహికంకణునకు మూఁడవకన్ను గాఁడొకో
పాటుమాలిన యట్టి పావకుండు
గంగాధరునకు సంగడికాఁడు గాఁడొకో
వెనుకూళ్లమారైన యనిమిషపతి
పురవైరికిని తలపుష్పంబు గాఁడొకో
నిర్భాగ్యుఁ డైన యీనీరజారి
తే. యేమి కుడువంగ వచ్చితి రిందు మీరు
తాము పాలించునట్టి లోకముల విడచి
పంచవదనుని కను జేఁగురించెనేని
తక్షణంబునఁ దమయాళ్లత్రాళ్లు దెగవె. 47

ఉ. ఆచరితంబు లెల్లఁ దనయాత్మ నెఱింగి కలంగి దిక్కులన్
జూచి కడింది కోపశిఖి చుట్టి మనంబున సందడింపఁ దా
రాచలనాథుసన్నిధికి నల్లన వచ్చి భవాని నీశునిం
జూచి నమస్కరించి తనచేతులు మోడ్చి మహేశు కిట్లనెన్.

చ. మలహర నేఁడు దక్షుఁడు రమాపరదిగ్వరవాగ్వరాదులం
బిలిచి హిమాద్రిపై మనలఁ బిల్వక యాగముఁ జేయు
చున్నవాఁ, డలవున మీరు వేగఁ జని యచ్చట సూరుల
వానితోడుత, న్నలవడఁ జెండి పీచము లడంచి ననున్ బ్రమ
దాత్ముఁ జేయవే. 49

ఉ. దారుణబాహుదండబలదండధరోన్మది కుంభికుంభకం
ఠీరవ వైరిదానవఫణివ్రజశేఖర పన్నగాంతకా

కార భుజంగహార భుజగర్వమదోద్ధతపంచబాణసం
హార త్రిలోకవీర త్రిపురాసురదర్ప విరామ శంకరా 50

వ. అని విన్నవించిన నతని పలుకులు విని పరమేశ్వరుండు
కోపించి. 51

శివునిహుంకారంబున వీరభద్రుండు పుట్టుట.

ఉ. ధారుణి దిర్దిరం దిరుగఁ దామరసప్రభవాండభాండముల్
బోరున ఘూర్ణిలన్ నిఖిలభూతములున్ బెగడొంద శూలి
హుంకారము చేసెఁ జేసిన నఖండతరప్రళయాగ్నిసన్నిభా
కారుఁడు వీరభద్రుఁ డతిగర్వసముద్రుఁడు పుట్టె రౌద్రతన్.

వ. ఇట్లు పుట్టి. 53

సీ. సలలితవేదండచర్మాంబరంబుపై
భుజగేంద్రచిహ్నంబు పొల్చువాఁడు
కాలాగ్నిహేతి సంఘంబుకై వడి నొప్పు
పదినూఱుచేతులఁ బరఁగువాఁడు
ప్రళయాభ్రవిద్యుత్ప్రభాభాసురం బగు
మెఱుగారుకోఱల మెఱయువాఁడు
భానుబింబముతోటి పర్వతాగ్రముభంగి
నెమ్మేని మణికిరీటమ్మువాఁడు

ఆ. అలుగువాఁడు నిప్పు లొలుకుఁజూపులవాఁడు
మంటలెగయు నొసలికంటివాఁడు
బలిమిఁ బట్టి యెట్టిబ్రహ్మాండముల నైనఁ
ద్రుంపువాఁడు రిపులఁ జంపువాఁడు. 54

వ. మఱియుఁ బ్రచండమార్తాండమండలమండితోద్దండ తేజో
విరాజిత దుర్నిరీక్షణకుండలాభరణుండును సహస్రరవి

మండలతేజోవిలాసప్రకాశిత దివ్యదేహుండును బాల
సూర్యప్రభాపటలచటుల పద్మరాగ మణిమకుటవిటంక విలం
బమాన కర్కాటకశిరోవేష్టన కాలకూట త్రినేత్రసంయు
క్తంబై రౌద్రరసంబు వెదచల్లు హస్తసహస్రంబును గఠోర
కుఠార గదాదండభిండివాల కరవాల ముసలముద్గరతోమర
భల్లాంగప్రాసపట్టిస కోదండశరచక్ర ముష్టిసంబగళ గదాత్రి
శూలపరశులవనిలాంగోష్ఠ్యసి తురికౌతళవంకులియమదండ
నారసజముదాళశక్తిప్రముఖ దివ్యదివ్యాయుధసమూహ
శిఖాసమాశ్రయంబై బ్రహ్మాండంబు ప్రక్కలించునట్టి దీర్ఘ
బాహుదండసహస్రంబును నారాయణేంద్రాదినిఖిలదేవ
తాదుల మణిఘటిత మకుటారణ్యస్థలీరంగవల్లీరణరంగ
తాండవ క్రియానిర్ఘాత భయదదండంబులగు చరణారవింద
రాజితుండును భుజంగరుద్రాక్షమాలికా విభూతిత్రిపుండ్ర
శార్దూల చర్మాంబర సామజచర్మాంబర రథారూఢుండును
వజ్రవైడూర్యేంద్ర నీలగోమేధికపుష్యరాగ మరకత పద్మ
రాగాదిమౌక్తికహారకేయూర కంకణాంగులీయక మంజీరాం
కితదివ్యదేహుండును ప్రళయకాల సమయపయోధరగర్జిత
నిర్ఘాతజనిత నినదసన్నిభసకలభువనభయంకర సింహనాదుం
డును సకలబ్రహ్మాండభాండసముదయభయదవిపరీతాట్టహా
సుండును విపులవిలయకాలానల మారుతశైల శిఖరప్రపాత
నాసికాపుటకుటీనిశ్వాసుండును మదగజగండభేరుండ
సింహశరభశార్దూలాదిసంగర విద్యావిశారదుండును నిఖిల
లోకైకోత్పత్తి స్థితిలయప్రకారుండును నిర్జరారాతిసంఘాత

నిరస్తగహనక్రియాకలాపుండును అఖిలభూతసమాశ్ర యుండును నైనధూమకేతుండును త్రైలోక్యదానవవిదా రుండును అనేకసహస్రకోటి మధ్యందినమార్తాండపటల ప్రభోజ్జ్వలుండును శైవదూషకజనవక్త్రపదతాడన నిర్ఘాత సంఘటితుండును అగణితగుణాగణాలంకృతుండును అసహా యశూరుండును అతులితదుర్వారగర్వదర్పోద్ధతుండును నై యొప్పుచున్న వీరభద్రేశ్వరుండు. 55

పార్వతి కోపంబున భద్రేశ్వరి యను కన్యపుట్టుట.

క. రుద్రుననుం బోడచూపెను
రుద్రాణియు నంతలోన రోషాత్మక యై
భద్రేశ్వరి యనుకన్యక
రౌద్రతఁ బుట్టించె ఘనకరాళానన యై. 56

వ. అంతఁ దత్సమయంబున వీరభద్రేశ్వరుండు భద్రేశ్వరిం గూడుకొని పరమేశ్వరునిపాదపంకజంబులకు సాష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించి కరసహస్రంబులు మొగిడ్చి దేవా మీరు నన్నుం బుట్టింపఁ గారణం బేమియో యవ ధరింపుఁ డని యిట్లనియె. 57

సీ. నీయాజ్ఞఁ గడచి యీనిఖిలంబులకు బ్రహ్మ
కొన్ని మిక్కిలి సేయుచున్నవాఁడొ
నీయాజ్ఞ గడచి యీనీరజనాభుండు
నొండుజాడలఁ బోవుచున్నవాఁడొ
నినుమీఱి పవనుండు నేలయు నింగియు
నొక్కటిగావించుచున్నవాఁడొ

*నీసంపుదప్పి యీనింగి మార్తాండుండు
పన్ని మిక్కిలి కాయుచున్నవాఁడొ
†గీ. అట్లుగాకయుఁ బడబాగ్ని యంతజలముఁ
గరము గ్రోలుచున్నదియొకో కాముఁడేచు(?)
చున్నవాఁడేమొ యీశాన చెప్పవేమి
చిక్కఁబట్టి కేలున వారి నుక్కణంతు. (?) 58

క. కట్టలుక మీరు నన్నును
బుట్టింపఁగనేల వలసెఁ బొలుపుగ నాకుఁ
నెట్టన యానతియీవే
పుట్టువు నంత్యంబులేని భూతాధిపతీ. 59

వ. అనిన విని యల్లన నవ్వుమొగంబున నద్దేవున కిట్లనియె. 60

శా. వింటేయంతయు వీరశేఖర మముఁ వెల్వెట్టి దక్షుండు నీ
వెంటఁ వేల్వఁ దొడంగినాఁడుమరలఁ విష్ణుండు నింద్రుండు న
వ్వెంటఁ బోయినవారు వారి నచటఁ వేవేగ దండించి నీ
వింటఁ బుట్టుశరానలంబున రణోర్వి న్నీలు గావింపుమా.

ఉ. ఇమ్ములనీవు వేగ చని యేచి మహారణకేళి యాడు మీ
యమ్మయు నేను వచ్చి మునియాశ్రమభూమి వసించి నీవిలా
సమ్ములు చూచుచుండెదము జర్జరితంబుగ దక్షుఁ జంపి యా
గమ్ము హరించి రమ్మనుచు నానతి యిచ్చిన వీరుఁ డిట్లనెన్.

---

* నీపేరుదలఁచక నిఖిలలోకంబులు నన్య దైవములయందున్నవారో?.

†ఆ. అట్లుకాక వాయు వగ్గలంబయ్యెనో
కలఁగి జలములెల్లఁ గలఁగఁబడఁగ
యేమితెఱఁగు నాకు నీశాన చెప్పవే
యొక్కనొకని కేల నుక్కడంతు.

క. భావజమదసంహార నా
నావేదాతీత వినుత నాగాధిపతీ
దేవేంద్రార్చిత పదయుగ
దేవా దేవాదిదేవ త్రిదశాధిపతీ. 63

ఉ. కుంభిని ద్రెంతునో జమునిగుండెలు చెండుదునో సురాచల
స్తంభము ద్రెంతునో సురలచట్టలు చీరుదునో కడంగి ది
క్కుంభుల ద్రుంతునో యజుని క్రొవ్వణగింతునొ సూర్యచం
ద్రులఁ, జృంభణమెల్ల మాన్పుదునొ చుక్కల డుల్తునొ
పార్వతీశ్వరా. 64

శా. బ్రహ్మేంద్రామర పూజితాంఘ్రియుగళా బాలేందుచూడా
మణీ, బ్రహ్మేంద్రాదులఁ బట్టి వ్రేల్చు టది మద్బాహాబలప్రా
ఢికిఁ, బ్రహ్మాండె పరమేశ నీవుఁ బ్రణుతింపం గర్వదుర్వార
లఁ, బ్రహ్మాదుల్ *దెగ రూపడంతు నొకఁడఁ బ్రహ్మాండ
భాండావళుల్. 65

మ. నడతుఁ దక్షునిమీఁదఁ గయ్యమునకుఁ నారాచఘోరా
గ్నులఁ, బుడమిం దేవగణంబులం దునిమి సంపూర్ణాహు
తుల్ పోసెదఁ, గడిమిం గెల్చెదఁ గూల్చెదం గలచెదం
గాలించెదఁ జంపెదఁ, గడిఖండంబులు జేసెదఁ నుఱి
మెదఁ ఖండించెదఁ మించెదన్. 66

క. నాకెదు రెవ్వరు జగముల
నీకెదు రెవ్వరు మహేశ నిఖిలాధిపతీ
నాకీ తెరువునఁ బోడమఁగ
నీకంఠవిషంబు నీవె నిర్మలమూర్తీ. 67

*బెగడొంద రూపడఁతు నే బ్రహ్మాండభాండావళుల్.

వ. అనిన విని మెచ్చి పార్వతీదేవి యవ్వీరశేఖరున కి ట్లనియె.

శా. కట్టల్కన్ గణలోకనాథ నిను మత్కార్యార్థమై యీ
యెడన్, బుట్టించెన్ భుజగేంద్రభూషణుఁ డొగిన్ భూతేశు
నిందించి తాఁ, బెట్టన్ జన్నము దక్షుఁ డద్దివిజులన్ బిల్పిం
చినాఁ డాసభన్, గట్టుగ్రంబుగఁ గూల్చి రమ్మనుచు నా
కళ్యాణి దీవించుచున్. 69

క. కట్టడ హరుఁడును దానును
బెట్టిరి తగ వీరసేను బీరముతోడన్
నెట్టనఁ బ్రణమిల్లి వెసన్
జెట్టిమగండైన వీరశేఖరుఁ డెలమిన్. 70

వ. అట్టిపనిఁ బూని దక్షయాగంబుపైఁ బోవ గమకించి వీర
భద్రుం డతులితరౌద్రాకారుం డై యి ట్లని విచారింపం
దొణంగె. 71

ఉ. శూలము యూపగంబమును శోణితధారలు వేయుబాణ
ముల్, చాలినదర్భలుం గుణము చప్పుడు మంత్రము
స్రుక్కులుం దొనల్, గ్రాలురణోర్వి మంటపముగా సుర
గోవులసోమయాజి యై, వ్రేలుచు రోషణాగ్నులను
వీరుఁడు భద్రుఁడు శంభుప్రీతిగన్. 72

వ. అని సకలలోకంబులుం గొనియాడ వీరయాగంబు సేయ
వలయు నని విచారించి. 73

శా. ఝుంకారభ్రుకుటాననుం డయి ధరాచక్రంబు ఘూర్ణిల్లఁ గా
హుంకారించిన భద్రుమేన లయకాలోగ్రాగ్నికీలావళిన్
సంకాశోద్ధతకోపచిత్తులు రణోత్సాహుల్ జగద్భీషణా

హంకారుల్ ఘను లంత కాంతకు లుదగ్రాగ్నుల్ మహావిక్ర
ముల్. 74

ఉ. సాహసధైర్యమానసులు చంద్రఫణీంద్రవిభూషణుల్ శివ
ద్రోహరగండకీర్తు లతిదోర్బలగేయులు భూరితీవ్రహా
లాహలజృంభితుల్ శిఖవిలంబితనేత్రులు చారుగోపతీ
వాహులు వైరివీరమదవారణసింహులు పుట్టి రుగ్రతన్.

వ. ఇట్లు పుట్టిన. 76

ఉ. ఎక్కడఁజూడ వారెయయి యేపున లక్షలుఁ గోట్లునెందఱో
దిక్కులు పిక్కటిల్ల నతితీవ్రత లెక్కకుదాఁటి యుగ్రతఁ
జుక్కలు మోవ నేచి యలచుక్కలు రాల సుదగ్రమూర్తి
యై, యొక్కట యార్పుగొన్నఁ బ్రతిహుంకృతిఁ జేసె
నజాండభాండముల్. 77

వ. అంతఁ దదీయగణనికాయంబులు తన్నుఁ బరివేష్టించి దండ
ప్రణామంబు లాచరించి సంభ్రమంబున. 78

ప్రమథగణములతో వీరభద్రుఁడు దండెత్తుట.

క. కొందఱు మొనలై నడువఁగఁ
గొందఱు పంతంబు పలుకఁ గొందఱుమూకల్
ల్సొందడిఁ బొఁదఁగ మఱియును
గొందఱు దక్షుం దలంచి క్రోధింపంగన్. 79

క. గండఁడు శంభుద్రోహర
గండఁడు మహి నన్యదైవగండరులకుఁ దా
మిండఁడగు వీరభద్రుఁడు
దండెత్తె గణాళి గొల్వ దక్షునిమీఁదన్. 80

వ. ఇట్లు వీరరణసైన్యాధిష్ఠితుండును గోరాజగమనుండును భద్రేశ్వరీసహితుండును నారాచగదాదండభిండివాలత్రిశూల దివ్యబాణనిశితాయుధపరివృతబాహుదండుండును రణదుందుభీనిస్సాణశంఖకాహళఘంటికారావభీరరుండును నతులితకోపాటోపసంరంభుండును సమరసన్నాహుండును వివిధవిలసితవీరలక్ష్మీవిలాసుండును వృషభకేతనాలంకారుండును నై పురంబులు సాధింప వసుంధరారూఢుండును గౌరీసమేతుండును నై యరుదెంచుపురారాతిచందంబున నతిసుందరుం డై వీరభద్రేశ్వరుం డరుగుదెంచుచున్న సమయంబున. 81

క. గణపాదహతులచేతను
వణఁకి గిరుల్ తరులతోడ వసుధం బడియెన్
కణఁగి వసుంధరగిరులును
ఫణిపతిపైఁ బడియెఁ గమఠపతిపైఁ బడియెన్. 82

క. బలువిడి ప్రమథగణంబుల
బలముల పెనుధూళి గగనభాగముఁ గప్పెన్
అలరఁగ రేణువుఁ గప్పెను
జెలువుగ రవి మింటనుండి చీఁకటి గప్పెన్. 83

వ. అంత నవ్వీరభద్రుండు తుహినాచలశిఖరంబు డాయం బోయి కతిపయదూరంబున దక్షాధ్వరకలకలంబు విని గణంబుల కిట్లనియె. 84

సీ. ఘనులార వింటిరే గగనభాగంబెల్ల
హోమధూమము గప్పియున్నభంగి

వినవచ్చెనే మీకు వేదమంత్రంబులుఁ
బలికెడుహోతలకలకలంబు
అల్లనయే తెంచు నదె హవ్యములు గోరి
క్రందైన నిర్జరబృందరవము
అల్లదె పాపాత్ము నధ్వరం బొనరించు
క్రతుశాల దవ్వనఁ గాన వచ్చె
ఆ. నింక దవ్వు లేదు యేర్పడఁ జూడుఁడో
శ్రీగిరీశు వేలుచేసినాఁడు
క్రొవ్వినాఁడు వీని క్రొవ్వు నణంపంగ
వలయు దేవదైత్యవరులతోడ. 85

వ. అని హెచ్చరించి మైపెంచి వీరజనచూడామణి యగు వీర
భద్రేశ్వరుండు. 86

సీ. బహుతంత్రములచేత భాసిల్లి యందంద
వేదనాదములచే వెలసి వెలసి
విదితవైభవముల విలసిల్లి విలసిల్లి
కలకలరవములఁ జెలఁగి చెలఁగి
హోతలపలుకుల నొప్పారి యొప్పారి
యాచార్యజనులచే నమరి యమరి
పృథుసదస్సులచేతఁ బెంపారి పెంపారి
వరయాగలక్ష్మిచే వ్రాలి వ్రాలి
ఆ. వెలుఁగుచున్న యట్టి వేదిపైఁ గూర్చుండి
బంధుకోటితోడ భాసురముగఁ
గొంతదనుకఁ గ్రతువునంతయు వేల్చిన
దక్షుఁ గనియె వీరదైవ మపుడు. 87

వ. ఇట్లు కాంచి తదీయమందిరంబు గణంబులుం దానును జుట్టు ముట్టి విపులవీరావేశ కోపాటోపాప సంరంభుడును గరాళ వదనుండును నై చెలంగి యార్చిన. 88

శా. కంథుల్ వండలి పిండుగాఁ గలఁగె ఘీంకారంబు రోధించె ది గ్గంధేభంబులు గ్రుంగె భూతలము చుక్కల్ రాలె భూ తంబులున్, మందిభూతము లయ్యెఁ దప్పె రవి బ్రహ్మాం డంబు ఘేదిల్లె ది, క్స్కంథుల్ ద్రెళ్లెఁ జగంబులుం బెగడె వే శంకించె నాబ్రహ్మయున్. 89

క కలకలము నొందుయాగము
వెలవెలనై చిన్నబోయె వేల్పులమూఁకల్
కలఁగిరి ఋషిమునిముఖ్యులు
ఎలుఁగింతయు లేకయుండి రెంతయు భీతిన్. 90

ఉ. కొందఱు మూర్ఛవోయిరటఁ గొందఱు పాఱిరి భీతచిత్తులై కొందఱు చచ్చి రచ్చటను గొందఱు దూరిరి శాలక్రంతలన్ గొందఱుఁ బుద్ధి ద్రూపడిరి గుండెలు ఝల్లని తల్లడింపఁగాఁ గొందఱు సృష్టిసంహార మొకో యని నివ్వెఱఁగంది రార్తులై.

వ. ఇట్లు సింహనాదంబు చేసి విజృంభితుం డై యిం దెవ్వ రేని పాఱిపోయెదరు వీరల మెదలిపోనీకుం డని రభసంబున నయ్యాగమంటపంబు చుట్టును ఖడ్గపరశుత్రిశూలహస్తు లైన ప్రమథగణంబులఁ గాపు వెట్టి తానును వీరగణసేవితుం డై యవ్వీరభద్రుండు దక్షమఖమంటపంబుఁ దరియం జొచ్చుసమయంబున వెఱచియు వెఱవని చందంబున దక్షుఁ డి ట్లనియె. 92

క. ఇచ్చోటికి కేల వచ్చెద
వెచ్చో టేయూరు నిన్ను నెవ్వఁడు పంపన్
వచ్చితివి యేమికార్యము
చెచ్చెర వినుపింపు మనినఁ జిత్తములోనన్. 93

ఆ. వెఱ్ఱివాఁడు వీఁడు వెంగలి మూఢుండు
భాగమెల్ల నేఱుపఱుపకున్న
మఱిగదాగణంగి మర్దించి వైచెద
నంచు నతనికనియె నలఘుబలుఁడు. 94

చ. ఎనయగ దేవదేవుఁ డగునీశ్వరదూతను వీరభద్రుఁడన్
బనివిని నీదుజన్నమునఁ బాలుగొనం జనుదెంచినాఁడ భ
క్తిని శివుభాగ మేది యిట తెచ్చి సమర్పణ మీవు సేయుమా
విను ననుఁ గూర్చి కుత్సితపువిద్యలు చేసినఁ బోదు వెంగలీ.

మ. తలఁపన్ దుర్మతివై యొనర్చు నపరాధంబుల్ శివుం గూర్చి
యున్, గల వెన్నేనియుఁ దొల్లి నీవలన నింకన్ వీరభద్రుం
డలం,తులఁ బోనేరఁడు సైఁప నేరఁడు వృథా దుర్బుద్ధివై
ప్రాణముల్, ఫలమున్ గోల్పడ నేల శంకరునకున్ భాగంబు
దెప్పింపుమా. 96

వ. అనిన నవ్విదక్షుం డి ట్లనియె. 97

క. యాగములోపల శివునకు
భాగము గలదనుచు శ్రుతులు వల్కినచో నీ
భాగము నీకిచ్చెద నీ
యాగమములఁ దెలుపు మనిన నతివేగమునన్. 98

వ. అనిన విని ఋగ్యజుస్సామాథర్వంబులు మహావినయభీతచిత్తు
లై లేచి తదీయమఖమంటపంబున నున్నసదస్యులం జూచి
యి ట్లనియె. 99

సీ. నిఖిలతంత్రములకు నీలకంఠుఁడు వేల్పు
భువి నగ్రదైవంబు పూజసేయ
భాగ్యంబు కొఱఁతయే భావించి చూడుఁడ
కర్మమానసులార కష్టులార
పరమేశుతత్త్వంబుఁ బరికింప రేమిటి
కీశానునిజతత్వ మెఱుఁగ రేల
పరమోపదేశంబు పరమంబు పరమాత్మ
శివుఁడౌట యెఱుఁగరే సృష్టిననుచు
ఆ. వేల్పు లెల్ల మాట వినకున్న దక్షుండు
వినియు వినని యట్ల కనలి యున్న
నచటనుండ వెఱచి యాగమంబులు బోయె
బ్రహ్మలోకమునకు భయముఁ బొంది. 100

వీరేశ్వరుండు దేవతల సంహరించుట.

వ. ఇట్లు వేదంబులు వివరించుటయును వేల్పులు వినకుండుట
యును వెంగలి యైన దక్షుండు విరోధించుటయును వీర
భద్రుండు వీక్షించి తత్సభవారల కిట్లనియె. 101

శా. కామధ్వంసుఁడు సర్వతంత్రములకున్ గర్తారుఁ డంచున్
శ్రుతి, స్తోమంబుల్ వినిపింప నేఁడు వినమిన్ దుర్వృత్తి
నున్నారిలన్, స్వామిద్రోహులు మీరు మిమ్ముఁ గడిమిం
సంగ్రామరంగస్థలిన్, వేమాఱుం బరిమార్చి వైతు నిఁక
దోర్వీర్యం బవార్యంబుగన్. 102

వ. అని పలికి. 103

సీ. జంకించి మైపెంచి శంఖంబు పూరించి
గగనభాగం బెల్లఁ గలయఁ దిరిగి

అనికి సంరంభించి యార్పులఁ జెలగించి
బ్రహ్మాండభాండంబుఁ బగులఁజేసి
భుజశాఖ లడలించి భూస్థలి నంకించి
బలువిడి నాయుధంబులు ధరించి
అరులగుండెలు చించి యడిదంబు ఝళిపించి
దర్పించి సింహనాదంబుఁ జేసి
ఆ అతికరాళభ్రుకుటితాస్యుఁడై కన్నుల
నిప్పులొలుక సురలు నెఱిఁ దలంక
వీరగణవిభుండు విలయకాలానల
రౌద్రమూర్తి వీరభద్రమూర్తి. 104

వ. ఇట్లు మహావీరావేశంబున భేరీఢంకారనినాదంబులు గగన మండలంబునిండి చెలంగ వెండియు నిట్లనియె. 105

ఉ కంటక మైనయాగ మిది గౌరిశివార్పణ మంచు నార్పు మి
న్నంటఁగ నగ్గణంబులకు నందఱికిం జెయి సన్నఁజేసి తా
మంటలకన్ను విచ్చి మఖమండపశాలలు నీఱు చేసియుర్
మింటమిణుంగురుల్ మెఱయ మేదిని యెల్లఁ గణంగి ఘూర్ణి
లన్. 106

క. వదనంబున రోషాగ్నులు
వెదఁ జల్లుచు ఘోరవీరవైశ్వానరుఁడై
పదపడి నానాగతులను
విదళించెఁ వీరవిభుఁడు వేల్పులమూకన్. 107

వ. మఱియుఁ బ్రళయకాల నీలజీమూతపటలంబులంబోలి పోనీక వెనుతగిలి పలుదెసలం బాఱి విసరు పెనుగాడ్పుచందంబునఁ జరాచరజంతుసంఘంబుల మండలీభూతసముద్దండ కోదం

డుం డై వైభవాడంబరం బగు బ్రహ్మాండంబుల నొండొండఁ జేర్చి చెండాడెడు ఘోరాడంబరుం డగు నఖండదండధర వైరివిధంబున దివిరాసి యరితూల యడుగులపయింబడి యంకిలి లేక దరికొని గరలి వడి గాలి ద్రోఁడుగాఁగల్లు విల యకాలానలంబుకై వడిఁ గవిసి గిరిగహ్వరగహనగుహాంత ర్గతశయనసుప్తంబులైన మదగంధగజయూథంబుల ఘీంకా రంబుచేత ప్రబోధితంబై వాని వెనుదవిలి కుంభస్థలమాం సంబు నఖదంష్ట్రంబులం జించి చెండాడుసింగంబుపగిది మహార్ణవాంతరంగంబున మత్స్యకచ్ఛపకర్కటక తిమి తిమింగిలాది జంతుసంతానంబులాగున పయఃపారావార మధ్యంబున నమృతాహరణార్థంబు దిరుగు మహామందరంబు తెఱంగున మహాభీకరంబుగాఁగఁ గలసి కరాళించి విలయ సమయవిజృంభిత జీమూతనిర్ఘాత ప్రచండఘనరవభయంక రంబుగా శంఖంబుఁ బూరించి విడంబించి యెక్కుడఁ జూచినఁ దానయై హరిపురందరవిరించాదులు దిగులుకొని బెదరి బెదరి పఱవఁ బోనీక యదరంటందాఁకి గుడుసువడి వీఁకమై వెఱచఱచి పఱచునట్లుగా దేవగణంబుల మూఁకల కులికి యగ్గణరాజకంఠీరవుం డగ్గలిక మెఱయ బలువిడిఁ గడువడి కెరలి పిడుగులం బోలినబాణజాలంబులు పఱపుచు శూలం బులఁ బొడుచుచు నేలపాలుచేయుచుఁ గఠారంబులఁ బొడు చుచుఁ గుఠారంబుల ఖండించుచుఁ బరశువుల నఱకుచు నత్తళంబుల నొత్తుచుఁ జక్రంబులఁ ద్రెంచుచు భిండివాలం బుల ఖండించుచుఁ జంచువుల విజృంభించుచు నఖంబులఁ జీరుచు పాదంబులఁ జవురుచు పిడికిళ్ల రువ్వుచు నరచేతులం

బాదుచుఁ దూపులఁ బఱపుచుఁ గవిసియుఁ దనివిఁ గొనక
వెండియు నానావిధపదఘట్టనంబుల మహీమండలంబులఁ
గప్పుచు మార్తాండమండలంబు తెఱంగున నతనివెయిచేతుల
విడంబించి యఖండవివిధవిలసిత విశిఖవ్రాతంబుల నందఱకు
నన్నిరూపులై తోఁచి గొడుగులు విఱుచుచుఁ జామరంబులఁ
బొడిసేయుచు శిరంబులు గూల్చుచు శిఖలుపెఱుకుచు వద
నంబులు ద్రుంచుచు నూరువులుఁ బదంబులు వ్రచ్చుచు
గళంబులు గోయుచు భుజంబులు విడిపించుచు నాలుకలు
గోయుచు ముక్కులు జిదుముచు చెక్కులు గమకించుచు
ప్రేఁగులు ద్రెంచుచు కన్నులుబెఱుకుచు చెవులు ద్రెంచుచుఁ
గిరీటంబులు పదతాడనంబున రాల్చుచు కండలు చెండుచు
రక్తంబులు గ్రోలుచు నెముకలు రాల్చుచుఁ బడద్రోచి పండ్లు
పీఁకుచుఁ గొందఱ హోమగుండంబుల నిండను వ్రేల్చుచు
నుదరంబులు ఖండించుచు యిట్లు మఱియుం గలంచుచు
గుదించుచుఁ గోలాహలంబుసేయుచు యేపుమాపియుఁ జమ
రియుఁ జక్కడిచియు నెఱిచఱచియు నేలపాలొనర్చియు
ననంతసమరకేళీవిహారం బొనరింప దేవసంఘంబులు సైరింపఁ
జాలక నలంగియుఁ దొలంగియు నొచ్చియుఁ జచ్చియుఁ జర్జ
రితులై మూర్ఛిల్లియుఁ జెల్లాచెదరై పాఱియు నొండొరు
వులఁ జొచ్చియు నున్నం గనుంగొని వీరభద్రేశ్వరుండు.108

సీ. పోకు నాముందఱ పోరాదు దేవేంద్ర
పోయినఁ బోవునే భుజగశయన
యెటుపోయె దెటుపోయె దెందుఁ బోయెద వగ్ని
నిలు నిలు నిలు నిలు నీరజాక్ష

బంటుతనము గాదు పాఱకు యమరాజ
పవమాన యెక్కడఁ బాఱె దింక
పంద వైతివి యేమి చందురమగవాఁడ
రణమునఁ బాఱెదే రాజరాజ
ఆ. వీరు లైనవారు వెనుకకుఁ బోదురే
మగతనంబు విడువఁ దగునె వరుణ
పోకుఁ డింక మీరు పోయినఁ బోకున్నఁ
బోటు సిద్ధ మెల్లభంగు లందు. 109

వ. అని మొదలకించి యవ్వీరభద్రుండు రౌద్రోద్రేకంబునఁ బ్రళయకాలరుద్రుం డై. 110

వీరభద్రుఁ డింద్రుఁడు మున్నగువారిని శిక్షించుట.

క. పోడు వైనకొండశిఖరము
విడువక పగులంగ పిడుగు వ్రేసినభంగిన్
పుడమిఁ బడి మన్నుగఱువఁగ
సుడివడ దేవేంద్రుఁ దన్నె సురసురస్రుక్కన్. 111

క. చెన్నార నీవు సన్నగఁ
బన్నగధరు విడచి వచ్చి పాపాత్ముఁడ వై
యున్నాఁడవనుచు సూర్యునిఁ
దన్నిన రక్తంబుఁ గ్రక్కె దారుణవృత్తిన్. 112

ఉ. ఆలరిదక్షునింటఁ జని హవ్యములం దిను చేతు లేవి నీ
నాలుక లేవిరా దహన నాకు మొఱంగిన నేఁడుపోదురా
వాలునఁద్రెంతు నంచుఁ గరవాలు మెఱుంగులురాలఁ బట్టి తా,నాలములోనఁ ద్రుంచె వడి నగ్నికణంబులు ఘోర జిహ్వలన్. 113

ఆ. దండధరుని బట్టి దమకించి పడవైచి
ముష్టిఘాతపాతదృష్టి ముంచి
త్రొమ్ముద్రొక్కి నిలిచి రూపించె ఘనబాహు
దండలీల మెఱయ దండివేల్పు. 114

క. బడబాగ్నులొలుకఁ జూపులఁ
గడుమిడుగురు లెగయఁ బేర్చి గదయెత్తి వడి
న్నుడివడ నైరృతిప్రేసెను
జడధీశుని వరుణుఁ గాంచి జగతిం గూలన్. 115

క. తనియని కోపదవాగ్నులు
మునుమిడి దరికొల్ప వీరముఖ్యుఁడు గడిమిన్
దనయార్పులచేఁ గాల్చె
న్ననుకొను వసురాదియక్షమూకల నలుకన్. 116

క. రుద్రుఁడు శంకరు డుండఁగ
రుద్రులమని ప్రేలుచున్న రుద్రులె యంచున్
రౌద్రత నెత్తురుఁ గ్రక్కఁగ
రుద్రులఁ గట్టలుకఁ బొడిచె రోషముచేతన్. 117

క. హరుఁ డఖిలగురుండని యు
ర్వర మ్రొయఁగ నిచటి కేలవచ్చితి చెపుమా
వరద యనుచుఁ దువిగోరున
సరసాకృతివాణిముక్కు సయ్యనఁ జిదిమెన్. 118

క. మఱి రాహుచేత మధ్యము
గరువంబడి యున్న పూర్ణకమలారిగతిన్
గఱగఱఁడు ముక్కుఁ జిదిమినఁ
దెఱవకు భారతికి మోముధృతి నొప్పారెన్. 119

క. నెత్తురుధారలు మొగమునఁ
జొత్తిల్లఁగ నగ్నిదేవుసుందరి ముక్కున్
వృత్తస్తనశిఖరంబులు
నత్తరి తుదిగోరఁ ద్రుంచి యవ్వలవైచెన్. 120

క. వనితలచనులకు నీడై
జనియెడు నని పంచశరుఁడు జక్కవదోయిం
గొనముక్కులు కోసినక్రియఁ
జనుముక్కులు దనరె వహ్నిసతికి రణోర్విన్. 121

మ. భగునిన్ గూఁకటిఁ బట్టి నిష్ఠురగతిన్ బండ్లూడ నోరంతయుం
బగులన్ వ్రేసి కుదించుచుం బదరుచుం బాపాత్మునిం దక్షునిన్
దగవే చూచిన కన్నులేవి యనుచుం ధట్టించి లీలాగతిన్
భగుకన్నుల్ వెఱికెన్ సురల్ బెగడఁగా భద్రుండు
రౌద్రాత్ముఁడై. 122

శా. యోషాగాథలు పల్కు మంత్రములుఁ దా నెచ్చోటికిం
బోయెరా, పూషాదిత్య దురాత్మ యంచుఁ బెలుచన్ భూమిం
బడన్ నైవ్రేచి నిర్ఘోషుం డాతనిపండ్లు డుల్చె నది హేతు
ఖ్యాతి గా ధాత్రిలో, భాషల్ తప్పులు వోయె నాతనికిఁ
దా భాషించుచో నెప్పుడున్. 123

శా. చంద్రా నిన్ను ధరించియున్నపరమున్ సర్వేశ్వరుం బాసి
యీ, యింద్రాదిత్యులభంగి నేడు భువిపై నేతెంచి
యిచ్చోట మత్సాంద్రక్రోధహతుండ వైతి వనుచుం
జంకించి పాదంబులం, జంద్రుం భూగతుఁ జేసి ప్రామె
చిదుకన్ సంగ్రామరంగంబునన్. 124

వ. తదనంతరంబ. 125

చ. పెనిమిటిఁ బ్రాముచోఁ బురుషభిక్షము వెట్టు మటంచుఁ
దారకాంగన లరుదెంచి మ్రొక్క క్రియఁ గ్రక్కున నొత్తి
శశాంకుఁ ద్రొక్కఁగా, జననమునొందిపెల్లెగసి సర్వజనంబు
నకు న్విచిత్రమై, యొనరఁగ భద్రుపాదముల నొప్పె
సుధాజలబిందుసంఘముల్. 126

వ. మఱియు సముచితాలాపంబులు పలుకు యుగాంతకాల
రుద్రుండునుం బోలె నట్టహాసంబు సేయుచు మహితమందర
మహీధ్రమథిత మహార్ణవకల్లోలచయంబునుం బోలె శోషిం
చుచు కంఠీరవంబునుంబోలె గర్జించుచు మదాంధసింధురం
బునుం బోలె మ్రోయుచు వర్షాకాలమేఘంబునుం బోలె
శరవృష్టి గురియుచు రాహుమండలంబునుం బోలె నొడి
యుచు గంతులు ద్రొక్కుచుఁ దాండవంబాడు పురారాతి
యుంబోలె వింతగతుల రణవిహారంబు సలుపుచుఁ బెనుగా
లియుం బోలెఁ దూలుచు బడబాగ్నియుంబోలె నార్చుచు
నంధకారంబునుంబోలెఁ గప్పుచు నేలయునింగియునొక్క
టియై పొడుపొడువు పోనీకుఁ బోనీకు చంపు చంపు మని
యెఱింగించుచు దశశతకోటిసహస్రలక్షానేకకోటిసంఖ్యలై
దేజరిల్లుచు యూపంబులఁ బెఱుకుచు నాచార్యుల నడచుచు
హోతలప్రాణంబులు హోమంబులకు నాహుతులు గావిం
చుచు పశువుల నసువులు బాపుచు గంధర్వులకంధరంబులు
ద్రెంచుచు సిద్ధసాధ్యచయంబుల ఘట్టించుచు సూర్యులం
దూలించుచు తాపసుల విచారించుచు మునిజనులదండకమం
డలయజ్ఞోపవీతములు తుత్తుమురులు సేయుచు బ్రహ్మ
శిరంబుఁ గుదియించుచు సురాసురజాతంబుల నెరియించుచు

నిప్పులొలుకుచూపుల నందఱం గప్పి తలలు కోసి కుప్పలు పెట్టుచుఁ బ్రేవులు పోగులువైచుచు కండలు చెండి కొండలుగా వైచుచు పీనుఁగుపెంటలనడుమ నెత్తురుటేఱులు గావించుచు దేవభటులమాంసంబు లిచ్చి భద్రకాళి మెప్పించుచు భూతప్రేతపిశాచగణంబులం దనుపుచు వీరజయలక్ష్మీవిలాసుం డై ప్రజ్వరిల్లుచు వీరభద్రేశ్వరుండు. 127

లయగ్రాహి.—

నిక్కి గణనాథుఁ డొకయక్కజపు విల్లు వడి
నెక్కిడి గుణధ్వనుల దిక్కు లొగి మ్రోయన్
గ్రక్కున మిణుంగురులు గ్రక్క బలుభూతములు
చక్క దొడఁగేయనగ వెక్కసము దోఁపన్
లెక్కలకు దాఁటిచని యొక్కట సురాదులను
జక్కడచె నప్పు డతి చిక్కువడి మ్రొక్కన్
డొక్కడువు నిక్కుఁ డను దిక్కురులనాదములఁ
జుక్క లురలం ధరణి గ్రక్కదలుచుండన్. 128

వ. మఱియు వీరావేశంబున. 129

సీ. పట్టిసంబులఁ ద్రుంచి పలుబాణముల నొంచి
ముసలాయుధంబుల మోది మోది
అలుగుల నాటించి యరచేతులను వ్రేసి
ముష్టిఘాతంబుల ముంచి ముంచి
కత్తుల నెఱయించి గదల క్రుళ్లణగించి
భూరిశూలంబులఁ బొడిచి పొడిచి
శక్తులఁ దూలించి చక్రాలఁ బరిమార్చి
పటునారసంబులఁ బఱపి పఱపి

తే. పెనఁచి నరములు ప్రేగులు పెఱికిఁ బెఱికి
చెనఁకి మేనులపట్టులు చీరిచీరి
డాసి చెక్కులు ముక్కులు గోసి కోసి
వీరభద్రుండు వేల్పులఁ దోలఁ దొడఁగె. 130

శా. వీచు న్నెత్తురు గమ్ముదేర నణఁచున్ వీరంబు దోరంబుగా
వైచున్ నింగికి నేలకున్ దిశలకున్ వజ్రప్రహారంబులన్
దాఁచుం గూల్చునదల్చు నేర్చుఁ గరముల్ ఖండించి హోమా
గ్నిలోఁ, ద్రోచుం గూఁకటి బట్టి మొత్తి సురలన్ దుర్వా
రగరోద్ధతిన్. 131

శా. నిక్కున్ హుంకృతిసేయఁగాఁ జెలఁగు భృంగీ ఘోషఘోషం
బుగాఁ, ద్రొక్కున్ సర్వవసుంధరావహుఁ డనంతుం డెంత
యున్ రోజఁగాఁ, జొక్కున్ భీకర మైనహుంకృతులచేఁ
జుక్కల్ వెసన్ రాలఁగా, దిక్కుల్ మ్రొయ నజాండ
భాండములు భీతిన్ బెల్లు ఘూర్ణిల్లఁగన్. 132

సీ. ఒకమాటు కత్తుల నొరలంగఁ గుత్తుకల్
విడిపించి తనతోటి వెలఁది కిచ్చు
నొకమాటు హోతల కుఱికి మధ్యంబులు
ఖండించి భూతసంఘముల కిచ్చు
నొకమాటు నఖముల నూరుస్థలంబులు
వ్రచ్చి బేతాళకవ్రజము కిచ్చు
నొకమాటు గదలచే నూరుతలంబులు
మురియించి మృగసంఘములకు నిచ్చు

ఆ. ఒక్కమాటు గముల నొక్కటఁ జెండాడు
నొక్కమాటు సురల నొల్లఁ బుచ్చు

వీరభద్రురణము వే తెవ్వరిని బోల్ప
వచ్చు నతనిఁ బోల్ప వచ్చుఁ గాక. 133

వ. ఇట్లు రణంబు సేయుచు నవ్వీరజనచూడామణి యగు వీరభద్రుండు దక్షు నుపలక్షించి 134

దక్షుని శిరంబుఁ ద్రుంచుట.

సీ. యెఱిఁగితే మనములో నీశానుతత్త్వంబు
నెఱిఁగింతు నిచ్చోట యెఱుఁగ వేని
యిఁకనైన నిచ్చె దే యీశ్వరుభాగంబు
వెంగలి కొల్వులో వేల్పులెల్ల
ఏపాట్లు బడియెద రీక్షించి చూడరా
యాలింపరా యోరి బేల యనుచు
నలుగులనాటించి యఖిలశూలంబులఁ
గ్రొమ్మెఱుంగులు వెసఁ గ్రుమ్మఁబట్టి

ఆ. దక్షుబంధుజనులు దక్షునికూఁతులు
మోదుకొనుచు బిట్టు మొఱలు వెట్ట
దక్షుశిరముఁ ద్రుంచి తగ భద్రకాళిచే
సమ్మదమునఁ గేలిసలుప నిచ్చె. 135

వ. అంత భద్రకాళియు మహాకాళియుం బోలెఁ గరాళించి దారుణాభీలశూలహస్తయై రణంబున మాఱు లేక తిరుగుచు వీరభద్రుం డిచ్చిన దక్షునిమస్తకంబు గని మహాభయంబున. 136

మ. ప్రియుఁ జూచుం దలయూచు నారుచులకుం బిల్చుక్ నగు
న్వేడుకం, బయలం బాఱుఁగ వైచు నేచు నడుమన్ బంతం
బుతోఁ బట్టుటన్, నయలీలన్ గబళించు దంచు దివిపై

నాడించుఁ దూలించు న్శిర్భయతం దక్షుశిరంబు కందుక
గతిఁ భద్రాణి వేఘంగులన్. 137

వ. తత్సమయంబున నయ్యాగపురుషుండు మాయామృగా
కారుం డై తిరిగి పోవుటం గనుంగొని పోకు పోకు నిలు
నిలు మింక నెటు బోయెదు మత్కోపబడబానలంబు
బాఱఁ బడితివి గాక యని విల్లు మోపెట్టి బెట్టిదం బగు
నయ్యర్ధచంద్రబాణంబుఁ దొడిగి కడువడి నతనిశిరంబుఁ
బుడమిం బడనేసి కూల్చి బిట్టార్చి చిక్కిన మూకలపైఁ
గవియుచుండ భయంపడిన దేవజనంబు లెల్లను నార్తారా
వంబుల మహాదైన్యంబున. 138

వీరభద్రుఁడు విష్ణువుతో యుద్ధము చేయుట.

చ. అరిమురి నన్నిదిక్కులకు నాలములోపలఁ జొచ్చి భీతు లై
పఱచుటఁ జూచి మాధవుఁడు పాఱకుపాఱకుఁ డేను గల్గఁగా
వెఱవఁగ నేల రం డనుచు వేల్పుల నందఱ నిల్పి మొత్తమై
వెఱవక నిల్చి బీరమున వీరునకుఁ గిరివోలె నడ్డ మై. 139

వ. ఇవ్విధంబున. 140

ఉ. ఆలము సేయఁ బూని కడు నాయితమై హతశేషు లైన దే
వాళియు సేన యై నడువ నార్చుచు పన్నగవైరి వాహుఁ డై
వ్రాలుచు భద్రుపైఁ గవిసె వారిజనాభుఁడు వాసుదేవుఁ డా
భీలవిహారి యై మృగము బెబ్బులి నుగ్రత చేరునాకృతిన్.

వ. తత్సమయంబున. 142

బ్రహ్మ వీరేశ్వరునకు రథము తెచ్చుట.

సీ. లలితనానాయుధాలంకార మగుదాని
గోరాజుపడగచేఁ గొమరుదాని

అనిలవేగములగు హరులు గట్టినదాని
నమరాద్రియునుబోలె నమరుదాని
దినపబింబముభంగిఁ దేజరిల్లెడుదాని
మహనీయకాంచనమణులదాని
దుందుభిఘంటికాతూర్యధ్వనులదాని
* దృగ్గోచరంబునై తోఁచుదాని

తే. నొక్కరథము శంభుఁ డుగ్రతఁ బుత్తేరఁ
బద్మభవుఁడు వీరభద్రుకడకుఁ
దెచ్చి కేలుమొగిచి తివిరి యిట్లని విన్న
వించె భక్తితోడ వెఱవుమెఱయ. 143

శా. ఓవీరాగ్రణి యీతపోవనములో నున్నాఁడు శంభుండు యా
దేవిం దాను సురప్రజంబు గెలువన్ దేరిప్డు పుత్తెంచె రా
జీవాక్షుండును వీఁడె కయ్యమునకుం జేరెన్ రథారూఢుఁడై
వేవేగన్ రిపు గెల్తు గాక కడిమిం వీరప్రతాపాంబుధీ. 144

ఉ. రాజధరుండు తొల్లి త్రిపురంబులపైఁ జనునాఁడు వేదముల్
వాజిగణంబులై పఱవ వారక రొప్పుటఁ జేసి దైత్యఘో
రాజిని గెల్చె నీశ్వరుఁడు రమ్యత నీకును నేఁడు దేరికిన్
వాజులు రొప్పెడిం గడిమి వైరుల గెల్వుము వీరవారిధీ. 145

వ. దేవా యీదివ్యరథారూఢుండ వై సమరకేళీవిహారంబు
సలుపుదువు గాక యని విన్నవించిన నగుంగాక యని యుద
యధరణీధరశిఖరంబు ప్రవేశించుదినరాజుచందంబునఁ దన
మనోరథంబునకు హితమైన దివ్యరథం బెక్కి యుక్కు
మిగిలి గుణయూథంబు లిరుగెలంకులయందును నందంద

---

* బ్రహ్మ సారథియునై పరఁగుదాని.

వీరభేరీమృదంగశంఖకాహళ నిస్సాణాది వాద్యంబులు చెలంగ నిలింపశ్రేష్ఠుం డగు పరమేష్ఠి దనకు సారథియై చరియింప నకంపితవిక్రముం డై ప్రళయకాల భైరవుండునుం బోలె సింహనాదంబులు సేయుచు దేవగణంబుల మనంబులు వ్రయ్యలై పగులునట్లుగా శంఖంబు పూరించి కుంభినీధరంబుపైఁ గవయు దంభోళిధరునిచందం బై పురందర గోవిందాదులం గదిసి వీరభద్రేశ్వరుండు. 146

ఉ. తన్నునిలోనఁ దాఁకి ఘనదారుణబాణము వేయు వెన్నునిం
గన్నులనిప్పు లొల్కఁగ గని గర్జితసింహకరాళమూర్తి యై
యెన్నఁగ నొక్కవింట వడి నెక్కిడి టంకృతి చేసి బాణముల్
పన్నగశాయిపైఁ బఱపె భాసురసంగరకేళి నొప్పుచున్. 147

ఉ. గ్రక్కున విష్ణుఁడుం గదిసి కయ్యమున న్వెనువెంట నార్పుచున్, బెక్కుశరావళుల్ దొడిఁగి బింకముతో గణనాథు నేసెఁ బెం, పెక్క గణాధినాయకుఁడు నేసెను వెన్నుని నంతలోపలన్, జిక్కనలావుతో మెఱసి శ్రీపతి నేసిన నేసె వెండియున్. 148

మ. హరి మున్నేసిన కోప మంది వితతాహంకారుఁ డై బాణముల్, పొరి సంధించి లలాట మేసె నతనిన్ బుంఖానుపుంఖంబులై, దొరఁగన్ దీవ్రత నేసె నేసె హరియుం దోర్దండశౌర్యోన్నతిన్, బెరయన్ భద్రుభుజంబు బాణమున నొప్పించెం సురల్ పొంగఁగన్. 149

వ. అంత. 150

క. వీరావేశముతోడను
బోరున రుద్రుండు విష్ణుభుజములు గాఁడన్

ఘోరశరంబులఁ బఱపిన
బీరంబులు మాని దేవబృందము ప్రస్రుక్కెన్. 151

వ. మఱియు నయ్యవసరంబున జగంబులఁ బెన్నుద్దులైన బలుమింటిజోదు లిద్దరు నొండొరులం గైకొనక గెలుపు తలంపులు గైకొని మదంబునఁ దమతమలాఘవంబుల మెచ్చక మత్సరంబులు రెట్టించి బెట్టిదంబు లగుపంతం బులు పలుకుచు నగణితగుణఘోషంబుల దిగంతరాళం బులు దిగులు కొలుపుచు గుడుసువడి యుండఁ గోదండం బులఁ దెగటార్చుచు సురసిద్ధసాధ్యసంఘాతంబులకు భయంబు బుట్టించుచు మహితమార్గంబు నిండ నభో మండలంబున మంటలెగయించుచు మర్మంబులు గాఁడిపార ననేకదివ్యబాణంబులు పఱపుచు సంహరించుచు నన్యోన్య శరీరజాలంబులు తుత్తుమురు సేయుచు నిప్పునిప్పును గరిఁ గరియును ధరణిధరణియును మహార్ణవము మహార్ణవంబును గిరీంద్రము గిరీంద్రంబును బ్రహ్మాండము బ్రహ్మాండంబునుం దాఁకి తనవి చనక పోరాడుచందంబున సములై యసమాన రణవిహారంబులు సలుపుచు కాలసర్పంబులుంబోలె మ్రోగుచు కంఠీరవంబులుం బోలె గర్జించుచు జలధరంబులుంబోలె శర జాలంబుల భూమండలంబుఁ గప్పుచు కాలరుద్రులుంబోలె నడరుచు ధారాధరంబులుంబోలెఁ గప్పుచుఁ దారొటఁ దెలుపుచుఁ బరస్పరభల్లభగ్నాంగులై మూర్ఛిల్లుచుఁ దెలి యుచు సింహనాదంబులు సేయుచు బిట్టల్క నట్టహాసంబు సేయుచు నార్చుచు నిజసాయకంబుల నభోభాగభూభాగం బులు వెల్లి విఱియించుచు నజాండభరితంబు లగుహుంకా

రంబు లొనరించుచుఁ దుహినదహనవరుణాంధకార గంధ
వాహంబులనం గలఘోరశరంబులు ప్రయోగించుచు నిరు
వురుఁ గరలాఘవంబులఁ బరిభ్రమించుచుఁ బుంఖానుపుంఖం
బుగా నేయుచు నదల్చుచు నతిభయంకరంబుగా సంగరంబు
సేయుచుండి రయ్యవసరంబున. 152

క. నలి నంపకయ్య మప్పుడు
సొలయక బలుమేటివింటిజోదులు పెలుచన్
సలుపఁగ నెచ్చెలువమునకు
వెలయగఁ బెల్లార్చిరపుడు వేలుపు లెల్లన్. 153

క. దేవత లార్పులు పొడఁగని
వావిరిఁ గోపించి కడఁగి వాఁడిశరంబుల్
వేవేగ భద్రుఁ డేసిన
నావిష్ణునియురము గాఁడి యవనిం బడియెన్. 154

మ. పడియున్ వేగమె తేరి శౌరి పఱపన్ బాణంబు లెన్నే
నియున్, నడుమం ద్రుంచె గణాధిపుండు కడఁక న్నారా
యణాస్త్రంబుఁ దాఁ,గడిమిన్ మాధవుఁ డేసె నేయుటయు
వేగన్ వీరభద్రాస్త్రమున్, వెడలించెన్ వడిఁ ద్రుంచి వైచెఁ
బొడిగా వీరుండు తద్బాణమున్. 155

మ మఱియుం భద్రుఁడు తీవ్రబాణతతులన్ మానాథుకోదం
డమున్, విఱిచెన్ దార్క్ష్యుని ఱెక్కలన్ దునిమినన్ విష్ణుండు
రోషించి య,త్తఱి నత్యుగ్రుల శంఖచక్రధరులన్ దర్పా
ఢ్యులన్ వీకఁ గొం,దఱఁబుట్టించె దహించె వారి శిఖనేత్ర
జ్వాలలన్ భద్రుఁడున్. 156

వ. అయ్యవసరంబున. 157

క. ఆహవమున నిజచక్రము
బాహాటోపమున భద్రుపై నటు వైవన్
సాహసమున భద్రుండును
ఆహా యొట వైచె దింక ననవుడు భీతిన్. 158

ఉ. ఏపున నేయఁగా వెఱచి యెత్తిన చక్రముతోడ భీతి ల
క్ష్మీపతి సింహము న్గదిసి చిక్కినయేనుఁగుఁ బోలె నేలపైఁ
జూపులు చేర్చి చేడ్పడినఁ జూచి దిగీంద్రులు డాయ కుండఁ
గాఁ, గోపము నొంది భద్రుఁడును క్రూరశరంబుల నేసె
నుగ్రుఁ డై. 159

వ. మఱియు నయ్యవసరంబున నిర్వికారని శ్చేతనుండై విరథుండై
యున్న మాధవుం జూచి యవ్వీరుండు తనబాణజాలంబుల
నతనిప్రాణంబులు గొన సమకట్టి యీశ్వరప్రియుం డని
మనంబునం దలంచి ప్రమథగణంబులచేత నచ్చక్రంబు
నులిమి తెప్పించి తదనంతరంబ.

వీరభద్రుం డింద్రాదులతోఁ బోరాడుట.

క. ఎక్కడ వచ్చెద రిచటికి
ప్రక్కలు గావింతునన్న వాసవుఁ డనిలో
గ్రక్కున వజ్రము వైచెను
చిక్కెను వజ్రంబు వీరసింహునిచేతన్. 161

క. అందంద వీరకాహళ
దుందుభినిస్సాణశంఖతూర్యరవంబుల్
క్రందిల్లె వీరసారథి
బృందారకబృంద మెల్లఁ బొరిఁబొరి వణఁకెన్. 162

వ. ఇట్లు తన కెదురువడ నారాయణేంద్రాదిదేవగణంబుల నాలంబున పలాయమానంబులం జేసి తనివిచననికోపంబున నొకనికొకనికిం బది నూఱు వేయు లక్ష కోటిరూపులై విజృంభించి ప్రళయకాలాగ్నిచందంబున వలయాకారంబుఁ గొని కొఱవిద్రిప్పినతెఱంగున నెక్కడఁ జూచినఁ దాన యై కనుపట్టి చంపుచు నెదురులేనిమదగజేంద్రంబుచందంబున నవ్వీరగణ కంఠీరవుండు ఘోరవీరతాండవాడంబరుండై సమరకేళీవిహారంబు సలుపుచున్నసమయంబున నిలింపదేవ సంఘంబులు వీరభద్రునిచే భల్లభగ్నాంగులై శిరంబులు దెగి అర్ధచంద్రనిశితవిశిఖంబులఁ గంఠంబులు దెగి పడి బెగడి జేవురు గొండలతెఱంగున నెత్తుటఁ జొత్తిల్లువారును తమ బంధుజనంబులం బాయఁజాలక వారికెదురుపడి చచ్చువారును గుముర్లు కట్టి వీరభద్రురణంబు చూచి భీతచిత్తులై ప్రాణంబులు విడుచువారును దావానలంబునంబడి కాలు భూరి జంతుచయంబులచాడ్పున భద్రుఫాలానలంబున భస్మీభూతు లగువారును మఱియు శివద్రోహుల మగు పాపకర్ముల కింత వలవదే యని తమలోన నెఱింగించుకొను వారును మఱియుఁ గులశైలగుహాంతరములలో డాగువారును గాఱడవుల దూఱువారును నేరుల మునుంగువారును నెత్తెలు చొఱఁ బాఱువారును బీనుఁగుల మఱువుదీసికొనువారును రూపు చెడి దేహయష్టి తుత్తుమురులైన వారును వీరభద్ర వీరభద్రా శరణంబు శరణం బనువారును భల్లాయుధంబులచేత దేహంబులు వ్రయ్యలై పలుమాఱు నెలుంగెత్తి యేడ్చువారును పూరి గఱచుకొని నిరాయుధు

లై పడువారును నై రయ్యవసరంబున కొండలరాసులు ప్రేగులప్రోవులు నెముకలతిప్పలు మాంసంబులు పీనుఁగు తలలు పెంటలు మెదడు రొంపియు నెత్తురుటేరులును నై పీనుంగులు జలచరంబులచాడ్పునను ధవళచామరంబులు వెలినురుఁగుల చందంబునను గంధర్వాదివిజశల్యంబుల తెట్టలు కొండలకైవడియు నై పడియున్న దేవభట్టారకు లరవిందపుఁ దూండ్లభంగియుఁ దునిసినధవళచ్ఛత్రంబులు పుండరీకంబుల కరణియు రాలినకరకంకణాదిభూషణజాలంబులు మరాళాది జలపక్షులలాగునను గుప్పలుగొని పడియున్న శిరంబులు శంఖంబులును దట్టంబులు నానాద్వీపంబులును మార్తాండ మండలకిరణంబులవలనఁ దేరి చూడరాని నెత్తురుటేరులును శరంబులచేత నురంబులు పగిలి పఱచు నిలింపసంఘంబులు తరంగంబులచందంబునను మహాభీతచిత్తులై పఱచు నార్తా రవంబులు మ్రోఁతయు నై మహార్ణవంబుతో ననుకరించె నప్పుడు శరచ్చంద్రికామయూఖవిలసితుం డైనచందురుం డునుం బోలె రక్తార్ణవంబు నుబ్బించుచు వీరభద్రుం డొప్పు చుండె నయ్యవసరంబున. 163

మత్తకోకిల.—

ఓహటించె రణంబులోఁ బడియున్న మాధవముఖ్యులన్
సాహసంబునఁ జేరి వెండియుఁ జండకోపముతో శివ
ద్రోహు లిద్దఱు నెల్లవెంటనఁ దూలి పోవఁగ నీక మీ
రాహవంబునఁ బట్టు డిందఱి నంచుఁ బల్కె గణాధిపుల్.

తరల. కఱకువేల్పులఁ బట్టువారలకాళ్లు సేతులు పొట్టలున్
మొఱలు కూఁతలు వెట్ట నుగ్రత ముష్టిఘాతల నొంచుచున్

పటువగం జననీక శృంఖలబంధనంబులు చేసి తా
నరిమురిఁ రణకేళి సల్పెను నాత్మ నెంతయు సోలుచున్. 165

వ. అనిన విని మునీంద్రులు విస్మయాత్మకు లై వాయుదేవు
నుపలక్షించి తమలో ని ట్లనిరి. 166

క. శివనిందయు స్మృతినిందయు
శివభక్తులుగానివారి సేవించుటయుఁ
భువనమునఁ గాదు దక్షుఁడు
శివనిందను దలఁచి యిట్లు చెడియెఁ ధరణిన్. 167

సీ. సలలితంబుగ జన్నశాలలు భస్మమై
తోరణంబులు డుస్సి ధూళిఁ గలసె
హోమగుండము లెల్ల నూగి నెత్తురులఁ దోఁగి
బ్రహ్మలు వేల్పులు పరఁగఁ జచ్చె
బృందారకావలిఁ బొలియించెఁ గులవధూ
జనవిలాపంబులు సందడిల్లె
భాసురం బగులక్ష్మిపతిఁ బట్టి కట్టిరి
తపసులు పెద్దలు ధరణిఁ గూలె

గీ. బెరసితలలగములు పీనుఁగుపెంటలు
మదపుకుప్పలైన మాంసములును
రక్తనదులు మెదడురాసులు నెముకలు
గుట్టలయ్యెఁ జెప్పఁ జెట్టలగుచు. 168

ఆ. గిరిశుఁ గూర్చిసేయు గురుపాతకంబైన
పుణ్య మధికమగుచుఁ బొరయుచుండు
శ్రీగిరీశు వేలుసేయుపుణ్యంబైన
పాతకంబు నెల్లభంగులందు. 169

వ. అని మునీంద్రులు సముచితాలాపంబులఁ బల్కుచు వాయు
దేవుం జూచి మహాత్మా మఱియును దత్సంగ్రామంబున వీర
భద్రుఁ డెవ్విధంబునం జరియించె వినుపింపు మని యడిగిన
నతం డి ట్లనియె. 170

క. ఈవిధమున గణనాథులు
దేవానీకములఁ బట్టి తెరలనిబలిమిన్
బోవనిశ్శృంఖలబంధము
గావించిరి సంగరమునఁ గలుషాత్మకులన్. 171

వ. తత్సమయంబున. 172

క. చారుతరభక్తితోడను
సారథి యై మెలఁగుచున్న చనవునఁ బ్రీతిన్
వీరగణాధీశ్వరునకు
భారతిపతి మ్రొక్కి నిలిచి పలికెన్ గడఁకన్. 173

శా. వీరాంభోనిధి నేఁడు మాయలుకకున్ వీ రెంతవారయ్య త్వ
త్కారుణ్యంబునఁ గాతు గాక యని యాకష్టాత్ములన్
బోరిలోఁ, గాఱింపం గబళింప నీ ప్రమథుఁ డొక్కండె చాలండె
జాలండె దుశ్చారుల్ దివ్యులు వీరి నెన్నక మదిన్ సైరించి
రక్షింపవే. 174

క. తప్పులు చేసినబిడ్డల
తప్పులకును శిక్షఁ బెట్టి తండ్రులు చెలియం
జెప్పుదురుగాక యెందును
తప్పులకును ద్రుంతురయ్య తరుణేందుధరా. 175

క. తారే పెట్టినతరువుల
తారే పెఱుకుదురె పతికి దాసీజనముల్

నేరక యెఱుఁగక చేసిన
నేరంబులు సైఁప వలదె నీలగ్రీవా. 176

క. అని యిట్లు బ్రహ్మదేవుఁడు
వినుతులు సేయంగఁ బ్రీతి వీరాధిపుఁడు
న్మనమున దయ గరుణించుట
గని హరియును సురలు బ్రహ్మ ఘటితాంజలులై. 177

వ. ఇట్లు స్తుతియింపం దొణంగిరి. 178

క. జయజయ నిర్జరమదహర
జయజయ రణరంగభీమ శౌర్యోద్దామా
జయజయ వీరాంభోనిధి
జయజయ లోకైకవీర సంతతధీరా. 179

దండకము. శ్రీవీరరూపా శివద్రోహగండా ప్రచండప్రతాపా సుపర్వాణసంఘా తమోభానుబింబప్రదీపా మహాకోప రూపాదివీరాంకవీరా పురారాతిసంహార ఘోరావతారా శివాచారమందార బృందారకాధీశ గర్వాపహారా దయాకార నాగేంద్రహారా సనందాదియోగీంద్రచేతోవిహారా జనాధార నీదివ్యతత్త్వంబు భావింపఁగా లేక గర్వాంధకారాంధు లేమైతిమో నీదురూపంబు రూపింప నజ్ఞానబంధంబులం జిక్కి వేదప్రకారంబులన్ మించి యుచ్చాటికిం దక్షయాగంబు వీక్షింపగా నిన్ను మారాకయెల్లం గడుం దప్పులై యుండు సైరింపవే దేవదేవా శివద్రోహు లైనట్టి మమ్మున్ విజృంభించి శిక్షించి తీవింక నీదైనవైరంబు చాలింపు తండ్రీ మముం గూర్చి మేమెంతవారమ్ము నీయానతిం గాదె యీబ్రహ్మలోకంబులం బ్రాణనిర్మాణుఁ డై

యుంట నీయానతిఁ గాదె యీవిష్ణులోకైకరక్షాభుజా
దక్షుఁ డై యుంట నీయానతిం గాదె రుద్రుండు సర్వ
ప్రపంచారి యై యుంట నీయానతిం గాదె రేయుం దినం
బుల్ వెలుంగొందుచుం జంద్రసూర్యాదులుఁ భవ్యు లై
యుండ నీయానతిం గాదె దేవేంద్రనాగేశముఖ్యుల్
ప్రతాపించి దిక్పాలు లై యుంట నీయానతిం గాదె
దేవౌఘముఖ్యుల్ సులోకోపకారార్థు లై యుంట నీయందుఁ
గాదే సరోజాతజాతాండముల్ దొంతు లై యుంట
నీయున్న చందంబు నేమెంత యూహింపఁగా వచ్చు వేదం
బులు న్నీవ వాదంబులు న్నీవ ధైర్యంబులు న్నీవ మర్మం
బులు న్నీవ యీబ్రహ్మయు న్నీవ యీవిష్ణువు న్నీవ యీ
రుద్రుఁడు న్నీవ సర్వంబును న్నీవ సుమ్మీ జగన్నాథ నీపెంపు
నీకుం దలంపంగఁ జిత్రంబు మాబోఁటివారెల్ల మిమ్ముఁ
విచారింపఁగా నేర్తురే మీరు కారుణ్యదృష్టిఁ బ్రసన్నుండ
వై వీరు నావారు నాదాసు లంచుఁ ముదం బొప్ప మన్నించి
దివ్యప్రబోధప్రసాదంబులఁ జేసి రక్షింపఁగా నీకు
భారంబు గా కుండు నజ్ఞానభావంబులం బాపిసుజ్ఞాన మార్గం
బులం జేసి నిష్కర్ము లై నిత్యసమ్మోదు లై యేకచిత్తంబునం
బొంది నిర్వాణు లై నిష్కళంకంబులఁ బొంది మిన్నంది
మీయందు భావంబు గీలించి నీదివ్యరూపంబు దా నెట్టిదాఁ
గాక యంచుం దలం పొంది భావించువా రెల్లదృగ్గోచరం
బైనని న్నేర్పడం గానఁగా లేక విభ్రాంతు లై చిక్కు
వడ్డార దెందేనిమిత్తంబునం జేసి నీచందము న్నీవిలా
సంబులుఁ నీదురూపంబునుం జూచియు న్నీవు చేఁజేత

దండించు పుణ్యంబులు నొందఁ గల్గెఁ మహాధన్యుల
మైతిమో దేవదేవాదిదేవా మహాదేవ నీలెంక లైనట్టి
నీదాసు లైనట్టి మమ్ముం దయాళుండ వై ప్రీతి రక్షింపవే
దేవ మీరెవ్వరుం గానఁ గాలేరు నేరంబు సైరింపవే దేవ
మన్నింపవే దేవ శ్రీవీరభద్రా శరణ్యంబు రుద్రా నమస్తే
నమస్తే నమస్తే నమః. 180

క. జయజయ లోకారాధిత
జయజయ ఫాలాగ్ని నేత్ర శశిరవినయనా
జయజయ శూలాయుధకర
జయజయ సోమార్ధజూట సర్వజ్ఞనిధీ. 181

క. నినుఁ గాన లేవు చదువులు
నినుఁ గానవు జగము లిట్టు నీ విచ్చోటం
జనుదెంచి శిక్ష పెట్టుట
పనిగొని మాతపము లెల్ల పండుట గాదే. 182

క. పాపం బని చింతింపక
పాపాత్ముని దక్షుఁ గూడి మతిమాలి వెసం
బాపపుఁ జన్నముఁ జూచిన
పాపాత్ముల కింత వలదె పాపము ధరణిన్. 183

శా. భూమి న్బాలురు సేయు వెట్టితనముల్ పోషించి యెవ్వారలం
బ్రేమ న్బుద్ధులు సేయఁ గావలయునో పెంపార నూహింపుమా
మేమెల్లఁ భవదీయపుత్త్రులము గామే తండ్రి మా నేరముల్
స్వామిద్రోహరగండ సైఁచి కరుణఁ సంప్రీతి రక్షింపవే. 184

క. అవధారు వీరవిక్రమ
భవదీయ మహోగ్రకోప పావకకీలఁ

వివరంబున నిశ్చితిమి
భవమత్తుల కింత వలయుఁ బావనమూర్తీ. 185

క. రక్షింపుము కరుణాకర
రక్షింపుము లోకనాథ రమ్యాకారా
రక్షింపుము రిపుసంహర
రక్షింపుము వీరభద్ర రౌద్రసముద్రా. 186

వ. అని మఱియు ననేకప్రకారంబుల దామోదరవిరించీంద్రాది సురగణంబులు వినుతింప ననుకంపాయత్తమానసుం డై వీరావేశంబుఁ జాలించి గోవిందపురందరదేవగణసమూహంబులకు శృంఖలాబంధమోచనంబులు చేయించి యప్పరమేశ్వరుం డున్నయెడకుఁ జనుదెంచి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి తనకడిమి మెఱసి దక్షాధ్వరంబు చుట్టుముట్టుకొని పట్టి తెచ్చిన దేవతలను దదీయాంగకంబులును నమ్మహాదేవు సన్నిధిం బెట్టి వేర్వేఱ నెఱింగించువాఁడై యి ట్లనియె. 187

{ పరమేశ్వరునితో వీరేశ్వరుండు ధ్వంసవృత్తాంత మంతయుఁ జెల్పుట. }

సీ. ఇది సరస్వతిముక్కు యిదిదక్షుతుండంబు
యిదె వహ్నినాలుక లవధరింపు
మిదె హవ్యవాహునియిల్లాలి చను ముక్కు
భాసురం బగుచున్న నాసికంబు
యివె పావకునిచేతు లివె దేవతలతలల్
నిడుదముక్కును భర్గునేత్రములును
*ఇవె గజదంతంబు లివెదేవగణముల
కాళ్లును చేతులు కాయచయము

* ఆదిత్యుదంతంబులవె......కాయములును.

ఘటియించి విశేషతాత్పర్యచిత్తుండై సర్వేశ్వరా యొక్క
విన్నపం బవధరింపు మని యి ట్లనియె. 192

క. తప్పులు చేసినవీరలఁ
దప్పులకుఁ దగినభంగి దండించి దయం
జెప్పుదును నీక్రమంబున
నిప్పుడు మన్నించుటొప్పు నిభచర్మధరా. 193

క. పుట్టింప నీవె నేర్తువు
నెట్టన రక్షింప నీవె నేర్తువు గడిమిం
గిట్టింప నీవె నేర్తువు
యిట్టిదయారసమె చెల్లు నీకు మహేశా. 194

క. సురసంఘములకు నీచేఁ
బోరెఁ జచ్చుట వారివారిపుణ్యము సుమ్మీ
సురుచిరముగఁ బ్రాణంబులు
పరమేశా యేము మగుడఁ బడయుట గాదే. 195

క. దేవతల యంగకంబులు
దేవరచేఁ జేతఁ ముట్టి తెచ్చె ననంగా
దేవతలకుఁ బెద్దరికము
దేవా ప్రాప్తించె వినుము దేవాధిపతీ. 196

క. ఖండేందుజూట నీచే
ఖండింపఁగఁ బడినచోట్లు క్రతుభుక్కులకుఁ
మండనములు దొడిగినక్రియ
నొండొండ వెలింగి యొప్పుచున్నవి దేవా. 197

వ. అని విన్నవించిన నప్పరమేశ్వరుండు. 198

ఉ. లోలదయాళుఁ డై నిఖిలలోకవిభుండు శివుండు కొండరా
చూలిముఖేందుమండలముఁ జూచుచు నిట్లను వీరభద్రుఁడుం
వేలుపుమూకలన్ గనలి వేగఁ గలంచి యలంచెఁ గోపమున్
జాలును వీరల న్మనకు సైరణచేయఁగఁ బోలు నంగనా. 199

క. నేరము చేసినవీరుల
వీరిం దెగటార్చ మనము వీక్షించినచో
వారింప దిక్కెవ్వరు
గౌరీ యిఁకఁ గరుణతోడఁ గావఁగవలయున్. 200

వ. అని సకలభువనప్రతిష్ఠుం డగుపరమేశ్వరుండు కరుణా
కటాక్షుం డై. 201

శివుండు బ్రహ్మమొదలగువారి ననుగ్రహించుట.

సీ. పావకజిహ్వాలు బాహుఖండంబులు
వలనొప్పఁ బిలిపించి వహ్ని కిచ్చె
పూషుదంతంబులు పూషున కిప్పించె
భర్గునినయనంబు భర్గు కిచ్చె
భారతిముక్కును భారతి కిప్పించి
ముక్కున కొకమంచిముత్తె మిచ్చె
అగ్నిదేవునియాలి నల్లన రప్పించి
చనుముక్కులును ముక్కు సతికి నిచ్చె

తే. మఱియు భద్రుండు దెచ్చిన సురలయంగ
కంబులెల్లను మరలంగఁ గరుణ నిచ్చెఁ
దెగినవారల జీవుల మగుడ నిచ్చి
యభయమిచ్చి సంభావించె నభవుఁ డపుడు. 202

క. హరికి సురపతికిఁ గరుణను
వరుసన్ బిలిపించి చక్రవజ్రాయుధముల్

కరిచర్మధరుం డిచ్చెను
సరభసమున సురలు బ్రహ్మ సంస్తుతిసేయన్. 203

క. శంకరదేవునిపంపున
పంకజభవుఁ డొక్క తగరు పడియున్న నిరా
టంకముగ దానిశిరమును
లంకించెను దక్షుతనువు లక్షణ మొదవన్. 204

వ. ఇవ్విధంబున. 205

క. దక్షునితల యంటించిన
దక్షుఁడు నలుదెసలు చూచి తనచిత్తములో
నక్షీణభక్తి వెలయఁగ
దక్షారికి మ్రొక్కె సిగ్గు దనరఁగఁ బ్రీతిన్. 206

క. నినుఁ దెలియక మతిమాలితి
నినుఁ దెలియక ఖలుఁడ నైతి నీలగ్రీవా
నినుఁ దెలియక గతిఁ దప్పితి
నినుఁ దెలియక మరలుకొంటి నిరుపమమూర్తి. 207

క. నీ వేల నాకు నొందెడు
నీవు దురాత్ములను నెల్ల నేరవు బ్రోవన్
నీవిధముఁ దెలియ వశమే
నీవెఱవుఁ దలంపఁ దరమె నిర్మలకీర్తి. 208

క. బంధురనానాకల్మష
బంధంబులు చుట్టముట్టి భావములోనన్
బంధించి బలిసి యున్నవి
బంధంబులఁ బాపి కరుణఁ బాటింపు శివా. 209

క. నిను నేవిధమునఁ గొలుతును
నిను నేవిధమునఁ దలంతు నిను నెబ్భంగిన్

వినుతింతు నానతీవే
యనుపమగుణహార త్రిజగదభినవరూపా. 210

క గంగారమణిమనోహర
గంగారంగత్తరంగ కలితశిరోజా
గంగాసలిలవినోదన
గంగాతటినీసమీప గమనవిహారా. 211

క. గౌరీకుచపరిరంభణ
గౌరీముఖచంద్రబింబ గంధ * సరోజా
గౌరీమానసరంజన
గౌరీనయనారవింద కమలాధిపతీ. 212

వ. అని మఱియు శరణంబు వేఁడితి దక్షునిం గనుంగొని రజతగిరి
మందిరుం డిట్లనియె. 213

ఆ. మమ్ము మఱవఁ దగునె మహనీయమగుబుద్ధి
గలిగినడువు మెల్ల కార్యములను
నీకు నివ్విధంబు నీనేరమునఁ గాని
మత్కృతంబుగాదు మానుదక్ష. 214

క. అని పరమేశుఁడు ప్రియమునఁ
దనగణనాయకులలోన దక్షుని నునిచెఁ
ఘనుఁడు దయాళుఁడు శంభుఁడు
వనజాక్షప్రముఖసురలు వారక పొగడన్. 215

వ. మఱియు తదీయావసరంబున నారాయణబ్రహ్మేంద్రాదిదేవ
గణంబులు దండప్రణామంబు లాచరించి కరకమలంబులు
ఫాలంబునఁ జేర్చి యి ట్లని స్తుతియింపఁ దొడంగిరి. 216

* చకోరా !

సీ. భుజగేంద్రభూషాయ భూతాధినాథాయ
నిత్యానురాగాయ నిర్మలాయ
గంగావతంసాయ ఖండేందుజూటాయ
దేవాదిదేవాయ దిక్పటాయ
వేదాంతవేద్యాయ వీరప్రతాపాయ
కైవల్యనాథాయ ఘనఘనాయ
రణరంగవీరాయ రమణీయరూపాయ
భువనాభిరామాయ పురహరాయ

ఆ. ఓంనమశ్శివాయ ఓంకారరూపాయ
శంకరాయ రిపుభయంకరాయ
మదనసంహరాయ మానితకైలాస
మందిరాయ నీలకంధరాయ. 217

క. జయజయ గౌరీవల్లభ
జయజయ కైలాసనాథ జయ కరుణాబ్ధీ
జయజయ త్రిజగన్మోహన
జయజయ లోకైకమాత జయశర్వాణీ. 218

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబుల నయ్యాదిదంపతుల స్తుతి యింప నంత నప్పరమేశ్వరుండును వీరభద్రునిం జూచి కరుణావిశేషమానసుండై భద్రకాళియును నీవు నిందు రమ్మని చేరం బిలిచి సమ్మదమున గాఢాలింగనంబు చేసి తన యంకపీఠంబున నునిచి వినుతించె వారల గౌరీదేవియును కృపాకటాక్షయై యుల్లంబున సంతసిల్లి వీక్షించె నివ్విధం బున సతియునుఁ బతియును గారవించి యిరువురు నిట్లని యానతిచ్చిరి. 219

క. లోకంబులు గల్పింపఁగ
లోకంబులు గావ నణఁప లోకైకనిధీ
నీకును భారము మీఁదట
నాకాధిపవినుతచరణ నాగేంద్రధరా. 220

శివుండు వీరభద్రునకుఁ బట్టంబు గట్టుట.

వ. అని పలికి. 221

మ. బలభిద్వహ్నికుబేరభానుజహరిబ్రహ్మాదులం బిల్చి యీ
బలియుం డాఢ్యుఁడు వీరభద్రుఁ డఖిలబ్రహ్మాండభేద్యుండుస
ల్లలితానందుఁడు ముజ్జగంబులకు నెల్లన్ దాన కర్తారుఁ డై
వెలుఁగం దైవము మీఁకు నీతఁ డనియెన్ విశ్వేశుఁ డత్యున్నతిన్. 222

క. గిరిజాధీశ్వరు నానతి
పరఁగఁగఁ జేపట్టి భువనభరదక్షుఁ డై
కరుణన్ జగంబులన్నియుఁ
బరిపాలన సేయు వీరభద్రుం డెలమిన్. 223

వ. అనిన విని వీరభద్రవిజయప్రకారంబుఁ దెలియ విన్నవించిన
వాయుదేవున కమ్మహామును లిట్లనిరి. 224

క. వాయుపురాణాంభోనిధి
నాయక శీతాంశుభంగి నానందకరం
బై యున్ననీప్రసంగము
ధీయుత నీచేత నేఁడు దెలసితి మనఘా. 225

క. శ్రీరమ్య మైనయీకథ
వారక వినువారు చదువువారును లిఖిత
ప్రారంభు లైనవారును
వార గదా శంభుకొల్వువారు సమీరా. 226

క. పంచాననచరితము ని
శ్చంచలభక్తిమెయి విన్నఁ జదివినఁ జాలుఁ
కించిన్మాత్రం బైనను
పంచమహాపాతకములు పాయు మహాత్మా. 227

వ. అని పలికి సఫలమనోరథు లై వాయుదేవుని స్తుతియించి రని యివ్విధంబున. 228

క. నాకుం దోఁచినవిధమున
నీకథఁ గైకొంటిఁ గాక నీలగ్రీవా
నీకథమహిమాతిశయము
వాక్రువ్వఁగ నిందువశమె వనజజువశమే. 229

క. నాకలిగిన నేరుపులును
నాకలిగిన నేరములును నాగేంద్రధరా
నీకు సమర్పణ సుమ్మీ
లోకేశ్వర భక్తజనక లోకాధారా. 230

మ. ఇలయొందాఁక సురేంద్రపర్వతవిభుం డెందాఁక బృందారకా
వలి యెందాఁక రవీందుమండలములుఁ వారాసు లెందాఁకని
శ్చలు నానందకరంబు లై త్రిజగతిం సంధిల్లు నందాఁక ని
ర్మల మై యీకథ సర్వలోకనుతమై మానిత్యమై యుండె
డున్. 231

లయగ్రాహి.—
శంకరహాలాహలభయంకరపినాకధర
కింకరదిగీశ యకళంకతరమూర్తీ
పంకజభవాభినుత పంకజభవాండభవ
సంకలితదైత్యకులసంకట సుధాప

ర్వ్యంకనుతనాగకరకంకణవిరాజితక
ళంక గిరిజాకుచ శుభాంకపరివిలస
త్పంకితనితాంతపులకాంకిత యురస్థ్సలమృ
గాంకశతకోటినిభ పంకజదళాక్షా. 232

క. త్రిపురాటవీ ధనంజయ
త్రిపురాసుర ఘోరశైల దేవాధిపతీ
త్రిపురాంబుధి బడబానల
విపులదయాంభోధిచంద్ర విశ్వస్తుత్యా. 233

మాలిని —

అఖిలభువనపాలా హస్తకాంతత్రిశూలా
శిఖినయనలలాటా శీతధామార్ధజూటా
నిఖిలనిగమసంగా నిర్వికారాంతరంగా
మఖసమయవిజృంభా మంగళస్ఫూర్తిధామా. 234

గద్య. ఇది శ్రీమన్మహామహేశ్వర యివటూరిసోమనారాధ్య దివ్యశ్రీపాదపద్మారాధక కేసనామాత్యపుత్త్ర పోతయనామధేయప్రణీతంబైన శ్రీవీరభద్రవిజయం బనుమహాపురాణ కథయందు దక్షయాగంబును దధీచివివాదంబును దేవతల పరాజయంబును వనజనయన వనజభవప్రముఖులు మహేశ్వరుని స్తుతించుటయు వారల మహేశ్వరుండు కరుణించుటయు నన్నది సర్వంబును జతుర్థాశ్వాసము.

వీ ర భ ద్ర వి జ య ము
సం పూ ర్ణ ము.

చెన్నపురి : వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారి
'వావిళ్ల' ప్రెస్సున ముద్రితము.—1942.